Gemeente Voorschoten

Omgevingsvisie Voorschoten 2040

Een toekomstbestendig groen dorp met een rijke historie in verbinding met andere gemeenten

1 oktober 2025

Voorwoord

Een toekomstbestendig groen dorp met een rijke historie in verbinding met andere gemeenten. Dat is de kern waar de omgevingsvisie Voorschoten 2040 om draait. Kasteel Duivenvoorde, de parken, de bomenlanen en de buitenplaatsen die we koesteren. Een betrokken gemeenschap met een gezonde economie. Het zijn uiteindelijk de mensen die de gemeente Voorschoten samen maken tot een hechte en waardevolle gemeenschap.

We zijn bijzonder blij dat we de omgevingsvisie Voorschoten 2040 met de input van onze inwoners, waaronder jongeren en kinderen, ondernemers, maatschappelijke instellingen en verschillende werkgroepen hebben kunnen realiseren. Dit heeft geholpen bij het vaststellen van de ambities, de uitdagingen en de kansen die we zien voor de toekomst van ons dorp.

Ontwikkelingen op het gebied van wonen, werken, groen en water, mobiliteit, energie, duurzaamheid en klimaat hebben impact op onze omgeving. Wat vinden we echt belangrijk in ons leven en onze omgeving en welke koers varen we hierin als gemeente? Onze identiteit, ambities en uitdagingen zijn uitgewerkt in deze visie. In Voorschoten vormen we een samenleving waarin iedereen mee kan doen.

Het is belangrijk dat we de verschillende uitdagingen in hun onderlinge samenhang zien. Alleen op deze manier en samen met u kunnen we onze ambities bereiken. Met de kracht die onze gemeenschap heeft ben ik er van overtuigd dat het gaat lukken. Zodat we blijven genieten van het mooie Voorschoten, nu en in de toekomst.

Hans van der Elst, Wethouder

(Oktober 2025)

Inhoudsopgave

Voorwoord 2

1 Inleiding

1.1 Omgevingsvisie Voorschoten 2040 8
1.2 Een integrale afweging 8
1.3 Omgevingsvisie en Omgevingswet 8
1.4 Proces 9
1.5 Leeswijzer 9

2 Over de gemeente Voorschoten

2.1 Inleiding 12
2.2 Kenschets Voorschoten vandaag 12
2.2.1 Inleiding 12
2.2.2 Een gezond woondorp met een betrokken samenleving 13
2.2.3 Een welvarend dorp met grote steden nabij 15
2.2.4 Een groene, parkachtige gemeente met een rijke historie 17
2.3 Historische ontwikkeling 19
2.3.1 Inleiding 19
2.3.2 De geschiedenis van Voorschoten door de jaren heen 19
2.3.3 Stedelijke en landschappelijke ontwikkeling in een notendop 22

3 De uitdagingen en kansen

3.1 Inleiding 26
3.2 Zorgen voor een inclusieve samenleving 27
3.2.1 Inleiding 27
3.2.2 De opgaven 27

3.3 Zelfstandig, robuust en krachtig verbonden 31
3.3.1 Inleiding 31
3.3.2 De opgaven 31
3.4 Beschermen van het robuust natuurlijk systeem 33
3.4.1 Inleiding 33
3.4.2 De opgaven 33
3.5 Voorschoten in de regio 36
3.5.1 Inleiding 36
3.5.2 De Nationale omgevingsvisie 36
3.5.3 Voorontwerp Nota Ruimte 37
3.5.4 Omgevingsvisie Zuid-Holland 37
3.5.5 Regionale samenwerking 38

4 De visie op de toekomst van de gemeente Voorschoten

4.1 Inleiding 42
4.2 Een hechte gemeenschap met ruimte voor diversiteit 43
4.3 Een zelfstandige, robuuste en krachtig verbonden gemeente 43
4.4 Een groene oase waarin het heden met het verleden is verbonden 44
4.5 Visiekaart 44
4.6 Samen investeren, samen profiteren 46

5 De thematische uitwerking

5.1 Inleiding 48
5.2 Hechte gemeenschap met ruimte voor diversiteit 48
5.2.1 Inleiding 48
5.2.2 Plezierig wonen voor alle leeftijden 49
5.2.3 Verenigd Voorschoten 54
5.2.4 Veerkrachtig gezond 54

5.3 Zelfstandig, robuust en krachtig verbonden 59
5.3.1 Inleiding 59
5.3.2 Vitaal ondernemerschap 59
5.3.3 Centrum als kloppend hart van Voorschoten 61
5.3.4 Gezond op weg 62

5.4 Groene oase waarin het heden met het verleden is verbonden 64
5.4.1 Inleiding 64
5.4.2 Groen, blauw en erfgoed zijn onze dragers 65
5.4.3 Duurzame energie 68
5.4.4 Duurzaam en klimaatrobuust Voorschoten 70

6 De gebiedsgerichte uitwerking

6.1 Inleiding 73
6.2 Centrum 76
6.2.1 Huidige situatie 76
6.2.2 Gebiedsgerichte koers 76
6.3 Woonwijken 79
6.3.1 Huidige situatie 79
6.3.2 Gebiedsgerichte koers 80
6.4 Bedrijventerreinen 83
6.4.1 Huidige situatie 83
6.4.2 Gebiedsgerichte koers 83
6.5 Buitengebied, natuur en landgoederen 88
6.5.1 Huidige situatie 88
6.5.2 Gebiedsgerichte koers 90

7 Uitvoering en monitoring

7.1 Inleiding 93
7.2 Sturingsfilosofie 93
7.3 Operationalisering in Omgevingswetinstrumenten 94
7.3.1 Relatie met Omgevingswetinstrumenten 94
7.4 Lokale en regionale samenwerking 96
7.5 Uitvoering 96
7.6 Grond en financiën 96
7.7 Samenhang milieueffectrapportage 97
7.7.1 Milieubelang 97
7.8 Omgevingsvisie, een levend document 97
7.8.1 Monitoring en evaluatie 97
7.8.2 Naar een volledig integrale omgevingsvisie 98

Bijlage 1 Participatieverslag omgevingsvisie Voorschoten 2040 99

1. Inleiding

1 Inleiding

1.1 Omgevingsvisie Voorschoten 2040

Voorschoten staat de komende jaren voor verschillende vraagstukken. We willen ons groene karakter behouden en beschermen en we willen stappen zetten in de overstap naar duurzame energie. Door de veranderende samenstelling van de bevolking (met meer senioren en alleenstaanden) en woningnood neemt de vraag naar passende, betaalbare woningen toe. Ons centrum en onze voorzieningen staan onder druk door digitalisering en globalisering en we moeten zorgen voor een toekomstbestendige lokale economie. Al deze vraagstukken hebben te maken met hoe we onze leefomgeving gebruiken. Het zijn complexe vraagstukken waar het zoeken naar een oplossing vaak een afweging van belangen en waarden is.

Om de goede keuzes te maken voor de toekomst van Voorschoten, is het belangrijk samen na te denken over hoe Voorschoten er in de toekomst uit moet zien. We moeten samen bedenken: "Wat voor dorp willen we zijn?". Dat doet de gemeente niet alleen, maar samen met inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) partners en andere overheden. Met een gezamenlijk beeld kunnen we plannen maken voor de toekomst van Voorschoten.

Dat toekomstbeeld en de gewenste ontwikkelingen worden vastgelegd in de omgevingsvisie Voorschoten 2040. In de omgevingsvisie legt de gemeente haar ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vast. De fysieke leefomgeving is de ruimte waar we wonen, werken en ontspannen. Het gaat om thema's als: wonen, mobiliteit, recreatie, natuur en landschap, erfgoed, bedrijvigheid en maatschappelijke voorzieningen. Maar ook thema's als klimaat, energie en gezondheid zijn onderdeel van de fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie bevat het strategisch ruimtelijk beleid voor de fysieke leefomgeving. Met de omgevingsvisie bepaalt de gemeente de kaders voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen en geeft richting aan ruimtelijke initiatieven en investeringen.

1.2 Een integrale afweging

Niet alle ambities die in dit document worden benoemd, kunnen altijd en overal worden gerealiseerd. Want ruimteclaims die volgen uit deze ambities kunnen (en zullen) soms conflicteren. Zo is er veel vraag naar geschikte woningen, maar we willen ook graag de dorpse sfeer met groene plekken in het dorp behouden voor gezondheid, natuur, klimaat en fijn wonen. We bouwen in principe niet buiten het dorp zodat we het buitengebied open kunnen houden. Versterking van de economische structuur en behoud van werkgelegenheid vraagt ruimte voor ondernemerschap. Het behoud van onze historische cultuurlandschappen staat door klimaatverandering en grote vraag naar stedelijke functies onder druk. Voor de energietransitie en omslag naar een circulaire economie is ruimte nodig, maar we willen historische dorpsgezichten en bijzondere plekken beschermen.

Naast conflicterende ruimteclaims zullen ook schaarse financiële middelen en beperkte personele capaciteit vragen om scherpe keuzes. Niet alle wensen die er binnen de samenleving zijn, kunnen worden opgepakt of gefaciliteerd. Dat vraagt dus een afweging van ambities en opgaven. Daarbij komt dat we als gemeente niet alles zelf doen. Ook onze partners, zoals medeoverheden, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners dragen bij aan het realiseren van de ambities.

1.3 Omgevingsvisie en Omgevingswet

De omgevingsvisie is één van de kerninstrumenten van de Omgevingswet. De Omgevingswet bundelt de wetgeving en regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, erfgoed, natuur en water. De wet regelt daarmee het beheer en de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Ook 'nieuwe' thema's

zoals klimaatadaptatie, energietransitie, gezondheid en veiligheid worden in de Omgevingswet verbonden met brede maatschappelijke opgaven.

Het integrale karakter van de omgevingsvisie betekent dat (sectorale) beleidsvelden en ambities vanaf de start van de visievorming samengebracht worden. Het geldende beleid vormt het vertrekpunt voor de uitwerking van de omgevingsvisie. Maar de omgevingsvisie is meer dan een optelsom van beleidsvisies voor de diverse domeinen. Het is een samenhangend verhaal op strategisch niveau.

De Omgevingswet schrijft voor dat in een omgevingsvisie in elk geval het volgende moet staan:

- **Een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving:** waar bestaat de fysieke leefomgeving uit en wat is de kwaliteit ervan?
- **De hoofdlijnen van de belangrijkste plannen in de gemeente:** welke veranderingen komen er? Hoe gaan we ons gebied gebruiken? Hoe zorgen we dat alles goed blijft? Wat willen we beschermen en bewaren?
- **De hoofdpunten van ons beleid voor de leefomgeving:** wat zijn de na te streven doelen en op welke manier worden die bereikt?

De omgevingsvisie is 'zelfbindend' voor de gemeente. Dit betekent dat deze alleen verplichtingen schept voor de gemeente zelf. Uitwerking van de omgevingsvisie vindt plaats via programma's en projecten waarin de uitvoering van ambities concreet wordt gemaakt. Dat kan thematisch of gebiedsgericht. In het omgevingsplan wordt de visie vertaald in regels voor inrichting van de fysieke leefomgeving. Deze regels zijn bindend voor inwoners, bedrijven en organisaties.

De omgevingsvisie wordt periodiek gemonitord en geëvalueerd. Hierdoor kan de omgevingsvisie op delen worden bijgesteld. De omgevingsvisie is hiermee nooit af, maar kan telkens worden aangepast, zodat deze antwoord blijft geven op ruimtelijke opgaven en de gewenste richting blijft geven naar de toekomst.

1.4 Proces

De omgevingsvisie Voorschoten 2040 is opgesteld met de hulp van veel verschillende partijen. In de vorm van gesprekken, bijeenkomsten en een online enquête zijn ideeën opgehaald bij inwoners – waaronder jongeren en kinderen -, ondernemers, maatschappelijke instellingen en verschillende werkgroepen. Dit heeft bijgedragen aan het vaststellen van de ambities, de uitgangspunten en het duiden van de belangrijkste opgaven voor de toekomst van Voorschoten. In de omgevingsvisie zijn quotes opgenomen die weergeven hoe inwoners over Voorschoten denken. Het participatieproces wordt beschreven in het participatieverslag dat als bijlage bij de omgevingsvisie is opgenomen (zie bijlage 1).

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 omvat een beschrijving van de identiteit van de gemeente Voorschoten vanuit onze kernwaarden en beschrijft de ontwikkeling van onze gemeente vanuit historisch perspectief. Dit vormt het fundament voor wat we willen behouden en beschermen naar de toekomst toe.

In **hoofdstuk 3** beschrijven we de uitdagingen en kansen die op onze gemeente afkomen. Dit zijn onze opgaven waar we een aanpak op moeten formuleren zodat Voorschoten ook in de toekomst een fijne plek blijft om te leven, werken, ondernemen en ontspannen. Dit doen we als gemeente niet alleen. Hoofdstuk 3 gaat daarom ook in op onze positie in de regio.

Hoofdstuk 4 laat zien wat onze visie is: onze koers. We beschrijven onze ambities voor Voorschoten in 2040. Deze koers is gefundeerd op onze identiteit en beschrijft de Voorschotense aanpak die antwoord geeft op de uitdagingen. Dit is verbeeld in de omgevingsvisiekaart.

In **hoofdstuk 5** hebben we die visie thematisch uitgewerkt. Hier worden de belangrijkste ambities per thema of onderwerp beschreven.

In **hoofdstuk 6** hebben we de langetermijnvisie uitgewerkt voor de verschillende deelgebieden. Dit is belangrijk als opmaat voor het omgevingsplan.

Hoofdstuk 7 geeft een toelichting op de manier waarop we de ambities uit de omgevingsvisie kunnen realiseren. We beschrijven de doorwerking in andere Omgevingswetinstrumenten en de wijze waarop de omgevingsvisie jaarlijks wordt gemonitord en geactualiseerd. Verder zijn in dit hoofdstuk de programma's opgenomen waar we aan werken.

2. Over de gemeente Voorschoten

2 Over de gemeente Voorschoten

2.1 Inleiding

Om te bepalen wie we nu zijn en waar we in de toekomst willen zijn, moeten we eerst goed weten waar we vandaan komen. Dit geeft inzicht in het karakter van de gemeente en de bijzondere kwaliteiten. In dit hoofdstuk schetsen we het Voorschoten van vandaag. Daarna staan we stil bij de historische ontwikkeling van Voorschoten en tot welke stedenbouwkundige en landschappelijke opbouw dit heeft geleid. Dit alles vormt het fundament waarop deze omgevingsvisie is gebouwd.

2.2 Kenschets Voorschoten vandaag

2.2.1 Inleiding

De identiteit van Voorschoten vormt het vertrekpunt van deze omgevingsvisie. Onze identiteit is datgene waar Voorschotenaren trots op zijn en wat ons dorp uniek maakt. In dit hoofdstuk richten we ons op die kwaliteiten: alles wat goed gaat in Voorschoten en wat we willen behouden, koesteren en verder versterken.

De identiteit van Voorschoten komt tot uiting in drie kernwaarden:

- **Een gezond woondorp met een betrokken samenleving;**
- **Een welvarend dorp met grote steden nabij;**
- **Een groene, parkachtige gemeente met een rijke historie.**

Deze kernwaarden zijn niet alleen gebaseerd op beleidsanalyses, maar vooral op gesprekken met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Zij geven weer wat Voorschoten bijzonder maakt en vormen het fundament onder de verdere ontwikkeling van onze gemeente.

In dit hoofdstuk staat dus de kracht van Voorschoten centraal. Tegelijkertijd realiseren we ons dat er ook opgaven zijn die aandacht en keuzes vragen. Die uitdagingen en kansen komen aan bod in **hoofdstuk 3 De uitdagingen en kansen.**

2.2.2 Een gezond woondorp met een betrokken samenleving

Voorschoten wordt door inwoners gewaardeerd als een fijn en kleinschalig woondorp. Een plek waar mensen elkaar kennen en waar je elkaar gemakkelijk even tegenkomt op weg naar de supermarkt. 'Ons kent ons' zonder dat het beklemmend voelt. Van wonen aan een knus woonerf in Bijdorp, in een bijzondere woontoren in Krimwijk of een karakteristieke jaren '30 woning in de Bloemenwijk; in onze diverse woonwijken voelen onze inwoners zich thuis. Ondanks dat we centraal in de Randstad liggen hebben we weinig te maken met (groot)stedelijke problematiek en is onze gemeente relatief veilig.

Voorschoten vormt een actieve samenleving. We hebben een rijk verenigingsleven met sport, cultuur en verenigingen. Het hele jaar door worden activiteiten en evenementen georganiseerd. Van wekelijkse bridgeavonden tot grootschalige festiviteiten als de Voorschotense Paardenmarkt tijdens de Paardendagen. Veel inwoners voelen zich betrokken bij de gemeenschap en zetten zich in om deze festiviteiten mogelijk te maken.

> "Als ik uit de trein stap ruik ik bij zuidwestenwind de stallen van boer Van Vliet. Dat is dorps thuiskomen middenin de Randstad.
>
> – Lid van Participatiegroep Bouwen en Wonen

De Voorschotense bevolking is gemiddeld gezonder dan het Nederlands gemiddelde. De helft van onze inwoners voldoet aan de beweegrichtlijn en zeven op de tien inwoners ervaart zijn of haar gezondheid als goed. De groene openbare ruimte in het dorp is beweegvriendelijk en er zijn veel speelplekken.

Voorschoten heeft relatief veel voorzieningen op het gebied van welzijn. Er zijn meerdere basisscholen, diverse sportvoorzieningen, een zwembad, een cultureel centrum met filmtheater en een bibliotheek.

Voorschoten is goed verbonden met de regio. Voorschoten is onderdeel van het daily urban system van de Leidse regio. Dat betekent dat de belangrijkste dagelijkse verplaatsingen voor wonen, werken, studie, sport en cultuur in deze regio plaatsvinden. Daarbij zorgt de ontsluiting over het spoor en de weg richting Den Haag en Leiden dat Voorschoten goed met deze steden is verbonden. Met 20 minuten fietsen ben je in hartje Leiden en Den Haag is slechts 11 minuten met de trein. De grote steden bieden veel voorzieningen, zoals winkels en cultuur. Dit maakt het prettig leven in het knusse Voorschoten, terwijl je zo in de drukte van de grote stad staat.

Op **figuur 1** is Voorschoten als gezond woondorp met een betrokken samenleving verbeeld in een kaart.

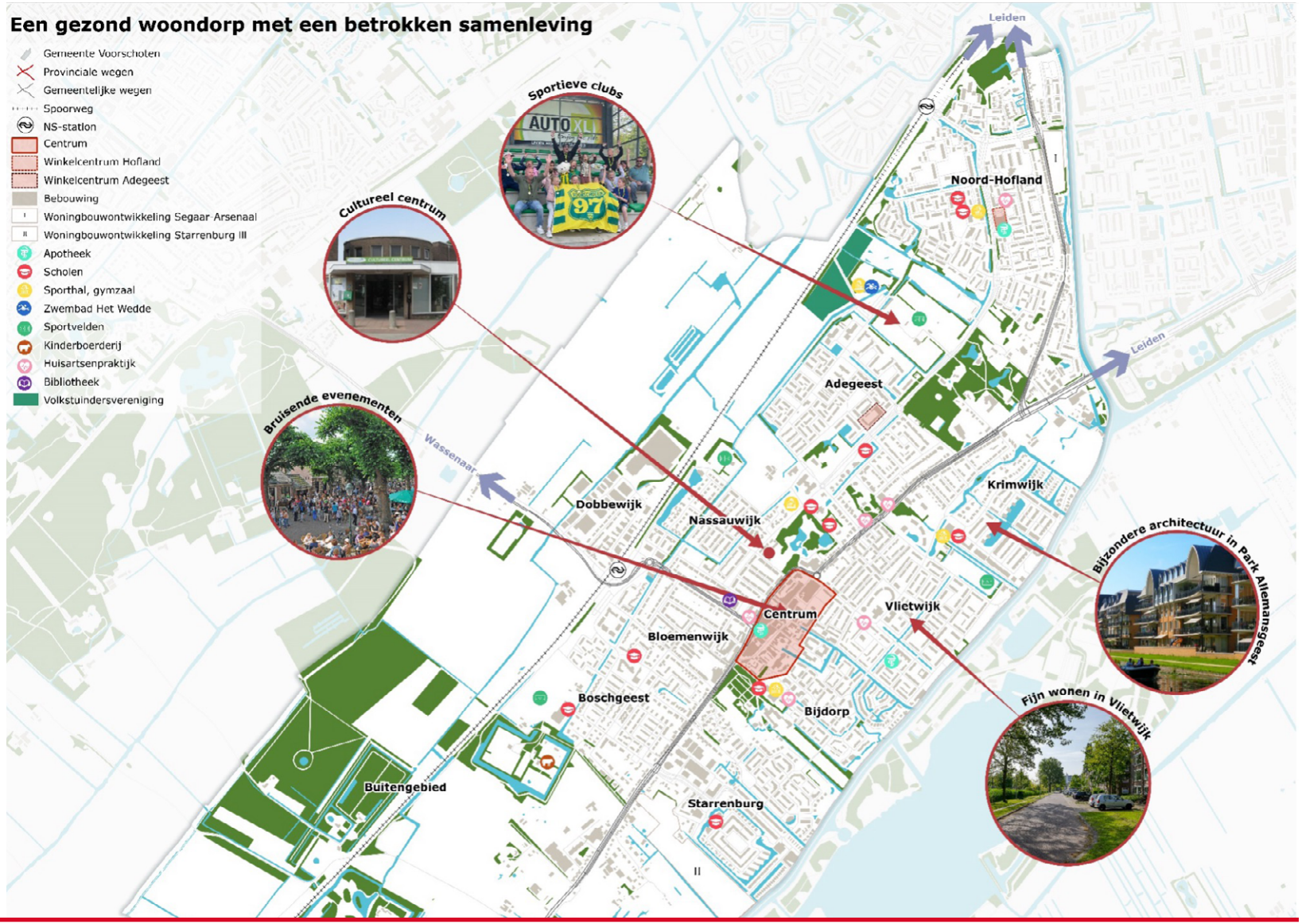

FIGUUR 1 – Een gezond woondorp met een betrokken samenleving

2.2.3 Een welvarend dorp met grote steden nabij

Voorschoten is misschien bescheiden in omvang, maar kent een krachtige en levendige lokale economie. De bedrijventerreinen in Voorschoten vormen een belangrijke pijler van de lokale economie. Ze bieden ruimte aan ondernemers en dragen bij aan werkgelegenheid dicht bij huis. De aanwezigheid van bedrijventerreinen maakt Voorschoten tot een compleet en levendig dorp en zorgt voor een goede balans tussen wonen en werken.

Verschillende grote en succesvolle bedrijven zijn in Voorschoten groot geworden. Van der Valk begon ooit als café De Gouden Leeuw in Voorschoten. Later werd dit omgebouwd tot een motel-restaurant. Dit was het begin van het horecaconcern Van der Valk. Dit hotel wordt nu vernieuwd. Supermarkt Hoogvliet bouwde een van de eerste supermarkten in ons dorp. Tussen 1850 en 1985 zorgde de Zilverfabriek voor veel werkgelegenheid in onze gemeente.

> "Als geboren en getogen Voorschotenaar is het Centrum een fijne plek om andere Voorschotenaren tegen te komen. En een praatje te maken.
>
> – Inwoner 65 jaar

De arbeidsparticipatie onder onze inwoners is hoog. Daarnaast zijn in Voorschoten meer mensen met een hoog inkomen en minder mensen met een laag inkomen in vergelijking met de rest van de provincie.

Deze hoge arbeidsparticipatie draagt mede bij aan het welzijn en de welvarendheid van onze inwoners.

Op recreatief gebied heeft Voorschoten veel te bieden. De gemeente ligt centraal tussen diverse natuur- en recreatiegebieden. Het strand en de duinen zijn nabij. Vlietland is een heerlijke plek om te genieten op een warme zomerdag. In de duinen van Wassenaar kan je uitstekend wandelen en het Groene Hart ligt op fietsafstand.

Voorschoten heeft een aantal aantrekkelijke winkelgebieden: het centrum met de Voorstraat, het Treubplein en de Schoolstraat, winkelcentrum Hofland en de winkels aan de Van Beethovenlaan. Het centrum van Voorschoten heeft voor iedereen wat te bieden. Er zijn supermarkten, een goede mix van lokale winkels en ketens, goede restaurants en fijne terrassen voor een lekkere kop koffie. Het winkelcentrum Hofland en de winkels aan de Van Beethovenlaan bevatten veel winkels voor dagelijkse benodigdheden.

Veel Voorschotenaren werken in de grote steden. Deze bieden een diverse werkgelegenheid, met de verschillende ministeries in Den Haag of medische bedrijven op Leiden Bio Science Park. Hierdoor is onze gemeente ook in trek bij buitenlandse kenniswerkers. Wonen in Voorschoten is voor hen aantrekkelijk, zeker omdat hun kinderen internationaal onderwijs kunnen volgen op de 'British School in the Netherlands' in Voorschoten of de 'American School of The Hague' in Wassenaar. Daarnaast is onze gemeente goed bereikbaar met de fiets, de auto en het openbaar vervoer, met zelfs twee treinstations. Dit draagt bij aan de leefbaarheid.

Op **figuur 2** is Voorschoten als een welvarend dorp met grote steden nabij verbeeld in een kaart.

FIGUUR 2 – Een welvarend dorp met grote steden nabij

2.2.4 Een groene, parkachtige gemeente met een rijke historie

Voorschoten is een groene gemeente. De lange lanen en grote parken bepalen het karakter van het dorp. De parken zijn groene oases met mooie waterpartijen. Naast dit grootschalige groen is in de wijken en buurten veel groen te vinden in de vorm van groenstroken, bomen, bermen, geveltuintjes en oevers. Daardoor is de directe woonomgeving ook groen. Een groot deel van het groen is voor iedereen toegankelijk. Zoals het Burgemeester Berkhoutpark en het wandelpark van kasteel Duivenvoorde. Dit maakt ons groen beleefbaar.

Voorschoten is ontstaan op een strandwal die evenwijdig aan de kust ligt, tussen lagergelegen strandvlakten. Het dorp, kasteel Duivenvoorde, buitenplaatsen, boerderijen en de wegen zijn ontstaan op deze hogere strandwal. Hier is veel cultuurhistorisch waardevol groen, zoals bomenrijen, buitenplaatsen, oprijlanen en water in de vorm van opvaarten en vijvers. Strandwallen worden afgewisseld met strandvlakten, dit zijn de lagergelegen polders zoals de Papenwegse Polder. Dit poldergebied bestaat enerzijds uit kleine bossen en bosschages en anderzijds uit open weilanden met sloten. Aan de zuidoostzijde van de strandwal beginnen de lagergelegen veenpolders van het Groene Hart. De naoorlogse woonwijken liggen hier tot aan de Vliet.

> “Op het landgoed komen de geschiedenis van Voorschoten en prachtige natuur bij elkaar.
>
> – Inwoner 72 jaar

Waterwegen zoals weteringen, sloten en opvaarten waren en zijn nog steeds van essentieel belang voor het gebruik van het gebied. Daarnaast hebben deze waterwegen en het groen ook een grote ecologische waarde. Het landgoed Duivenvoorde en de buitenplaatsen Ter Wadding, Berbice, Beresteijn en Bijdorp zijn onderdeel van Natuur Netwerk Nederland. De Duivenvoordecorridor is als onderdeel van Duin, Horst & Weide een belangrijke ecologische schakel die het Nationaal Park Hollandse Duinen verbindt met het Groene Hart.

Het groen en water in de gemeente zorgen voor een prettige leefomgeving voor onze inwoners. De bomen zorgen voor een verkoelend effect doordat ze schaduw geven en het groen en water zorgen voor het verminderen van hoge temperaturen in de zomer. De planten nemen water op bij hevige regenval en vergroten de infiltratiecapaciteit van de ondergrond. De groene en waterrijke omgeving zorgt voor fijne plekken voor onze inwoners om te ontspannen, elkaar te ontmoeten en te verblijven.

Op **figuur 3** is Voorschoten als een groene, parkachtige gemeente met een rijke historie verbeeld in een kaart.

FIGUUR 3 – Een groene, parkachtige gemeente met een rijke historie

2.3 Historische ontwikkeling

2.3.1 Inleiding

Voorschoten kent een geschiedenis die teruggaat tot in de prehistorie. De sporen van die geschiedenis dragen de sterke identiteit van Voorschoten en geven de gemeente een uniek karakter waarin het verleden doorleeft in het heden. In onderstaande paragraaf schetsen we de geschiedenis van Voorschoten door de eeuwen en besluiten we met een kernachtige samenvatting van de stedenbouwkundige en landschappelijke structuur die hier het resultaat van is.

2.3.2 De geschiedenis van Voorschoten door de jaren heen

Prehistorie

Voorschoten is ontstaan op een strandwal parallel aan de Noordzeekust. De oudste sporen van bewoning zijn van de Vlaardingencultuur (3500–2500 v.Chr.). In Krimwijk zijn veenpaden gevonden uit de Late Bronstijd (1200–800 v.Chr.).

De hogere, droge delen van de strandwal vormden een aantrekkelijke plek om te wonen: veilig, met beschikbaar drinkwater en omringd door natuur die voedsel bood zoals zaden, bessen, vis en wild. Deze vroege bewoners vestigden zich nabij waterwegen zoals de Vliet en hielden zich bezig met landbouw, veeteelt en visvangst. De lager gelegen moerassige delen en veengebieden lagen daartussen.

Romeinse tijd en Middeleeuwen

Aan het begin van onze jaartelling lag Voorschoten aan de noordgrens van het Romeinse Rijk, dicht bij Forum Hadriani (Voorburg) en het kanaal van Corbulo, dat oostelijk van het huidige dorp liep.

Na het vertrek van de Romeinen raakte het gebied langzaam bevolkt. In de 9e eeuw worden nederzettingen als Lippinge, Fore (Veur) en Forschate (Voorschoten) genoemd. Rond deze tijd ontstond Voorschoten op een brede strandwal, bij een houten kerk aan een handelsroute, een belangrijke noord-zuidverbinding. Steeds meer mensen gingen in dit gebied wonen en er ontwikkelde zich een agrarische samenleving.

De Graven van Holland gaven het gebied in leen voor ontginning. In de veengebieden werden sloten gegraven en polders ingericht. Dit leidde tot het kenmerkende strokenlandschap met kades, weteringen en molens. Veel van deze sloten kwamen uit op de Vliet en de Oude Rijn, die belangrijke afwateringsroutes vormden. De Klopperskade, Knipmolen en later gemaal De Vereeniging uit de 19e eeuw (ter vervanging van de Duivenvoordse Poldermolen) zijn hier nog overblijfselen van.

In de Middeleeuwen verrezen kastelen als Duivenvoorde, Ter Horst en Rosenburgh, vooral onder invloed van de Heren van Wassenaer. Het gebied werd regelmatig getroffen door geweld en verwoestingen, zoals tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten en het beleg van Leiden. Vanaf de late Middeleeuwen groeide Voorschoten uit tot een centrum met handel, een dorpskerk en markten.

In 1282 kreeg het dorp marktrecht van Floris V. Dit recht om een markt te houden, trok handelaren, ambachtslieden en boeren aan en leidde tot meer handel en een grotere welvaart. De paardenmarkt op de Voorstraat herinnert daar nog aan. De Dorpskerk ontstond oorspronkelijk als houten kerk, werd daarna in steen herbouwd. De toren kreeg in de 1539 eeuw zijn huidige bakstenen vorm. Het kerkschip dateert uit 1868. Aan de westzijde van de Voorstraat verrezen in de 17e eeuw het Ambachtshuis, waar het lokale bestuur zetelde, en het aangrenzende Baljuwhuis, waar recht werd gesproken.

Rond de zeventiende eeuw

Na het vertrek van de Spanjaarden brak een bloeiperiode aan, mede dankzij de ligging van Voorschoten aan de weg tussen Leiden en Den Haag en langs de Vliet. In 1638 werd de Vliet vergraven tot trekvaart, wat de bereikbaarheid tussen stad en platteland sterk verbeterde. Door de import van goedkoop graan uit het Oostzeegebied konden lokale boeren zich specialiseren. Dit gaf de landbouw een impuls; boeren schakelden over op de productie van boter, kaas en vlas.

Vanaf de late Middeleeuwen veranderden houten boerderijen geleidelijk in stenen L-vormige en langhuisboerderijen. Veel van deze 16e- en 17e-eeuwse boerderijen zijn nog zichtbaar, vaak als groene erven als een kralensnoer op de randen van de strandwal.

De aanleg van de trekvaart en de strategische ligging tussen Leiden en Den Haag trokken rijke stedelingen aan, die in het platteland investeerden om er 's zomers te ontsnappen aan de drukte en stank van de stad. Zo ontstonden aan weerszijden van de Heerweg vele buitenplaatsen. Kastelen als Duivenvoorde, Rosenburg en Roucoop verloren hun verdedigingsfunctie en werden omgevormd tot landhuizen met parken.

Sommige boerderijen werden verbouwd tot buitenverblijf, zoals Berbice en Bijdorp. Bijdorp is de enige buitenplaats die zijn oorspronkelijke ligging aan vaar- én landroute heeft behouden. In totaal verrezen er zo'n twintig buitenplaatsen, vaak omringd door groene tuinen en parken, met monumentale landhuizen. Ze gaven het landschap een groene en voorname uitstraling.

In de 19e eeuw verdwenen enkele buitenplaatsen, maar kwamen er ook weer kleinere bij, zoals Klein Roucoop (gesloopt in 1975), Beresteijn en Klein Stadwijk.

Industriële revolutie tot aan heden

De aanleg van de spoorlijn tussen Den Haag en Leiden in 1843 en de bouw van het station bij de Papelaan versterkten de bereikbaarheid van Voorschoten. Samen met de al bestaande trekvaart maakte dit het dorp aantrekkelijk voor nieuwe bedrijvigheid. De agrarische economie van Voorschoten breidde zich hierdoor uit met ambachten. De familie Van Kempen vestigde hier in 1858 de Zilverfabriek op een deel van het voormalige landgoed Vredenhoef. Later volgden ook andere industrieën, zoals de IKI (Internationale Kunststoffenindustrie), een meubelfabriek, aardewerkfabriek Groenenveld en Kok Aluminiumproducten. Deze bedrijven trokken veel arbeiders aan, die zich in de nabijheid vestigden.

Vanaf het einde van de 19e eeuw groeide het dorp. Er kwam meer bebouwing rond het centrum en langs de hoofdwegen. Op verschillende plekken verrezen vrijstaande herenhuizen en villa's, zoals Villa Helvetia aan de Leidseweg. Ook ontstonden kleinschalige uitbreidingswijken, zoals de middenstandswijk tussen Papelaan en Wijngaardenlaan, ontworpen door M.J. Granpré Molière in de jaren 1920. In 1924 werd de huidige Kruispuntkerk in gebruik genomen en een jaar later begon de bouw van het nieuwe Raadhuis. In 1936 werd het Burgemeester Berkhoutpark aangelegd als werkverschaffingsproject tijdens de crisisjaren.

Tot na de Tweede Wereldoorlog heeft Voorschoten haar overwegend agrarische en groene karakter behouden. Begin 20ste eeuw kwamen daar op de zandgronden de tuinders en de bollencultuur bij. De bollenvelden op de plek van de huidige wijken Boschgeest en Adegeest en langs de Veurseweg kleurden in het voorjaar blauw, roze en geel van de bloeiende tulpen, hyacinten en narcissen.

In 1939 werd ten oosten van de Voorstraat een terrein ingericht voor militaire doeleinden. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het gebruikt door de Wehrmacht, en van 1946 tot 1961 was het landelijke marine opkomstcentrum (MOC) hier gevestigd. Het hoofdgebouw is nu in gebruik bij de gemeentelijke buitendienst.

Na de oorlog groeide Voorschoten verder als forensendorp. Er verschenen nieuwe wijken, waaronder de Vlietwijk, Oranje- en Nassauwijk, Boschgeest, Adegeest, Noord-Hofland, Bijdorp, Starrenburg I en II, Krimwijk en het Voorsche Park. Boerderijen en bollenschuren verdwenen of kregen een andere functie binnen de nieuwe woonwijken. Zo werd het oude landschapspark van buitenplaats Adegeest een openbaar park binnen de gelijknamige wijk. Er werden bedrijventerreinen ontwikkeld om de lokale economie te versterken.

In 1968 werd het oude centrum met onder meer de Voorstraat en Treubstraat aangewezen als Rijksbeschermd dorpsgezicht. De Schoolstraat groeide uit tot de centrale winkelstraat. Door de toename van verkeer werd in de jaren 60 de Koningin Julianalaan een belangrijke ontsluitingsroute. In de decennia daarna werd de Schoolstraat autovrij (1997) en later ook fietsvrij tijdens winkeltijden (2019).

2.3.3 Stedelijke en landschappelijke ontwikkeling in een notendop

De geschiedenis van Voorschoten en haar directe omgeving is afleesbaar in het Voorschoten van nu. In onderstaande afbeeldingen (**figuur 4, 5 en 6**) wordt de ontwikkeling van Voorschoten in drie fasen geschetst.

Fase 1 – Landschappelijke en bestuurlijke structuur (vóór 1850)

- Ontwikkeling concentreert zich langs een enkele noord-zuid georiënteerde landweg op een zandrug.
- Het dorp vervulde een centrale functie voor bestuur, rechtspraak en religie in de regio met het Baljuwhuis, het Ambachtshuis en de Dorpskerk.
- Fijnmazig stelsel van waterlopen tussen de Vliet en de weteringen zorgt voor afwatering van omliggende agrarische gronden.
- Verkavelingsstructuren bepalen het open agrarische landschap, met kenmerkende elementen als sloten, bruggen, hekken en kleine boerenerven.
- Buitenplaatsen en bijbehorende parkachtige groengebieden verschijnen langs historische routes; deze versterken het lommerrijke karakter binnen en buiten de bebouwde kom.

FIGUUR 4 – Stedenbouwkundige en landschappelijke ontwikkeling voor 1850

Fase 2 – Industrialisering en het spoor (van 1850 tot 1945)

- De aanleg van de spoorlijn Leiden–Den Haag met station Voorschoten versterkt de bereikbaarheid van de gemeente en bevordert verstedelijking.
- Langs de spoorlijn en in de nabijheid van het station ontstaan industrieën zoals de zilverfabriek, IKI, meubel- en een aardewerkfabriek.
- De agrarische verkaveling in het buitengebied blijft grotendeels behouden en contrasteert met de compacte uitbreidingen rond het centrum.
- Infrastructuur volgt de bestaande lijnen in het landschap, waardoor de historische structuur in stand blijft.

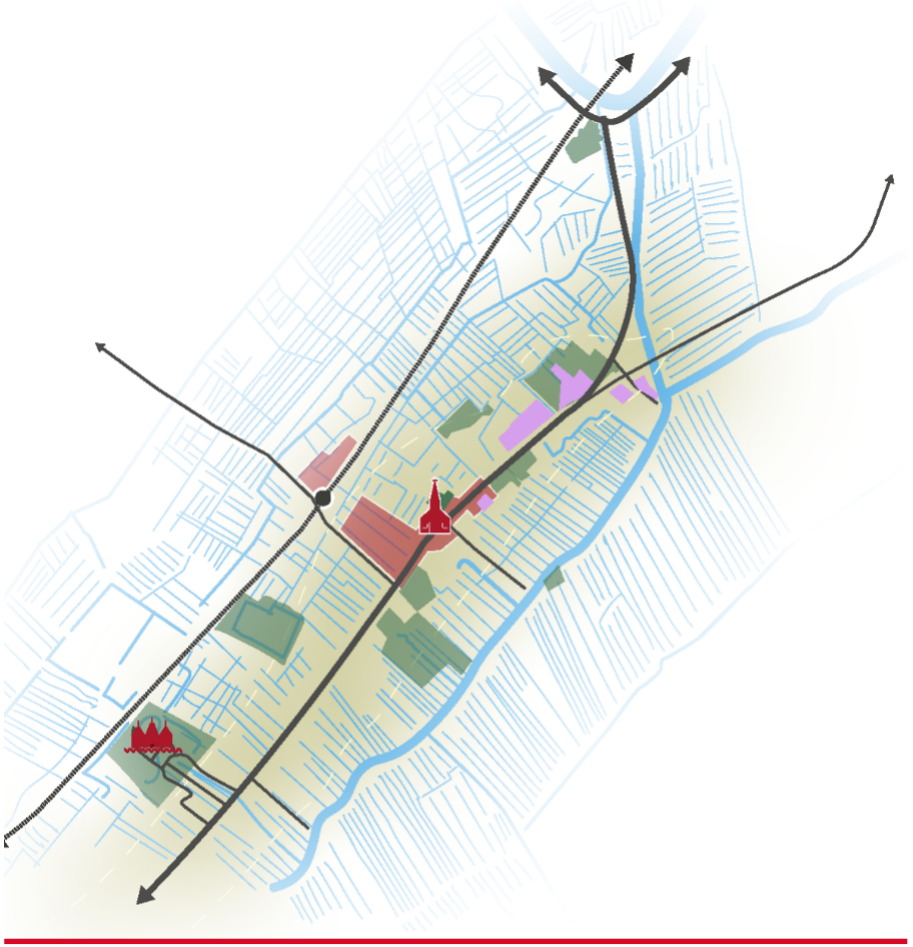

FIGUUR 5 – Stedenbouwkundige en landschappelijke ontwikkeling van 1850 tot 1945

Fase 3 – Naoorlogse groei, recreatie en regionale inbedding (vanaf 1945)

- Nieuwe woonwijken verrijzen buiten het historisch centrum, met herkenbare stedenbouwkundige opzetten per periode, vanaf de jaren '50 tot heden.
- De gemeente ontwikkelt zich tot forensengemeente in de regio tussen Leiden en Den Haag, met goede bereikbaarheid via weg en spoor.
- Groene buffers zoals Vlietland, parkstructuren binnen de wijken en de Duivenvoordecorridor zorgen voor openheid, biodiversiteit en recreatieve waarde.
- Waterstructuren worden geïntegreerd in woonwijken voor afwatering, beleving en ecologie.
- De regionale openheid blijft behouden; uitbreidingen respecteren de schaal en landschappelijke identiteit van de gemeente.

FIGUUR 6 – Stedenbouwkundige en landschappelijke ontwikkeling vanaf 1945

3. De uitdagingen en kansen

3 De uitdagingen en kansen

3.1 Inleiding

Met alle kwaliteiten die er zijn, zijn er voor Voorschoten veel kansen, maar we staan ook voor een groot aantal uitdagingen. De uitdagingen vragen niet alleen ruimtelijk wat van ons, maar ook maatschappelijk. We moeten kijken naar het gebruik en de inrichting van onze omgeving en soms onze huidige manier van leven aanpassen.

Dit hoofdstuk laat zien welke kansen er voor Voorschoten liggen en voor welke uitdagingen we staan. We willen slim omgaan met de uitdagingen. Daarom denken we na over hoe we, met oog voor onze kwaliteiten, van uitdagingen kansen kunnen maken. We zijn realistisch over uitdagingen en slaan de handen ineen - gemeente, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners en medeoverheden samen - om creatieve en duurzame oplossingen in gang te zetten.

De uitdagingen en kansen zijn verdeeld in drie aspecten, waar de volgende onderwerpen bij horen:

- **Zorgen voor een inclusieve samenleving:** opgaven op het gebied van gezondheid en welzijn, maatschappelijke voorzieningen, wonen en ontspanning en recreatie.
- **Werken aan een toekomstbestendige economie:** opgaven op het gebied van mobiliteit en economie.
- **Beschermen van het robuuste natuurlijk systeem:** opgaven op het gebied van water en bodem, klimaat, natuur, energie en erfgoed.

De uitdagingen en kansen pakken we niet alleen op. We werken op verschillende vlakken samen met inwoners en ondernemers, maar bijvoorbeeld ook met buurgemeenten of de provincie. In dit hoofdstuk brengen we daarom in beeld hoe diverse samenwerkingen met buurgemeenten en het beleid van hogere overheden van invloed zijn op de keuzes die Voorschoten maakt.

3.2 Zorgen voor een inclusieve samenleving

3.2.1 Inleiding

Onze samenleving is volop in beweging. De geboortegolf na de Tweede Wereldoorlog zorgt nu voor vergrijzing. We leven steeds langer waardoor de bevolking groeit. Onze samenleving is diverser. Technologie is niet meer weg te denken uit ons dagelijks leven. Door deze sociaal-culturele ontwikkelingen veranderen onze behoeften.

3.2.2 De opgaven

1. Aansluiten op de woningbehoefte van een veranderende samenleving

De bevolkingssamenstelling van Voorschoten verandert. Steeds meer mensen wonen alleen en het aantal senioren neemt toe (zie **figuur 7**). De huidige woningmarkt van Voorschoten bestaat voornamelijk uit duurdere eengezinswoningen (zie kader **figuur 8**). Betaalbare woningen voor starters of levensloopbestendige zorgwoningen voor senioren zijn in mindere mate beschikbaar. Het is voor jonge mensen moeilijk om stappen te zetten op de woningmarkt in Voorschoten en voor senioren zijn er weinig mogelijkheden waardoor doorstroming moeilijk op gang komt. Het is belangrijk om de komende jaren onze bestaande en nieuwe woningen aan te laten sluiten bij deze woningbehoefte zodat Voorschoten in de toekomst een dorp blijft voor alle leeftijden.

> "Op dit moment zijn er geen betaalbare appartementen waardoor jongeren vaak, gedwongen, thuis moeten blijven wonen.
>
> - Lid Jongerenraad Voorschoten

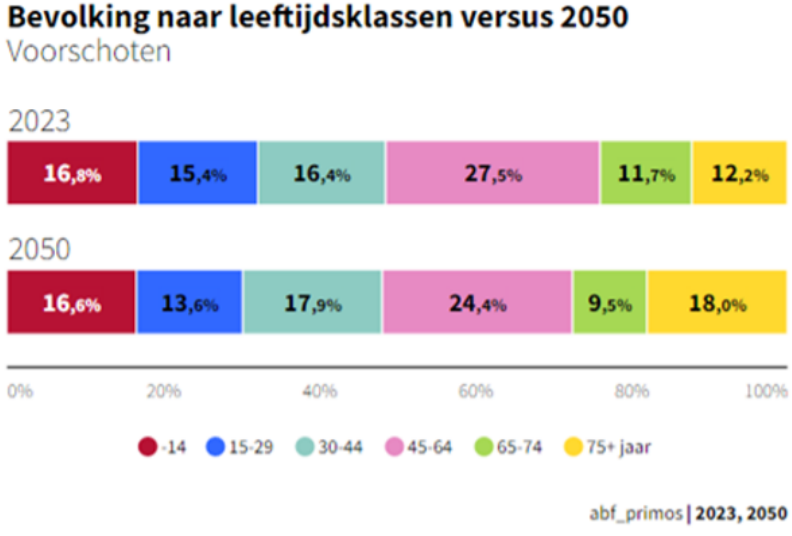

Figuur 7 - Ontwikkeling van de bevolking naar leeftijdsklassen in Voorschoten (bron: abf_primos, 2023)

Woningmarkt 2023 (uit Woonvisie Voorschoten 2023-2027)

In totaal telt de woningvoorraad 11.540 woningen, waar 11.400 huishoudens wonen. De woningmarkt van Voorschoten kenmerkt zich door voornamelijk duurdere eengezinswoningen. In 2023 was de WOZ-waarde per woning gemiddeld €486.000 in Voorschoten tegenover €419.000 in de regio Holland Rijnland (bron: CBS). Dit ligt 10% hoger dan het landelijk gemiddelde. We zien dat de woningvoorraad met name koopwoningen telt. Dit betreft 63% van de Voorschotense woningmarkt (in Nederland is dit 57,1%). Het restant is dus 37% en vertegenwoordigt de huurmarkt.

Figuur 8 - Woningmarkt 2023

2. Op peil houden maatschappelijke voorzieningen

Steeds meer maatschappelijke voorzieningen staan onder druk, zoals onderwijs, sport en cultuur. Dit komt door schaarse middelen en oplopende personeelstekorten en doordat er steeds minder vrijwilligers te vinden zijn (zie tabel **figuur 9**). Samen met verenigingen en organisaties moeten we op zoek naar slimme oplossingen zodat onze maatschappelijke voorzieningen behouden blijven. Bijzondere aandacht daarbij verdienen de kwetsbare ouderen voor wie de nabijheid van voorzieningen een basisbehoefte is. Daarnaast is het belangrijk om samen met jongeren te kijken hoe Voorschoten ook voor hen een aantrekkelijk dorp kan blijven met voldoende activiteiten en voorzieningen die aansluiten bij hun wensen. Dit geldt ook voor het betrekken van nieuwkomers en expats bij onze samenleving.

> "Ga bouwen, investeren. Verbeter de infrastructuur. Voorzieningen zijn de sleutel voor succes.
>
> - Inwoner 54 jaar

Vrijwilligers percentage (%)			
	2016	2022	verschil
18 jaar en jonger	29,6	25	- 4,6
18 – 65 jaar	29,2	23,5	- 5,7
65 jaar en ouder	30,7	28,5	- 2,2

Figuur 9 – Percentage binnen een leeftijdsgroep dat als vrijwilliger actief is (bron: Buurtatlas, RIVM)

3. Stimuleren van een gezonde levensstijl

Met de gezondheid van onze inwoners is het over het algemeen goed gesteld (zie **figuur 10**). De helft van onze inwoners voldoet aan de beweegrichtlijn en 7 op de 10 inwoners ervaart zijn of haar gezondheid als goed. Toch kampt bijna de helft van de inwoners ouder dan 18 jaar met overgewicht en zien we op wijkniveau verschillen. Welvaartsziekten zijn in toenemende mate een bedreiging voor de volksgezondheid. We willen dat iedereen in Voorschoten kan leven in goede gezondheid, passend bij zijn of haar situatie. Daarom moeten we stappen zetten in het stimuleren van een gezonde leefstijl, waarmee we welvaartsziekten aanpakken. De gezondheid van onze inwoners kunnen we bevorderen door onze openbare ruimte beweegvriendelijk en rookvrij (speel- en sportplekken) in te richten. Mensen zijn dan eerder geneigd de fiets te pakken, een stukje te wandelen of om buiten te sporten. We richten onze leefomgeving in zodat deze voor iedereen toegankelijk, bruikbaar én prettig is – ongeacht leeftijd, mobiliteit, afkomst of andere kenmerken. Bijvoorbeeld met verbeterde toegankelijkheid, inclusieve ontmoetings- en speelplekken en sociaal veilige routes.

4. Zorgen voor inclusieve mobiliteit

Een inclusieve samenleving vraagt om een omgeving waarin iedereen volwaardig kan meedoen. Ook vanuit mobiliteit betekent dit dat mensen, ongeacht leeftijd, beperking of sociaal-economische achtergrond, veilig, zelfstandig en betaalbaar van A naar B moeten kunnen reizen. Een inclusieve mobiliteitsomgeving houdt rekening met uiteenlopende behoeften. Zo moeten looproutes, oversteken en haltes toegankelijk zijn voor mensen die slecht ter been zijn, bijvoorbeeld door voldoende rustpunten, drempelloze overgangen en langere oversteektijden bij verkeerslichten. Voor mensen met een visuele beperking zijn geleidelijnen, voelbare markeringen en auditieve signalen essentieel. Ook wordt er rekening gehouden met mensen die gevoelig zijn voor prikkels, door te zorgen voor duidelijke bewegwijzering, voorspelbare inrichting van de openbare ruimte en het vermijden van onnodige visuele of auditieve drukte. Zo zorgen we ervoor dat mobiliteit geen obstakel is, maar een toegangspoort tot volwaardige deelname aan de samenleving.

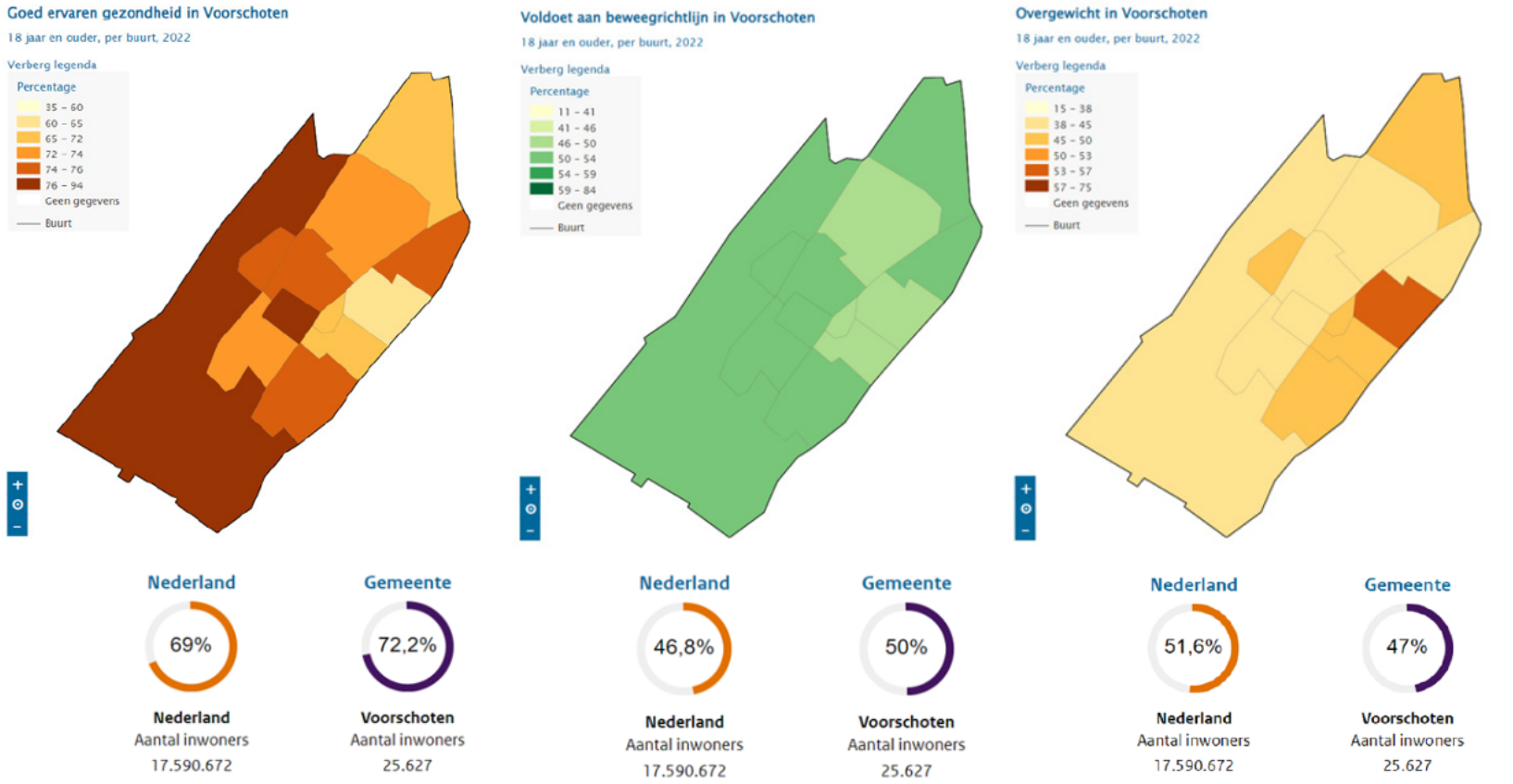

FIGUUR 10 – Gezondheid in de gemeente Voorschoten (bron: Buurtatlas, RIVM). In de cirkels onder de kaart is te lezen hoeveel percent van de inwoners van Nederland en Voorschoten hun gezondheid als goed ervaart (links), voldoet aan de beweegrichtlijn (midden) en overgewicht heeft (rechts).

3.3 Zelfstandig, robuust en krachtig verbonden

3.3.1 Inleiding

De wereldeconomie heeft ons leven veranderd – producten en voedsel komen van over de hele wereld, en bedrijven spelen daarin een centrale rol. Tegelijkertijd vraagt de noodzaak tot verduurzaming om een economische koers waarbinnen meer rekening wordt gehouden met klimaat, energie, grondstoffen en biodiversiteit.

3.3.2 De opgaven

1. Zorgvuldig ruimtegebruik voor ondernemerschap

De economie van Voorschoten speelt zich af op onze bedrijventerreinen, bij de ondernemers in het centrum en de buurtwinkelcentra en bij zelfstandigen verspreid door de gemeente. De ruimte op onze bedrijventerreinen is schaars. Terwijl gelijktijdig in het centrum panden leegstaan. Deze disbalans staat de ontwikkeling van Voorschotense bedrijven in de weg. Als gemeente willen we de werkgelegenheid op peil houden en waar mogelijk vergroten. Een belangrijke voorwaarde voor een toekomstbestendige, circulaire en duurzame economie is het optimaal inzetten van de beschikbare ruimte. Waar bepaalde bedrijfsactiviteiten prima passen in woonomgevingen of het centrum, zijn andere bedrijfsactiviteiten beter passend op bedrijventerreinen. Er liggen kansen voor geschikte werklocaties en ruimte voor bedrijven in het stationsgebied vanwege de nabijheid van bedrijventerrein Dobbewijk en de goede aansluiting op het openbaar vervoer.

2. Een levendig winkelgebied

De nabijheid van Leiden en Den Haag is enerzijds een voordeel voor onze gemeente maar zorgt er ook voor dat dat onze winkelgebieden onder druk staan doordat inwoners naar de grote steden gaan voor winkels en horeca. Bovendien zorgt de toename van online winkelen ervoor dat mensen minder snel naar een fysieke winkel gaan. Hierdoor komen inkomsten van winkeliers onder druk te staan en neemt leegstand toe (zie **figuur 11**).

> “Voorschoten heeft in 2040 een dorpskern die bruist dankzij het ruime aanbod aan winkels, horeca en flexibele werkplekomgevingen. Het is daarmee een ontmoetingsplek voor jong en oud.
>
> – Lid Duurzaamheidstafel

Om het dorpscentrum levendig en aantrekkelijk te houden voor inwoners willen we het centrum de ‘huiskamer’ van Voorschoten maken waar het prettig verblijven is. Daarnaast zien we de laatste jaren dat beleven en verblijven steeds belangrijker worden in winkelgebieden. Mensen gaan niet alleen voor een boodschap de stad in, maar willen ook dat het winkelgebied een prettige plek is om langer te verblijven. De winkelgebieden moeten aantrekkelijk en onderscheidend zijn, met bankjes, groen en kunst en mogelijkheden voor andere diensten (bijvoorbeeld op het gebied van zorg en welzijn). Het toevoegen van woningen draagt bij aan de levendigheid en vitale winkelgebieden. De gemeente heeft hier al stappen in gezet.

> “Behoud kleine winkels. Dat maakt het centrum levendig.
>
> – Inwoner 38 jaar

Verandering aantal fysieke winkelvestigingen, 2023* t.o.v. 2022

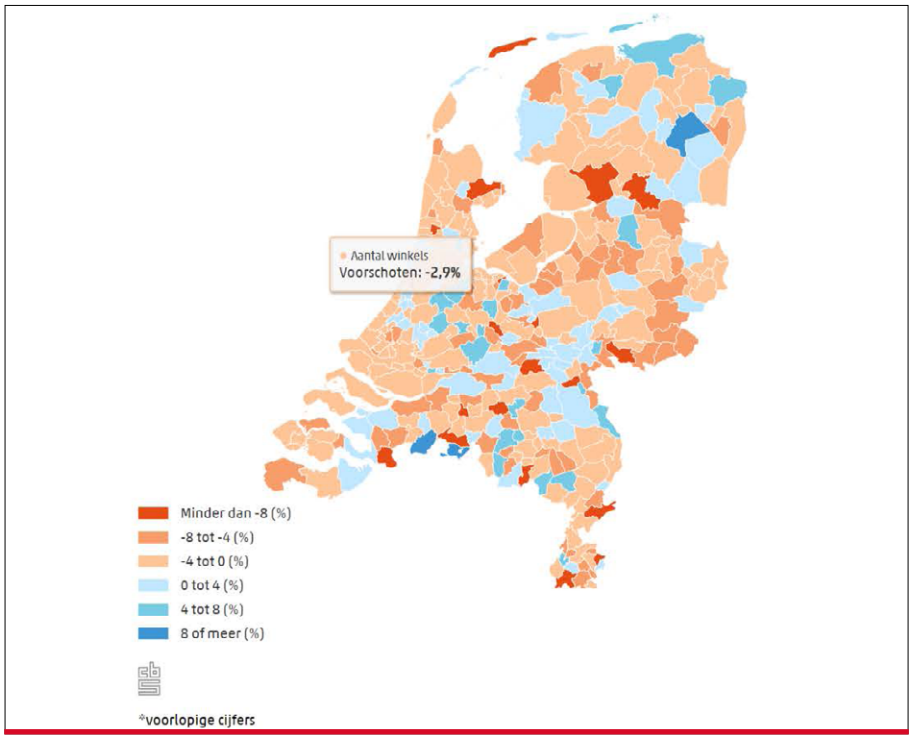

Figuur 11 – Het aantal fysieke winkelvestigingen neemt met 2,9% af in Voorschoten (bron: CBS, 2023)

3. Werken aan de overstap naar duurzame mobiliteit

Onze gemeente heeft grofweg twee hoofdontsluitingsassen. Tussen Leiden en Leidschendam: de Veurseweg -Leidseweg - Voorschoterweg en richting Wassenaar de Wijngaardenlaan - Papenlaan-west. Dit zijn de toegangswegen van ons dorp voor (vracht)auto's, fietsers, wandelaars en de bus. Fietsers en voetgangers kunnen ook gebruik maken van de doorfietsroute langs het spoor. Er zijn enkele fiets- en voetgangersbruggen. Aan 'de Oude Lijn' tussen Rotterdam en Amsterdam liggen de stations Voorschoten en De Vink.

Doordat veel van onze inwoners buiten Voorschoten werken, is het met name in de spits druk. Daarnaast zorgt het gemotoriseerd verkeer voor luchtvervuiling en geluidshinder (zie **figuur 12**). Als gemeente willen we actieve en duurzame mobiliteit stimuleren, zoals lopen, fietsen en openbaar vervoer. Dit draagt bij aan de leefbaarheid doordat het zorgt voor minder luchtvervuiling, beweging bevordert en meer ruimte vrijkomt voor spelen, ontmoeten en groen (bijvoorbeeld doordat we minder autoparkeerplaatsen nodig hebben). Dit vraagt om een andere inrichting van onze straten en wegen. Het is belangrijk dat onze inwoners en ondernemers betrokken worden bij deze omslag.

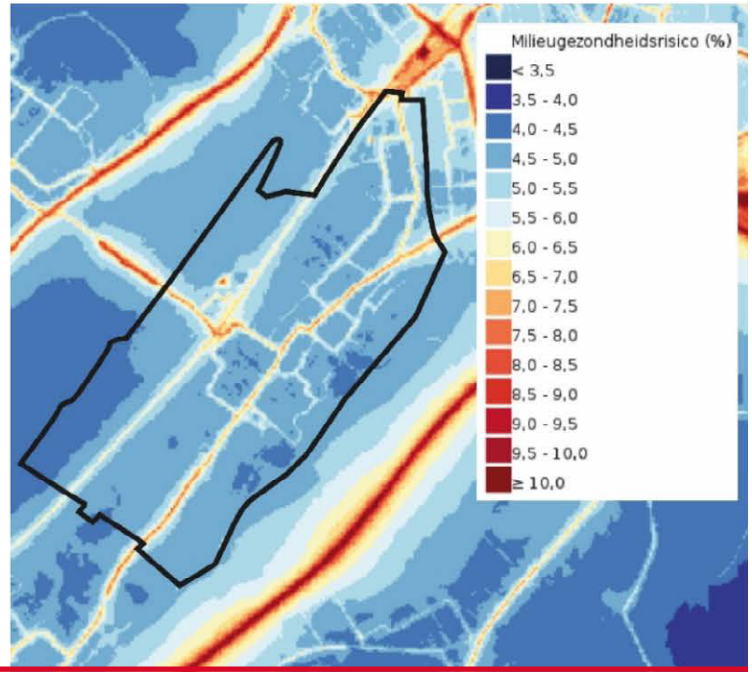

Figuur 12 – Milieugezondheidsrisico's door onder andere geluid en luchtvervuiling spelen met name rondom de vier hoofdtoegangswegen (bron: Atlas leefomgeving, RIVM, 2020)

3.4 Beschermen van het robuust natuurlijk systeem

3.4.1 Inleiding

De gemeente Voorschoten staat, als gevolg van klimaatverandering en biodiversiteitsverlies, voor grote opgaven op het gebied van energie, klimaatadaptatie, groen, bodem en water. Dit vraagt om een samenhangende toekomstgerichte aanpak.

3.4.2 De opgaven

1. Rekening houden met het bodem- en watersysteem

Als gevolg van klimaatverandering (en menselijk handelen) is soms sprake van droogte en op andere momenten juist van wateroverlast. Daarbij vragen ook waterkwaliteit, verzilting en bodemdaling aandacht. Locaties voor woningbouw moeten we goed afwegen. Hierbij houden we rekening met zettingsgevoelige bodem en draagkracht van het bodemsysteem (zie **figuur 13 en 14**). De waterkwaliteit staat op sommige plekken onder druk. Dat komt mede door gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, bemesting, microplastics en het gemengd rioolstelsel waardoor soms overstortingen richting het oppervlaktewater plaatsvindt. In het buitengebied van Voorschoten zit veel fosfor in de bodem waardoor extra maatregelen nodig zijn om de waterkwaliteit te verbeteren. Door meer uit te gaan van het bodem- en watersysteem, kunnen we duurzamer omgaan met onze omgeving. Dit vraagt ook regionale afstemming omdat het belang van het water- en bodemsysteem gemeentegrensoverschrijdend is.

> "Blijf letten op ons grondwaterpeil.
>
> - Inwoner 58 jaar

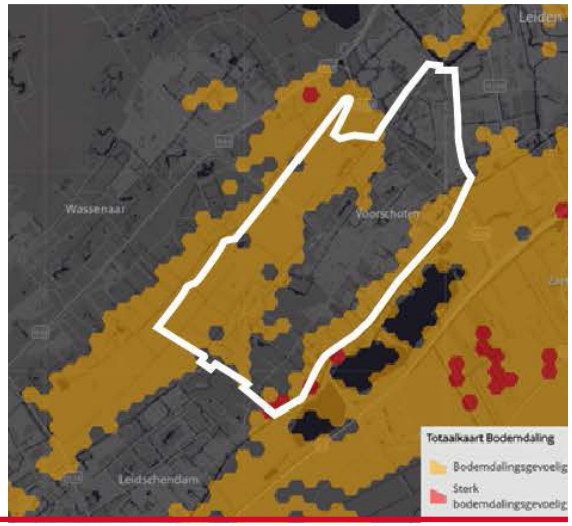

Figuur 13 - Het buitengebied van Voorschoten is gevoelig voor bodemdaling (bron: Signaleringskaarten Bodem en Ondergrond, provincie Zuid-Holland)

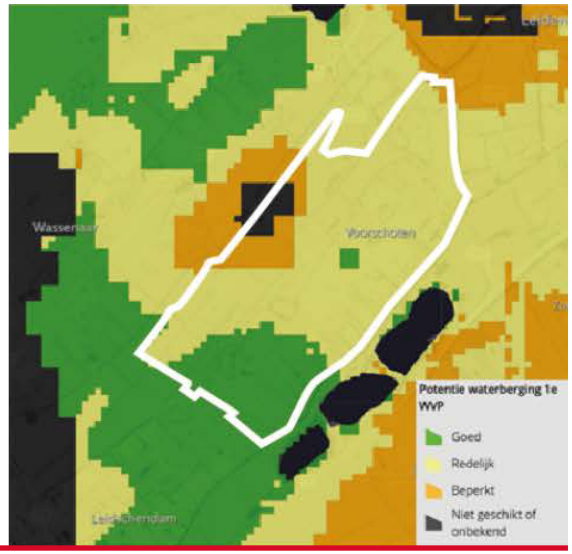

Figuur 14 - In een groot deel van Voorschoten is de potentie voor waterberging en opslaan van drinkwater redelijk (bron: Signaleringskaarten Bodem en Ondergrond, provincie Zuid-Holland))

2. Aanpassen aan klimaatverandering

Door klimaatverandering hebben we vaker te maken met periodes van hitte, droogte of veel neerslag. Dit merken met name wijken met relatief veel verharding en weinig groen (zie **figuur 15**). Noord-Hofland, Krimwijk, Starrenburg en Vlietwijk hebben hier het meest mee te maken. Onze omgeving kunnen we klimaatadaptiever maken door groen, het liefst bomen, en water toe te voegen en rekening te houden met weersextremen. Dat vraagt om een andere manier van ontwerp, aanleg en beheer, zoals dat bij de herinrichting van de openbare ruimte in Adegeest plaatsvindt.

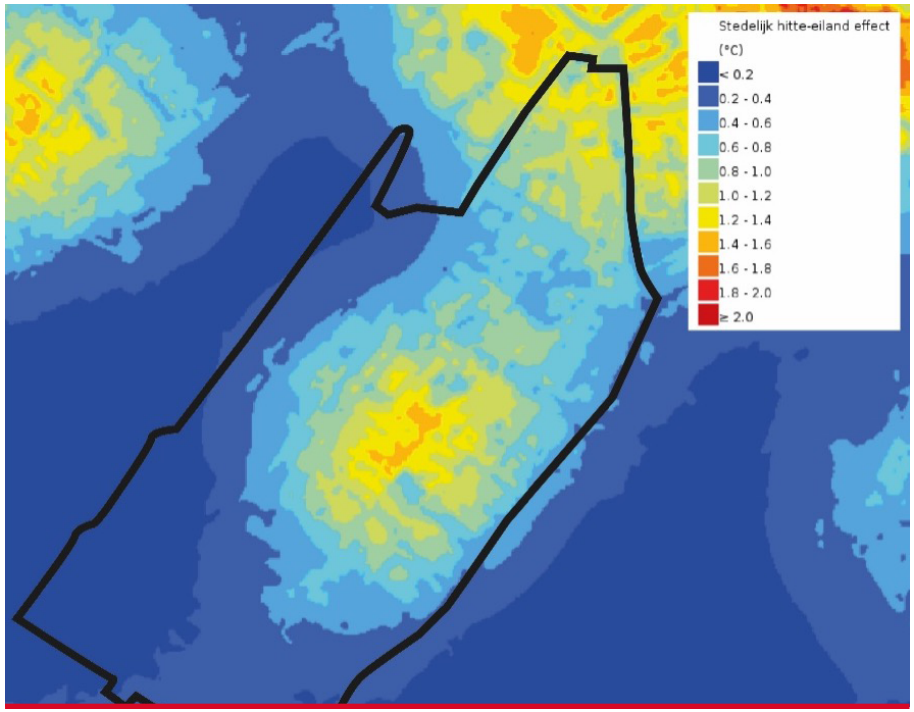

Figuur 15 – Met name in en rondom het centrum van Voorschoten is er sprake van het stedelijk hitte-eiland effect (bron: Atlas Leefomgeving, RIVM, 2020)

3. Bevorderen van een gezond ecosysteem

Een gezond ecosysteem draagt bij aan water- en luchtkwaliteit, leefkwaliteit en gezondheid en betrokkenheid en bewustwording van inwoners bij natuur. Biodiversiteit is een belangrijk onderdeel van een gezond ecosysteem. In Nederland en ook in Voorschoten neemt de diversiteit aan planten en dieren af. Dit komt onder meer door klimaatverandering, doordat we onze omgeving intensiever gebruiken en groengebieden steeds meer versnipperd raken. En ook doordat we in de aanplant en het onderhoud van openbaar groen niet altijd rekening houden met biodiversiteit. We bestrijden invasieve exoten waar deze een bedreiging voor de gezondheid zijn.

Door groengebieden beter te verbinden en in aanplant en beheer meer oog te hebben voor biodiversiteit, bij ruimtelijke ontwikkeling meer natuurinclusief te denken en ook in de landbouw biodiversiteit een plek te geven, kunnen we een gezond ecosysteem bevorderen.

> “De landbouw in het buitengebied zal meer circulair moeten worden en meer moeten bijdragen aan natuurwaarden en biodiversiteit. Ook voor de recreatie en ontspanning van de inwoners speelt het buitengebied een belangrijke rol.
>
> – Lid Vrienden van Voorschoten

In recreatie- en natuurgebieden wordt het steeds drukker door de bevolkingsgroei en verstedelijking. Het hoge aantal bezoekers heeft een effect op de planten en dieren die in deze gebieden leven. We moeten op zoek naar een juiste balans tussen beleven en beschermen.

4. Verduurzamen en aansluiten op de energietransitie

Een groot deel van ons huidig energiegebruik komt uit vervuilende fossiele bronnen. In Voorschoten wordt veruit de meeste energie gebruikt in de woningen van inwoners en gebouwen van organisaties. Het energiegebruik in Voorschoten is ongeveer 280 GWh. Bijna 80% daarvan wordt gebruikt in de bebouwde omgeving, hoofdzakelijk voor de verwarming van gebouwen. Voor verwarming gebruiken we nu vooral aardgas. De overstap van fossiele naar duurzame energie is noodzakelijk om de negatieve effecten op het milieu te verminderen. De veranderingen in hoe we energie gebruiken en opwekken noemen we de energietransitie. Het is een stapeling van meerdere grote maatschappelijke veranderingen. Zo willen we allereerst aanzienlijk minder energie gaan gebruiken, met name voor de verwarming van gebouwen. Hiervoor moeten we veel gebouwen isoleren. Vervolgens maken we buurt voor buurt de overstap naar een andere en duurzame manier van verwarmen. Daarbij kijken we naar een overstap op een collectief warmtenet of een individuele warmtepomp. Daarnaast gebruiken we steeds meer elektriciteit en wekken we deze elektriciteit steeds vaker zelf op. Op een duurzame manier, bijvoorbeeld met zonnepanelen. Dit vereist wel dat we het elektriciteitsnet verzwaren om netcongestie tegen te gaan.

5. Beschermen en beleven van cultureel erfgoed

Erfgoed is de basis waar wij de toekomst op bouwen. Om het erfgoed in stand te houden en door te kunnen geven aan volgende generaties dienen we het te beschermen en beleefbaar te maken en te houden. Door monumenten te respecteren en historische structuren zichtbaar te maken kunnen historische waarden bij ontwikkelingen een leidraad zijn om tot een goed afgewogen plan te komen dat recht doet aan de identiteit van Voorschoten. Bijvoorbeeld door historische of archeologische structuren zichtbaar te maken bij woningbouw. Opgaven die samenhangen met klimaatverandering, wonen en mobiliteit kunnen een bedreiging zijn voor het instandhouden van ons erfgoed. Maar ze kunnen ook kansen bieden. Erfgoed kan bijdragen aan oplossingen voor andere beleidsopgaven, zoals klimaatadaptatie en recreatie en toerisme. Om de monumenten voor de toekomst te behouden moeten ze verduurzaamd worden, bijvoorbeeld door ze te isoleren. Dit vraagt om een extra zorgvuldige aanpak zodat de cultuurhistorische waarden worden gerespecteerd.

> “Behoud de monumenten. De geschiedenis van Voorschoten.
>
> - Inwoner 67 jaar

3.5 Voorschoten in de regio

3.5.1 Inleiding

Als gemeente werken we graag samen met andere overheden om Voorschoten duurzaam met de omgeving te verbinden en lokale en regionale doelen op elkaar aan te laten sluiten. Dit doen we door in deze omgevingsvisie rekening te houden met beleid van medeoverheden, waaronder de nationale omgevingsvisie. Voor regionale beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering ten aanzien van ruimtelijk-economische en sociale vraagstukken werken we in regionaal verband.

3.5.2 De Nationale omgevingsvisie

In het kader van de invoering van de Omgevingswet heeft het Rijk de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) opgesteld. In de nationale omgevingsvisie geeft het Rijk een langetermijnvisie voor de toekomstige ontwikkelingen van de leefomgeving in Nederland. In Nederland staan we voor urgente maatschappelijke opgaven die zowel lokaal als regionaal, nationaal en internationaal gelden, zoals klimaatverandering, de energietransitie, circulaire economie, bereikbaarheid en woningbouw.

De NOVI biedt perspectief om voort te bouwen op bestaande landschappen en historische steden. In de NOVI zijn vier prioriteiten opgesteld:

- **ruimte** voor klimaatadaptatie en energietransitie;
- **duurzaam** economisch groeipotentieel;
- **sterke** en **gezonde** steden en regio's;
- **toekomstbestendige** ontwikkeling van het landelijk gebied.

Binnen de NOVI worden drie afwegingsprincipes gehanteerd om te komen tot weloverwogen beleidskeuzes. Die zouden moeten helpen bij het afwegen en prioriteren van verschillende belangen en opgaven:

- **combinaties van functies** gaan voor enkelvoudige functies;
- **kenmerken en identiteit** van een gebied staan centraal;
- **afwentelen** wordt voorkomen.

Voor de gemeente Voorschoten betekent dit dat we bij ontwikkelingen deze afwegingsprincipes toepassen. In de omgevingsvisie beschrijven we de kernmerken en identiteit van onze gemeente zodat we deze mee kunnen nemen in de afwegingen voor het beoordelen van ontwikkelingen.

3.5.3 Voorontwerp Nota Ruimte

Naast de NOVI werkt de Rijksoverheid aan een Nota Ruimte. Het voorontwerp Nota Ruimte is een ruimtelijke visie op heel Nederland. Het biedt een overzicht van de nieuwe richtingen, ruimtelijke beelden en keuzes voor nu, straks en later. Het gaat dan om de keuzes die al zijn gemaakt en ingezet in verschillende nationale programma's, keuzes die aanvullend nodig zijn en nog gemaakt moeten worden in de (ontwerp) Nota Ruimte en keuzes die in de Nota Ruimte geagendeerd worden voor later.

Het voorontwerp is een tweede tussenproduct richting de ontwerp Nota Ruimte. Dit bouwt voort op contourennotitie Nota Ruimte uit oktober 2023.In het voorontwerp worden nationale keuzes gemaakt in drie samenhangende bewegingen richting 2050. Die drie samenhangende keuzes zijn:

1. **Beweging naar een nieuw evenwicht tussen landbouw en natuur.** Hierbij wordt gestreefd naar economisch sterke landbouw met verdienvermogen én versterking van biodiversiteit, gebaseerd op een hersteld water- en bodemsysteem.

2. **Beweging naar een klimaatneutrale en circulaire samenleving.** De transitie naar een klimaatneutrale en circulaire samenleving vereist aanpassingen aan energie- en mobiliteitsnetwerken, met lokale focus op besparing, regionale verbinding van vraag en aanbod, en nationale selectie van clusters en corridors voor energie en mobiliteit.

3. **Beweging naar sterke steden, dorpen en regio's in heel Nederland.** In reactie op de grote vraag naar woon-, werk- en recreatieruimte streeft de Rijksoverheid naar evenwichtige ontwikkeling door heel Nederland, met versterking van regio's buiten de Randstad en meer nadruk op verdichting binnen de Randstad.

De keuzes uit de Nota Ruimte raken de gemeente Voorschoten niet direct. In de omgevingsvisie geven we wel aan hoe we op gemeentelijk niveau invulling geven aan het nieuwe evenwicht tussen landbouw en natuur, werken aan een klimaatneutrale en circulaire samenleving en stappen zetten naar versterking van het dorp.

3.5.4 Omgevingsvisie Zuid-Holland

De Omgevingsvisie van Zuid-Holland biedt een strategische blik op de lange(re) termijn voor de gehele fysieke leefomgeving en bevat de hoofdzaken van het te voeren integrale beleid van de provincie Zuid-Holland. De Omgevingsvisie vormt samen met de omgevingsverordening en het omgevingsprogramma het provinciale omgevingsbeleid van de provincie Zuid-Holland.

Zuid-Holland is een strategisch gelegen, vruchtbare delta, grotendeels onder zeeniveau. Het (deels door de mens gevormde) landschap kent een unieke combinatie van kust-, veen- en rivierdeltalandschap. Contrasten en over¬gangen tussen stad en land, tussen infrastructuur en landschap, en tussen dynamiek en rust vormen hierin een grote kwaliteit. Historische en moderne steden, mainports en greenports vormen in de delta een meerkernige metro¬pool die in vergelijking met concurrerende stedelijke gebieden over de grens dunbevolkt is. Een omgeving die op veel plekken historie ademt, en daardoor ook toeristisch aantrekkelijk is. De strategische ligging en het directe verband met het stedelijk netwerk van de Vlaamse Ruit en de Rijn-Ruhrregio bepalen de identiteit van Zuid-Holland. Dit brengt kansen en opgaven met zich mee voor de verdere versterking van Zuid-Holland en haar concurrentiepositie. De eisen die de Zuid-Hollandse samenleving en de internationale markten stellen, zijn in beweging. Dat vraagt voortdurend om waakzaamheid en actie.

In haar omgevingsvisie benoemt de provincie zeven vernieuwingsambities om antwoord te geven op de strategische uitdagingen waar de provincie voor staat en om een betere leefomgeving te waarborgen:

1. **Samen werken aan Zuid-Holland:** inwoners, organisaties en bedrijven in een vroeg stadium betrekken bij besluiten.
2. **Bereikbaar Zuid-Holland:** efficiënt, veilig en duurzaam over weg, water en spoor.
3. **Schone energie voor iedereen:** op zoek naar schone energie, haalbaar en betaalbaar voor iedereen.
4. **Een concurrerend Zuid-Holland:** diversiteit, de economische kracht van Zuid-Holland.
5. **Versterken natuur in Zuid-Holland:** een aantrekkelijk landelijk gebied draagt bij aan de kwaliteit van de leefomgeving.
6. **Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland:** versnellen van de woningbouw met behoud van ruimtelijke en sociale kwaliteit.
7. **Gezond en veilig Zuid-Holland:** beschermen en bevorderen van een gezonde, veilige leefomgeving.

De provincie ziet het Groene Hart en omliggende gebieden, zoals de Duivenvoordecorridor, als waardevol open landschap dat beschermd moet worden tegen verstedelijking. Als gemeente dienen we rekening te houden met het behoud van openheid en landschappelijke kwaliteit. Daarnaast stuurt de provincie op binnenstedelijke verdichting en woningbouw in bestaand bebouwd gebied om het buitengebied te sparen. Nieuwe woningbouwlocaties worden in principe binnen het bestaand stedelijk gebied gezocht. De provincie wil de komende jaren investeren in duurzame mobiliteit en een klimaatadaptieve en energieneutrale provincie. Als gemeente moeten we aansluiten op deze provinciale doelen.

3.5.5 Regionale samenwerking

Voorschoten werkt regionaal op vele manieren samen om de kwaliteiten van ons dorp gelegen in een bijzonder cultuurlandschap te behouden en te versterken en de kwaliteit van leven van onze inwoners te verbeteren.

Binnen het samenwerkingsverband Holland Rijnland werkt Voorschoten samen met Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen en Zoeterwoude. Door de handen ineen te slaan, brengen we de regio verder op het gebied van wonen, werken, economie, onderwijs, energie, mobiliteit, natuur, landschap en recreatie. Dit doen we met name voor de opgaven die de gemeentegrenzen overstijgen en te groot zijn om als gemeente alleen op te pakken. Dit beleid is vastgelegd in de 'Regionale Omgevingsagenda 2040 Holland Rijnland'.

Met de 'Regionale Investeringsagenda Holland Rijnland' brengen we deze ambities tot uitvoering op het gebied van:

1. **Een bereikbare en verbonden regio.**
2. **Een duurzame en energiezekere regio.**
3. **Een economisch sterke en innovatieve regio.**
4. **Een groene en klimaatbestendige regio**

Voor Voorschoten werken we samen aan de volgende projecten:

- **Het Warmtenet inclusief consequenties elektriciteit.**
- **Haalbaarheidsonderzoek Regionale Ontwikkelingsmaatschappij.**
- **Groenblauw Raamwerk.**
- **Benutten en versterken landschappelijke kwaliteiten.**
- **HUBS grondstoffen, materialen, goederen en personen.**

Ook voor afstemming en inkoop van zorg werken we samen binnen Holland Rijnland en de Leidse Regio.

De gemeenten Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Noordwijk, Oegstgeest, Zoeterwoude en Voorschoten werken binnen de Westflank van de Stedelijke As samen aan het versterken van de kennis- en innovatie-as, verbeteren van de regionale bereikbaarheid en leefbaarheid rond de N206, versterking van het knooppunt Leiden Centraal, groenblauwe netwerken in en om de gemeentes en het realiseren van een regionale grondstoffenhub. Binnen het programma Warmte Leidse Regio werken we samen aan de warmtetransitie.

Binnen het Nationaal Park Hollandse Duinen werkt Voorschoten samen met o.a. drinkwaterbedrijf Dunea, Staatsbosbeheer, provincie Zuid-Holland, waterschappen en vele gemeenten. Het park bestaat uit de brede kuststrook van Hoek van Holland tot aan Hillegom. Het begint in zee en loopt via het weidse landschap van zeereep, jonge duinen en besloten duinvalleitjes met bijzondere flora en fauna door tot de bosrijke landgoederen op de laatste landinwaarts gelegen strandwal rond o.a. Voorschoten. Het gezamenlijke doel van de ruim 50 gebiedspartners is om de bijzondere natuur, landschap en cultureel erfgoed in het gebied beter te ontwikkelen en te beschermen, voor en met de inwoners.

Binnen het integraal waterketenprogramma (IWKP) werkt Voorschoten samen met de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Zoeterwoude, Wassenaar en het Hoogheemraadschap van Rijnland samen aan de waterketen in de Leidse regio. De gemeenten en het hoogheemraadschap hebben met elkaar het IWKP 2024-2028 opgesteld.

Het waterketenprogramma behandelt de gemeentelijke zorgplichten voor stedelijk afval-, hemel- en grondwater en het beheer van het stedelijk water. Hier hoort ook de zorgplicht van het hoogheemraadschap voor het verwerken

van afvalwater bij. Het programma is vooral operationeel/tactisch van aard. Wel is er een doorkijk naar de gezamenlijke strategische ontwikkelagenda zoals nieuwe drinkwaterbronnen, klimaatadaptatie en terugwinnen van grondstoffen. Het waterketenprogramma legt de relatie tussen het bewust en duurzaam gebruik van lokaal drinkwater (kansen hergebruik hemelwater) en het betaalbaar houden van de drinkwaterproductie. In het waterketenprogramma worden de maatregelen voor volksgezondheid, droge voeten en leefomgeving en milieu op elkaar afgestemd.

Binnen dit Nationaal Park Hollandse Duinen is Duin Horst & Weide het meest prominente deelgebied. Het is het open groene landschap tussen de Haagse en Leidse regio met iconen, zoals Kasteel Duivenvoorde. Met de samenwerkingsovereenkomst Landschapstafel Duin Horst & Weide en het Uitvoeringsprogramma 2024-2028 wordt de komende jaren het landelijk gebied dat loopt van de kust en de duinen bij Wassenaar (Duin), via de landgoederenzone (Horst) richting de Vlietzone en het veenweidegebied bij Stompwijk en Zoetermeer (Weide) versterkt. Zo ontstaat een gezond en vitaal landschap, een authentiek landschap en een beleefbaar landschap.

Met Leidschendam-Voorburg en de provincie Zuid-Holland werken we aan de Duivenvoordecorridor. De Duivenvoordecorridor verbindt de polders van het Groene Hart met de duinen, het strand en de zee. Door glastuinbouw te vervangen door een groene open inrichting met hoogwaardige woningbouw als kostendrager krijgt het cultuurhistorische landschap haar allure van weleer terug.

De provincie Zuid-Holland ziet de Vlietzone tussen Rijswijk, Leiden, de Vliet en de A4 als stadslandschapspark. In deze groenblauwe loper worden recreatie, biodiversiteit, waterberging en een uitloopgebied voor de stad gecombineerd. In Vlietland, gelegen aan de andere kant van de Vliet in de gemeente Leidschendam-Voorburg, komen deze functies bij elkaar. Zo is de Vogelplas en omgeving ten zuiden van de Jan Bakkersloot een natuurgebied en is het noordelijke deel een aantrekkelijk watersport- en recreatiegebied.

De gemeente Leiden werkt na het succes van het Singelpark aan een Tweede groene ring. Dit 'PanoramaPark' als een lang lint van water en groen als plek van rust, ruimte en groen op loopafstand voor alle Leidenaren ligt ook aan de Korte Vliet. Deze projecten raken het Voorschotense belang, sluiten aan op onze ambities en bieden de kans om het groenblauwe netwerk samen vorm te geven.

4. De visie op de toekomst van de gemeente Voorschoten

4. De visie op de toekomst van de gemeente Voorschoten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we onze visie op de toekomst van Voorschoten. We leggen vast welke bijzondere kwaliteiten we behouden, versterken en waar mogelijk verrijken. We bepalen een aanpak die antwoord geeft op de uitdagingen die op ons afkomen. De visie leggen we vast in drie overkoepelende ambities. De ambities zijn onze stip op de horizon. Dit is waar we naartoe werken. Zo kan Voorschoten zich blijven ontwikkelen als een gemeente waar het prettig wonen, werken en recreëren is - een plek waar iedereen die er woont zich thuis blijft voelen.

Onze ambities bestaan uit drie pijlers waar Voorschoten zich de komende jaren voor inzet:

1. Een hechte gemeenschap met ruimte voor diversiteit

We willen een gezond woondorp met een betrokken samenleving blijven. Dat doen we door te bouwen aan een toekomstbestendige inclusieve en hechte dorpsgemeenschap, met oog voor ieders behoeften. In 2040 is Voorschoten een levendig dorp waar kleinschaligheid en diversiteit hand in hand gaan.

2. Een zelfstandige, robuuste en krachtig verbonden gemeente

In de toekomst willen we dat alle inwoners, ondernemers en organisaties de vruchten plukken van Voorschoten als welvarend dorp met grote steden nabij. Hiervoor moeten we keuzes maken richting een toekomstbestendige economie. Ons mobiliteitssysteem stelt mensen in staat zelfstandig hun leven te leiden. Onze wegen zijn veilig, prettig en gezond. Dit soort keuzes stoppen niet bij onze gemeentegrenzen. Daarom hebben we bewust de samenwerking met regionale partners aangesterkt. Voorschoten zet hierin stevige stappen en is in 2040 een economisch bloeiende en verbonden gemeente.

3. Een groene oase waarin het heden met het verleden is verbonden.

Onze gemeente is groen en parkachtig met een rijke historie. Om dit te behouden voor volgende generaties moeten we werken aan een robuust natuurlijk systeem. Voorschoten wil daarom haar groene karakter behouden én versterken, met oog voor erfgoed en leefkwaliteit. De ambitie is om in 2040 een klimaatbestendige, biodiverse en energiezuinige gemeente te zijn, waar natuur, cultuur en wonen in harmonie samenkomen.

De komende jaren willen we werken aan een samenleving waarin het welzijn van mensen centraal straat. Ontwikkelingen moeten bijdragen aan het concept Brede Welvaart. Deze benadering gaat verder dan welvaart uitdrukken in economische voorspoed. Het omvat ook aspecten zoals gezondheid, goed onderwijs, een schoon milieu, een prettige leefomgeving, verbondenheid in de samenleving, kansen voor persoonlijke groei en een gevoel van veiligheid. Het gaat daarbij niet alleen om de levenskwaliteit van mensen nu, maar ook om de impact die onze leefstijl heeft op anderen, zowel wereldwijd als op toekomstige generaties.

4.2 Een hechte gemeenschap met ruimte voor diversiteit

Voorschoten bruist in 2040 van energie en gemeenschapszin. Het dorp heeft zijn karakteristieke kleinschaligheid behouden, terwijl het gelijktijdig ruimte biedt aan een diverse samenleving waarin iedereen een plek heeft. Door slim te verdichten binnen het bestaande bebouwde gebied is het waardevolle buitengebied gespaard gebleven. Bestaande panden zijn getransformeerd, opgehoogd of vernieuwd, waarbij het dorpse karakter steeds als kompas heeft gediend. De gevarieerde woningvoorraad en de aandacht voor betaalbaarheid sluit perfect aan bij de behoeften van alle inwoners – van startersappartementen tot innovatieve collectieve seniorenwoningen, zoals bijvoorbeeld in een 'Knarrenhof'.

Het centrum van Voorschoten vormt het kloppende hart van de gemeenschap. Historische panden huisvesten een divers aanbod van winkels, horeca en culturele functies. De aantrekkelijke openbare ruimte nodigt uit tot verblijven, met een gezellige markt en terrassen die in het zomerseizoen bruisen van activiteit. Ook jongeren hebben hun eigen plek gevonden waar ze kunnen samenkomen. De mix van wonen, werken en recreëren zorgt voor een levendig straatbeeld op alle momenten van de dag. In de wijken vormen multifunctionele (buurt)centra de spil van het gemeenschapsleven, waar zorg, cultuur en ontspanning samenkomen. Niemand hoeft er alleen voor te staan. Zorgbehoevenden vinden passende ondersteuning in nabijgelegen zorgvoorzieningen en toegankelijke woningen. Het bloeiende verenigingsleven brengt mensen van verschillende achtergronden samen, versterkt door moderne sport- en cultuuraccommodaties die multifunctioneel worden ingezet en bijdragen aan het sterke sociale weefsel dat Voorschoten kenmerkt.

De lucht is zuiver, geluidsoverlast minimaal en de uitnodigende openbare ruimte stimuleert ontmoeting en beweging. Bankjes, speeltuinen en sportfaciliteiten worden intensief gebruikt door inwoners van alle leeftijden. Hierdoor vergroten inwoners hun fysieke en mentale welzijn.

4.3 Een zelfstandige, robuuste en krachtig verbonden gemeente

Voorschoten is in 2040 uitgegroeid tot een zelfbewuste gemeente die economisch bloeit en optimaal gebruik maakt van haar strategische ligging tussen de Leidse en Haagse regio. De bedrijventerreinen zijn getransformeerd tot duurzame, intensief gebruikte economische zones met een aantrekkelijke uitstraling. Hier werken gedreven innovatieve ondernemers die bijdragen aan de brede welvaart van de gemeenschap. Door een goede regionale afstemming vinden bedrijven passende vestigingslocatie en stimuleren we een sterke lokale economie.

Door de kwaliteitsimpuls in het centrum maakt het centrum haar economische potentie volledig waar. De mix van winkels, horeca en dienstverlening trekt zowel inwoners als bezoekers uit de regio. Zelfstandige professionals en flexwerkers hebben hun plek gevonden in aantrekkelijke gezamenlijke werkplekken die zorgen voor levendigheid, ook op doordeweekse dagen. De openbare ruimte is een voetgangersvriendelijk gebied waar het aangenaam verblijven is.

Duurzame mobiliteit is de norm geworden. Een fijnmazig netwerk van veilige fiets- en wandelpaden verbindt alle delen van het dorp. Hoogwaardig openbaar vervoer zorgt voor snelle verbindingen met omliggende steden,

waardoor de auto steeds vaker blijft staan. Bij nieuwe ontwikkelingen is mobiliteit vanaf het begin meegenomen met innovatieve oplossingen voor parkeren, deelmobiliteit en laadinfrastructuur.

Voorschoten heeft zich ontwikkeld tot een geliefde bestemming voor dagrecreatie en kortverblijfstoerisme. Bezoekers komen voor het authentieke dorpscentrum, de historische landgoederen en de prachtige recreatieve routes door het buitengebied. Als toegangspoort tot Nationaal Park Hollandse Duinen en met haar ligging aan de Vliet profiteert Voorschoten optimaal van haar unieke positie tussen stad en land. Lokale ondernemers spelen handig in op de behoeften van bezoekers, wat zorgt voor een gezonde mix van voorzieningen waar ook inwoners van profiteren.

4.4 Een groene oase waarin het heden met het verleden is verbonden

In 2040 is Voorschoten uitgegroeid tot een schitterende groene oase waar heden en verleden harmonieus samenvloeien. Wandelend door het dorp ervaar je direct de karakteristieke en historische parkachtige omgeving die de identiteit van Voorschoten versterkt. De robuuste groenblauwe structuur verbindt parken, plantsoenen en waterpartijen met elkaar en met het omliggende buitengebied. Fiets- en wandelpaden worden waar mogelijk gecombineerd met ecologische verbindingszones, waar zowel mens als dier optimaal van profiteren. In het groene buitengebied gaan landbouw, recreatie en natuur hand in hand in innovatieve natuurinclusieve bedrijfsmodellen. Historische landgoederen en monumenten zijn zorgvuldig geïntegreerd in hedendaagse functies, waardoor het cultureel erfgoed levendiger en toegankelijker is dan ooit.

Onze omgeving is klimaatbestendig en biedt tijdens hete zomerdagen verkoeling in groene parken en zorgen grote bomen voor schaduw langs de lanen. Met wateropvang kunnen we overtollig regenwater slim opvangen en vasthouden voor drogere periodes. Verharde oppervlakken hebben plaatsgemaakt voor weelderig groen en bewoners koesteren hun biodiverse tuinen als persoonlijke natuurpareltjes. Geen dak blijft onbenut voor vergroening (groene daken) en duurzame energieopwek. Zonnepanelen, die zorgvuldig zijn ingepast, zorgen ervoor dat inwoners en ondernemers deels in hun eigen elektriciteitsbehoefte kunnen voorzien. Het woningbestand wordt geïsoleerd en aangesloten op een collectief waternet of verwarmd via individuele warmteoplossingen, zoals een warmtepomp. We hebben belangrijke stappen gezet naar een aardgasvrij en energie-efficiënt Voorschoten.

4.5 Visiekaart

In de toelichting hiervoor zijn de visie, ambities en gewenste ontwikkelingen voor de gemeente Voorschoten toegelicht. De belangrijkste ambities en ontwikkelingen staan verbeeld op de omgevingsvisiekaart (zie **figuur 16**). Deze kaart verbeeldt, in combinatie met de tekst, onze ambities voor het behoud en de ontwikkeling van de gemeente Voorschoten. De kaart vormt de basis voor de thematische en gebiedsgerichte uitwerking die in de volgende hoofdstukken is opgenomen.

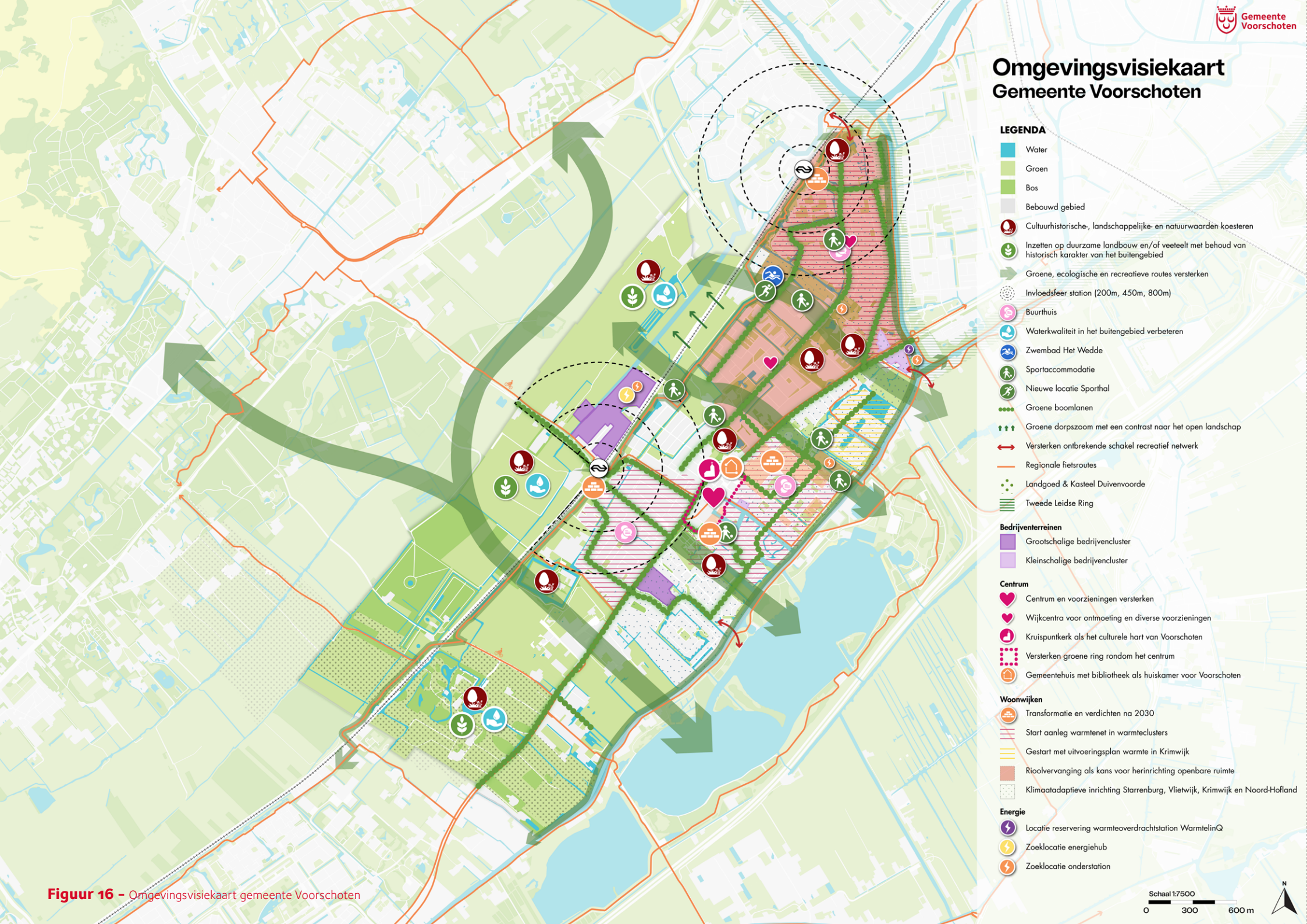

Figuur 16 – Omgevingsvisiekaart gemeente Voorschoten

4.6 Samen investeren, samen profiteren

Met onze omgevingsvisie geven we richting aan toekomstige ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. We werken aan een toekomstbestendig dorp met een rijke historie, in verbinding met anderen. Om hier te komen hanteren we vijf algemene uitgangspunten:

1. **Ruimtelijke ontwikkeling** is geen doel op zich, maar een middel om de ambities te realiseren. Groei staat daarbij ten dienste van de maatschappelijke doelen en de brede welvaart die we nastreven.

2. **Ontwikkeling van wonen, werken en voorzieningen**, vinden primair 'binnendorps' plaats. Hierdoor versterken we het draagvlak voor bestaande voorzieningen en houden we ons buitengebied groen.

3. **Slim ruimtegebruik** is bij alle ontwikkelingen het uitgangspunt. Hiermee beogen we dat een ruimtelijke ontwikkeling meerdere functies en doelen dienen, te zorgen voor een optimale inrichting en versterken we de ruimtelijke kwaliteit.

4. **In de uitvoering maken we zoveel mogelijk 'werk met werk'.** Dit verhoogt de efficiëntie van ontwikkelingen en biedt kansen om opgaven van biodiversiteit, klimaat en energie mee te koppelen.

5. De toekomst van Voorschoten krijgt vorm door **samenwerking en betrokkenheid** van gemeente, inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en mede-overheden in wisselende coalities.

5. De thematische uitwerking

5 De thematische uitwerking

5.1 Inleiding

In hoofdstuk 4 hebben we de kern van onze visie op de toekomst van de gemeente bepaald. Om te komen tot die toekomst maken we keuzes en stellen we onszelf doelen. Deze zijn uitgewerkt in verschillende thema's (zie figuur 17).

In figuur 17 zijn de drie overkoepelende ambities uit onze visie uitgewerkt in de negen thema's (drie thema's per ambitie). Gezamenlijk dragen de thema bij aan een duurzame balans tussen onze drie overkoepelende ambities – en daarmee aan de brede welvaart van onze samenleving.

5.2 Hechte gemeenschap met ruimte voor diversiteit

5.2.1 Inleiding

Voorschoten is een levendig dorp met een sterke gemeenschapszin, een groene omgeving en een centrale ligging in de Randstad. Om deze kwaliteiten te behouden en te versterken, werken we aan een toekomstbestendige en inclusieve leefomgeving. Dat doen we door te zorgen voor voldoende en passende woonruimte voor jong en oud, het versterken van sociale samenhang en voorzieningen, en het bevorderen van een gezonde en vitale gemeenschap. We bouwen duurzaam en met oog voor de natuur, zetten in op een toegankelijke openbare ruimte, ondersteunen cultuur en sport, en verbeteren de verbindingen binnen het dorp.

Figuur 17 – De thematische ambities van de gemeente Voorschoten

Tegelijkertijd nemen we onze verantwoordelijkheid op het gebied van duurzaamheid, klimaatadaptatie en omgevingsveiligheid. Deze integrale aanpak zorgt ervoor dat Voorschoten ook in de toekomst een aantrekkelijke plek blijft om te wonen, werken, ontmoeten en ontspannen – voor iedereen.

5.2.2 Plezierig wonen voor alle leeftijden

Inleiding

Voorschoten is een aantrekkelijk woondorp, centraal in de Randstad. Dat willen we graag blijven. Hiervoor moeten we de komende jaren blijven zorgen voor voldoende woningen. Door de vergrijzing en meer eenpersoonshuishoudens verandert de woonbehoefte. We hebben veel eengezinswoningen in ons dorp, maar deze zijn minder geschikt voor senioren of eenpersoonshuishoudens die op zoek zijn naar gelijkvloerse of kleinere woningen. Daarnaast is de woningwaarde in Voorschoten hoger dan in de rest van de regio. Hierdoor zijn woningen lastig betaalbaar voor jongeren, starters en jonge gezinnen. De komende jaren gaan we inzetten op het kwalitatief en kwantitatief verbeteren van onze woningvoorraad. Hierbij volgen we ontwikkelingen op het gebied van wonen op Rijks-, provinciaal en regionaal niveau nauwlettend.

Voor wie we bouwen

We bouwen voor een evenwichtigere bevolkingsopbouw. Het is belangrijk dat alle leeftijden en gezinssamenstellingen vertegenwoordigd zijn voor het behoud van een fijn woondorp met goede (maatschappelijke) voorzieningen. Door de vergrijzing neemt het aantal senioren in ons dorp toe. We vinden het belangrijk dat zij in passende en betaalbare woningen kunnen wonen. We richten ons op levensloopbestendige woningen, nabij voorzieningen en openbaar vervoer. Deze woningen zijn ook geschikt voor de groeiende groep eenpersoonshuishoudens. Daarnaast bieden we ruimte aan mantelzorgwoningen en vernieuwende woonconcepten, zoals een Knarrenhof. Anderzijds is het belangrijk om voldoende betaalbare woningen te bouwen voor jongeren, starters en jonge gezinnen. Als deze groep kleiner wordt, komen onze voorzieningen, zoals scholen en sportclubs onder druk te staan. We zetten ons in om woningen in het betaalbare segment ook betaalbaar te houden. We zorgen dat bij nieuwbouw tenminste 30% sociale huur en tenminste 35% middenhuur wordt gerealiseerd. Op gemeentegrond realiseren we tenminste 67% betaalbare woningen. Hiermee zetten we de koers en uitgangpunten uit onze Woonvisie 2023–2027 voort tot 2040.

We nemen onze verantwoordelijkheid voor het huisvesten van bijzondere doelgroepen. Hiervoor werken we samen met zorgorganisaties en woningcorporaties. We hebben aandacht voor het huisvesten van statushouders, woonwagenbewoners, arbeidsmigranten en personen die uitstromen uit Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Bijzondere en reguliere doelgroepen verspreiden we over ons dorp om wederzijdse integratie en acceptatie te bevorderen.

De herziene Huisvestingswet biedt meer ruimte voor de huisvesting voor lokaal woningzoekenden al dan niet met een vitaal beroep. In de geactualiseerde Regionale Huisvestingsverordening is dit nader uitgewerkt. Via het lokaal maatwerk zullen we deze mogelijkheid verder benutten.

Hoeveel we bouwen

In de regio Holland Rijnland is er tot en met 2030 een behoefte aan 30.500 woningen. In onze Woonvisie 2022 – 2027 hebben we afgesproken om tot 2030 ongeveer 1.000 nieuwe woningen te bouwen. Voor de periode 2030 – 2040 zijn er weinig concrete plannen in onze regio. Het CBS gaat uit van een regionale behoefte van circa 20.000 woningen. Wanneer we voor de periode na 2030 dezelfde verdeelsleutel hanteren als voor de periode voor 2030, betekent dit voor Voorschoten een behoefte van circa 1.000 woningen voor de periode 2030-2040. In de uitwerking van het omgevingsprogramma zullen we een en ander nauwkeuriger in beeld brengen.

Waar en hoe we bouwen

Onze focus ligt op binnendorps bouwen. Zo behouden we ons mooie buitengebied en versterken we ons compacte dorp. Als we binnendorps bouwen doen we dat bij voorkeur op locaties die nu al versteend zijn. Waar dat niet lukt zorgen we voor een goede inpassing in het groen. We bouwen niet op kwalitatief hoogwaardige groene plekken. We bouwen door inbreiding in het centrum en andere plekken rond de stations en via transformatie van verouderde bedrijven naar wonen, mits bedrijvigheid elders – bij voorkeur in de gemeente zelf - behouden blijft. We vinden het belangrijk om duurzaam, toekomstbestendig en natuurvriendelijk te bouwen. Zo verbeteren we onze leefomgeving en dragen we bij aan een groen Voorschoten. Bij nieuwbouw is natuurinclusief bouwen het uitgangspunt (zie paragraaf *4.4.2 Groen, blauw en erfgoed zijn onze dragers*).

Tot 2030 worden er circa 1.000 woningen gebouwd. De projecten zijn al gerealiseerd, in aanbouw, of in een voorbereidende fase. Hiervoor zijn de volgende locaties in beeld, gesorteerd op de waarschijnlijke datum van realisatie (zie **figuur 18**):

• Forescate I en II	2023
• Fortuyn van Voorschoten	2024
• Leidseweg 104	2024
• Palestrinalaan	2025
• Park Beresteyn	2025
• Professor Einsteinlaan	2026
• Hofweg / Langs de Korte Vliet	2027
• Raadhuislaan 41 – 47	2027
• Huize Bijdorp	2028
• Segaar-Arsenaal	2027
• Prinses Marijkelaan 4	2030
• Jan Evertsenlaan	2028
• Jan Wagtendonkstraat	2028
• Noortveer	2028
• Starrenburg III	2029
• Kruispuntkerk	2028
• Sir Winston Churchillplein	2029
• 't Oude Stationslaantje	2030
• Moedergodskerk e.o.	2030
• Foreschate III	2030
• Achter Bondsgebouw - Laurentius	2030

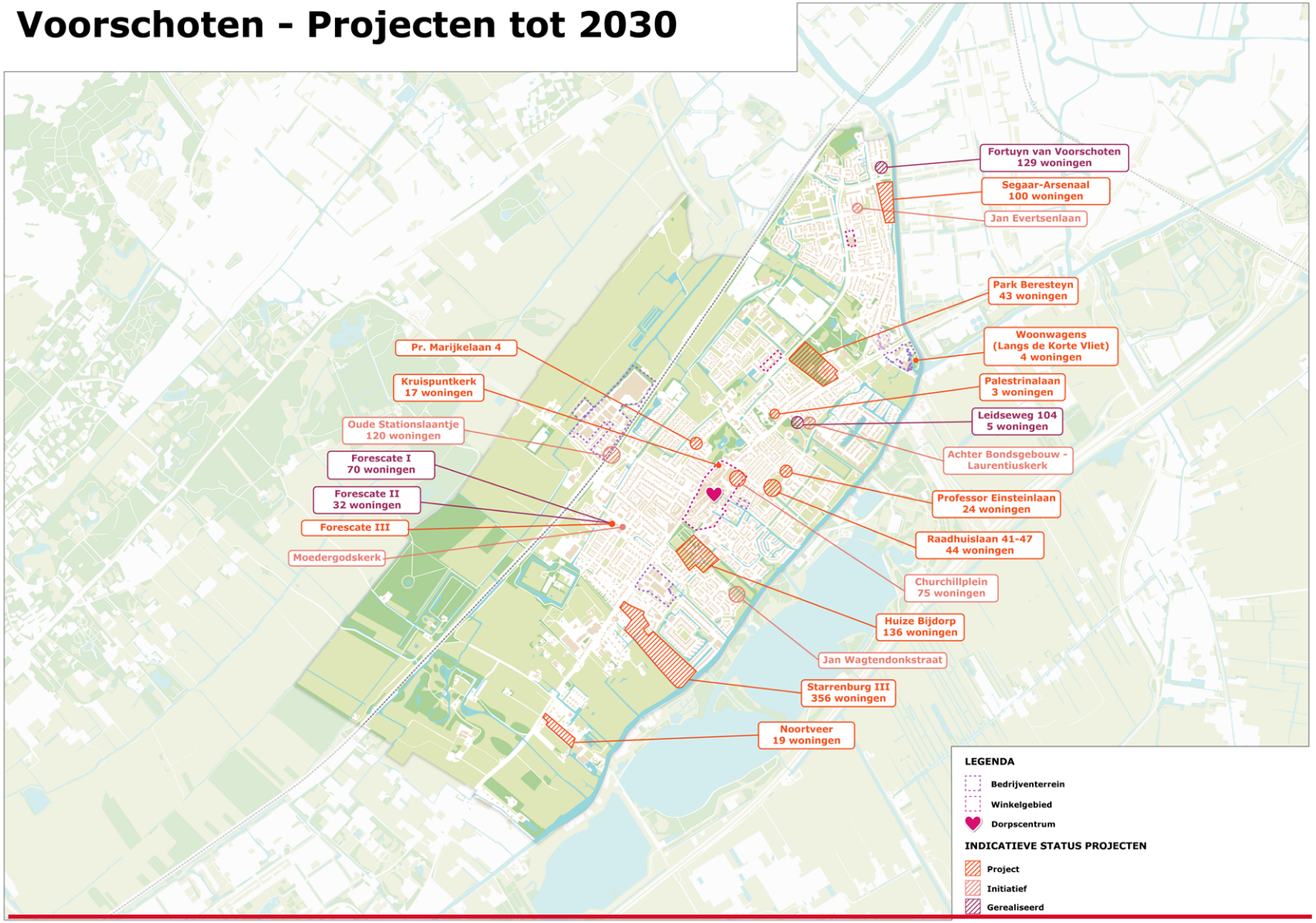

Figuur 18 – Overzicht projecten tot 2030

Waar bouwen we van 2030 tot 2040

We streven er naar de woningbouwopgave van 2030 tot 2040 binnendorps te realiseren. We zijn zeer terughoudend met woningbouw aan de rand van de gemeente ('straatje erbij') en sluiten woningbouw in het buitengebied uit. Daarmee sparen we het groene buitengebied. Dit schept wel de verplichting om de verschillende 'binnendorpse locaties' serieus en voortvarend nader te verkennen.

Op dit moment zijn de volgende mogelijkheden en locaties in beeld (zie **figuur 19**):

- **Benutten** van mogelijkheden voor **optoppen, aanbouwen, opsplitsen en inbreiden.** In Vlietwijk ontwikkelt de woningbouwcorporatie Rijnhart Wonen al de eerste initiatieven hiervoor. Ook andere wijken komen hiervoor in aanmerking.
- **Uitwerken van de ontwikkellocaties** uit de Ontwikkelvisie Centrum. In de zuidflank van het centrum liggen: het MOC-terrein, het Fixit-terrein, het Wagenerf, de Vliethorst en het Burgemeester van der Haarplein.
- **Verdichting** rond de stations Voorschoten en De Vink.
- **Ontwikkelen van vrijkomende of vrijliggende locaties**, waarbij te denken is aan:
  - Van Beethovenlaan 69
  - Papelaan 85
  - Bedrijventerreinen Hofweg-Noord en Molenlaan
  - Wijngaardelaan 4
  - BplusC, Wagnerlaan 22
  - IJsbaan (met inpassing bestaande verenigingen)
  - Nicolaespark

Over de hiervoor genoemde vrijkomende of vrijliggende locaties is nog geen besluit genomen om daadwerkelijk ruimte te bieden voor ontwikkeling. Deze locaties worden nader onderzocht waarbij we afwegen hoe een eventuele ontwikkeling zich verhoudt tot de brede ambities in deze omgevingsvisie, zoals het behouden van het dorpse en groene karakter.

In een eerste verkenning zijn de ontwikkelpotenties van bovengenoemde locaties onderzocht. Hierbij is onderzocht hoeveel woningen maximaal ingepast kunnen worden met een dorpse en Voorschotense uitstraling. Bij een lage dichtheid van 1 tot 2 lagen met kap kunnen maximaal 750 woningen gerealiseerd worden. Bij een middelhoge dichtheid van 2 tot 4 lagen maximaal 950. Bij een hoge dichtheid van 4 tot 8 woonlagen maximaal 1.050 woningen. Dit laat zien dat het in principe mogelijk is om het gewenste aantal van 1.000 woningen binnendorps te realiseren mits een aanzienlijk deel van het programma bestaat uit woongebouwen van 4 tot 8 woonlagen.

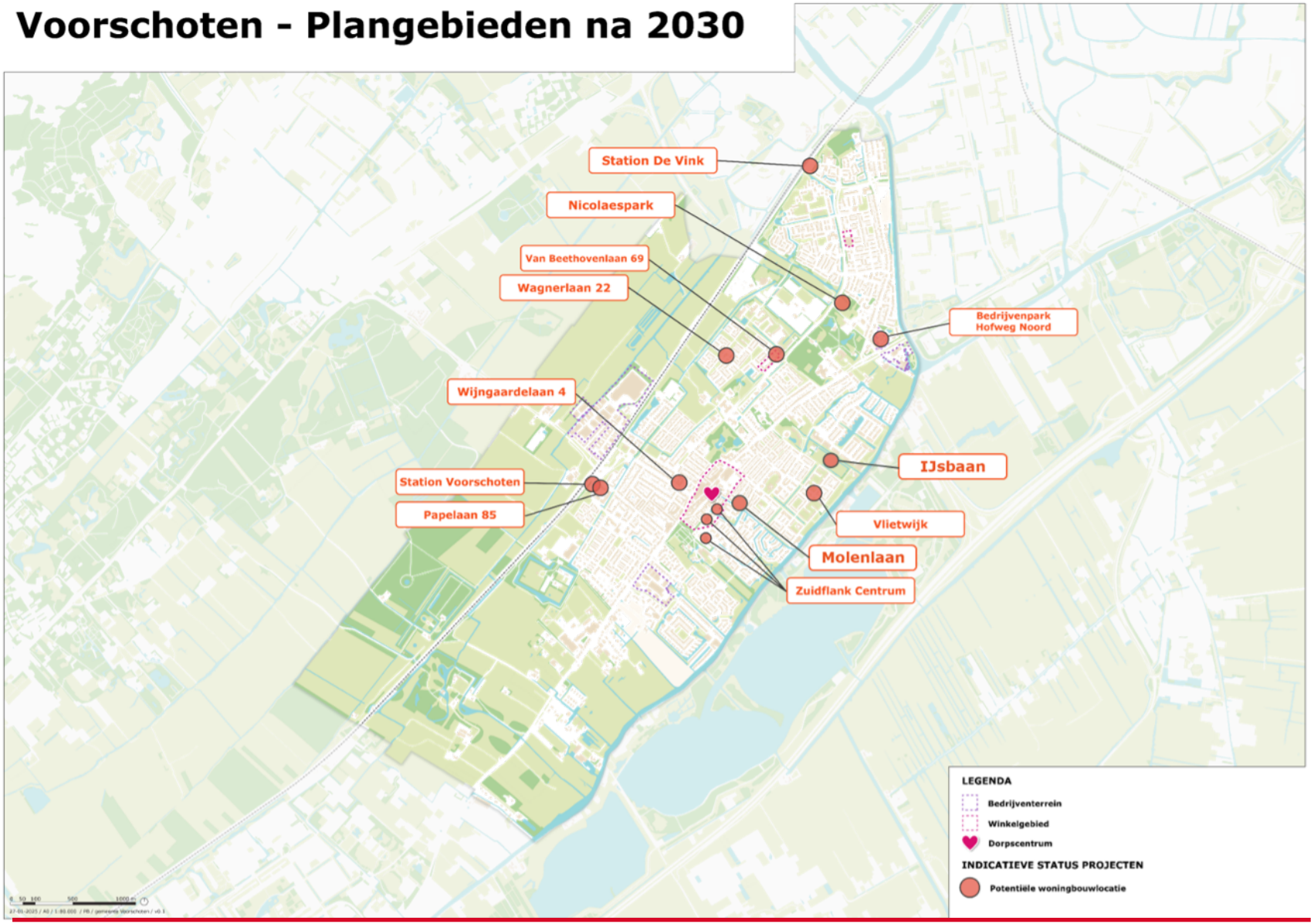

Figuur 19 – Overzicht Plangebieden na 2030

5.2.3 Verenigd Voorschoten

Voorzieningen nabij

Voor het behouden van de eigen regie door inwoners is het van belang dat belangrijke voorzieningen nabij en bereikbaar zijn. Bepaalde voorzieningen moeten voor onze inwoners op wijkniveau beschikbaar zijn. Zoals de eerstelijnszorg (huisarts, tandarts, fysiotherapeut, apotheker, maatschappelijk werker of wijkverpleegkundige). Andere voorzieningen organiseren we op dorpsniveau, zoals de bibliotheek en het cultureel centrum. Het is van belang dat inwoners deze plekken goed kunnen bereiken. Routes naar al deze maatschappelijke locaties zijn prettig om te wandelen en fietsen en groen ingepast.

Samen staan we sterk

Onze huidige maatschappelijke accommodaties clusteren we zoveel mogelijk. Zo kunnen ze samen gebruik maken van elkaars kracht. Bijvoorbeeld door buurtaccommodaties te combineren met sport en onderwijs. Hiervan maken we brede ontmoetingsplekken. Het stimuleren van deze sociale cohesie en het tegengaan van eenzaamheid is belangrijk voor het dorpse gevoel. We betrekken daarbij ook de nieuwkomers en expats in de Voorschotense samenleving.

De bibliotheek heeft een brede functie. Het is een plek voor ontmoeting en leren voor alle inwoners van Voorschoten. Dat doen we met een brede programmering. In de toekomst wordt de bibliotheek onderdeel van het vernieuwde gemeentehuis. Zo ontstaat een huiskamer voor heel Voorschoten, direct naast het centrum gelegen, waar mensen zich welkom voelen en zichzelf kunnen ontplooien.

Cultuur voor iedereen

Samen met inwoners, culturele organisaties, zoals de Cultuurfabriek, muziekverenigingen, het Filmtheater en Museum Voorschoten zetten we ons in voor cultuur in Voorschoten. We ondersteunen de verbindende kracht van cultuur en stimuleren samenwerking met onder meer sport, welzijn en onderwijs, zodat cultuur breed beleefbaar is. In de Kruispuntkerk realiseren we ons nieuwe cultuurcentrum. Dit sociaal-culturele programma op deze plek versterkt ons centrum en de cultuursector.

Voorschoten voor alle leeftijden

De gemeente Voorschoten is er voor alle leeftijden. We verbeteren de voorzieningen en buitenruimte voor jongeren en kijken of we dit samen met (sport)verenigingen kunnen organiseren. We doen dat samen met de jongeren. Zij weten immers het beste waar ze behoefte aan hebben.

5.2.4 Veerkrachtig gezond

Gezonde leefomgeving

We willen graag dat een gezonde leefomgeving voor iedereen in Voorschoten toegankelijk is. Dat begint al bij de voordeur. Onze openbare ruimte richten we groen en klimaatadaptief is. Dit voorkomt hittestress en wateroverlast. Daarnaast nodigt het uit tot bewegen, ontmoeten en ontspannen. We hebben aandacht voor de grotere structuren die plekken met elkaar verbinden, zoals de routes van de wijken naar het centrum, de routes naar Leiden en Den Haag en de routes van het dorp naar het landschap. Deze routes moeten aantrekkelijk en groen zijn met prettige wandel- en fietspaden.

Bij de inrichting van onze openbare ruimte houden we rekening met de behoeften van diverse doelgroepen. We hebben aandacht voor sociale veiligheid, verlichting, sociale controle en overzichtelijkheid.

Buitenplaatsen vormen groene parels binnen ons dorp. We stellen deze waar mogelijk open, zoals bij Beresteijn en Huize Bijdorp. We maken ze toegankelijk en verbinden deze met hun omgeving. Dit vormen groene, rustgevende oases in het dorp.

Gezond opgroeien

Iedereen in Voorschoten moet gezond kunnen opgroeien, leven en ouder worden. Daarom werken we met het programma 'Samen Gezond Voorschoten' aan uiteenlopende thema's, zoals mentale gezondheid, mantelzorg, valpreventie, overgewichtpreventie en de aanpak van alcoholproblematiek. Hiermee dragen we bij aan de doelen uit het landelijke Gezond en Actief Leven Akkoord.

In ons dorp organiseren we samen met verenigingen, bedrijven en instanties diverse activiteiten die bijdragen aan een gezonde en betrokken leefomgeving. Iedereen – met of zonder beperking – krijgt de kans om zich te ontwikkelen en volwaardig deel te nemen aan het sociale leven. Samen zetten Voorschotenaren zich in voor een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen en ertoe doet.

De gemeente Voorschoten heeft zich aangesloten bij de beweging 'Op weg naar een rookvrije generatie'. We vinden het belangrijk dat alle kinderen de kans krijgen om volledig rookvrij op te groeien. Als gemeente inzetten op een Rookvrije Generatie en tabaksontmoediging betekent gezondheidswinst voor inwoners. Met materialen (bordjes en/of stoeptegels) wordt aangeduid dat de omgeving rookvrij is en dat rookvrij de norm is. Dit kan op verschillende locaties in de openbare ruimte, denk bijvoorbeeld aan speel- en sportplekken.

We investeren in onze onderwijshuisvesting en groene schoolpleinen. We verbeteren de luchtkwaliteit in bestaande scholen en onderzoeken de realisatie van kindcentra. Voor de Fortgensschool, Nutsbasisschool en de Emmausschool wordt vervangende nieuwbouw gerealiseerd.

Gezond in beweging

Onze sportlocaties zijn belangrijk voor onze fysieke en sociale gezondheid. Ze hebben niet alleen een functie voor sport, maar ook een steeds belangrijkere sociale functie voor de inwoners van Voorschoten. We zetten in op behoud en versterking van de sportverenigingen en -accommodaties in onze gemeente. Zo vervangen we onze verouderde sporthal De Vliethorst. Sportpark Adegeest, nabij zwembad de Wedde, is de voorkeurslocatie voor een nieuwe sporthal. Sportpark Adegeest wordt via groene en recreatieve structuren en actieve verkeersroutes beter verbonden met de omgeving, waardoor het een ontmoetingsplek wordt en startpunt voor verschillende sporten en activiteiten.

We voorzien de aanleg van een schaats- en skeelerbaan op de locatie van de huidige schaatsbaan. Bij de realisatie van deze baan wordt het reguliere traject voor vergunningverlening doorlopen. We werken samen met sport- en beweegaanbieders en denken na over het versterken van hun sociale functie, bijvoorbeeld door velden te gebruiken voor verschillende sociale activiteiten.

In ons speelruimteplan hebben we vastgelegd dat we willen werken aan spelen, bewegen en ontmoeten van 0-100 jaar. Dat doen we door te werken aan centrale speelplekken, een beweegvriendelijke omgeving, inclusieve speelruimte voor iedereen en duurzame speelruimte.

Wonen en zorg

Wonen en zorg stemmen we op elkaar af in een woonzorgvisie. Hierin kunnen woonzorgzones worden aangewezen, die van invloed zijn op de vereiste programmering van zorgwoningen. Daarnaast houden we in onze openbare ruimte rekening met de zorgbehoefte van onze inwoners, zoals met een dementievriendelijke inrichting. Aan de Jan Evertsenlaan en de Raadhuislaan werken we aan nieuwbouw van gezondheidscentra met woningen.

Veiligheid

De gemeente Voorschoten ziet veiligheid als een volwaardig onderdeel van een hoogwaardige leefomgeving. Bij ruimtelijke keuzes wordt veiligheid – zowel fysiek als sociaal – integraal meegewogen, in samenwerking met partners als politie, brandweer en de veiligheidsregio. Toezicht, sociale controle en een doordachte inrichting van de openbare ruimte dragen bij aan een veilige en weerbare leefomgeving. Via gebiedsgerichte programma's en het omgevingsplan wordt hier op strategisch niveau invulling aan gegeven.

Milieu en omgevingsveiligheid

Onze inwoners moeten gezond en veilig kunnen leven en werken in Voorschoten. Daarom willen we met behulp van onze ketenpartners milieuverontreiniging door zowel bedrijven als door particulieren voorkomen. We beschermen onze inwoners op het gebied van omgevingsveiligheid en geluid.

Bodem en ondergrond

Met de komst van de Omgevingswet ligt de beleids- en uitvoerings-verantwoordelijkheid voor bodem bij de gemeente. Gemeenten krijgen meer ruimte voor maatwerk. Gebaseerd op het milieubeleidsplan 2021-2024, hanteren we de volgende doelen voor bodem en ondergrond:

1. *Integrale benadering van bodem en ondergrond*

Het thema bodem en ondergrond levert een volwaardige bijdrage aan de integrale benadering van de fysieke leefomgeving. Deze zal verder worden geconcretiseerd in het omgevingsplan. Daarbij wordt aangesloten bij de regionale context, met als uitgangspunt een zorgvuldige balans tussen het faciliteren van maatschappelijke opgaven en het behouden van een verantwoorde bodemkwaliteit.

2. *Ruimtelijke planvorming en 3D-ordening*

Een zorgvuldige afweging van gebruik en bescherming van bodem en ondergrond wordt onderdeel van alle relevante ruimtelijke planprocessen. Dat vraagt om actieve ordening van ondergrondse functies, afgestemd op bovengrondse ontwikkelingen. Dit gebeurt in toenemende mate in drie dimensies (3D-ordening).

3. *Basisregistratie Ondergrond (BRO)*

De gemeente implementeert de BRO om beter zicht te krijgen op de kwaliteit van de ondergrond. Voor de implementatie van de 5e tranche is samengewerkt met de Omgevingsdienst. De BRO helpt om afwegingen over ondergrondgebruik goed te onderbouwen.

4. *Bodemdaling en klimaatadaptatie*

Bodemdaling doet zich vooral voor bij veen- en slappe gronden. Dit kan leiden tot verzakkingen in het openbaar gebied en op particuliere terreinen. Door klimaatbestendig in te richten en innovatieve bouwmethoden toe te passen in plaats van standaardbouw, wordt de impact van bodemdaling beperkt. Bij nieuwbouwlocaties vindt voorafgaand onderzoek plaats naar bodemsamenstelling en -draagkracht, zodat passende maatregelen kunnen worden getroffen.

We zien bodemdaling niet alleen als verzakkingsvraagstuk, maar ook als gevolg van verdroging. Daarom willen we de grondwaterstanden beter reguleren. Vanuit klimaatadaptatiebeleid stellen we eisen aan nieuwbouw om verzakkingen te voorkomen. De bodemsoort en draagkracht zijn leidend bij de locatiekeuze voor woningbouw. In lijn met het principe 'water en bodem sturend' bouwen we bij voorkeur niet op slappe of zeer lage bodems. De gemeente is aangesloten bij het Platform Slappe Bodem en informeert bewoners over het ontstaan van verzakkingen en hoe deze kunnen worden beperkt.

5. Gebruik van de ondergrond en ordeningsprincipes

De ondergrond wordt steeds intensiever gebruikt, bijvoorbeeld voor de aanleg van kabels, leidingen en warmtenetten in het kader van de energietransitie. Ook bomen hebben ondergronds ruimte nodig voor hun wortels. Daarom is het belangrijk dat inzichtelijk is wat zich in de bodem bevindt en dat keuzes worden gemaakt over welk gebruik wenselijk is, om te voorkomen dat de ondergrond 'vol raakt'. Met het oog op een goede ordening van de ondergrond zullen we verschillende opgaven (zoals riolering, energie, klimaatadaptatie en groen) op elkaar afstemmen. Wanneer een van die opgaven wordt opgepakt, reserveren we pro-actief ruimte voor andere opgaven in de ondergrond. De gemeente maakt hierbij gebruik van de Ondergrondwijzer van de provincie Zuid-Holland. Daarnaast kunnen gebiedspecifieke handreikingen worden opgesteld met behulp van de Bodemladder en de Bodematlas (zoals genoemd in het milieubeleidsplan).

6. Niet Gesprongen Explosieven (NGE)

Bij werkzaamheden in de ondergrond moet rekening worden gehouden met mogelijke aanwezigheid van niet-gesprongen explosieven uit de Tweede Wereldoorlog. Op basis van een uitgebreid historisch vooronderzoek zijn vier verdachte locaties in beeld gekomen. Deze verdachte locaties zijn op een kaart inzichtelijk gemaakt.

7. Bodembeleid

Voor grondverzet kan worden vastgehouden aan het stand still-beginsel (kwaliteit mag niet verslechteren, zoals vastgelegd in de Nota Bodembeheer), maar er kan ook gekozen worden voor een ruimer kader waarbij getoetst wordt aan de gebruiksfunctie in plaats van aan de aanwezige bodemkwaliteit.

Binnen het omgevingsplan kunnen gebiedsgerichte keuzes worden gemaakt voor de toelaatbare bodemkwaliteit bij bouwwerken. Hierbij is ruimte om zowel naar boven als beneden af te wijken van bestaande normen. Het streven is om deze keuzes binnen de Leidse regio af te stemmen, vanwege de meerwaarde van een eenduidig functioneel normenkader. Zolang deze keuzes nog niet zijn gemaakt, gelden de standaard rijksregels ('bruidsschat') als onderdeel van het omgevingsplan. In samenwerking met de Omgevingsdienst West-Holland zijn bodemkwaliteitskaarten opgesteld, waaronder bodemkwaliteitskaarten voor PFAS. Deze bodemkwaliteitskaarten zijn vastgelegd in de Nota Bodembeheer.

Water

In Voorschoten willen we de waterkwaliteit verbeteren. Dat doen we op korte termijn door de bron aan te pakken. In de gehele gemeente willen we een gescheiden rioolstelsel aanleggen. In de huidige watergangen willen we de doorstroming verbeteren en afspraken maken met eigenaren over onderhoud. Bij ontwikkelingen stimuleren, faciliteren en promoten we het afkoppelen van hemelwater, opvang en hergebruik. Dit is ook in het kader van klimaatadaptatie een belangrijk doel. Het Hoogheemraadschap van Rijnland is verplicht zich te houden aan de Europese Kaderrichtlijn Water. Dat streven we als gemeente ook na. We benutten mogelijkheden om via natuurvriendelijke oevers bij te dragen aan een betere waterkwaliteit.

Geluid

Met het in werking treden van de Omgevingswet zijn we als gemeente verplicht om geluidkaarten en actieplannen op stellen en deze vijfjaarlijks te actualiseren. In het omgevingsplan moeten we waarden bepalen voor geluidbelasting, waarbij maatwerk per gebied mogelijk is. Hierbij is het behoud van de bestaande gebiedskwaliteiten leidend. Dit pakken we op met de Omgevingsdienst West-Holland. Als het niet mogelijk is om de bron aan te pakken kijken we naar mogelijkheden voor gebouwgebonden maatregelen.

Bij ontwikkelingen op het gebied van energietransitie moet rekening gehouden worden met laagfrequent geluid. Denk daarbij aan onderstations, transformatorhuisjes, warmtepompen en windturbines. Laagfrequent geluid kan, afhankelijk van de intensiteit en duur, hinder veroorzaken en in sommige gevallen leiden tot gezondheidsklachten. Per situatie onderzoeken we wat passend is.

Luchtkwaliteit

We zetten in op het verbeteren van de luchtkwaliteit om gezondheidswinst te realiseren en biodiversiteit te bevorderen. Hierbij is het doel om in de sectoren (weg)verkeer en huishoudens een dalende trend in te zetten van emissies van stikstofdioxide en fijnstof, waarbij we toewerken naar nieuwe EU-richtlijnen (dd. 23-10-2024). De wettelijke waarden zijn vastgelegd in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving paragraaf *2.2.1.1. Vanaf 2030 gelden strengere grenswaarden voor fijnstof en NO2* (EU-richtlijn), welke we over zullen nemen.

We willen bijvoorbeeld op de volgende manieren werken aan een verbeterde luchtkwaliteit:

1. **Stimuleren** van **lopen**, het gebruik van de **fiets** en openbaar vervoer.

2. **Stimuleren** van het gebruik van **schoon vervoer** (elektrisch rijden). Deze maatregel is ook onderdeel van het Energieakkkoord Holland Rijnland, waar gemeente Voorschoten zich aan heeft gecommitteerd.

3. **We ontraden het stoken van hout in houtkachels**, open haarden en vuurkorven met het oog op verbetering van de luchtkwaliteit en een gezonder leefmilieu. Dat doen we door te communiceren over het stookalert, inwoners actief te informeren via sociale en lokale media en door gericht te flyeren in straten met de meeste klachten (met ingang van seizoen 2025-2026).

Het streven is om zoveel mogelijk koppelkansen met andere milieuthema's te zoeken om de doelen te bereiken.

Omgevingsveiligheid

Omgevingsveiligheid gaat over de risico's van het gebruik, de productie, opslag en transport van gevaarlijke stoffen en windturbines. Het Register Omgevingsveiligheidsrisico's moet goed bijgehouden en tijdig geactualiseerd worden. De omgevingsdienst doet dat voor de bronnen. Wij als gemeente zijn verantwoordelijk als bronhouder voor het actueel houden van kwetsbare gebouwen en locaties.

We waarborgen de veiligheid door zo min mogelijk burgers bloot te stellen aan de gevaren van de opslag, productie en het transport van gevaarlijke stoffen en door de grenswaarden en de belemmeringenstroken te respecteren. Bij grote buurtaccu's borgen we de veiligheid door voldoende afstand te houden van kwetsbare locaties en gebouwen.

5.3 Zelfstandig, robuust en krachtig verbonden

5.3.1 Inleiding

Om ook in de toekomst een aantrekkelijke, leefbare en vitale woongemeente te blijven, werkt de gemeente aan een integrale visie op mobiliteit, centrumontwikkeling en economische groei. We zetten in op een mobiliteitstransitie die voetgangers, fietsers en openbaar vervoer vooropstelt. Tegelijkertijd versterken we het centrum van Voorschoten als levendig en groen dorpshart, waar ontmoeten en ondernemen centraal staan. Ook de lokale economie krijgt een impuls: we bieden ruimte aan vitale bedrijventerreinen, stimuleren lokaal ondernemerschap en benutten kansen voor toerisme en recreatie. Door slimme keuzes te maken en functies te combineren, creëren we een evenwichtige toekomst waarin duurzaamheid, bereikbaarheid, leefbaarheid en economische veerkracht hand in hand gaan. Samen maken we Voorschoten klaar voor morgen.

5.3.2 Vitaal ondernemerschap

Een stadsverzorgende productieve economie met ruimte voor lokale ondernemers

De economie van Voorschoten kent een verscheidenheid aan bedrijven. Van de horeca en winkels in het centrum, de ondernemers op de bedrijventerreinen en ZZP'ers en ondernemingen verspreid over het dorp. Voorschoten kiest ervoor om de (lokale) economische structuur en de werkgelegenheid op peil te houden en waar mogelijk te versterken door het realiseren van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor ondernemers. Zo bieden we ruimte aan onze ondernemers en zorgen we voor banen voor onze inwoners. Het uitgangspunt voor de economische ontwikkeling is het stimuleren van een stadsverzorgende productieve economie met ruimte voor lokale ondernemers. Hierbij houden we rekening met de positie van Voorschoten in de regio. We kijken naar kansen die regionaal spelen op economisch gebied.

De komende jaren willen we de economie versterken door duidelijke keuzes te maken over wat voor bedrijf we waar beogen. Zo ontstaat een complementaire verdeling waarbij bedrijven elkaar niet in de weg zitten, maar elkaar juist versterken. Het behoud van de ruimte voor bedrijvigheid is het uitgangspunt. We zetten in op de juiste functie op de juiste plek. Bedrijven die op hun huidige locatie niet thuishoren, bijvoorbeeld vanwege de aard van hun bedrijvigheid of milieucategorie, verhuizen naar locaties waar hun bedrijfsactiviteiten beter passen. Zo maken we ruimte voor bedrijven op bedrijventerreinen die daar vanwege hun aard en/of milieucategorie thuishoren en versterken we de bestaande clusters, zoals het centrum waar detailhandel, horeca en dienstverlening thuishoren. In Voorschoten zijn relatief veel ZZP'ers. Dit zijn vaak bedrijven aan huis die geen overlast veroorzaken en goed passen in woonwijken.

Naast sturen op 'het juiste bedrijf op de juiste plaats' zetten we in op het intensiever gebruik van de beschikbaar ruimte. Dat doen we onder andere door te werken aan vitale bedrijventerreinen, (op sommige plekken) gecombineerd ruimtegebruik of door herontwikkeling.

Op de bedrijventerreinen ligt een verduurzamingsopgave. Sommige gebouwen moeten verduurzaamd worden en er liggen kansen voor vergroening, zodat de terreinen aantrekkelijker worden voor werknemers om te verblijven en beter bestendig zijn voor periodes van hitte, droogte of veel neerslag. We zullen als gemeente samen met ondernemers verkennen op welke wijze opgaven voor verduurzaming, vergroening, klimaatadapatie en energietransitie het meest effectief en efficiënt kunnen worden uitgewerkt.

Vitale en toekomstgerichte bedrijventerreinen

Op onze bedrijventerreinen willen we toe naar het juiste bedrijf op de juiste plaatst. Daarvoor is het van belang dat we per bedrijventerrein een onderscheidend profiel schetsen, zodat we een duidelijke afweging kunnen maken welk bedrijf waar het beste floreert.

De Dobbewijk is ons grootste bedrijventerrein. Dit terrein ligt vanuit het dorp gezien aan de andere zijde van het spoor. Hier bieden we ruimte aan bedrijven die meer ruimte nodig hebben en vanwege hogere milieubelasting niet in het dorp zelf gewenst zijn. We zien mogelijkheden voor een regionaal profiel, waar bestaande en nieuwe MKB-bedrijven samenwerken in en met de regio. De Dobbewijk biedt ruimte aan lokaal en (boven)regionaal MKB, met aandacht voor schuif- en groeiruimte om ondernemers toekomstperspectief te bieden. Tegelijkertijd spelen opgaven rond vergroening, verduurzaming en de energietransitie. Ook mobiliteit en verkeersveiligheid vragen om gerichte aandacht om het terrein bereikbaar en veilig te houden.

Het Stationsgebied ligt aan de centrumzijde van Station Voorschoten. Dit terrein grenst aan de woonwijk. De komende jaren werken we aan meer uitbreidingsruimte voor (lokale) kantoorruimte zodat de kantorenvoorraad toeneemt met ongeveer 1.300 m². Daarnaast is het nodig een deel van de kantorenvoorraad te vervangen zodat het beter aansluit bij de huidige behoefte. Dit gaat om ongeveer 3.000 tot 4.000 m². Het stationsgebied leent zich hier goed voor. Hier zien we kansen om kantoren van de andere bedrijventerreinen naar het stationsgebied te halen, zodat op de bedrijventerreinen ruimte blijft voor zwaardere bedrijven. We geven de voorkeur aan kantoorlocaties waarbij de werknemers zoveel mogelijk met openbaar vervoer, lopend of fietsend naar kantoor kunnen komen. Rondom het stationsgebied zien we kansen voor knooppuntontwikkeling. Daarbij benutten we het station als knooppunt waaromheen we kansen zien voor wonen-werken-leisure (zie paragraaf *4.3.2 Plezierig wonen voor alle leeftijden*).

Op onze bedrijventerreinen Rouwkooplaan, Molenlaan en Hofweg-Zuid willen we toe naar het ontwikkelen van vitale bedrijven, met de nadruk op lokale bedrijvigheid en familiebedrijven met een stadsverzorgende en productieve economie. Het is onze ambitie om deze terreinen te vergroenen met aandacht voor klimaatadaptatie en de energietransitie. Op de Rouwkooplaan zien we kansen voor verdichting en herontwikkeling. Op Hofweg-Zuid willen we ruimte bieden aan groei door te verdichten. De Molenlaan en Hofweg-Noord zijn terreinen met kansen voor gedeeltelijke transformatie naar wonen.

Voorschoten beschikt over vier hoofdtoegangswegen. Deze willen we niet verder belasten. Bedrijven met veel verkeersbewegingen, zoals distributiecentra, vinden we daarom niet goed passen in Voorschoten.

Agrarische sector

Onze agrarische sector is een belangrijk onderdeel van onze economie en is mede bepalend voor de beleving van ons buitengebied. Tegelijkertijd zien we grote opgaven met een ruimtelijke impact, zoals de omslag naar een duurzame natuurinclusieve landbouw, verbreding van functies (stoppende boeren en boeren die verbreding zoeken) en ruimte voor klimaatadaptatie. Samen met agrariërs maken we de omslag naar natuurinclusieve en economisch rendabele landbouw. We volgen hierbij de landelijke en provinciale ontwikkelingen.

Kansen voor toerisme

Voorschoten beschikt over prachtige parels, zoals kasteel Duivenvoorde, onze landgoederen, de buitenplaatsen, het gezellige centrum en de vaarroutes over de Vliet en Korte Vliet. Hier liggen kansen om toerisme en recreatie te versterken. Dat doen we door een breder en diverser aanbod en meer overnachtingsmogelijkheden te stimuleren. We versterken ons recreatieve wandel-, fiets- en vaarnetwerk, zodat bezoekers heerlijk kunnen genieten van de omgeving en de auto laten staan. Station Voorschoten zou daarbij kunnen functioneren als toegangspoort voor Duin Horst & Weide. Naast het Van der Valk hotel zien we kansen voor overnachtingsmogelijkheden in en rond het centrum, dicht bij de horeca.

Recreatie en toerisme bieden waardevolle kansen om het erfgoed van landgoederen en buitenplaatsen te behouden en toekomstbestendig te maken. We bieden ruimte voor het versterken van de recreatieve functie en het ontwikkelen van passende activiteiten die aansluiten bij het karakter van deze gebieden. Door te kiezen voor kleinschalige, exclusieve en rustige vormen van recreatie blijven de ontwikkelingen in balans met de omgeving. Ook initiatieven als coöperatieve boerderijen, boomgaarden en het herstel van historische moestuinen voor streekproductie dragen bij aan deze duurzame insteek. Daarnaast wordt de aantrekkelijkheid van de landgoederen en buitenplaatsen vergroot door recreatieve routes te verbeteren en nieuwe verbindingen toe te voegen, zodat landgoederen beter bereikbaar en beleefbaar worden.

5.3.3 Centrum als kloppend hart van Voorschoten

Winkels en voorzieningen met aantrekkelijke openbare ruimte als hart van Voorschoten

Het centrum gaan we de komende jaren verder versterken als kloppend hart van ons dorp. Het is de plek waar inwoners elkaar ontmoeten, waar de historie van ons dorp beleefd wordt in de historische straten met oude panden en waar onze lokale economie floreert met winkels, horeca en dienstverlening. We bouwen verder op de aanwezig kwaliteiten waarbij we voorzieningen clusteren en werken aan een combinatie van functies. Hiermee zorgen we voor levendigheid en een sterkere identiteit van ons centrum.

Om leegstand te voorkomen zet Voorschoten in op een compacter winkelcentrum door een betere afstemming van de hoeveelheid en het type aanbod, functiemenging en ruimte voor diverse publiek aantrekkende functies. We richten ons op een aanbod van winkels, horeca, een openbare inrichting en beleving die aansluit bij de wensen van consumenten en die past bij de kernwaarden culinair, cultuur en kwaliteit.

Bij een prettig dorpshart waar mensen graag komen hoort een aantrekkelijke openbare ruimte. Daarom investeren we in de verblijfskwaliteit van de openbare ruimte. Voetgangers krijgen de ruimte. Het centrum wordt groener ingericht en waar mogelijk autoluw. Hierbij streven we naar een goede samenwerking tussen ondernemers, inwoners, vastgoedeigenaren en de gemeente. Winkels, horeca en dienstverlening zien we het liefst geclusterd in het centrum. We staan dit maar beperkt toe buiten het centrum.

Daarnaast zoeken we in het centrum (buiten het winkelgebied) naar ruimte voor kantoren. Hier werken we toe naar een levendig hart van Voorschoten en onderzoeken we de kansen voor bijvoorbeeld ontmoetingsruimtes en flexplekken voor zzp'ers en kleinschalige congres- en vergaderfaciliteiten.

Conform de Ontwikkelvisie Centrum en het bijbehorende Uitvoeringsprogramma werken we in drie deelprogramma's:

1. **Noordflank centrum**
   - We realiseren op de locatie Kruispuntkerk een cultuurcentrum en woningen.
   - We ontwikkelen het Churchillplein.
   - We realiseren een nieuw gemeentehuis met bibliotheek op de plaats van het huidige gemeentehuis.
2. **Zuidflank centrum**
   - We verplaatsen het uitvoerend bedrijf en onderzoeken de ontwikkelingsmogelijkheden voor het MOC-terrein in combinatie met het Fixit terrein.
   - We verplaatsen Sporthal de Vliethorst naar sportpark Adegeest en onderzoeken de ontwikkelingsmogelijkheden van vrijkomende ruimte (inclusief Burgemeester van der Haarplein waarbij rekening wordt gehouden met faciliteiten voor bewegingsonderwijs).
3. **Openbare ruimte in het centrum**
   - We investeren in de kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte in het centrum volgens de schetsverkenning en de fasering, zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma.
   - De parkeerstudie Centrum heeft uitgewezen dat de ambities voor het centrum aanzienlijke impact zullen hebben op parkeren in het centrum. We werken vanuit dit inzicht aan strategieën over de wijze waarop parkeren in het centrum in de toekomst vorm kan krijgen voor bewoners en bezoekers van het centrum.

Dagelijkse voorzieningen nabij

Bij winkelcentrum Hofland zien we kansen voor een verbetering van de kwaliteit. Het winkelcentrum is relatief gesloten en om het gebouw heen zijn voornamelijk parkeervoorzieningen die niet meer aan de eisen van de tijd voldoen. Hier richten we de openbare ruimte opnieuw in, met aandacht voor loop- en fietsroutes, laden en lossen en voldoende goede parkeerplaatsen. Het entreeplein aan de noordzijde zou samen met ondernemers, inwoners, vastgoedeigenaren en de gemeente verbeterd kunnen worden tot een aantrekkelijk plein met verblijfskwaliteit en groen.

Aan de Van Beethovenlaan zit een goedbezochte winkelstrip met dagelijkse voorzieningen, zoals een bakker, groentewinkel, kaasboer en slagerij. Dit soort dagelijkse voorzieningen willen we hier graag behouden zodat deze voorzieningen dichtbij onze inwoners zijn.

5.3.4 Gezond op weg

Voorschoten ontleent haar ontstaansgeschiedenis als het ware aan mobiliteit: een van de weinige Zuid-Hollandse handelsroutes liep door het huidige Voorschoten. Hierdoor werd Voorschoten een belangrijke ontmoetings- en handelsplaats. Vandaag de dag is mobiliteit nog steeds belangrijk voor het leven in Voorschoten. We vinden het belangrijk dat onze inwoners veilig en prettig en gezond op weg zijn.

Mobiliteitstransitie in Voorschoten: ruimte voor duurzame en toegankelijke mobiliteit

In de omgevingsvisie zetten we in op een mobiliteitstransitie waarbij we duurzame en toegankelijke mobiliteit centraal stellen. Het STOMP-principe (Stappen, Trappen, Openbaar vervoer, Mobiliteit als een dienst[1] en Privéauto) is daarbij leidend: we geven prioriteit aan voetgangers en fietsers, versterken het openbaar vervoer en stimuleren deelmobiliteit.

Fiets en voetganger voorop

We verbeteren fietsroutes en vergroten de fietsveiligheid. Dit is hard nodig, want het aantal ongevallen met fietsers in Nederland is hoog en in Voorschoten zien we een toename van het aantal verkeersongevallen. Dit is zorgelijk en vraagt om extra aandacht. We zetten daarom in op bredere en veiligere fietspaden, betere verlichting, conflictvrije oversteken en duidelijke markeringen. Daarnaast zorgen we voor voldoende en goed geplaatste fietsparkeerplekken, bijvoorbeeld bij het station, winkelgebieden en andere belangrijke voorzieningen. Op bepaalde plekken kijken we of we het aantal autoparkeerplaatsen kunnen verminderen. Dit biedt de kans om juist meer fietsparkeerplaatsen of groen te realiseren. Daarnaast verbeteren we het fietscomfort op de doorfietsroute langs het spoor, die Voorschoten met Leiden, Leidschendam, Voorburg en Den Haag verbindt. Zo is ook voor langere afstanden de fiets een aantrekkelijke optie.

Daarnaast werken we aan een toegankelijke en prettige openbare ruimte voor voetgangers. Voorschoten heeft een vergrijzende bevolking. Met het ouder worden, worden mensen vaak minder mobiel. Een scootmobiel of rollator is dan een fijn hulpmiddel. Dan is het wel zo belangrijk dat onze stoepen en wandelpaden veilig en toegankelijk zijn. Obstakelvrije, goed onderhouden en brede voetpaden, met daarlangs bankjes om tot rust te komen, zijn essentieel voor een inclusieve gemeente.

We werken met een integrale aanpak waarbij mobiliteit en groenvoorzieningen hand in hand gaan. Groen draagt bij aan het welzijn van bewoners en nodigt uit tot beweging. Wandel- en fietsroutes maken we aantrekkelijk en gezond met groen. Bomen zorgen voor de nodige schaduw zodat deze routes ook op zomerse dagen aantrekkelijk blijven.

Deelmobiliteit en elektrificatie

We stimuleren het gebruik van deelmobiliteit en staan positief tegenover initiatieven voor deelmobiliteit. Met deze aanpak werken we aan een leefbaar, veilig en toekomstbestendig Voorschoten.

Deelmobiliteit speelt een belangrijke rol in een toekomstbestendig mobiliteitssysteem. De aanbieders van deelauto's in Voorschoten werken met een 'floating base', wat betekent dat hun auto's geen vaste parkeerplek hebben en gebruikers via een app kunnen zien waar een auto beschikbaar is. Dit verlaagt de parkeerdruk en stimuleert efficiënter gebruik van vervoermiddelen. In dorpen waar geen gereguleerd parkeren is, komt autodeelmobiliteit lastig van de grond. Aanbieders zien onvoldoende mogelijkheden om de dienst rendabel aan te bieden, omdat er geen prikkel is voor bewoners om over te stappen op een deelauto zolang parkeren gratis en ruim voorhanden is. Deelmobiliteit met fietsen, zoals de OV-fiets lijkt daarentegen beter aan te slaan.

Het aantal laadpunten voor elektrische auto's groeit door de toenemende vraag, mede door de invoering van Zero-emissiezones in buurgemeenten. Elektrische werkbusjes worden steeds vaker ingezet. Dat vraagt om een slimme spreiding van laadvoorzieningen.

[1] Mobiliteit als dienst is een breed aanbod van openbare vervoers- en deelmobiliteitsdiensten die de reiziger naar eigen inzicht en behoefte kan inzetten en combineren. Het gaat bijvoorbeeld om deelfietsen of deelauto's.

Parkeren

Het parkeerbeleid is in 2024 vastgesteld en daarmee een actueel kader. Het introduceren van parkeerregulering is nu niet aan de orde, maar wordt in de toekomst niet uitgesloten. Bij de verdere ruimtelijke ontwikkelingen van Voorschoten, bijvoorbeeld in het centrum of rond de stationslocaties zal worden gekeken naar een parkeerstrategie om gewenste ontwikkelingen te kunnen realiseren. Hierbij moet een balans gevonden worden tussen enerzijds het belang van (auto)mobiliteit en parkeren en anderzijds belangen als leefbaarheid, groen, sociale cohesie, economie en de woningbouwopgave. Bij een ruimtelijke ontwikkeling moet de initiatiefnemer in beginsel zelf zorgen voor genoeg parkeerplaatsen voor auto en fiets, op eigen terrein binnen het bouwplan.

Waar mogelijk minder ruimte voor de auto, meer ruimte voor groen en water

We willen voorkomen dat onze wegen gebruikt worden als sluiproutes. We stimuleren het gebruik van elektrische (en hybride) auto's en deelauto's. Zo neemt de milieubelasting af. Bij een aantal wegen brengen we de maximumsnelheid terug naar 30 km/uur. Dit verbetert de luchtkwaliteit en verkeersveiligheid en vermindert geluidsoverlast.

We werken aan een groene en gezonde leefomgeving met veilige en duurzame mobiliteit. Daarom willen we onze inwoners stimuleren om de auto voor korte ritjes te laten staan en vaker te wandelen of te fietsen. Voor langere afstanden stimuleren we het gebruik van de trein via onze stations. We onderzoeken of we op bepaalde plekken de auto minder ruimte kunnen geven.

Dit vraagt om bewuste keuzes, bijvoorbeeld door autoluwe gebieden te creëren, het autobezit te ontmoedigen (bijvoorbeeld rondom het station) en deelmobiliteit te stimuleren. Het terugbrengen van de ruimte voor de auto gaat altijd samen met werken aan een goed alternatief, zoals wandelen, fietsen en openbaar vervoer. De ruimte die we hiermee winnen willen we gebruiken voor meer groen en water. Zo werken we aan een groen en gezond Voorschoten.

5.4 Groene oase waarin het heden met het verleden is verbonden

5.4.1 Inleiding

Voorschoten staat bekend om haar groene karakter, rijke geschiedenis en unieke ligging binnen het landschap. Deze kwaliteiten vormen niet alleen het fundament van onze identiteit, maar zijn ook cruciale bouwstenen voor een duurzame toekomst. In een tijd waarin klimaatverandering en stedelijke groei grote uitdagingen vormen, kiezen we ervoor om onze natuur, waterstructuren en erfgoed in samenhang te versterken. Groen, water en erfgoed zijn daarbij de dragers van onze ruimtelijke ontwikkeling. We benutten de kracht van het landschap, zoals historische structuren, archeologische vindplaatsen en water- en bodemsystemen, om een leefomgeving te creëren die toekomstbestendig, gezond en aantrekkelijk is. Met slimme combinaties van klimaatadaptatie, energie, biodiversiteit en cultuurhistorie bouwen we aan een robuuste groenblauwe structuur die het dorp verbindt, verkoeling biedt en uitnodigt tot ontmoeting. Zo blijft Voorschoten een fijne plek om te wonen, werken en recreëren — nu en voor toekomstige generaties.

5.4.2 Groen, blauw en erfgoed zijn onze dragers

Water en bodem

Voorschoten is ontstaan op hoger gelegen grond. Het water- en bodemsysteem was bepalend in ons ontstaan en is vandaag de dag nog steeds de basis waarop we leven. Voor een duurzame toekomst is het van belang om water en bodem als sturend principe te gebruiken bij nieuwe ontwikkelingen. We werken daarom water- en bodemgericht. Dat betekent dat we bij ontwikkelingen rekening houden met de capaciteit van het bodemsysteem om verzakking en wateroverlast te voorkomen.

Om nieuwe ontwikkelingen goed af te kunnen wegen maken we gebruik van het ruimtelijke afwegingskader 'klimaatadaptieve gebouwde omgeving' van de Rijksoverheid. Dit afwegingskader maakt inzichtelijk waar er gebouwd kan worden door per locatie de risico's te tonen op het gebied van waterveiligheid, wateroverlast, bodemdaling en drinkwater. Het afwegingskader geeft ook aan dat je bij locaties met hogere risico's meer maatregelen dient te nemen om overlast te voorkomen.

Ons watersysteem beschermen we. We dragen samen met het waterschap zorg voor schoon en veilig water. Dat doen we onder andere door een gescheiden rioolstelsel aan te leggen waar we het riool vervang. Waar nodig wordt dit gecombineerd met het aanleggen van warmtenetten. Op die manier hoeft de straat maar één keer open en ervaren onze inwoners zo min mogelijk overlast. We zetten in op natuurlijke infiltratie van regenwater in de bodem om wateroverlast en droogte te voorkomen. Daarom kijken we bij de herinrichting van onze openbare ruimte naar mogelijkheden voor waterberging. Dat doen we bij voorkeur bovengronds, bijvoorbeeld met wadi's, greppels en een verlaagd maaiveld. Regenwater kan opgevangen en hergebruikt worden voor beregening van tuinen en voor huishoudelijke doelen, zoals voor de wasmachine en het toilet.

Natuur en groen

De komende jaren werken we aan de ontwikkeling van een robuuste groenblauwe structuur. Deze structuur verbindt de belangrijkste groene en blauwe gebieden binnen en buiten het dorp, zoals parken, plantsoenen, waterpartijen en natuurgebieden. Hiermee versterken we groenblauwe ecologische routes binnen het dorp en in het buitengebied en sluiten we aan op regionale structuren voor een krachtig ecosysteem voor mens en dier.

De komende jaren willen we in het dorp verdichten, zodat we ons waardevolle landschap behouden. Hiermee wordt het belang van een robuuste groenblauwe structuur als tegenwicht en ademruimte steeds groter. Hoewel Voorschoten over relatief veel groen beschikt, ligt de opgave in het versterken van de kwaliteit ervan. De groene strategie richt zich daarom op het verbeteren van biodiversiteit en het vergroten van de bruikbaarheid van het groen, zoals recreatie, mobiliteit en klimaatadaptatie. Dit wordt bereikt door bestaande groengebieden met elkaar te verbinden en gericht ontbrekende schakels in het netwerk aan te vullen en te versterken.

Waar mogelijk benutten we samenwerkingskansen in de regio, zoals bij de Tweede Groene Ring van Leiden, het Groenblauwe Raamwerking in de Westflank en het Uitvoeringsprogramma Duin Horst & Weide. Ontbrekende schakels in deze structuur richten we groenblauw in. Deze groenblauwe structuur vormt de basis voor een aantrekkelijk en gezond dorp, maakt ons klimaatrobuust en nodigt uit tot bewegen en ontmoeten. Hiermee beschermen we onze historie en versterken we de betekenis van het groen, zowel voor dieren, planten en mensen.

Kwantitatief meer groen

We benutten kansen om gericht meer groen toe te voegen. In 2030 willen we onze groenblauwe dooradering verbeteren door te werken aan een landelijk gebied dat ten minste voor 5% bestaat uit landschapselementen. Dit groeit door naar 10% in 2050. In het dorp werken we ook aan meer groen, bijvoorbeeld bij de herinrichting van de openbare ruimte, met tegelwippen, het vergroenen van middenbermen en door meer (grote) bomen te planten. Bij het realiseren van groen hebben al bij de planvorming en aanleg aandacht voor de consequenties die het groen heeft voor de beheer opgave.

De opbouw van het groen is gebaseerd op het onderliggende en omringende landschap. De hoofdgroenstructuur bestaat uit de volgende elementen:

- **het landelijk gebied** met polderlandschap, landgoederenzone en het parklandschap,
- **de groene buffer** tussen Adegeest/Krimwijk en Noord Hofland
- **de waterstructuur en de groene zomen langs Voorschoten;**
- **de grote groengebieden:** buitenplaatsen, parken, sportparken en begraafplaats en groenstroken van formaat;
- **de karakteristieke groene lijnen: lommerrijke lanen, en de groene routes in de wijk en naar buiten.**

De groene lijnstructuren leveren een bijdrage aan het handhaven en versterken van het groene karakter van het dorp doordat zij verbindende schakels vormen tussen landgoederen, parken, groenzones en wijken. Zij zijn beeldbepalend voor het karakter van heel Voorschoten. Onze gemeentelijke hoofdgroenstructuur, groene buffers en wijkgroen willen we beschermen en zoveel mogelijk completeren. Zowel in het dorp als naar het buitengebied. Zo ontstaat een aaneengesloten groen netwerk. Daarbij zien we kansen voor het uitbreiden en beter zichtbaar maken van de waterstructuur, zodat deze bij het centrum en in de woonwijken goed ervaarbaar is.

De aanvullende aanplant van groene bomenlanen en het versterken van een groene bomenring rondom het centrum draagt bij aan de biodiversiteit en leefkwaliteit binnen het dorp. Deze structuren worden zoveel mogelijk gecombineerd met routes voor wandelen en fietsen, zodat aantrekkelijke en koele verbindingen ontstaan. Daarnaast zien we kansen voor groene speelplekken, schoolpleinen en sportplekken.

Kwalitatief hoogwaardig groen

We verbeteren de kwaliteit van ons groen en verhogen daarmee de biodiversiteit. Het huidige groen willen we in stand houden en versterken. Groenstructuren willen we aan elkaar verbinden, zowel hoofdgroenstructuren als wijkgroenstructuren. Dit geldt ook voor onze waterstructuren. We houden ook rekening met kleine onderdelen, zoals poelen, wegbermen en nestgelegenheden rondom woningen. Eentonige boom- en heesterstructuren vullen we waar mogelijk aan met verschillende inheemse bomen en ons groen beheren we natuurinclusief. In het buitengebied beschermen en ontwikkelen we de voor Voorschoten karakteristieke natuurtypen, zoals de stinsenflora en de bostypen in de landgoederen, het vochtige bostype (elzenbroek) en natte kruidenrijke gras- en hooilanden in de strandvlakten.

De provincie Zuid-Holland heeft 40 icoonsoorten benoemd, zoals de weidehommel, argusvlinder, merel en dotterbloem, die van belang zijn voor gezonde natuur en biodiversiteit. We werken aan het verbeteren van de leefomgeving van deze icoonsoorten.

In de bebouwde omgeving zien we kansen voor het verhogen van de biodiversiteit. Dat doen we door in te zetten op natuurinclusief bouwen waarbij ontwikkeling samengaat met versterking van biodiversiteit, bijvoorbeeld in de inrichting van de openbare ruimte. In het buitengebied zetten we in op duurzame landbouw en veeteelt, en op het respecteren van het historische karakter.

Onze groene en blauwe netwerken zijn vaak nauw verbonden met onze historie en vormen zo de basis van onze cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Van het Romeinse kanaal van Corbulo (gelegen rond de huidige Vliet), de Hollandse lindes aan de Voorstraat, buitenplaatsen met opvaarten tot het kasteelpark van Duivenvoorde. In samenhang vormt het een sterk ecologisch netwerk, dat we in stand houden en versterken. Groene en blauwe structuren verbinden wijken met elkaar, met het centrum en het landschap. Dit maakt het prettig om wandelend of fietsend naar het centrum te gaan. Vanuit het dorp ben je zo in het Nationaal Park Hollandse Duinen en Vlietland. Samen met buurgemeenten en provincie beschermen en ontwikkelen we deze cultuurhistorische, landschappelijke, recreatieve en natuurwaarden door ze aan te sluiten op de robuuste groenblauwe structuur en beleefbaar en toegankelijk te maken.

Monumentale bomen zijn onze groene dragers die voortkomen uit onze ontstaansgeschiedenis. Voor het beschermen van deze bomen en behouden van het groene karakter is een lijst van beschermwaardige bomen vastgesteld.

Bruikbaar groen

Voor de leefbaarheid van Voorschoten is groen cruciaal. We richten de openbare leefruimte beweegvriendelijker in op locaties die al een ontmoetingsfunctie hebben en/of een sportief karakter uitdragen. Dit betreft bijvoorbeeld sportpark Adegeest, grote parken en de omgeving van gebouwen met een openbare functie zoals bibliotheek, buurthuizen en zwembad Het Wedde. Sportpark Adegeest wordt via groene en recreatieve structuren en actieve verkeersroutes verbonden met de openbare ruimte waardoor het een ontmoetingsplek wordt en startpunt voor verschillende sporten en activiteiten.

Naast de robuuste groenblauwe structuur werken we aan een fijnmazig netwerk van aantrekkelijke groenblauwe verblijfsplekken op buurtniveau, zoals speel- en beweegplekken. Op die manier is groen, ontspanning en gezond bewegen voor onze inwoners in hun directe woonomgeving mogelijk.

Erfgoed

Erfgoed maakt onlosmakelijk deel uit van ieders leefomgeving en culturele geschiedenis. We beschermen ons erfgoed door het te behouden, beleefbaar te maken en te ontwikkelen. Dat geldt zowel voor het materiële als immateriële erfgoed. Erfgoed is immers meer dan de beschermde monumenten en gebieden. Met verhalen houden we ons (immateriële) erfgoed levend. De stenen en het landschap vertellen het verhaal.

We beschermen ons erfgoed door het een status te geven, zoals beschermde dorpsgezichten of gemeentelijk monumenten. We houden niet alleen rekening met het gebouw zelf, maar ook met de omgeving.

Ook gebiedskarakteristieken zoals monumentbiotopen, landschappelijke, stedenbouwkundige en architectonische elementen zijn waarden die we koesteren. Dit wordt in het omgevingsplan verder uitgewerkt. Beschrijvingen van karakteristieke panden en objecten uit de inventarisatie uit 2010 worden samen met de beschermde objecten en gebieden uit de cultuurhistorische waardenkaart opgenomen in het omgevingsplan. We stimuleren mogelijkheden voor herbestemming om erfgoed te behouden. Daarnaast is het verduurzamen van erfgoed belangrijk.

Erfgoed gebruiken we als onderlegger, inspiratiebron en katalysator voor nieuwe ontwikkelingen. Bij nieuwe ontwikkelingen willen we de historische beleefbaarheid en erfgoed versterken en uitdragen. Deze ontwikkelingen moeten bijdragen aan een gevoel van identiteit, saamhorigheid en verbondenheid met de plek. Hierbij houden we rekening met cultuurhistorische structuren, architectonische ensembles en samenhangende beeldkwaliteiten. Hiermee versterken we de ruimtelijke en sociale identiteit en herkenbaarheid van Voorschoten.

We werken samen met maatschappelijke organisaties, zoals de Vrienden van Voorschoten, aan bewustwording, kennis- en draagvlakvergroting en het beleefbaar en zichtbaar maken van cultureel erfgoed. We geven uitvoering aan het verdrag van Faro van de Raad van Europa: de mens staat centraal en de benadering is niet louter expert gedreven, het is immers de mens die betekenis aan het erfgoed geeft.

5.4.3 Duurzame energie

In 2050 is Voorschoten energieneutraal. Dit betekent dat dan alle energie die binnen Voorschoten wordt verbruikt, duurzaam zal worden opgewekt. We bereiken dat in de eerste plaats door energie te besparen. We besparen in 2030 11% (ten opzichte van 2014) en in 2050 realiseren we een besparing van 30%. Deze besparingen realiseren we vooral door (het stimuleren van) isolatie van gebouwen en het stimuleren van het gebruik van duurzamere vormen van mobiliteit. Hiervoor werken we samen met onze inwoners, woningcorporaties, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Voor het vervullen van de resterende energiebehoefte, bouwen we het gebruik van fossiele energie af: in 2050 is Voorschoten aardgasvrij. Dit betekent dat we inzetten op opwek van duurzame elektriciteit en de warmtetransitie.

Duurzame energie opwekken

In 2050 willen we tussen de 90 en 100 GWh per jaar aan duurzame elektriciteit opwekken in Voorschoten. Daarvan willen we in 2030 tussen de 30 en 40 GWh per jaar duurzame opwekking hebben gerealiseerd.

Duurzame warmte

Onze huizen en gebouwen verwarmen we in de toekomst niet meer met aardgas. Daarom zoeken we andere warmtebronnen. Voor een deel van Voorschoten zien we een collectief warmtesysteem als de meest geschikte optie voor aardgasvrije verwarming. Warmte uit WarmtelinQ, geothermie en aquathermie zijn de voorkeursbronnen voor een collectief warmtesysteem in Voorschoten. WarmtelinQ is een leiding die restwarmte uit de haven van Rotterdam naar onze regio brengt. Met deze bron kan de warmtetransitie sneller van start gaan en een groot deel van Voorschoten aardgasvrij worden gemaakt. Om Voorschoten te kunnen aansluiten op WarmtelinQ is een warmteoverdrachtstation noodzakelijk. Om de realisatie van een warmteoverdrachtstation mogelijk te maken, wordt ruimte gereserveerd op Hofweg-Zuid. Voor geothermie onderzoeken we de inpasbaarheid in Voorschoten. Aquathermie zou wellicht in de (Korte) Vliet kunnen worden toegepast.

Als gemeente moeten we onder de Omgevingswet een warmteprogramma opstellen. Hierin geven we per cluster aan wat de aanpak is om van aardgas af te stappen voor het verwarmen van woningen. Naar verwachting is dit in de loop van 2026 gereed. In de Transitievisie Warmte 1.1 zijn Krimwijk en Noord-Hofland aangewezen als startwijken. In Krimwijk zijn we al gestart met het uitvoeringsplan, voor Noord-Hofland zal een uitvoeringsplan worden opgesteld. Tussen 2030 en 2040 verwachten we te starten met het maken van uitvoeringsplannen voor de warmteclusters Boschbloem, Vlietdorp en Nassaucentrum. Daarna gaan we aan de slag met de overige warmteclusters.

Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden voor geothermie als warmtebron.

Zon

Voor een groot deel willen we duurzame energie opwekken met zonne-energie. Dit doen we door:

- **Het maximaal benutten van de mogelijkheden voor zonnepanelen** op daken van huizen maar vooral ook van grote bedrijfslocaties.
- **We faciliteren de inpassing van kleinschalige zonnevelden (1-2 ha) op land in het buitengebied.** Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden voor solar carports (overkappingen met zonnepanelen en eventueel laadinfrastructuur op grotere parkeerterreinen).
- **Voor grootschalige initiatieven voor zonnevelden op land** zien wij als gemeente in Voorschoten geen mogelijkheden.

Wind

De provincie onderzoekt de mogelijkheden voor opwek windenergie in het buitengebied. De verruiming van zoekgebieden betekent nog niet dat er concreet locaties in Voorschoten onderzocht worden, maar wel dat de uitkomsten van het onderzoek mogelijk wijzigingen in het omgevingsbeleid voor wind- en zonne-energie kunnen inhouden. We houden dit onderzoek scherp in de gaten.

In de gemeentelijke Uitgangspuntennotite Windenergie, buurtaccu's en middenspanningsruimtes is opgenomen dat in Voorschoten enkel kleine windturbines worden toegestaan (met een ashoogte tot 15 meter en een rotordiameter van meer dan 2 meter) en enkel buiten de woongebieden in bestaand stads- en dorpsgebied. Daarbij worden nadrukkelijke voorwaarden gesteld aan veiligheid, landschappelijke inpassing en hinder. Hierdoor zien wij vooralsnog binnen onze gemeente geen ruimte voor grote windturbines.

Aanpassen van het elektriciteitsnet

De capaciteit van ons stroomnet wordt uitgebreid om te kunnen voldoen aan de toenemende vraag naar elektriciteit, die de komende jaren door elektrificatie verder zal toenemen. Mede als gevolg van de energietransitie zullen we de energie-infrastructuur in Voorschoten moeten aanpassen om netcongestie op te lossen.

We reserveren ruimte voor een nieuw onderstation. In eerste instantie zijn daarvoor vier voorkeurslocaties voor in beeld:

- Langs de Korte Vliet;
- IJsbaan;
- Dobbewijk;
- Sint Nicolaespark.

Voordat we een definitieve keuze maken tussen deze locaties, wordt de geschiktheid van deze locaties in samenwerking met de netbeheerder nader onderzocht. Op wijkniveau is er tot 2050 een verdubbeling van het aantal middenspanningsruimtes ('buurttransformatorhuisjes') noodzakelijk. De exacte locaties voor deze voorzieningen worden in nauwe samenspraak met de buurten uitgewerkt, conform de uitgangspunten uit de Uitgangspuntennotitie Windenergie, buurtaccu's en middenspanningsruimtes. Ook staan wij open voor het plaatsen van buurtbatterijen om netcongestie te voorkomen, mits dit op een zorgvuldige en veilige wijze plaatsvindt, conform eerder genoemde uitgangspuntennotitie.

5.4.4 Duurzaam en klimaatrobuust Voorschoten

We ervaren steeds meer de gevolgen van klimaatverandering. Daardoor hebben we meer dan vroeger te maken met hevige regenbuien gepaard met wateroverlast en periodes van hitte en droogte. We willen beter voorbereid zijn op de gevolgen van klimaatverandering. Daarom bevorderen we de klimaatrobuustheid, een goede milieukwaliteit en duurzame energievoorzieningen in Voorschoten. In 2040 moet Voorschoten klimaatadapatief en waterrobuust ingericht zijn. Dat betekent dat we bestendig zijn tegen extremen buien, hitte en droogte.

Het klimaatadaptatiebeleid van Voorschoten heeft als doel dat Voorschoten leefbaar blijft, en daarom groener en klimaatrobuuster wordt. Om dit te bereiken zijn er zes kerndoelstellingen opgesteld:

1. **Voorschoten is een prettige plek om te verblijven, ook bij hitte-extremen.**
2. **Er is beperkte schade door langdurige droogte.**
3. **Er is beperkte hinder en schade bij hevige regenval.**
4. **Voorschoten is voorbereid op een overstroming.**
5. **Voorschoten wordt groener en blauwer.**
6. **Voorschoten heeft klimaatadaptatiebeleid met oog voor alle inwoners.**

In heel Voorschoten werken we aan de grote wateropgave. Het beperken van hinder en schade bij regenval is gericht op het voorkomen van waterschade aan panden en het voorkomen van onbegaanbare wegen. Dit vraagt om oplossingen voor het bergen en vasthouden van water in het groen, grijs (bijvoorbeeld met infiltratiebakken) of ondergronds.

De wijken Vlietwijk, Krimwijk, Noord-Hofland en Starrenbrug zijn het meest kwetsbaar. Het weerbaar maken van deze wijken tegen klimaatverandering heeft onze prioriteit. Per wijk is de wateropgave bekend en gekwantificeerd. De belangrijkste opgaven in deze wijken richten zich vooral op het tegengaan van hittestress en het tegengaan van wateroverlast. Het voorkomen van hittestress is erop gericht om te zorgen dat ook bij (extreme) hitte Voorschoten een prettige plek is om te verblijven.

Voor de genoemde focuswijken voor klimaatadaptatie stellen we samen met maatschappelijke organisaties, inwoners en ondernemers klimaatactieplannen op. Daarin beschrijven we op welke wijze we klimaatadaptatie realiseren via aanpassingen in de openbare ruimte. We maken bijvoorbeeld meer ruimte voor waterberging door aanpassingen in het groen, het aanbrengen van éxtra groen en toepassen van halfverharding bij parkeerplaatsen (grastegels) en onder verharding (infiltratiekratten). We kijken eerst naar de mogelijkheden voor waterbergen en -vasthouden in het groen, daarna naar het aanpassen van versteende situaties en tot slot naar ondergrondse mogelijkheden. Bij grootschalige rioolrenovatie, de aanleg van warmtenetten en bij ruimtelijke ontwikkelingen nemen we de wateropgave mee. Hierbij dient een goede afweging te worden gemaakt tussen de verschillende ruimteclaims (zowel boven- als ondergronds), zoals voor klimaatadaptatie, energie en veiligheid.

Ook bij hitte-extremen moet Voorschoten een prettige plek zijn om te verblijven. We werken aan een klimaatadaptieve omgeving door met het planten van meer bomen hitte-overlast te voorkomen. Boomkroonbedekking- en volume zijn daarin bepalend, want één grote boom doet meer tegen hitte-overlast dan drie kleine bomen. We werken toe naar een boomkroonvolume van meer dan 30%. In 2024 hadden we in Voorschoten een boomkroonvolume van 1,3 tot 2,2 m^3 per m^2. Dit willen we vergroten naar minimaal 2,2 m^3 per m^2. Binnen 300 meter van elk pand moet een koele, groene verblijfsplek zijn van minstens 200 m^2 beschikbaar zijn.

Naast maatregelen in de openbare ruimte is het belangrijk dat ook in tuinen en privéterreinen klimaatadaptatieve maatregelen worden uitgevoerd. We stimuleren inwoners en ondernemers om hun tuinen en terreinen klimaatadaptief in te richten.

In Krimwijk zijn we al bezig met het verbeteren van het bestaande groen. Op plekken waar het riool wordt vervangen en de straat open gaat kijken we naar kansen om de openbare ruimte klimaatadaptief in te richten met meer ruimte voor groen en waterberging en -infiltratie.

Het klimaatadaptief maken van onze leefomgeving gaat hand in hand met het verbeteren van de biodiversiteit. Dit wordt toegelicht in paragraaf *5.4.3 Groen, blauw en erfgoed zijn onze dragers*.

6. De gebiedsgerichte uitwerking

6. De gebiedsgerichte uitwerking

6.1 Inleiding

Hoofdstuk 5 beschrijft per thema onze visie en doelen voor de toekomst. Deze ambities zullen ergens binnen de gemeente een plaats krijgen. Waar en hoe die in de praktijk vorm krijgen, hangt af van de locatie binnen de gemeente. Zo zullen onze ambities voor de toekomstbestendige economie vooral terechtkomen op onze bedrijventerreinen, terwijl in de woonwijken meer nadruk komt te liggen op een passende woning voor iedereen. In dit hoofdstuk beschrijven we daarom hoe we de negen thematische ambities per gebied uitwerken. We onderscheiden hiervoor de volgende deelgebieden binnen de gemeente Voorschoten (zie **figuur 20**):

- **centrum;**
- **woonwijken;**
- **bedrijventerreinen;**
- **buitengebied, natuur en landgoederen.**

We kiezen voor deze indeling in typen gebieden, vanuit de gedachte dat we in die gebieden op eenzelfde manier willen sturen om onze visie en doelen te bereiken. Verschillen en accenten binnen een gebied zullen we waar dat relevant is ook benoemen.

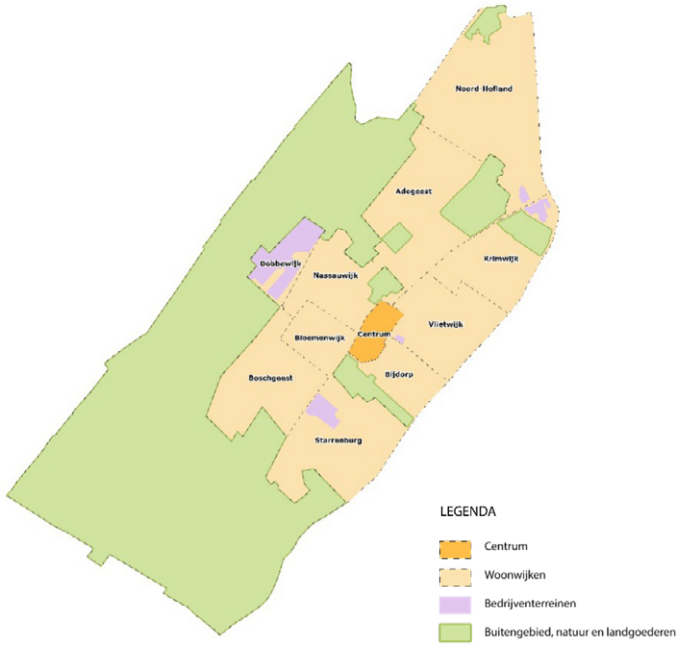

Figuur 20 – Deelgebiedenkaart

Per deelgebied gaat dit hoofdstuk in op de volgende onderdelen:

Huidige situatie: deze paragraaf beschrijft beknopt het karakter van het deelgebied. Dat zijn bijvoorbeeld de ruimtelijke kenmerken en kwaliteiten van het gebied. Algemeen uitgangspunt is dat ontwikkelingen bijdragen aan of aansluiten bij het karakter van het gebied waar ze plaatsvinden. Deze gebiedsbeschrijving vormt daarvoor de basis.

Gebiedsgerichte koers met afwegingskader: onder koers geven we de visie en richting aan voor het desbetreffende deelgebied. Dit is de ruimtelijke vertaling van het thematische hoofdstuk. Het afwegingskader is een beeldende weergave van de koers van de gemeente. Het afwegingskader omvat de negen thema's van de omgevingsvisie. Op gemeenteniveau wordt ervan uitgegaan dat alle ambities even belangrijk zijn. Niet alle ambities passen echter in alle gebieden in gelijke mate. Per deelgebied kan die balans dus anders zijn.

Afwegingskader

Het afwegingskader werkt als volgt. Iedere as vertegenwoordigt een ambitie en bestaat uit vijf punten. Als het bolletje in het midden staat (plek drie) betekent dit dat het ambitieniveau gelijk is aan het gemiddelde van de omgevingsvisie (zie **figuur 21**). Meer punten (meer naar buiten) betekent dat de ambitie in het betreffende gebied meer nadruk krijgt dan gemiddeld. Minder punten (meer naar binnen) betekent dus dat de ambitie in dit gebied minder prioriteit heeft ten opzichte van het gemiddelde. Per deelgebied mogen 27 punten verdeeld worden. Waar een bolletjes meer naar buiten gaat, moet een ander bolletje meer naar binnen. Dit helpt om keuzes te maken over de verhouding tussen ambities.

We gebruiken het afwegingskader onder andere bij het ontwikkelen van nieuw beleid, het opstellen van het omgevingsplan en het toetsen van nieuwe (buitenplanse) initiatieven. Het afwegingskader maakt namelijk in één oogopslag duidelijk welke ontwikkelrichting wenselijk is. Ambities worden namelijk ten opzichte van elkaar geprioriteerd.

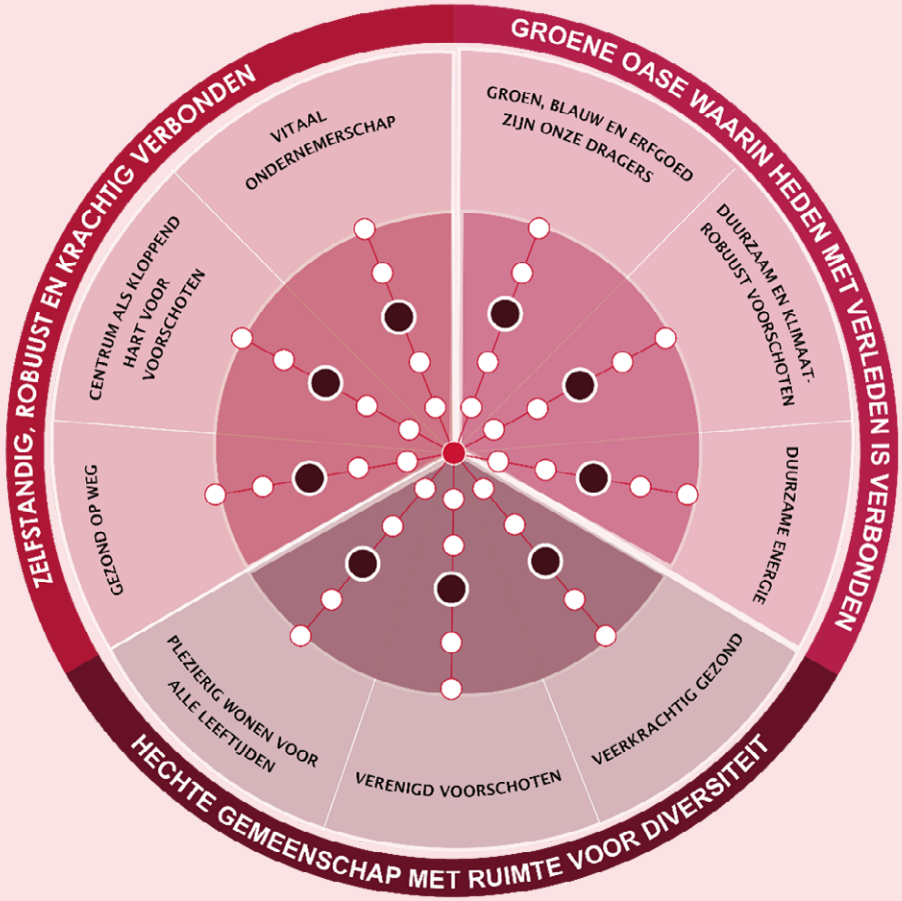

Figuur 21 – Het afwegingskader met de negen thematische ambities van de gemeente Voorschoten

6.2 Centrum

6.2.1 Huidige situatie

Het centrum van Voorschoten is het kloppend hart van het dorp. Hier zijn de meeste voorzieningen, zoals winkels, horeca en cultuur te vinden. Het is een plek waar onze inwoners samenkomen en elkaar ontmoeten. In de Schoolstraat zijn de meeste winkels te vinden. De horeca concentreert zich meer in de Voorstraat, met op vrijdag een gezellige markt. Daarnaast is het centrum de plek voor jaarlijkse festiviteiten zoals de Paardenmarkt. Daarmee is het centrum een trekker voor het hele dorp en van mensen daarbuiten.

Het centrum is aantrekkelijk door haar historische karakter met de Voorstraat, verschillende panden op de Schoolstraat, de Dorpskerk, het Raadhuis, de Kruispuntkerk, de pastorie en het Berkhoutpark.

Wonen, winkelen en werken zijn in het centrum niet strikt gescheiden. Met name in de Voorstraat en Treubstraat wisselen woningen en voorzieningen elkaar af.

6.2.2 Gebiedsgerichte koers

Groen, blauw en erfgoed zijn onze dragers – Het historische karakter van het centrum is een belangrijke drager van onze identiteit als dorp. Historisch waardevolle bebouwing en groenstructuren willen we behouden en benutten om hiermee bij te dragen aan de kwaliteit van het centrum waarin het historische verleden van Voorschoten zichtbaar is. De (historische) kwaliteiten gebruiken we als leidraad voor de ontwikkeling van het centrum waarbij de kwaliteiten de basis en inspiratie vormen voor nieuwe ontwikkelingen.

Duurzaam en klimaatrobuust Voorschoten – We werken aan het verduurzamen van het centrum en een klimaatrobuuste omgeving met meer ruimte voor groen.

Duurzame groene energie – In het centrum zetten we stappen voor de omslag naar duurzame energie.

Plezierig wonen voor alle leeftijden – Onze ambitie is om in en rond het centrum woningen toe te voegen. We onderzoeken woningbouw in de noordflank van het centrum bij de Kruispuntkerk en op het Sir Winston Churchillplein. En aan de zuidflank op het MOC-terrein en Burgemeester van der Haarplein. Op Huize Bijdorp op steenworp afstand van het centrum worden woningen gerealiseerd en wordt het park opengesteld.

Verenigd Voorschoten – Het centrum is de plek voor inwoners om elkaar te ontmoeten, samen dingen te organiseren en waar jaarlijkse evenementen worden georganiseerd voor het dorp. Hier willen we maatschappelijke functies clusteren waar het hele dorp gebruik van maakt, zoals de bibliotheek en cultureel centrum. We werken aan deze ambitie met de realisatie van de Centrumvisie het centrum als kloppend hart voor Voorschoten.

Veerkrachtig gezond – De openbare ruimte in het centrum moet uitnodigen tot samenzijn, ontmoeten, spelen en bewegen. We zorgen voor een groene inrichting, waarmee we werken aan klimaatadaptatie en hitte voorkomen. We streven naar rookvrije openbare ruimten.

Gezond op weg – In het centrum zorgen we voor prettige wandel- en fietsroutes stimuleren mensen om gezond te voet of fietsend naar het centrum te gaan. De openbare ruimte van het centrum pakken we de komende tijd aan door het in te richten tot een aantrekkelijk

verblijfsgebied met voldoende groen. De ruimte voor de auto maken we minder prominent. Het sprekende historische en ontspannen karakter van de Voorstraat kan beter tot haar recht komen als de auto minder dominant aanwezig is. We starten met het centraal gelegen Treubplein en maken hier meer ruimte voor verblijf en activiteiten.

Centrum als kloppend hart voor Voorschoten – Het centrum is het kloppend hart van het dorp. We zetten hier in op vitale voorzieningen die voor het hele dorp van belang zijn. Zo versterken we de positie van Voorschoten als zelfstandig dorp. Niet alleen omdat een groot deel van de voorzieningen hier zitten, maar ook omdat dit een plek is waar inwoners elkaar ontmoeten en dit het dorpse gevoel versterkt. Daarnaast versterken we het centrum met nieuwe functies, zoals de verbouwing van het gemeentehuis met de bibliotheek. Deze krijgt een brede functie als huiskamer van Voorschoten. In de Kruispuntkerk wordt ons cultureel centrum gerealiseerd. We maken ook ruimte voor multifunctioneel gebruik van panden, zodat werken en beleven beter kunnen worden gecombineerd en er ruimte is voor vernieuwende businessmodellen. De supermarkten op de koppen van de straten werken als trekkers naar het centrum. De speciaalzaken in de buurt profiteren hiervan doordat mensen hun supermarktbezoek eerder combineren met een bezoek aan hun zaak als deze op loopafstand ligt van een supermarkt. Het centrum wordt compact gehouden door in de aanloopstraten transformatie van winkels en horeca naar wonen toe te staan. Zo zorgen we voor een aantrekkelijk centrum en gaan we leegstand tegen. Daarnaast zetten we in op versterkende combinaties van functies die de levendigheid en identiteit versterken.

Vitaal ondernemerschap – We zetten in op vitaal ondernemerschap door (lokale) ondernemers te ondersteunen en ruimte te bieden voor diverse functies in het centrum, zoals kleine kantoren. Dit is belangrijk voor de levendigheid van het centrum.

Op **figuur 22** is verbeeld hoe het afwegingskaders ingevuld is op basis van deze gebiedsgerichte koers.

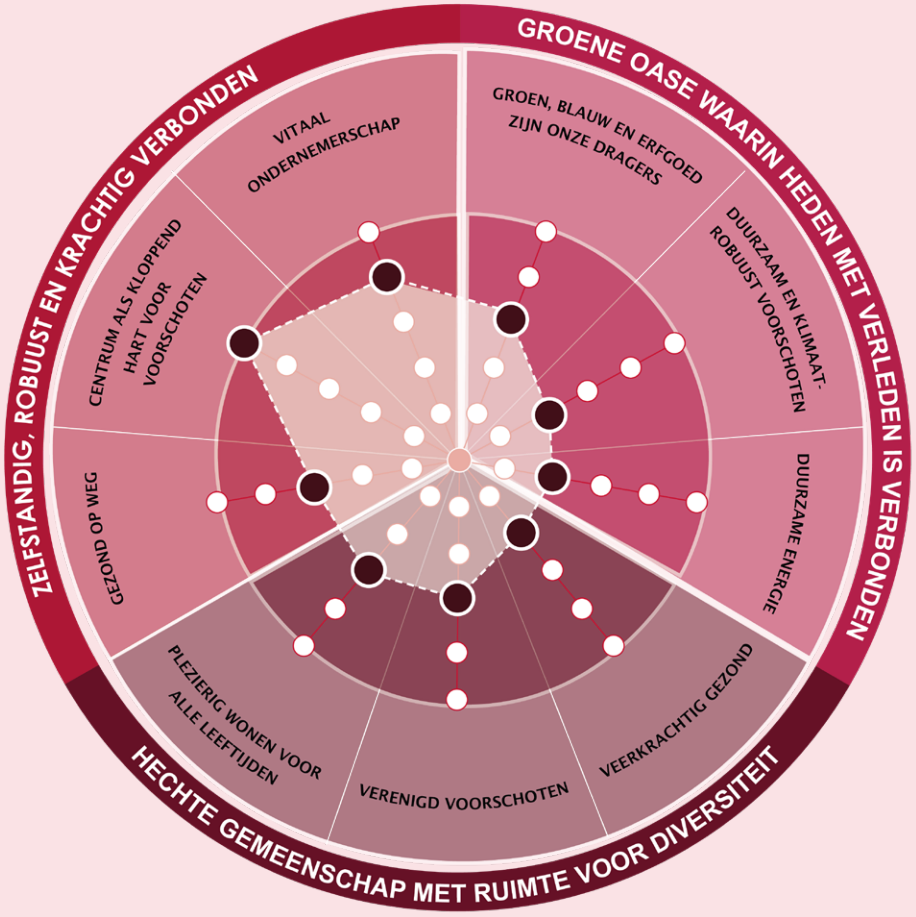

Figuur 22 – Afwegingskader voor het deelgebied centrum

Figuur 23 – Sfeerbeeld deelgebied centrum in 2040

6.3 Woonwijken

6.3.1 Huidige situatie

Voorschoten kent verschillende woonwijken. In de omgevingsvisie maken we een onderscheid tussen vooroorlogse wijken, woonwijken gebouwd tussen 1950 en 1970, woonwijken gebouwd tussen 1970 en 1990 en de woonwijken na 1990.

Vooroorlogse wijken

Tot de vooroorlogse wijken behoren Bloemenwijk, Krimwijk en Dobbewijk. De Bloemenwijk ligt ten westen van het centrum van Voorschoten. Hier liepen vroeger de historische routes van Voorschoten naar Wassenaar, namelijk de Wijngaardenlaan en Papelaan. In de jaren '30 is tussen deze wegen de wijk Bloemenwijk gebouwd. De woningen in de wijk staan bij elkaar in woonblokken. De openbare ruimte is ruim opgezet met veel groen. Doordat de woningen vaak ook over een voortuin beschikken heeft de wijk een groen karakter. Het vooroorlogse deel van de Krimwijk heeft een vergelijkbaar karakter als Bloemenwijk, met woningen in blokken met groene voortuinen. In Krimwijk wordt de structuur van de wijk bepaald door de relatie met de Krimkade. De straten staan haaks op de kade. De Krimkade heeft een groen en waterrijk karakter. De Dobbewijk werd als enige woonwijk aan de westkant van de spoorlijn gebouwd. De wijk is door het spoor afgescheiden van de rest van het dorp. De woningen liggen aan de Donklaan en Papelaan. Rond de woningen is het bedrijventerrein Dobbewijk gebouwd.

Woonwijken 1950-1970

In de jaren '50 en '60 is Voorschoten flink gegroeid en zijn veel woningen toegevoegd. Tot deze periode behoren Vlietwijk, Noord-Hofland-oost, Adegeest, Nassauwijk, Boschgeest en de bebouwing aan 'De Hooghkamer', ten oosten van de Leidseweg. De wijken zijn op een vergelijkbare manier opgezet met een stratenpatroon waarbij straten loodrecht op elkaar staan waardoor duidelijk blokken ontstaan. De bouwblokken bestaan vaak uit eenzelfde soort bebouwing waardoor uniformiteit ontstaat. De wijken zijn vaak breed opgezet met veel ruimte voor groen. De meeste gebouwen zijn rijwoningen of middelhoge portiekflats.

Woonwijken 1970-1990

Waar de periode 1950-1970 zich kenmerkt door heldere lijnen en strakke uniforme bouwblokken, is de periode van 1970-1990 meer gericht op kleinschaligere structuren in de wijk, bijvoorbeeld in de vorm van woonerven en hofjes (zogenaamde bloemkoolwijken). In deze periode zijn de wijken Noord-Hofland-west en Bijdorp gebouwd. In beide wijken is de relatie met water en groen merkbaar. Noord-Hofland-west wordt aan bijna alle zijden begrensd door parkachtige groengebieden en in Bijdorp is de relatie met de Vliet duidelijk door de verschillende waterlopen.

Woonwijken 1990-heden

Na 1990 is Voorschoten uitgebreid met Starrenburg, Allemansgeest als onderdeel van Krimwijk, het Voorsche Park en het complex Beukenrode. Deze wijken en buurtjes hebben alle een ander karakter. Starrenburg I gebouwd aan het begin van de negentiger jaren, lijkt nog op de wijk Bijdorp. In Starrenburg II is het onderliggende landschap opgenomen in een formele structuur. De wijk bestaat uit verschillende buurten met elk een eigen stedenbouwkundige structuur en architectonische uitstraling.

Beukenrode is een relatief kleine uitbreiding van vier vrijstaande appartementengebouwen in een parkachtige omgeving van een oude buitenplaats met smalle waterlopen die in verbinding staan met de Vliet.

Het Voorsche Park ligt aan de westzijde van Voorschoten, tegen het spoor. De wijk volgt de structuur van noord naar zuid met enkele lange straten met daartussen woonblokken. Ook deze wijk heeft een parkachtige uitstraling.

Allemansgeest ligt tussen de bestaande bebouwing aan de Krimkade en de Vliet. Ook hier is gekozen voor een parkachtige uitstraling waarbij de woonblokken staan in een landelijke en waterrijke omgeving. De wijk is opgedeeld in zes deelgebieden met elk een eigen woonsfeer.

6.3.2 Gebiedsgerichte koers

Groen, blauwe en erfgoed zijn onze dragers - De robuuste groenblauwe structuur loopt door de woonwijken en omzoomt ons dorp. We versterken deze structuur. Deze structuur wordt, naast een ecologische verbinding, een verbinding tussen belangrijke gebieden binnen en buiten de gemeente die we koppelen aan aantrekkelijke wandel- en fietsroutes. Op die manieren kunnen alle inwoners genieten van het groen en blauw in hun omgeving. Zo sluiten wij aan bij de landschapstafel Duin, Horst en Weide, het regionale groenblauwe raamwerk dat we met Holland Rijnland ontwikkelen en het PanoramaPark als Tweede groene ring van de gemeente Leiden.

Duurzaam en klimaatrobuust Voorschoten - Over het algemeen zijn de woonwijken in Voorschoten prettige plekken om te wonen in het groen. Een groot deel van de woningen zijn echter gebouwd in de periode 1950-1990. In deze wijken liggen meerdere opgaven op het gebied van klimaat en energie. Vlietwijk, Noord-Hofland, Starrenburg en Krimwijk hebben onze prioriteit als het gaat om ze klimaatadaptief te maken. Daarna onderzoeken we de mogelijkheden in andere wijken. In Adegeest en Noord-Hofland wordt het riool vervangen. We maken gebruik van meekoppelkansen, zoals het verbeteren van de openbare ruimte door een klimaatadaptieve inrichting.

Duurzame energie - Woningen worden verduurzaamd en moeten van het gas af. In alle wijken starten we met isoleren. Per gebied kijken we wat het meest geschikte alternatief is voor aardgas: een individuele of collectieve oplossing. Dat doen we aan de hand van warmteclusters. In Krimwijk is al begonnen met het opstellen van een uitvoeringsplan met voornamelijk individuele oplossingen. Noord-Hofland is als eerste wijk aangewezen voor een collectief warmtesysteem. Naar verwachting wordt voor 2040 gestart met warmteclusters Boschbloem en Vlietdorp. In alle woonwijken wordt ruimte gezocht voor het realiseren van meer middenspanningsruimtes voor het elektriciteitsnet.

Plezierig wonen voor alle leeftijden - De woonopgave gaan we zoveel mogelijk in het dorp aanpakken. We onderzoeken in de woonwijken mogelijkheden voor transformatie en verdichting.

Verenigd Voorschoten - Maatschappelijke voorzieningen, zoals eerstelijnszorg en onderwijs, moeten beschikbaar zijn in de wijken, dichtbij onze inwoners. We zetten in op brede ontmoetingsplekken waarin voorzieningen samen een gebouw delen.

Veerkrachtig gezond - We werken samen aan een gezonde gemeenschap door in te zetten op behoud en versterking van de sportverenigingen en -accommodaties. In de wijken zorgen we voor beweegvriendelijke en toegankelijke openbare ruimte. We streven naar rookvrije openbare ruimten.

Gezond op weg – We stimuleren wandelen en fietsen en koppelen dit aan de robuust groenblauwe structuur, zodat mensen prettig kunnen fietsen en wandelen in het groen en langs het water.

Centrum als kloppend hart van Voorschoten – Deze ambitie raakt aan het centrum. We voorzien geen prioriteit voor deze ambitie in dit deelgebied.

Vitaal ondernemerschap – Bij winkelcentra Hofland en Adegeest verbeteren we de verblijfskwaliteit, zodat ze een aantrekkelijke centrale plek in de buurt blijven. We vinden het belangrijk om deze winkelcentra te behouden, zodat dagelijkse voorzieningen beschikbaar zijn in de buurt van onze inwoners.

Op **figuur 24** is verbeeld hoe het afwegingskaders ingevuld is op basis van deze gebiedsgerichte koers.

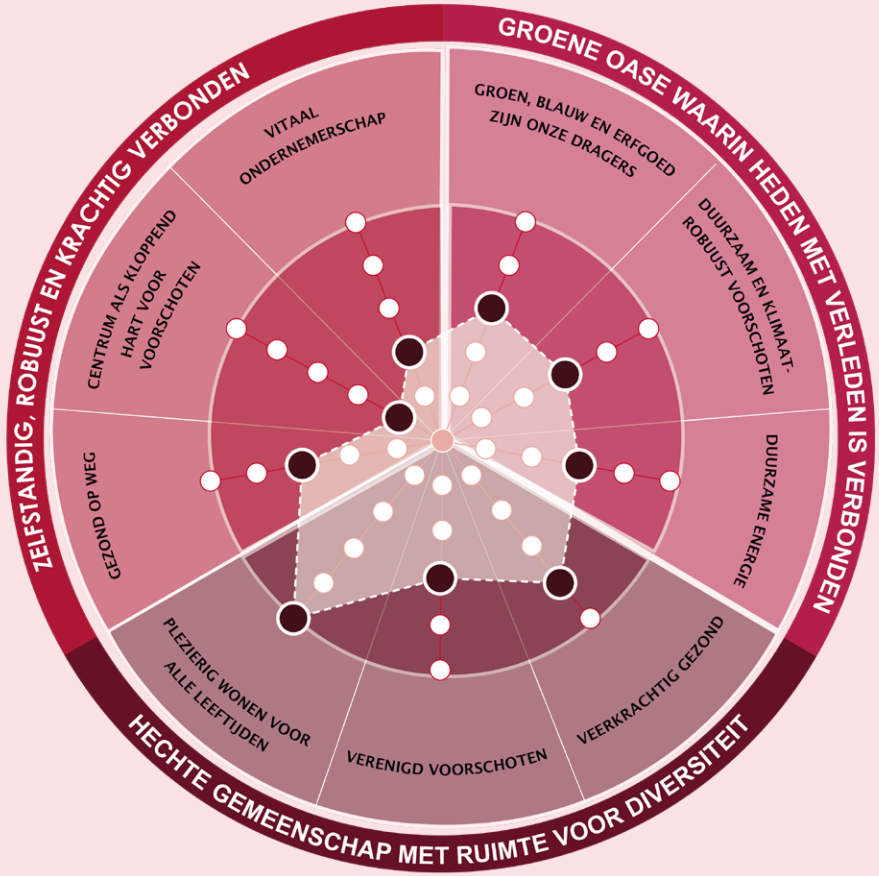

Figuur 24 – Afwegingskader voor het deelgebied woonwijken

Figuur 25 – Sfeerbeeld stationsgebied in 2040

6.4 Bedrijventerreinen

6.4.1 Huidige situatie

In onze gemeente zijn vijf bedrijventerreinen: de Dobbewijk, Molenlaan, Rouwkooplaan, Stationsgebied en Hofweg. De Dobbewijk is het grootste bedrijventerrein van de gemeente. Dit terrein ligt aan de Papelaan, aan de andere kant van het spoor dan de rest van het dorp. Aan de andere zijde grenst het terrein aan het buitengebied, wat beschermd is als landgoederenzone en kroonjuweel. Aan de Donklaan en de Papeweg staan woningen, die dateren van voor de Tweede Wereldoorlog.

Molenlaan en Rouwkooplaan zijn twee bedrijventerrein die centraal in het dorp liggen. De Molenlaan is een klein bedrijventerrein met bedrijven en voorzieningen met daarboven woningen. Op de Rouwkooplaan zijn een aantal grotere bedrijven gevestigd.

Bedrijventerrein Hofweg bestaat uit twee delen die van elkaar worden gescheiden door de Voorschoterweg. Op het noordelijk deel zitten meerdere kleinschalige autobedrijven in oudere bedrijfspanden omgeven door woningen. Op het zuidelijke deel bevinden zich een grote autodealer, jachtwerf en gemeentelijke opslag.

In onze gemeente zijn met name kleine en middelgrote bedrijven in onder meer productie, logistiek, bouw en groothandel gevestigd. Grote productiebedrijven of industrie ontbreken. Hierdoor zijn de gevolgen en risico's op de woonomgeving beperkt.

Het Stationgsgebied aan de centrumzijde van Station Voorschoten bestaat uit parkeerterreinen, kantoren en wat bedrijvigheid. Hier liggen kansen om hier een gemengd gebied met kantoren, bedrijvigheid en woningbouw te ontwikkelen.

6.4.2 Gebiedsgerichte koers

Groen, blauw en erfgoed zijn onze dragers - Op de bedrijventerreinen zetten we stappen in het vergroenen van de terreinen.

Duurzaam en klimaatrobuust Voorschoten - Op alle terreinen werken we aan vergroening, verduurzaming en de energietransitie. Op die manier creëren we een prettige werkomgeving, pakken we hittestress en wateroverlast aan en maken we stappen op weg naar een circulaire bedrijfsvoering. Dit doen we samen met de ondernemers en eigenaren.

Duurzame energie - De energietransitie is een belangrijke opgaven op de bedrijventerreinen in Voorschoten. We werken samen aan oplossingen voor de toekomstige energievoorziening gericht op het opwekken, opslaan en uitwisselen van duurzame elektriciteit om zo onafhankelijk van het elektriciteitsnet te worden. Dit kan bijvoorbeeld via energiehubs of een gezamenlijk laadplein (ten behoeve van electrificering van het wagenpark). Zo wordt er in en rondom de Dobbewijk onderzocht of er mogelijkheden zijn voor een energiehub. Verschillende zoeklocaties voor een onderstation van het elektriciteitsnet liggen binnen bedrijventerreinen (al hebben deze op voorhand niet direct de voorkeur vanwege uitgangspunt om ruimte op bedrijventerrein te behouden voor de economie).

Voor de aansluiting van Voorschoten op een regionaal collectief warmtesysteem is een warmteoverdrachtstation nodig. Hiervoor zijn twee locaties gereserveerd op de zuidzijde van bedrijventerrein Hofweg.

Plezierig wonen voor alle leeftijden - De woonopgave willen we in principe binnendorps oppakken. Sommige bedrijventerreinen kunnen (deels) transformeren naar woningbouw, zoals de Molenlaan en Hofweg-Noord. Aan de Stationslaan worden bij verdichting ook woningen toegevoegd.

Verenigd Voorschoten - Een vereniging van ondernemers, zoals in een BIZ (bedrijfsinvesteringszone), draagt bij aan de sociale cohesie, uitstraling, aantrekkelijkheid en veiligheid van een bedrijventerrein. De gemeente moedigt ondernemers aan tot dergelijke samenwerking op de Voorschotense bedrijventerreinen.

Veerkrachtig gezond - We werken aan een gezonde omgeving op de woonwijken die aanzet tot bewegen en ontmoeten. Hinder van bedrijven gaan we zoveel mogelijk tegen door 'het juiste bedrijf op de juiste plaats'.

Gezond op weg – We streven naar toekomstbestendige bedrijventerreinen die goed bereikbaar, verkeersveilig én gezond zijn voor werknemers, bezoekers en logistiek verkeer. Daarbij kijken we naar de infrastructuur op het terrein zelf maar ook naar de verbindingen met de omliggende gebieden, het openbaar vervoer en (snel)fietsroutes. We stimuleren duurzame en actieve vormen van mobiliteit en zetten in op veilige fietsroutes, voldoende fietsenstallingen en wandelbare inrichting. Ook werken we aan een betere verkeersveiligheid en schonere luchtkwaliteit door aandacht voor slimme logistiek, spreiding van vervoersstromen en het ontmoedigen van overbodige autobewegingen. Per bedrijventerrein maken we gebiedsgerichte keuzes in samenwerking met ondernemers en omwonenden.

Centrum als kloppend hart voor Voorschoten - In het kader van de juiste bedrijven op de juiste plek kunnen bedrijven op bedrijventerreinen die beter in het centrum passen (dienstverlenend) naar het centrum verhuizen en daar bijdragen aan de levendigheid.

Vitaal ondernemerschap - We zorgen met slimmer ruimtegebruik dat het juiste bedrijf op de juiste plaats komt. Dat betekent dat lichtere bedrijven (die weinig overlast geven), retail en kantoren die nu niet thuishoren op de bedrijventerreinen in de toekomst verplaatsen. Zwaardere bedrijven (die meer overlast geven) die wel thuishoren op de bedrijventerreinen, maar daar nu niet zitten, zouden op termijn ruimte moeten kunnen vinden op de Rouwkooplaan en Dobbewijk. De ruimte die hiermee vrijkomt kan worden ingevuld met lichtere bedrijvigheid of wonen. Met deze schuif- en groeiruimte bieden we ondernemers een toekomstperspectief.

In het kader van 'het juiste bedrijf op de juiste plaats' kan de toekomst van oudere kleinere bedrijventerreinen, zoals Molenlaan en Hofweg-Noord gelegen in woonwijken onderzocht worden. Wellicht is transformatie naar onder andere wonen en lichte bedrijvigheid wenselijk, waarbij de huidige bedrijven, indien nodig, verplaatsen naar een meer passende bedrijfslocatie.

Per bedrijventerrein zien we de volgende koers voor ons:

Dobbewijk

Dobbewijk richt zich op een dynamisch en toekomstbestendig ondernemersklimaat, met ruimte voor groeiende MKB-bedrijven, zowel uit Voorschoten als van buitenaf. We zien mogelijkheden voor een regionaal profiel, waarbij bestaande en nieuwe MKB-bedrijven samenwerken in en met de regio.

Dit vraagt om verdichting, herontwikkeling van het Nippon-terrein en mogelijk uitbreiding. Verduurzaming staat hoog op de agenda, in samenwerking met ondernemers en vastgoedeigenaren, met aandacht voor energietransitie, vergroening en circulair ondernemen. Daarnaast wordt ingezet op verbeterde mobiliteit en verkeersveiligheid. Een representatieve en aantrekkelijke uitstraling draagt bij aan het ondernemersklimaat en voorkomt negatieve ontwikkelingen. Ondermijning blijft een belangrijk aandachtspunt, waarbij wordt onderzocht welke maatregelen bijdragen aan een gezonde en veilige bedrijvigheid.

Rouwkooplaan

Op de Rouwkooplaan liggen kansen voor verduurzaming, zoals toevoegen van groen, een klimaatadaptieve inrichting en energietransitie. We zien kansen voor verdichting, mits dit aansluit bij de omgeving en geen knelpunten oplevert op het gebied van mobiliteit.

Stationsgebied

Aan 'de Oude Lijn' tussen Rotterdam en Amsterdam liggen de stations Voorschoten en De Vink. Veel van onze inwoners werken buiten Voorschoten en een deel reist al per trein. Met een verdichtende regio zullen deze stations aan betekenis winnen. Zo wordt langs 'de Oude Lijn' al volop ingezet op knooppuntontwikkeling rond de stations. Ook voor Voorschoten geldt dat onze stations en de stationsomgevingen beter benut kunnen worden.

In het gebied rond station Voorschoten zien we de komende jaren een transformatie van een meer dynamische plek waar wonen en werken samengaan. In de plint komt ruimte voor forensgerichte voorzieningen zoals een gemakswinkel of een 'to go-shop', een fysiotherapeut of een kapper, zonder te concurreren met het centrum en de wijkwinkelcentra. Daarnaast is er ruimte voor kantoren en kleinschalige bedrijfsruimten om plaats te bieden aan lokale dienstverlening, bijvoorbeeld voor een accountant of verzekeringsadviseur. Een flexibele samenwerkplek voor zzp'ers en ondernemers, inclusief horeca, kan de verbinding tussen wonen en werken versterken. Hoogwaardige architectuur, vergroening en een prettige verblijfskwaliteit zorgen ervoor dat het gebied als een aantrekkelijke 'rode loper' naar het centrum van Voorschoten fungeert.

Hofweg-Zuid

Hofweg-Zuid blijft behouden als bedrijventerrein, met aandacht voor mogelijke verdichting. Het behoud van kwaliteit en vitaliteit als bedrijventerrein staat centraal, met een focus op verduurzaming, energietransitie en het tegengaan van achteruitgang en versnippering.

Hofweg-Noord

Vanwege de ingesloten ligging en beperkte toegankelijkheid is woningbouw op Hofweg-Noord een logische keuze, mits de bedrijfsruimte elders met behulp van maatwerk kan worden gecompenseerd. In de plint zien we kansen voor wijkvoorzieningen zodat de leefbaarheid en functionaliteit van het gebied worden versterkt.

Molenlaan

De Molenlaan biedt kansen voor herontwikkeling, waarbij woningen in de bovenlagen worden gecombineerd met wijkvoorzieningen in de plint. Dit draagt niet alleen bij aan de woningbouwopgave, maar biedt ook mogelijkheden voor verduurzaming en vergroening. Tegelijkertijd blijft er ruimte voor ondernemers, al moet de aard van de bedrijvigheid zorgvuldig worden afgewogen vanwege de ligging in een woonwijk.

Op **figuur 26** is verbeeld hoe het afwegingskaders ingevuld is op basis van deze gebiedsgerichte koers.

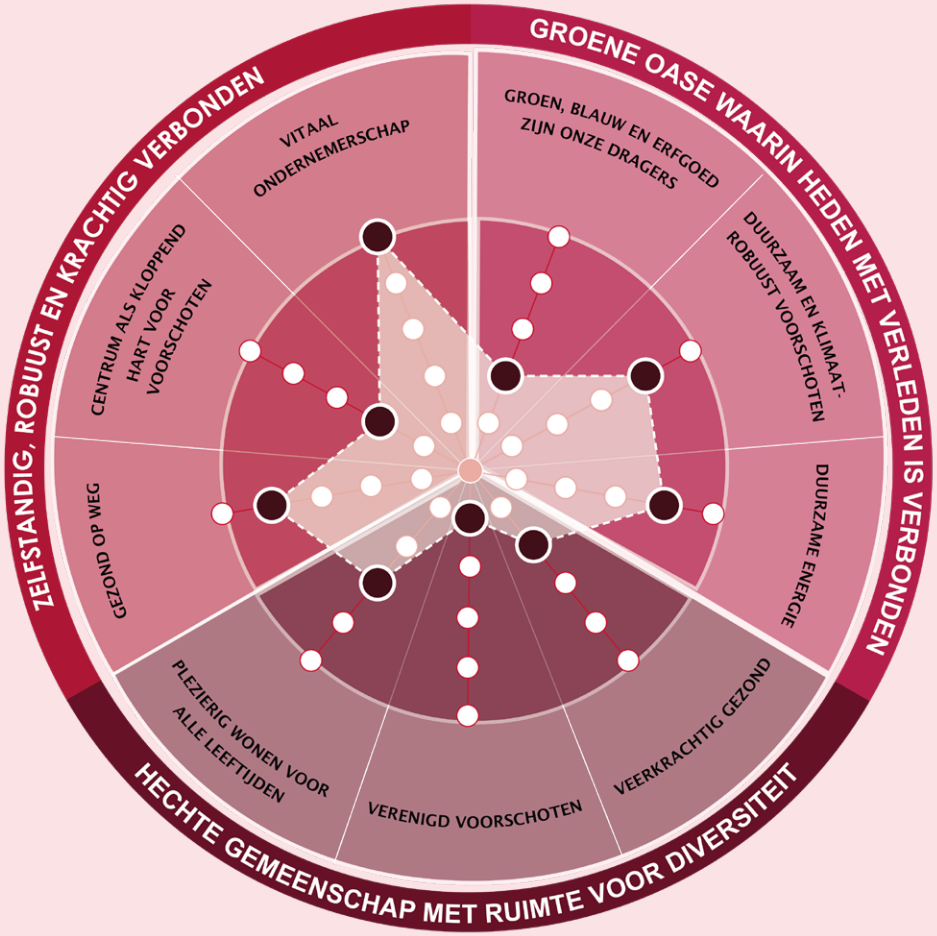

Figuur 26 – Afwegingskader voor het deelgebied bedrijventerreinen

Figuur 27 – Sfeerbeeld voor het buitengebied in 2040

6.5 Buitengebied, natuur en landgoederen

6.5.1 Huidige situatie

Ons buitengebied is een bijzonder gebied. Ondanks het feit dat het relatief klein is bestaat het uit drie onderscheidende zones. Van oost naar west bestaat het buitengebied uit de Vlietoever langs de Vliet, de strandwal met landgoederen in het midden en de strandvlakte in het westen. Onze gemeente is onderdeel van het grotere gebied Duin Horst & Weide. Dit is de enige plek in Zuid-Holland met een directe verbinding tussen het Groene Hart en de kust. Het gebied rondom de Vliet behoort tot de weide, de strandwal met landgoederen tot de horsten en de strandvlakten tot de duinen.

De strandwal vormt het hoogste deel van de gemeente. Op de overgang van de strandwal naar strandvlakte ligt een kralensnoer met boerderijen, kasteel en buitenplaats Duivenvoorde en de voormalige buitenplaats Rosenburgh. Westelijk hiervan ligt de strandvlakte met lagergelegen polders. Het poldergebied bestaat enerzijds uit kleine bossen en bosschages en anderzijds uit open weilanden met sloten. Ten noorden van de Papeweg bestaat dit gebied met name uit polders met weilanden. Ten zuiden van de Papeweg ligt landgoed Ter Horst wat doorloopt in het bos van De Horsten. Hieromheen liggen weilanden op de strandvlakte. De Vlietoevers in het oosten vormen het laagste gebied in de gemeente en ligt voornamelijk onder N.A.P. Hierdoor wordt dit gebied voornamelijk als weidegrond gebruikt.

Parallel aan de Vliet ligt het kanaal van Corbulo, een bijna 2000 jaar geleden gegraven kanaal. Verschillende delen hiervan zijn Unesco Werelderfgoed Romeinse Limes en hebben een beschermde status.

Het buitenbied van Voorschoten is onderdeel van de historische landgoederenzone. Daarom is het gehele buitengebied aangewezen als rijksbeschermd dorpsgezicht Landgoederenzone Wassenaar, Voorschoten, Leidschendam-Voorburg en heeft het gebied de status van provinciaal kroonjuweel Landgoederenzone. Voor kroonjuwelen geldt de algemene sturingsrichtlijn ‘behoud en versterking van cultuurhistorisch waardevolle structuren en ensembles via bescherming én passende ruimtelijke ontwikkeling’.

Onze gemeente heeft de afgelopen tijd samen met buurgemeente Wassenaar, Leidschendam-Voorburg en Den Haag gewerkt aan een visie op de Duin Horst & Weide. In de visie is per landschapstypen aangegeven waar de komende jaren op wordt ingezet voor een duurzame toekomst. Voor alle plannen en ontwikkelingen geldt dat ze zoveel mogelijk bijdragen aan de vier thematische principes en uitgangspunten:

1. **Diversiteit van het unieke cultuurlandschap** beter behouden en versterken.
2. **Ruimte en rust** geven aan een meer robuuste en gevarieerde natuur.
3. **Beter verbonden recreatief netwerk.**
4. **Toekomstbestendiger landgebruik**.

Onze gemeente is daarnaast onderdeel van Nationaal Park Hollandse Duinen. Een landschapspark langs de duinen wat bestaat uit samenhangende landschappen, stedelijke gebieden en natuurgebieden.

Vanuit het Nationaal park wordt gewerkt aan drie pijlers:

1. **Rijke natuur:** Ontwikkelen van een rijk, veerkrachtig en compleet landschaps-ecologisch systeem.

2. **Sterke gebiedsidentiteit:** Versterken van de onderscheidende gebiedsidentiteit in de vorm van herkenbare en karakteristieke landschappen en beleefbaar erfgoed.

3. **Gastvrij park:** Ontwikkelen van een kwalitatief hoogwaardig recreatief netwerk van aantrekkelijke routes en gevarieerde bestemmingen.

Ten zuiden van ons dorp, tussen Voorschoten en Leidschendam, ligt de Duivenvoordecorridor. De Duivenvoordecorridor vormt een natuurlijke verbinding tussen het duinlandschap aan de kust en het Groene Hart landinwaarts. Het is aangewezen als groene buffer tussen de stedelijke agglomeratie van Den Haag en Leiden. Het gebied heeft vele cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten, zoals de landgoederen. Als gemeente zijn we de afgelopen jaren bezig geweest met het open en groener maken van het landschap en beleefbaar maken door het ontwikkelen van wandelpaden. Stichting Duivenvoorde heeft een visie op het landgoed opgesteld.

De stichting heeft haar ambities en doelen samengebracht in vier rode draden:

1. **Een vitaal ecosysteem:** zorgen voor verbinding van een flora en faunarijk boslandschap en werken aan gezonde waterstructuren.

2. **Werken in een gezond landschap:** natuurinclusief en milieubewust boeren.

3. **Een landgoed voor de eeuwigheid:** kostendragers voor een duurzame exploitatie.

4. **Genieten van de rijke variatie:** verleiden en beleven met aantrekkelijke recreatieve routes en unieke trekpleisters.

Het is een opgave om het buitengebied te beschermen zodat komende generaties kunnen blijven genieten van dit bijzondere gebied. Vele grote opgaven, zoals de woningbouwopgave en energietransitie, vragen om ruimte. Het is van belang een zorgvuldige afweging te maken zodat dit niet ten koste gaat van ons beschermde buitengebied. In heel Nederland hebben we te maken met biodiversiteitsverlies. Groengebieden raken versnipperd en geïsoleerd waardoor het leefgebied voor soorten te klein wordt en ze verdwijnen. Het is een opgave het buitengebied als aaneengesloten groengebied voor planten en dieren in stand te houden. Het buitengebied zelf is kwetsbaar voor bodemdaling. Hierdoor kunnen weides in de polder natter worden, wat gevolgen heeft voor de landbouw.

De historische landgoederen en buitenplaatsen in het dorp zijn van grote waarde. Deze statige huizen met omliggende parken, zoals Beresteyn, Ter Wadding, Bijdorp en Berbice, zijn kenmerkend voor het gebied.

Het groene karakter en de erfgoedwaarden zijn typerend voor de landgoederen en buitenplaatsen. Hiermee sluit dit aan bij het karakter van het buitengebied en de natuur, waar ook de natuur- en historische waarden centraal staan en we ons als gemeente inzetten voor het behoud hiervan.

6.5.2 Gebiedsgerichte koers

Groen, blauw en erfgoed zijn onze dragers - Wij zijn trots op ons buitengebied als drager van de historie van landgoederen. De Horsten, kasteel Duivenvoorde, de Vliet en vele weilanden worden door Rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid beschermd. De cultuurhistorische, archeologische, landschappelijke en natuurwaarden koesteren en beschermen we. We zorgen voor een authentiek, beleefbaar en vitaal landschap als onderdeel van het cultuurlandschap Duin Horst & Weide, Nationaal Park Hollandse Duinen en de Duivenvoordecorridor.

Het buitengebied is belangrijk als groene buffer rondom Voorschoten. Het is een gebied midden in de Randstad waar planten en dieren kunnen leven. En ook voor onze inwoners en bezoekers is het een belangrijke plek om te ontspannen en tot rust te komen. Groenstructuren vanuit het dorp trekken we naar buiten en andersom. Zo worden onze inwoners verleidt om erop uit te trekken. Dat is goed voor hun gezondheid. Langs de Vliet en de dorpsranden versterken we de groene, ecologische en recreatieve routes als onderdeel van de groene zoom. Hiervoor werken we ook samen met de regio, zodat een regionaal netwerk ontstaat. Daarnaast versterken we de groene verbinding via de Papenwegse Polder, sportpark Adegeest, Buitenplaats Berbice naar de Oostvlietpolder. Zo sluiten wij aan bij het regionale groenblauwe raamwerk dat we met Holland Rijnland ontwikkelen en het PanoramaPark als Tweede groene ring van de gemeente Leiden.

We borgen de archeologische waarden en de Limes in Voorschoten op basis van de onderzoeksagenda archeologie. We zetten in op een betere beleving van deze waarden door verbindingen te leggen tussen verschillende Unesco Limes locaties als onderdeel van provinciale erfgoedlijn Romeinse Limes.

Duurzaam en klimaatrobuust Voorschoten - Waterkwaliteit in het buitengebied is een aandachtspunt. Dat komt door verschillende vormen van vervuiling, zoals vermesting of het overstorten op één punt in plaats van meerdere sloten. Dit moet teruggedrongen worden en wordt door ons onderzocht, samen met het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Duurzame energie - De inzet voor duurzame energie is minder gewichtig in dit deelgebied. Deze opgave raakt vooral het gebouwde gebied van het dorp. De verduurzamingsopgave voor erfgoed ligt vaak anders, omdat sommige maatregelen afbreuk doen aan de erfgoedwaarde. In dit soort situaties passen we maatwerk toe. In het buitengebied faciliteren we eventuele particuliere initiatieven voor kleinschalige zonnevelden.

Plezierig wonen voor alle leeftijden - De woonopgave willen we binnendorps oppakken. Deze ambitie heeft daarom geen focus in dit deelgebied.

Verenigd Voorschoten - We vinden het belangrijk dat onze inwoners samen kunnen komen, kunnen genieten van de historie van de omgeving en zich verbonden voelen en ruimte hebben om te ontspannen. Het buitengebied, de natuur en landgoederen zijn vanwege hun groene karakter uiterst geschikt hiervoor. We willen inwoners stimuleren om erop uit te gaan en samen te genieten van onze mooie omgeving.

Vitaal en gezond - Buitenplaatsen vormen groene oases binnen ons dorp waar inwoners tot rust kunnen komen. We stellen deze waar mogelijk open en werken aan het toegankelijk maken en verbinden met hun omgeving.

Gezond op weg - In het buitengebied zorgen we voor goede en veilige verbindingen voor bewoners, recreanten, ondernemers en hulpdiensten. We stimuleren wandelen en fietsen door aantrekkelijke, toegankelijke en comfortabele routes aan te leggen en te verbeteren. Daarbij letten we ook op de bereikbaarheid van het gebied en houden we rekening met landbouwverkeer,

zodat iedereen op een prettige manier gebruik kan maken van de wegen en paden. Waar mogelijk zorgen we voor duidelijke routes en voldoende ruimte voor alle verkeersdeelnemers. Zo dragen we bij aan een gezonde leefstijl, verkeersveiligheid en het beleven van het landschap.

Centrum als kloppend hart voor Voorschoten – Deze ambitie raakt aan het centrum. We voorzien geen prioriteit voor deze ambitie in dit deelgebied.

Vitaal ondernemerschap – De agrarische landerijen zijn van oudsher onderdeel van de landgoederen in ons buitengebied. We stimuleren een duurzame vorm van landbouw en/of veeteelt, waarbij het historische karakter van het buitengebied uitgedragen kan worden en de ecologische waarden worden vergroot. Hiermee versterken we niet alleen de relatie tussen agrarische landerijen en cultuurhistorie, maar werken we ook samen met de eigenaren en (pacht)boeren aan een rendabel en toekomstbestendig bedrijf. Het natuurlijke karakter en mogelijkheden voor extensieve recreatie versterken we. Hierbij werken we aan de relatie tussen het dorp en het landschap door het recreatieve wandel-, fiets- en vaarnetwerk te versterken.

Op **figuur 28** is verbeeld hoe het afwegingskaders ingevuld is op basis van deze gebiedsgerichte koers.

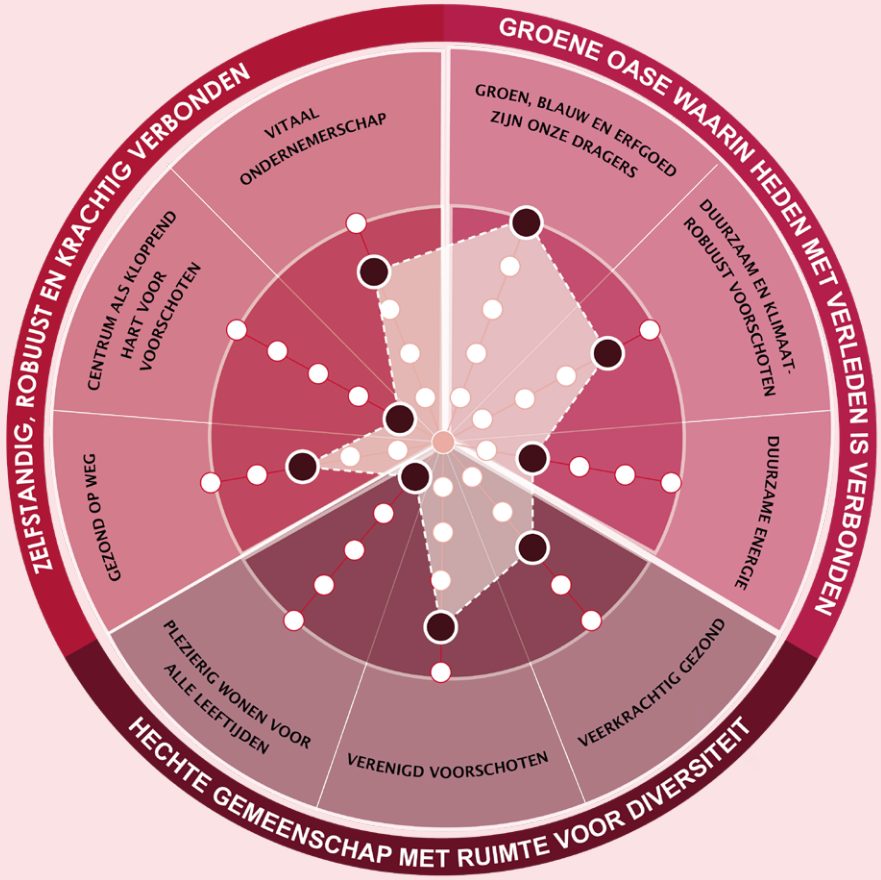

Figuur 28 – Afwegingskader voor het deelgebied buitengebied, natuur en landgoederen

7. Uitvoering en monitoring

7. Uitvoering en monitoring

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we uitwerking en vervolg geven aan deze omgevingsvisie. Eerder is al beschreven dat de toekomst van Voorschoten een verantwoordelijkheid is van de gehele samenleving. Zeker niet van de gemeente alleen. Veel ambities realiseren we samen met onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, medeoverheden en regionale partners. Samen ontwikkelen we Voorschoten tot het 'toekomstbestendige groene dorp, met een rijke historie in verbinding met andere gemeenten' zoals we dat in hoofdstuk 4 hebben benoemd.

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de doorwerking van de omgevingsvisie in de andere Omgevingswetinstrumenten plaatsvindt. En we beschrijven op welke manier we als gemeente de uitvoering van onze ambities zullen monitoren en actualiseren als daar aanleiding toe is.

7.2 Sturingsfilosofie

De Omgevingswet is erop gericht om ontwikkelingen mogelijk maken en tegelijkertijd de kwaliteit van de leefomgeving waarborgen. Met onze omgevingsvisie willen we in Voorschoten initiatieven stimuleren en ondersteunen die een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de leefomgeving en brede welvaart.

Als gemeente spreken we in de omgevingsvisie onze ambities en doelen uit. Dit helpt om initiatieven 'van onderaf' beter te faciliteren, meer gebiedsgericht en van buiten naar binnen werkend. Initiatiefnemers weten immers beter waar we als gemeente op koersen en wat voor ontwikkelingen wenselijk zijn. Dat past goed bij de geest van de Omgevingswet.

We zetten in op coalitievorming, we zoeken naar partners om gezamenlijke ambities en doelen te verwezenlijken. We hebben daarbij oog voor de relatie met onze samenwerkingspartners en we moedigen actief burgerschap aan.

De sturingsfilosofie gaat overigens niet alleen over de rolneming van de gemeente ten opzichte van de samenleving, maar ook over de rolneming van de raad ten opzichte van het college. Deze omgevingsvisie is in goede wisselwerking tussen college, gemeenteraad en samenleving tot stand gekomen. Ook bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie vinden we de dialoog met de samenleving en de betrokkenheid van de gemeenteraad van groot belang. Het college zal de raad daarom raadplegen over de verdere uitwerking van de omgevingswetinstrumenten en informeren over de monitoring van de voortgang op doelen en ambities.

7.3 Operationalisering in Omgevingswetinstrumenten

7.3.1 Relatie met Omgevingswetinstrumenten

De Omgevingswet voorziet in een zestal Omgevingswetinstrumenten waarvan de omgevingsvisie, het omgevingsplan en de omgevingsprogramma's de belangrijkste beleidsmatige instrumenten zijn[2]. De Omgevingswet gaat uit van beleidsontwikkeling op basis van de beleidscyclus. De verschillende instrumenten worden in samenhang ontwikkeld en actief gemonitord en waar nodig aangepast. De omgevingsvisie vormt de eerste stap in deze beleidscyclus (zie **figuur 29**).

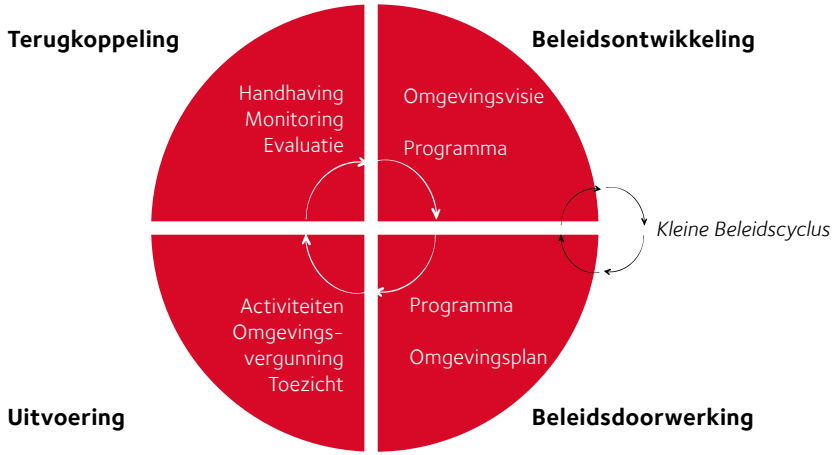

Figuur 29 – Beleidscyclus van de Omgevingswet

[2] De zes Omgevingswetinstrumenten zijn: de omgevingsvisie, het programma, decentrale regels, algemene rijksregels, omgevingsvergunning en het projectbesluit.

We zien de omgevingsvisie als een dynamisch document dat we als gemeente samen met betrokkenen zullen actualiseren als daar aanleiding toe is.

Omgevingsplan

Volgens de Omgevingswet kent een gemeente één omgevingsplan. De verschillende bestemmingsplannen voor het stedelijk- en het buitengebied, zoals we die kenden voor de omgevingswet, zijn niet meer aan de orde. Onderdelen uit de verordeningen die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving worden in het omgevingsplan opgenomen. Het omgevingsplan is het enige kerninstrument uit de Omgevingswet dat de burger, bedrijven, andere overheden en de gemeente juridisch bindt. De omgevingsvisie is zelfbindend: ze bindt alleen het bestuursorgaan (bevoegd gezag) dat het document heeft vastgesteld. De omgevingsvisie is zo opgesteld dat de uitwerking naar het omgevingsplan relatief eenvoudig kan plaatsvinden. Daarom hebben we in deze omgevingsvisie de kwaliteiten en beleidsprioriteiten van Voorschoten als geheel - en per deelgebied – opgenomen. Deze worden in het omgevingsplan verder uitgewerkt. In het omgevingsplan zijn de doelen en ambities uit de omgevingsvisie vertaald. Initiatieven die aansluiten op deze doelen en ambities voldoen daarmee aan het omgevingsplan, waardoor verzoeken snel kunnen worden behandeld. Als een initiatief niet blijkt te passen in het omgevingsplan, dan kan hiervan afgeweken worden en kunnen we terugvallen op de uitgangspunten van de omgevingsvisie.

Omgevingsprogramma

Met de omgevingsvisie stellen we ambities voor de toekomst van Voorschoten en beschrijven we het strategisch beleid dat de realisatie van die ambities moet nastreven. Concretere uitwerking van het strategisch beleid kan op onderdelen nodig en wenselijk zijn. Hiervoor kunnen omgevingsprogramma's opgesteld worden. De omgevingsprogramma's geven concrete uitwerking aan belangrijke

onderdelen van onze omgevingsvisie. De vaststelling van omgevingsprogramma's is een bevoegdheid van het college. De omgevingsprogramma's kunnen zowel gebiedsgericht of thematisch van aard zijn.

Binnen deze omgevingsvisie, zie we op dit moment de volgende omgevings-programma's:

- **Warmteprogramma (verplicht)**
- **Volkshuisvestingsprogramma (verplicht)**
- **'Binnendorpse' verdichting**
- **Ontwikkeling stationsgebieden**
- **Ontwikkelprogramma toekomstbestendige bedrijventerreinen**
- **Mobiliteitsaanpak Voorschoten 2040**
- **Groenprogramma Voorschoten**
- **Programma Klimaatadaptatie**
- **Programma Energietransitie**
- **Programma kostenverhaal**

Omgevingswaarden

Het is mogelijk om in het omgevingsplan voor de gehele gemeente omgevingswaarden vast te leggen. Dit zijn (meetbare) normen of doelen voor de (milieu)kwaliteit van de leefomgeving. Deze kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de uitstoot van schadelijke stoffen, de productie van geluid of andere vormen van hinder of mogelijke overlast. Vooralsnog zien wij in Voorschoten geen noodzaak om omgevingswaarden te stellen. Mocht in de toekomst blijken dat bepaalde doelen niet worden gehaald dan overwegen we dan alsnog omgevingswaarden vast te stellen in het omgevingsplan. Dit is ook een aspect wat aan bod komt bij de monitoring en evaluatie van deze eerste omgevingsvisie.

Inspiratie- en afwegingskader

De omgevingsvisie is ook op zichzelf ook een instrument voor het toetsen van nieuwe ontwikkelingen. Hierbij hanteren we als gemeente de 'Ja, mits - benadering' uit de Omgevingswet. De Omgevingswet beoogt enerzijds het beschermen van waarden en anderzijds ruimte bieden voor ontwikkelingen. Dat laatste vraagt om een andere houding van overheden naar burgers en bedrijven met initiatieven. Het is van belang daarbij de balans tussen borgen van kwaliteiten en ruimte bieden voor ontwikkelingen inzichtelijk te maken.

De volgende beginselen uit de Omgevingswet en afwegingsprincipes uit de NOVI (zie paragraaf *3.5.5 Nationale omgevingsvisie*) zijn nuttige algemene kaders:

- **het voorzorgsbeginsel;**
- **het beginsel van preventief handelen;**
- **het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron bestreden moeten worden;**
- **het beginsel dat de vervuiler betaalt;**
- **combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies;**
- **kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal en;**
- **afwenteling wordt voorkomen.**

Aanvullend op deze algemene kaders geven thematische uitwerking (zie hoofdstuk 5) de afwegingskaders voor de deelgebieden (zie hoofdstuk 6) uit de omgevingsvisie richting aan de beoordeling van initiatieven.

7.4 Lokale en regionale samenwerking

Voorschoten is geen eiland en ontwikkelingen in Voorschoten staan natuurlijk niet op zichzelf. Ontwikkelingen bij buurgemeenten of elders in de regio kunnen van invloed zijn op onze gemeente. Daarom werken we actief samen met buurgemeenten, de provincie Zuid-Holland en ketenpartners in regionale samenwerkingsverbanden.

In paragraaf *3.5 Voorschoten in de regio* is gereflecteerd op een aantal belangrijke regionale visies van onze partners. We blijven met onze samenwerkingspartners werken aan belangrijke gemeente-overstijgende regionale opgaven.

7.5 Uitvoering

De gemeente zet zich actief in om de ambities uit deze omgevingsvisie te realiseren. Dat kan in de vorm van een programma, via de juridische vertaling in het omgevingsplan, door het stimuleren van gedrag door subsidies en educatie of door het realiseren van projecten. Na vaststelling van de omgevingsvisie werken we uit welke projecten en processen, die de gemeente heeft lopen of op gaat starten, een relatie hebben met de ambities uit de omgevingsvisie.

7.6 Grond en financiën

De gemeente kan een faciliterende of een actieve rol spelen bij de realisatie van de omgevingsvisie. Voorschoten hanteert overwegend een faciliterend grondbeleid, maar actief waar mogelijk. Wanneer er sprake is van een particulier initiatief vervult de gemeente een faciliterende rol. De gemeentelijke rol is in dat geval beperkt tot het mogelijk maken van de ontwikkeling. De kosten die hiermee gemoeid zijn worden verhaald op de initiatiefnemer. Wanneer de gemeente kiest voor een actieve rol, dan transformeert zij gronden die in eigendom zijn, om die als bouwgrond uit te geven, om een ontwikkeling op gang te brengen. Waar nodig kan de gemeente ook gronden verwerven met dit doel. De kosten die hiervoor gemaakt worden, worden verdisconteerd in de gronduitgifteprijs. De afweging om een actievere of passievere rol te spelen, wordt gemaakt op basis van de maatschappelijke en/of ruimtelijke doelstellingen en de beschikbare financiële middelen.

Financiële uitvoerbaarheid

De gemeente Voorschoten heeft in de omgevingsvisie ambities en opgaven opgenomen waarvoor investeringen nodig zijn. De financiële uitvoerbaarheid hiervan is dynamisch en voortdurend aan verandering onderhevig. Nog niet alle ambities zijn uitgewerkt en we zullen nieuwe projecten formuleren. Ook de daadwerkelijke kosten en opbrengsten van projecten kunnen veranderen op basis van prijsontwikkelingen en aangescherpte eisen en regelgeving. We zullen de financiële uitvoerbaarheid - op basis van nieuwe inzichten en projecten - periodiek evalueren, en zo nodig bij te stellen. Op projectniveau maakt de financiële uitvoerbaarheid deel uit van het omgevingsplan.

Kostenverhaal en verevening

De ambities en keuzes in deze Omgevingsvisie vragen te zijner tijd om ruimtelijke investeringen. De gemeente zal als trekker van deze maatschappelijke opgaven (een deel zal door andere partijen worden uitgevoerd) delen hiervan bekostigen. Ontwikkelaars van bouwlocaties hebben echter ook profijt van deze investeringen. De gemeente is op grond van de Omgevingswet verplicht om de kosten die zij als gemeente maakt voor een bouwinitiatief, te verhalen op de initiatiefnemers. Dit gebeurt onder meer naar redelijkheid en mate van profijt. Dit heeft bijvoorbeeld betrekking op kosten voor infrastructuur, groen, waterberging of maatschappelijke voorzieningen.

De gemeente is verplicht om kosten die direct samenhangen met het bouwplan te verhalen op de (private) initiatiefnemer. Dit is 'regulier' kostenverhaal. De omgevingsvisie biedt ook de mogelijkheid om financiële bijdragen aan bovenwijkse voorzieningen te verhalen. Dit betreft kosten die samenhangen met bredere maatschappelijke doelstellingen. Dit 'kostenverhaal van financiële bijdragen' is niet verplicht maar wel mogelijk via beleidsregels die de gemeente kan vastleggen in het omgevingsplan.

De gemeente Voorschoten zal de mogelijkheid onderzoeken om verevening en kostenverhaal in een afzonderlijk, nog op te stellen 'programma kostenverhaal' op te nemen.

7.7 Samenhang milieueffectrapportage

7.7.1 Milieubelang

Een milieueffectrapportage (MER) is een hulpmiddel bij het nemen van besluiten. Het doel van een MER is het milieubelang een volwaardige plaats geven in de besluitvorming bij planvorming en projectontwikkeling. De omgevingsvisie wordt periodiek geactualiseerd en we schatten in dat grotere (projectMER-plichtige) ontwikkelingen met een grote milieu-impact pas op de middellange en langere termijn spelen. Daarom achten we het op dit moment niet nuttig en noodzakelijk om nu al een planMER voor de omgevingsvisie op te stellen. In het kader van het programma 'Binnendorps verdichten' zullen concretere keuzes worden gemaakt over onder andere het woningbouwprogramma en planologische en stedenbouwkundige uitgangspunten. In dit traject zal een milieueffectrapportage opgesteld worden.

Bij de evaluatie van de omgevingsvisie bekijken we opnieuw het nut en de noodzaak van een milieueffectrapportage.

7.8 Omgevingsvisie, een levend document

7.8.1 Monitoring en evaluatie

Met de omgevingsvisie hebben we de koers voor de inrichting van onze fysieke leefomgeving vastgelegd. De wereld is niet statisch en nieuwe ontwikkelingen zullen zich aandienen. De omgevingswet schrijft geen actualiseringstermijn voor een omgevingsvisie. Het is daarom belangrijk om

onze omgevingsvisie regelmatig te herijken. Liggen we nog op koers, zijn er nieuwe ontwikkelingen waar we rekening mee moeten houden, halen we onze ambities wel met onze huidige aanpak? Daarom werken we een monitoringssysteem uit waarmee we zicht houden op de voortgang van onze koers. We kiezen als gemeente voor een jaarlijkse evaluatie van de omgevingsvisie. In die evaluatie brengen we in beeld welke vraagstukken en opgaven in de nabije toekomst een actualisatie van de omgevingsvisie wenselijk maken. Het monitoren van de voortgang van de omgevingsvisie stemmen we af met het monitoren van het Beleidsplan Sociaal Domein om te bevorderen dat we de keuze van indicatoren en acties vanuit het sociale en het fysieke domein zoveel mogelijk in samenhang uitwerken.

7.8.2 Naar een volledig integrale omgevingsvisie

Met deze eerste omgevingsvisie voor de gemeente Voorschoten hebben we een stap gezet naar strategische beleidsintegratie. Het uiteindelijke doel is dat deze visie de centrale plek wordt voor al het gemeentelijk strategisch ruimtelijk beleid. Dat betekent dat vanaf nu geen andere thematische visies (met ruimtelijke relevantie) meer als losstaand beleid worden vastgesteld. Om de beleidsintegratie te realiseren zien we de omgevingsvisie als een 'levend' document dat indien nodig kan worden aangepast.

In deze eerste omgevingsvisie hebben we alle ruimtelijke thema's en de verschillende (bestaande) sectorale beleidstrajecten en ontwikkelingen met elkaar verbonden. Daarmee is een belangrijke eerste stap gezet naar een daadwerkelijk integrale aanpak van ruimtelijke/maatschappelijke opgaven. De volgende stap bestaat enerzijds uit het integraal uitwerken van de omgevingsprogramma's die volgen uit de visie. En anderzijds uit het voornemen om bij de herziening van de omgevingsvisie (advies is over een jaar of vier) de ambitie voor een integrale visie daadwerkelijk te realiseren. Daarbij kan worden geprofiteerd van de ervaringen van de huidige omgevingsvisie (en uitwerkingen) en van een ambtelijke organisatie die dan een ontwikkeling heeft doorgemaakt naar meer integraal werken.

In een volgende versie van de omgevingsvisie zullen we verder gaan in het daadwerkelijk opstellen van een integrale visie waarin (nieuw) strategisch ruimtelijk beleid wordt geïntegreerd met sectorale thematische, gebiedsgerichte of opgavegerichte uitwerkingen.

Bijlage 1

OMGEVINGSVISIE VOORSCHOTEN 2040
PARTICIPATIETRAJECT

Gemeente Voorschoten

OMGEVINGSVISIE VOORSCHOTEN 2040 PARTICIPATIETRAJECT

April 2025

Participatie Omgevingsvisie Voorschoten 2040 3
Waarom in gesprek 3
Dialoog 4
Participatie breed en smal 4
Aanpak per participatie fase 4
Fase 2: Ambities en opgaven 4
Fase 3: Bouwstenen 4
Fase 4: Samenhangende keuzes 5
Participatievormen 5
Bijlagen 7
Bijlage 1: Resultaten participatie fase 2 – Ambities en opgaven 8
Bijlage 2: Resultaten participatie fase 3 – Bouwstenen 52
Bijlage 3: Resultaten participatie fase 4 – Keuzes in samenhang 61
Bijlage 4 Overzicht gesprekspartners 81

Participatie Omgevingsvisie Voorschoten 2040

In de omgevingsvisie worden de ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving van Voorschoten voor de lange termijn vastleggen. De gemeente geeft met de omgevingsvisie de strategische kaders voor afweging van ruimtelijke ontwikkelingen. Ook is de omgevingsvisie de kapstok voor het omgevingsplan en een kader voor nader te ontwikkelen programma's of beleid. De Omgevingsvisie Voorschoten 2040 is een helder en aansprekend verhaal over de ambities van de toekomst van Voorschoten. Het beschrijft de maatschappelijke opgaven en de te beschermen kernkwaliteiten (DNA) van het dorp. De omgevingsvisie is tot stand gekomen op basis van participatie met publieksgroepen in Voorschoten.

Het participatieproces over het maken van de omgevingsvisie is een uitnodiging geweest voor een gesprek aan inwoners, ondernemers, jongeren en maatschappelijke organisaties om mee te denken over de vraag:

Wat voor Voorschoten willen we in 2040 met elkaar zijn?

Met alle betrokkenen, ook met het college en raadsleden, zijn we op zoek gegaan naar de kernkwaliteiten, het DNA, de unieke sterke en typerende kenmerken die Voorschoten onderscheidt van andere (regio)gemeenten. Samen, gemeente en inwoners, bepalen we onze identiteit, het fundament waarop we onze visie en bijbehorende projecten kunnen bouwen en voortbouwen.

Waarom in gesprek

Participatie is een belangrijke pijler onder de Omgevingsvisie. Vroegtijdig betrekken van de omgeving zorgt ervoor dat verschillende perspectieven, kennis en creativiteit snel op tafel komen. Zo zorgt participatie voor meer draagvlak en kwalitatief betere besluiten. De Omgevingsvisie schrijft niet voor hoe de participatie moet plaatsvinden. Dat mag de gemeente zelf bepalen. Wel geldt een motiveringsplicht. Dit betekent dat de gemeente bij vaststelling van de Omgevingsvisie aangeeft hoe inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zijn betrokken bij de voorbereiding van het ambitiedocument en wat de resultaten daarvan zijn.

In het participatiebeleid is opgenomen dat er bij de start van een project door de raad wordt vastgesteld op welke wijze participatie wordt toegepast en dat er wordt vastgelegd: wat het doel van participatie is, de beïnvloedingruimte, kaders voor participatie, de wijze van communicatie, de planning en de waarborging van de democratische waarden.

Niveau van participatie voor externe participanten was 'raadplegen' en in mindere mate 'adviseren'. Ambtelijk was er ruimte voor 'adviseren en coproduceren'.

Bij het opstellen van de Omgevingsvisie staan de gebruikers van de Voorschotense leefomgeving centraal. Zij weten wat belangrijke waarden van Voorschoten zijn, nu en voor de toekomst. Het doel van de participatie was om te inspireren en activeren om mee te werken aan de Omgevingsvisie; iedereen de kans te geven mee te kunnen doen; met elkaar in gesprek te gaan en elkaars belangen te begrijpen; bijdragen ophalen voor kwalitatief resultaat; om ook de stem van de minderheid een plek te geven; draagvlak voor keuzes te creëren. De resultaten werden geïnventariseerd en meegenomen in het vormgeven van de ambities en wensen voor de toekomst van Voorschoten.

Dialoog

Om te weten hoe Voorschoten zich als dorp verder wil ontwikkelen naar 2040 is een omgevingsvisie opgesteld waar ruimte is om de komende 15 jaar aan te werken, samen met iedereen die zich betrokken voelt bij Voorschoten. Er zijn opgaven en kansen benoemt om zo met elkaar, gemeente en inwoners, de toekomst van Voorschoten vorm te geven.

In de Omgevingsvisie Voorschoten 2040 zijn de thema's Mobiliteit, Wonen, Energie, Economie en Duurzaamheid benoemd, uit bestaande en nieuwe beleidsvelden. Per thema én in samenhang laat de omgevingsvisie zien wat de maatschappelijke opgaven en ambities zijn. Samen met betrokken partijen is bepaald wat belangrijke gebieden zijn en hoe we de energietransitie en klimaatadaptatie kunnen vormgeven. Aan inwoners, ondernemers, jongeren, maatschappelijk organisaties en ketenpartners is gevraagd mee te denken over de ambities, de bouwstenen en de samenhangende keuzes die gemaakt zijn in de Ontwerp – omgevingsvisie. De vragen die hierbij gesteld zijn:

- Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen?
- Waar zouden deze ontwikkelingen het best passen in Voorschoten?
- Welke keuzes kunnen nu al gemaakt worden en welke ontwikkelingen vragen nog nader onderzoek?

Participatie breed en smal

Alle Voorschotenaren zijn in de gelegenheid gesteld om mee te doen aan de totstandkoming van de omgevingsvisie. De gemeente is in gesprek gegaan met inwoners, ondernemers, jongeren, kinderen, maatschappelijke organisaties en ketenpartners. Er is waardevolle informatie opgehaald die is gebruikt voor de toekomstige ontwikkeling van Voorschoten.

De uitwerking van de Omgevingsvisie Voorschoten 2040 vond plaats in 5 fasen:

1. Voorbereiding
2. Ambities en opgaven*
3. Bouwstenen*
4. Samenhangende keuzes*
5. Afronden en vaststellen

*Participatie

Aanpak per participatie fase

Fase 2: Ambities en opgaven

Periode	April t/m oktober 2024
Product	Ambitiedocument
Participatiedoel	Ophalen van de belangrijkste ambities en opgaven voor de toekomst van Voorschoten
Participatievraag	Hoe ziet jouw Voorschoten er in 2040 uit? Welke (kern)kwaliteiten behouden, welke versterken? Welke opgaven brengt dat met zich mee?
Publieksgroepen	Inwoners, ondernemers, jongeren, kinderen, maatschappelijke organisaties

Fase 3: Bouwstenen

Periode	Oktober t/m december 2024
Product	Bouwstenennotitie
Participatiedoel	Verzamelen van bouwstenen voor de toekomstige ontwikkeling van Voorschoten.
Participatievraag	Welke oplossing(srichting) zie jij die passen bij de ambities en opgaven van Voorschoten of bijdragen aan een betere inrichting van Voorschoten.
Publieksgroepen	Inwoners, ondernemers, jongeren, maatschappelijke organisaties

Fase 4: Samenhangende keuzes

Periode	
Product	Ontwerp omgevingsvisie
Participatiedoel	In gesprek gaan over dilemma's bij het afwegen van integrale belangen op basis waarvan samenhangende ruimtelijke keuzes worden voorgesteld.
Participatievraag	Welke bouwstenen combineer jij om tot voorstellen te komen voor de ontwikkeling van de (fysieke leefomgeving van) Voorschoten?
Publieksgroepen	Inwoners, ondernemers, jongeren, maatschappelijke organisaties

Participatievormen

Straatgesprekken
Op straat, in verschillende wijken, verschillende momenten, sportverenigingen is gesproken met inwoners.

Dialoogtafel
Tijdens de participatieavonden is in werksessies de diepte ingegaan.

Inloopavond inwoners
Inwoners zijn in de gelegenheid gesteld om informatie te krijgen over de ontwikkeling van de omgevingsvisie en hun inbrengt te geven.

Enquête met open vragen
Via een online enquête op de gemeentelijke website heeft de gemeente input gekregen van inwoners voor de omgevingsvisie. Open vragen gaven inzicht in ideeën en voorstellen.

Opmerkingen prikken op ontwerpen of kaarten
Tijdens participatieavonden konden alle deelnemers hun ideeën achterlaten via opmerkingskaartjes op ontwerpen en kaarten.

Post-it brainstorm
Via post-it's is tijdens gesprekken feedback gegeven op gesprekken over thema's.

Terugkoppelingbijeenkomst
Via terugkoppelingsbijeenkomsten is verder ingegaan op vragen die er nog leefden of onduidelijkheden die er waren.

Fysieke enquêtes
Inwoners hebben de mogelijkheid gekregen om de enquete mee te nemen bij de diverse bakkers, de bibliotheek, diverse supermarkten en het cultureel centrum.

Veelgestelde vragen
De vragen die tijdens bijeenkomsten zijn gesteld is zo goed als mogelijk in nagestuurde verslagen antwoord op gegeven.

Social mediaposts
Inwoners hebben op de social media kanalen van de gemeente kennis kunnen nemen van de verschillende participatiemomenten over de omgevingsvisie.

Plannen delen op de gemeentelijke website
Op de gemeentelijke website staat alle algemene informatie over de omgevingsvisie. Hier staan de producten die gemaakt zijn mede met de inbreng van de participanten.

Mailwisseling
Op behoefte van diverse stakeholders is er nadere uitleg gegeven over vragen die leefden via de mail. Hier is dieper ingegaan op kwesties waarvoor een grotere informatiebehoefte bestond.

Gespreksverslag
In navolging van de bijeenkomsten zijn er gespreksverslagen toegestuurd.

Diepte gesprekken om tot kern van zorgen te komen
Naast de bijeenkomsten zijn er één op één gesprekken geweest met diverse maatschappelijke organisaties. Er leeft een grote betrokkenheid bij de omgevingsvisie bij deze belangengroepen. Deze gesprekken hebben geleid tot meer betrokkenheid en duidelijkheid.

Belangenbehartigersbijeenkomst
Om de belangrijkste standpunten helder te krijgen is er onderscheid gemaakt in de publieksgroepen bij de participatie bijeenkomsten. De ondernemers, jongeren en maatschappelijke organisaties maakten deel uit van de belangenbehartigersbijeenkomsten/ stakeholdersbijeenkomsten.

Interview in de krant
Per fase heeft de wethouder in de Voorschotense krant een toelichting gegeven op de laatste ontwikkelingen van de omgevingsvisie en wat de inbreng is geweest van inwoners.

Posters
Inwoners hebben via posters op verschillende locaties, zoals de bibliotheek en het cultureel centrum, kennis kunnen nemen van de momenten van de inloopavonden.

Oproep in de krant
Op basis van stellingen zijn in de krant zijn oproepen gedaan aan inwoners om mee te denken over de omgevingsvisie.

Nieuwsbericht gemeentelijke website
De aankondigingen van inloopavonden voor inwoners zijn bekend gemaakt via de gemeentelijke website.

Bijlagen

Bijlage 1: Resultaten participatie fase 2 – Ambities en opgaven

Waarover in gesprek

Met inwoners is in gesprek gegaan over de vragen:

- Hoe tevreden woont u in Voorschoten?
- Waardoor woont u tevreden in Voorschoten?
- Wat zou u graag verbeterd willen zien in Voorschoten?
- Wat is het belangrijkste waar in de toekomst aandacht aan besteed moet worden in Voorschoten?
- Wat is uw lievelingsplek?
- Waarom is dit uw lievelingsplek?

Met maatschappelijke organisaties is in gesprek gegaan over de vragen:

→ Wat het belang is van de Omgevingsvisie Voorschoten 2040?
→ Hoe we deze uitwerken en op welke wijze we de Voorschotense samenleving daarbij willen betrekken?
→ Welke toekomstige opgaven we zien voor Voorschoten op het gebied van mobiliteit en bereikbaarheid?

Hoe in gesprek en met wie

Er is gekozen voor verschillende gespreksvormen:

→ Gesprekken met inwoners op straat
→ Groepsgesprekken met basisschoolleerlingen
→ Groepsgesprek met jongeren
→ Online enquête op gemeentelijke website
→ Bijeenkomsten met stakeholders: ondernemers en maatschappelijke organisaties
→ Werksessies met intern projectteam, college en gemeenteraad

De uitnodiging om mee te praten, mee te denken is zo ruim mogelijk verspreid via:

→ Advertentie in de Voorschotense krant
→ Artikel in de Voorschotense krant
→ Nieuwsbericht op de gemeentelijke website www.voorschoten.nl
→ Pagina op de gemeentelijke website www.voorschoten.nl/omgevingsvisie-2040
→ Sociale media (gericht op de bewoners van Voorschoten)
→ E-mail (gericht op maatschappelijke groepen in Voorschoten)
→ Vertegenwoordigers van stakeholders zijn direct benaderd met een persoonlijke uitnodiging
→ Posters

Gesprekken met inwoners op straat

De Omgevingsvisie Voorschoten 2040 is relevant voor alle inwoners. Daarom hebben medewerkers van de gemeente in mei en juni op 9 doordeweekse dagen en in het weekend op 6 verschillende locaties (Schoolstraat, Markt, Noord-Hofland, Beethovenlaan, Station, Voetbalclub V'97) met inwoners gesproken. Met 116 inwoners in de leeftijd van 11 – 92 jaar is over hun wensen voor Voorschoten in de toekomst gesproken. Door middel van 6 vragen op een enquête kaartje zijn de medewerkers in gesprek gegaan. Als mensen geen tijd hadden om in gesprek te gaan konden ze het enquête kaartje meenemen om later zelf in te vullen. Ook zijn er enquête kaartjes achtergelaten bij verschillende winkels op verschillende locaties in Voorschoten om in te vullen. Op het enquête kaartje stond ook een QR-code waar mensen de enquête online konden invullen en meer informatie konden lezen op een pagina met alle informatie over de Omgevingsvisie Voorschoten 2040 op de website van de gemeente. Via het e-mailadres toekomst@voorschoten.nl konden mensen hun mening geven en of vragen stellen.

Groepsgesprekken met basisschoolleerlingen

Begin dit jaar hebben bassischolen een bezoek gebracht aan het gemeentehuis om meer te leren over Democracity. Naar aanleiding van dit bezoek hebben medewerkers van de gemeente op 14, 23, 30 mei gesproken met kinderen van groep 7/8 van basisscholen De Vink, De Regenboog, Het Kompas en Nutsbasisschool over de Omgevingsvisie Voorschoten 2040. Met de vraag: “Als je kijkt naar de toekomst van Voorschoten, wat is dan belangrijk als je denkt aan verkeer, duurzaamheid, wonen, winkels en spelen?” Met 85 leerlingen in de leeftijd van 11, 12 en 13 jaar is het gesprek gevoerd.

Groepsgesprek met jongeren

Op 20 juni is gesproken met de Jongerenaard van Voorschoten. Centrale vraag voor de avond: “Wat voor Voorschoten willen we zijn in 2040 en welke ambities en opgaven hangen daarmee samen?” Vanuit de samenhangende aanpak van grote opgaven voor de Omgevingsvisie als klimaatadaptatie, energietransitie, woningbouw opgave, economische ontwikkeling, biodiversiteit, demografische ontwikkeling, cultuur en sporten is de verbinding gelegd met aansluitende onderwerpen – klimaat, wonen, cultuur en sport – uit het rapport van de Jongerenraad (feb. 2024).

Online enquête op de gemeentelijke website voor inwoners

Inwoners waren in de gelegenheid om middels een enquête op de gemeentelijke website www.voorschoten.nl/omgevingsvisie-2040 online hun reactie te geven op de vragen. Van 13 mei tot 14 juni kon de enquête ingevuld worden. Daar hebben 315 inwoners gebruik van gemaakt.

Bijeenkomsten met ondernemers en maatschappelijke organisaties

Op basis van 3 thema’s is het gesprek gevoerd met bijbehorende uitdagingen, ambities en opgaven:

1. Een groen parkachtige gemeente met een rijke historie.
2. Een gezond woondorp met een betrokken samenleving.
3. Een welvarend dorp met grote steden dichtbij.

Op 22 mei is gesproken met de Werkgroep Mobiliteit, op 29 mei met de Participatiegroep Bouwen en Wonen, op 24 juni met Haagse Vogelbescherming, Zuid Hollands Landschap, Erfgoedvereniging Heemschut, Voorschoten duurzaam, Zon op Voorschoten, Fietsersbond Voorschoten, Vrienden van Voorschoten, Bomenbond Rijnland, Coöperatie De Groene Klaver, Duurzaamheidstafel, Werkgroep Infrarood, Krimwijkvereniging en EBS OV.

Met belanghebbenden is gesproken over de toekomstige opgaven voor Voorschoten op het gebied van mobiliteit, wonen en duurzaamheid. Het doel van de avonden was om actief met de deelnemers in gesprek te gaan over de vraag: Wat voor dorp wil Voorschoten in de toekomst zijn en hoe kunnen we die toekomst samen bereiken? We zijn in gesprek gegaan over wat de belangrijke onderwerpen zijn die in de visie moeten worden uitgewerkt.

De resultaten van de gesprekken zijn per e-mail gedeeld en de reacties daar waar mogelijk verwerkt.

Op 17 september is met ondernemers, zorg en welzijn organisaties en alle eerdere groepen gesproken. Hier zijn de opbrengsten tot nu toe gedeeld en is een stap gemaakt naar hoe we met deze ambities verder kunnen bouwen aan de toekomst van Voorschoten.

In totaal is er met 37 organisaties en 51 mensen gesproken.

Werksessies met ambtelijk kernteam, projectteam, college en gemeenteraad/ commissie

Op frequente basis wordt gesproken met collega’s die zitting hebben in het kernteam dat beslist en meedenkt over de grote lijnen, met collega’s in het projectteam en de leden van het college. We nemen ze mee door middel van gesprekken, presentaties en werksessies.

Op 26 juni is de gemeenteraad tijdens een werksessie meegenomen in de uitdagingen, ambities en opgaven. Tijdens deze raadsbijeenkomst hebben we de opgaven en ambities besproken aan de hand

van drie thema's: 1. een groene, parkachtige gemeente met een rijke historie, 2. een gezond woondorp met een betrokken samenleving, 3. een welvarend dorp met grote steden nabij.

Op 5 september is de Commissie Wonen, Ruimte en Groen (WRG) bijgepraat in een raadpleeggesprek. Hier hebben de leden vragen kunnen stellen, om verduidelijking kunnen vragen en voorstellen gedaan ter verbetering.

Samenvatting resultaten gesprekken

Met zowel de gesprekken op straat met inwoners, met kinderen, met jongeren, met ondernemers en met maatschappelijke organisaties als de online enquête voor inwoners zijn we in staat geweest relevante informatie op te halen voor deze fase van de Omgevingsvisie Voorschoten 2040, de ambities en opgaven. Ook geven de resultaten handvatten voor toekomstige communicatie- en participatieactiviteiten met de Voorschotense samenleving. Er is een veelheid aan reacties van belanghebbenden.

Samenvatting resultaten gesprekken met inwoners op straat

Als medewerkers van de gemeente hebben we geïnformeerd, geluisterd en zijn we in gesprek gegaan met inwoners. Op de enquête kaartjes stonden 6 vragen:

1. *Hoe tevreden woont u in Voorschoten?*
   Van de keuzemogelijkheden op de vraag gaf het merendeel van de inwoners die we spraken aan tevreden (56 personen) tot zeer tevreden (53 personen) te wonen in Voorschoten. Een enkeling was neutraal (1 persoon) tot ontevreden (2 personen).
2. *Waardoor woont u tevreden in Voorschoten?*
   Van de keuzemogelijkheden op deze vraag gaven 45 inwoners die we spraken aan door het vele groen prettig te wonen in Voorschoten; snelle bereikbaarheid van steden in de buurt (36 personen); prettige woonomgeving (56 personen); goede voorzieningen (31 personen).
3. *Wat zou u graag verbeterd willen zien in Voorschoten?*
   Van de keuzemogelijkheden op deze vraag gaven 15 inwoners die we spraken aan meer groen (9 personen) te willen in Voorschoten; betere infra (15 personen); meer woningen (32 personen); meer voorzieningen (4 personen).
4. *Wat is het belangrijkste waar in de toekomst aandacht aan besteed moet worden in Voorschoten?*
   Van de keuzemogelijkheden op deze vraag gaven 26 inwoners aan in de toekomst meer aandacht te willen voor het klimaat; energie (15 personen); wonen (33 personen); mobiliteit (9 personen).
5. *Wat is uw lievelingsplek?*
   Zie bijlage
6. *Waarom is dit uw lievelingsplek?*
   Zie bijlage

Samenvatting resultaten groepsgesprekken met basisschoolleerlingen

De volgende onderwerpen zijn met de kinderen besproken:

Verkeer: Meer ruimte voor de fiets, helpt om meer te fietsen. Auto's moeten zachter rijden. Een fietspad waar ook auto's mogen rijden is vaak nu niet veilig. Op sommige plekken moeite met oversteken.

Duurzaamheid: Meer laadpalen, parkeren onder de grond. Ruimte niet ten koste van bomen, natuur, zuurstof. Iedereen moet een elektrische auto kunnen kopen. Standaard bij alle nieuwe huizen dakpannen met zonnecellen. Kun je ook meteen je auto opladen. Groene daken op flats, die ruimte is nu ongebruikt.

Wonen: Huizen of groen. Als je alles volbouwt doe je het voor niks want dan wil niemand er wonen. Boven winkels huizen bouwen. Iets kleinere huizen, misschien hoger.

Winkels: Graag een Action, een Zara, een Sephora, een Intersport en game winkel. Intratuin wordt gemist.

Spelen: Er moet meer te doen zijn. Meer speeltuinen voor oudere kinderen (lees: groep 8). Leuke overdekte hangplekken, bijvoorbeeld een grote schommel.

Tijdens de gesprekken hebben we de kinderen gevraagd een tekening te maken hoe Voorschoten er in 2040 volgens hen uit moet zien. Wat is dan belangrijk als je denkt aan verkeer, duurzaamheid, wonen, winkels en spelen?

Samenvatting resultaten groepsgesprek met jongeren

Voorschoten is ook voor jongeren een prettig dorp om in te wonen. Het is gezellig en iedereen kent elkaar. De belangrijkste opgave voor jongeren in Voorschoten is het realiseren van betaalbare (starters)woningen. Een andere belangrijke opgave is het verbeteren van de sportfaciliteiten. Veel voorzieningen zijn erg verouderd en voldoen niet meer aan de eisen. Nog een opgave is het bieden van voorzieningen: horeca, uitgaansgelegenheden en winkels. Op dit moment is er voor jongeren weinig te beleven. Als je wilt uitgaan ben je al gauw aangewezen op Leiden.

Samenvatting resultaten online enquête op de gemeentelijke website voor inwoners

1. Hoe tevreden woont u in Voorschoten
   Zeer tevreden:30,3%
   Tevreden:56,3%
   Neutraal:10,5%
   Ontevreden:2,4%
   Zeer ontevreden:0,5%
2. Waardoor woont u tevreden in Voorschoten?
   Veel groen:68,9%
   Snelle bereikbaarheid steden:60,6%
   Prettige woonomgeving:76%
   Goede voorzieningen:57,6%
3. Wat zou u graag verbeterd willen zien in Voorschoten?
   Meer groen:41%
   Betere infra:21,9%
   Meer woningen:36,2%
   Meer voorzieningen:13,2%
4. Wat is het belangrijkste waar in de toekomst aandacht aan besteed moet worden in Voorschoten?
   Klimaat:22,9%
   Energie:7,2%
   Wonen:45,8%
   Mobiliteit:6,9%

Samenvatting resultaten bijeenkomsten met ondernemers en maatschappelijke organisaties

Er is al een brede blik vanuit de gemeente vanuit bestaand beleid voor klimaatadaptatie, de woonvisie, de ontwikkelingsvisie centrum, warmte/energie beleid en sociaal beleid. Intensievere bebouwing en bewoning in het dorp: dus de grote parkeerterreinen (die gelukkig in handen van de gemeente zijn) gebruiken voor woningbouw en groen, met minder auto's, en die onder de grond. Dat geeft meer mensen in het centrum, meer dynamiek, meer draagvlak voor winkels, horeca, voorzieningen. Belangrijk om in de visie echt keuzes te maken en ook vanuit die keuzes aan de slag

te gaan. Dat vraagt om een goede uitvoeringsparagraaf en ook om doelstellingen die meetbaar zijn, waarop gestuurd kan worden.
Samenvatting resultaten werksessie gemeenteraad 26 juni

Op 26 juni is de gemeenteraad tijdens een werksessie meegenomen in de uitdagingen, ambities en opgaven. Tijdens deze raadsbijeenkomst hebben we de opgaven en ambities besproken aan de hand van drie thema's: 1. een groene, parkachtige gemeente met een rijke historie, 2. een gezond woondorp met een betrokken samenleving, 3. een welvarend dorp met grote steden nabij.

Een groene, parkachtige gemeente met een rijke historie: het belang van groen in de gemeente en de kwaliteit die het biedt, heb aandacht voor het rioolstelsel en het watersysteem. Recreatie beter beheersen. Een gezond woondorp met een betrokken samenleving: wat is een 'rijk' verenigingsleven, laagbouw, op gang brengen doorstroming, niet alleen bouwen, ook ombouwen. Een welvarend dorp met grote steden nabij: (forenzen) dorp, inzet op de economie t.a.v. voorzieningenniveau en niet zo zeer het creëren van werkgelegenheid. Stimuleren wandelen en fietsen door betere (veiliger en comfortabeler) fiets- en wandelroutes.

Samenvatting resultaten raadpleeggesprek Commissie Wonen, Ruimte, Groen (WRG) 5 september

Op 5 september is de Commissie Wonen, Ruimte en Groen (WRG) bijgepraat in een raadpleeggesprek. Hier hebben de leden vragen kunnen stellen, om verduidelijking kunnen vragen en voorstellen gedaan ter verbetering op: 1. Zijn er kernkwaliteiten, kansen & uitdagingen en/of ambities die van belang zijn voor de toekomst van Voorschoten 2040 die u mist? 2. Zijn er kernkwaliteiten, kansen & uitdagingen en/of ambities waarvan u vindt dat deze ten onrechte zijn opgenomen? 3. Kunt u prioriteiten aangeven in de kernkwaliteiten, kansen & uitdagingen en/of ambities? De opmerkingen die gemaakt zijn gaan voornamelijk over wonen, voorzieningen, Voorschoten moet een zelfstandig dorp blijven, condities voor jongeren, betaalbare woningen en de hoogte in bouwen. Centrum moet aantrekkelijk blijven. Bedrijvigheid moet passen bij de schaal van het centrum.

Terugkoppeling resultaten participatie

Op 17 september is een bijeenkomst geweest voor alle organisaties die tot nu toe betrokken zijn. En nieuwe niet eerder gesproken organisaties. Hier hebben we teruggekeken; welke ambities zijn opgehaald en we hebben vooruitgekeken; concretiseren ambities. Breng ouderen en jongeren bij elkaar. Dit zorgt voor meer sociale verbinding. Meer buurthuizen. Maak het aantrekkelijk om te lopen, auto hoeft niet de hele dag op één plek te staan. Wees concreet in de energietransitie; in 2040 60% van het gas af. Erfgoed vindt iedereen belangrijk maar er zijn te weinig mensen die zich hier hard voor maken. Kerken die brede activiteiten organiseren. Geldt ook voor de bibliotheek. Hoeveel bomen heb je nodig voor verkoeling. Vitaal, toekomstbestendig centrum, bestaansrecht ondernemers, bruisende economie. Balans in demografie, verjongen. Ga de hoogte in met bouwen. Verengingsleven is een pijler in Voorschoten maar ook hier, te weinig vrijwilligers voor in besturen. Per e-mail heeft iedereen een samenvatting van de avond ontvangen.

Op 3 oktober staat een bijeenkomst gepland waar alle inwoners geïnformeerd worden over de ambities die tot nu toe zijn opgehaald en om samen te kijken hoe we deze ambities kunnen concretiseren. Het verslag van de avond komt te staan op de gemeentelijke website, de sociale mediakanalen van de gemeente, een bericht in de Voorschotense krant en een e-mail met een link naar de website.

Opvolging resultaten participatie

De input opgehaald uit de enquête en de gesprekken zijn daar waar mogelijk verwerkt en meegenomen in het Ambitiedocument. Het Ambitiedocument is de 1e fase van het opstellen van de

Omgevingsvisie Voorschoten 2040. Deze fase draait om het vaststellen van ambities en opgaven. De opgaven laten zien welke uitdagingen op de gemeente afkomen. De ambities zijn ons streven. Waar we aan willen werken voor een leefbare toekomst van Voorschoten en haar inwoners. In de volgende fase worden de stakeholders opnieuw gevraagd naar hun inbreng.

Ter lering voor de volgende fases is belangrijk mee te nemen dat de druk op het proces groot wordt gevonden. Belangrijk dat gesprekspartners tijd blijven houden om te kunnen reageren op resultaten van gevoerde gesprekken. Om zo samen zorg te dragen om tot een goede Omgevingsvisie voor Voorschoten te komen. Dit is een punt van aandacht.

Bijlage 1.a Resultaten gesprekken met inwoners op straat

Voorbeeld enquête kaartje

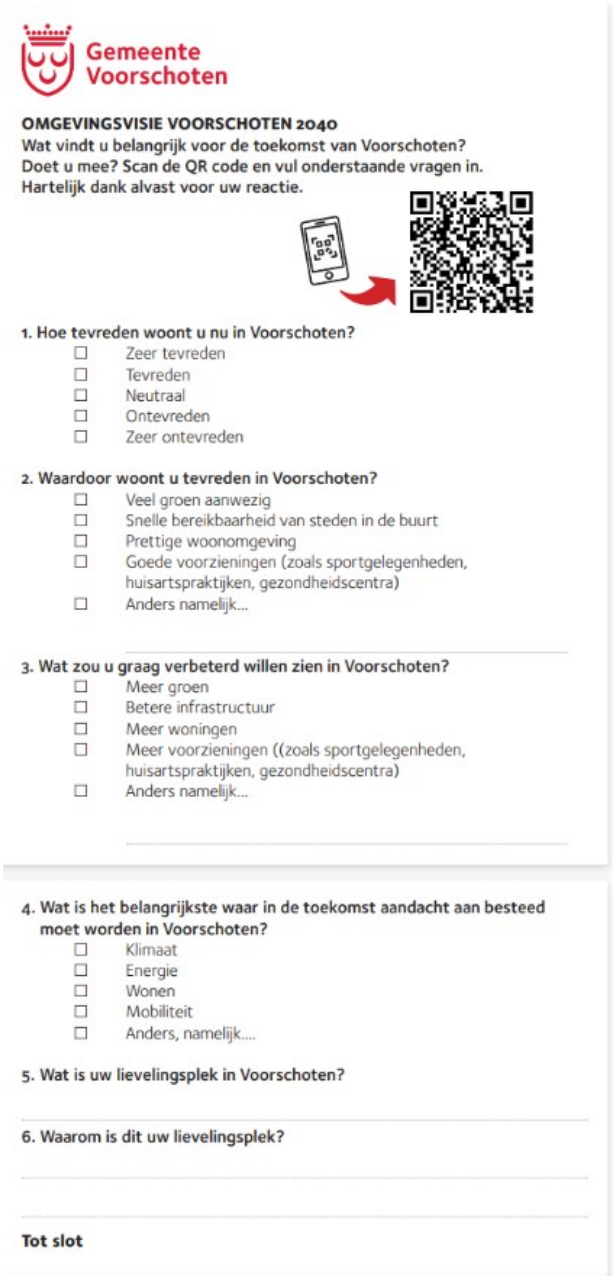

Gemeente Voorschoten

OMGEVINGSVISIE VOORSCHOTEN 2040
Wat vindt u belangrijk voor de toekomst van Voorschoten?
Doet u mee? Scan de QR code en vul onderstaande vragen in.
Hartelijk dank alvast voor uw reactie.

1. Hoe tevreden woont u nu in Voorschoten?
- ☐ Zeer tevreden
- ☐ Tevreden
- ☐ Neutraal
- ☐ Ontevreden
- ☐ Zeer ontevreden

2. Waardoor woont u tevreden in Voorschoten?
- ☐ Veel groen aanwezig
- ☐ Snelle bereikbaarheid van steden in de buurt
- ☐ Prettige woonomgeving
- ☐ Goede voorzieningen (zoals sportgelegenheden, huisartspraktijken, gezondheidscentra)
- ☐ Anders namelijk...

3. Wat zou u graag verbeterd willen zien in Voorschoten?
- ☐ Meer groen
- ☐ Betere infrastructuur
- ☐ Meer woningen
- ☐ Meer voorzieningen ((zoals sportgelegenheden, huisartspraktijken, gezondheidscentra)
- ☐ Anders namelijk...

4. Wat is het belangrijkste waar in de toekomst aandacht aan besteed moet worden in Voorschoten?
- ☐ Klimaat
- ☐ Energie
- ☐ Wonen
- ☐ Mobiliteit
- ☐ Anders, namelijk....

5. Wat is uw lievelingsplek in Voorschoten?

6. Waarom is dit uw lievelingsplek?

Tot slot

Locatie: Schoolstraat 21 mei 2024

Vraag 1.	Vraag 2.	Vraag 3.	Vraag 4.	Vraag 5.	Vraag 6.	Vraag 7.
Tevreden	Anders namelijk ... prettige sfeer	Meer woningen	Anders namelijk ... sport en spel voor kinderen	Aan de Vliet	Sfeervol	Behoefte aan meer infomatie | niet alle online | h-a-h bladen niet verdwijnen
Zeer tevreden	Anders namelijk ...veel Leidse invloeden	Betere infrastructuur	Anders namelijk..sfeer + veiligheid	Berkhoutpark	Grote tuin, dicht bij centrum	
	Anders namelijk...aardige mensen		Anders namelijk... ben eigenlijk heel tevreden	Berkhoutpark		4 woonlagen moet kunnen | Bestuur ontevreden; geef geld uit aan zinvolle zaken
Zeer tevreden	Anders namelijk...rustig, aardige mensen	Meer groen | Betere infrastructuur	Anders namelijk...beter onderhoud groen, opvang vluchtelingen misschien wat meer vrijwilligerswerk laten doen (opleiding voor hun)	Berkhoutpark	Mooi, ontspannen, functioneel	Wat gebeurt er als er meer woningen komen m.b.t. infrastructuur
Tevreden	Anders namelijk...veilig	Anders, namelijk ... iets meer horeca	Anders namelijk...economie	Berkhoutpark	Meeste groen	Kleine winkeltjes behouden
	Goede voorzieningen		Anders namelijk...groene omgeving belangrijk	Berkhoutpark		Zo houden, vooral centrum + groen
Zeer tevreden	Goede voorzieningen | Anders namelijk ... dichtbij bos, strand en dorp	Meer woningen, voor senioren in het centrum. Bv. Marinekamp	Anders namelijk...ouderen	Berkhoutpark	Levendigheid. Zelfs op zondag	Er wonen veel senioren in 'grote huizen' die graag willen verhuizen
Zeer tevreden	Prettige woonomgeving	Anders, namelijk ... niet echt idee bij	Anders namelijk...ziekenhuis Leiderdorp ver weg; slechte verbinding	Bij de Vliet, Bijdorp	Lekker groen. Ik ben heel gelukkig	Meer uitgaan. Nu op Vlietland college: misschien middelbare school. Gelukkig worden; weinig zorgen. Leuk gezin, vrienden, activiteiten
Tevreden	Prettige woonomgeving	Anders namelijk ...festivals	Energie, meer duurzame energie opwekken | Anders namelijk..straatafval, wordt nog veel op straat gegooid.	Dorp		

Locatie markt 24 mei 2024

Vraag 1.	Vraag 2.	Vraag 3.	Vraag 4.	Vraag 5.	Vraag 6.	Vraag 7.	Leeftijd
Neutraal	Prettige woonomgeving | Goe de voorzieningen	Meer woningen	Wonen	Centrum	Gezellig, winkelaanbod	Prima in Voorschoten	
Tevreden	Veel groen | Prettige woonomgeving | Goe de voorzieningen	Meer woningen | Anders namelijk... bereikbaarheid/verkeer	Mobiliteit	Mijn wijngaard	Kan ik mijn passie kwijt	Meer woningen voor de jeugd	
Tevreden	Veel groen | Snelle bereikbaarheid steden	Betere infrastructuur	Mobiliteit	Voorstraat, markt	Mooie bomen, authentiek	Weg aanpassen Karel Doormanlaan. Gem.Spoorlaan/Rousboslaan te druk door woonwijk. Engelse school/Bussen 5 en 45. Landbouwwerktuigen	
Tevreden	Veel groen | Snelle bereikbaarheid steden | Prettige woonomgeving | Anders namelijk... gezellig, aardige mensen,	Anders namelijk...Leidse weg, teveel auto's. Huisartsenpraktijken blijven. Beetje angst dat het er te weinig worden.	Wonen | Mobiliteit	Berkhoutsepark	Gezellig, lekker zitten en rondlopen	Blijven zoals het is. Meer groen.	
Tevreden	Veel groen | Snelle bereikbaarheid steden | Prettige woonomgeving | Goe de voorzieningen	Meer woningen	Klimaat	Eigen achtertuin	Voel ik me prettig	Geen, ga zo door.	
Tevreden	Anders namelijk...vertrouwd, al generaties hier	Betere infrastructuur | Anders namelijk...hou centrum levendig maar behoud kleine winkels,	Wonen, goedkoper + huur	Langs de Vliet, de parken		Verkeer op de Leidseweg. Oude Leidseweg contacten verbeterd na herinrichting, mooi geworden, wel nog veel te druk fietsers op de stoep	Vrouw
Zeer tevreden	Anders namelijk...rustig, aardige mensen	Meer groen | Anders namelijk...dat boten geen voorrang meer hebben, hermen over	Klimaat | Wonen, stop met bouwen van dure woningen. Gaat	Berkhoutsepark	Yoga, ter wadding (vogelbosje)	Blij met afvalcoach. Schofterigheid op Leidseweg	Vrouw

Locatie Voorschoten '97 25 mei 2024

Vraag 1.	Vraag 2.	Vraag 3.	Vraag 4.	Vraag 5.	Vraag 6.	Vraag 7.	Leeftijd
Zeer tevreden	Prettige woonomgeving|Goede voorzieningen	Meer woningen, jongeren/senioren, betaalbaar, meer integratie|Anders namelijk...gemeentelijke belastingen te hoog	Energie, gedwongen geen warmtenet, alleen vrije keuze|Wonen	Sportvelden, Vlietlanden + bos, landgoederen	Je ziet meer mensen genieten	Hoop dat het blijft zoals het is. niet groter doen als gemeente dan je bent.	mannen 56\63
Tevreden	Snelle bereikbaarheid van steden| Prettige woonomgeving|Goede voorzieningen	Anders namelijk...Schoolstraat, cultureel, horeca, winkels variatie	Wonen, jeugd	Rozenburg	Wandelen, groen	Integreren van doelgroepen, eenzaamheid bestrijden, beweging stimuleren, laagdrempelig, bijdrage van de gemeente	vrouw in de 50
Zeer tevreden	Veel groen|Prettige woonomgeving|Anders namelijk...dorpskarakter, ons kent ons	Meer woningen, doorstromen, geen ledenstop bij sportaccommodaties|Anders namelijk...meer financiele betrokkenheid van		Voorschoten	fijne sfeer, horeca	Knarrenhof. Integraal bouwen jong/oud. bijv. Moedergodskerk als geschikte locatie voor 100 woningen	vrouw 58
Zeer tevreden	Prettige woonomgeving, goed sociaal netwerk, goed opgeleide gemeente	Meer woningen|Anders namelijk zwalkend beleid gemeente, meer kijken naar inwoners		Voetbal, Voorstraat	Op hoog niveau gevoetbald	Wil best verhuizen. Sportbeleid versterken. Logisch denken.	Man 70
Tevreden	Veel groen, beter onderhouden|Snelle bereikbaarheid steden|Prettige woonomgeving|Goede	Betere infrastructuur, beter onderhouden|Meer woningen, voor jongeren	Wonen	Oude dorp -> graag vernieuwen	Voorstraat heel mooi, oude gebouwen		49

Locatie: Noord Hofland 28

Vraag 1.	Vraag 2.	Vraag 3.	Vraag 4.	Vraag 5.	Vraag 6.	Vraag 7.	Vraag 8.
Tevreden	Snelle bereikbaarheid steden|Anders namelijk...rustig, dichtbij, dorps	Anders namelijk...vrachtverkeer Leidseweg scheuren				Coffeeshop, hondenstrook bij de Vliet, ondenpoepzakjes ophangen over algemeen door dorp	Vrouw 45
Tevreden	Veel groen|Snelle bereikbaarheid steden|Goede voorzieningen	Meer woningen, goedkoper, flats, bij intratuin bijvoorbeeld.				Bang voorzieingen weg, zwemmen, cultuur. Goede speelvoorzieningen, goed onderhouden	Man 50
Tevreden	Veel groen|Snelle bereikbaarheid steden|Anders namelijk...rustig	Anders namelijk...soms te rustig, saai				Betere groenonderhoud, meer snoeien, meer mensen. Meer luisteren naar inwoners, klantcontact, groen. Hoge gemeentelijke belastingen. Jammer als zwembad weggaat.	Vrouw 65
	Anders namelijk...rustig klein vriendelijk dorp	Meer woningen				Te veel auto's Noord Hofland, vrachtwagen gevaarlijk. Veel mensen komen er naar toe, bang minde veilig. Goed buiten spelen. Verlies dorpse gevoel.	Vrouw 45, Man 8
Tevreden	Prettige woonomgeving|Anders namelijk...apotheek, Jumbo, boekwinkel in de buurt	Anders namelijk...meer vrijwilligers				Leegstand winkels, jeu de boules toernooi voorstraat wordt gemist. te weinig vrijwilligers. Zeeman weg en frietkot	Vrouw 85
Zeer tevreden	Anders namelijk...omdat het thuis is.	Anders namelijk...doorstroom jeugd en 55+ woningen	Wonen	Voorstraat	Bomen, markt, paardenmarkt	Te druk, 20.000 woningen erbij voor vluchtelingen	
Zeer tevreden	Prettige woonomgeving|Anders namelijk...tennis is leuk	Anders namelijk...schoenenwinkel voor kinderen		Berkhoutsepark	Speelplek		Vrouw 11

Locatie: Beethovenlaan 30 mei 2024

Vraag 1.	Vraag 2.	Vraag 3.	Vraag 4.	Vraag 5.	Vraag 6.	Vraag 7.	Vraag 8.
Zeer tevreden	Veel groen | Snelle bereikbaarheid steden | Prettige woonomgeving | Goede	Meer woningen, koop voor starters	Wonen	Voorstraat	Gezelligheid	Straatverlichting vaak kapot	Man 35
Tevreden	Anders namelijk...rustig	Anders namelijk...winkelcentrum Noord Hofland uitbreiden	Energie, meer duidelijkheid over hoe en wat	Honkbal, AdeGeest			Man 92
Zeer tevreden	Veel groen | Prettige woonomgeving	Meer woningen, betaalbaar 55+ en jongeren	Wonen	Zwembad	Iedere week zwemmen		Vrouw 63
Zeer tevreden	Veel groen | Snelle bereikbaarheid steden | Prettige woonomgeving	Anders namelijk...betere doorstroming verkeer	Klimaat | Wonen	Sportpark	Gezelligheid		
Zeer tevreden	Veel groen | Prettige woonomgeving	Betere infrastructuur	Klimaat	AdeGeest	We wonen er		
Tevreden	Veel groen | Snelle bereikbaarheid steden | Prettige woonomgeving	Meer groen | Betere infrastructuur	Klimaat	Vlietlanden	Buiten leven	Leven op de Vlietlanden met activiteiten	
Tevreden	Veel groen	Anders namelijk...Voorschoten geheel 30km. Ook doorgaande wegen!				Weer sluipverkeer; ook op doorgaande wegen. In Amsterdam kan op doorgaande wegen 30km. Ook in Voorschoten. Veel veiligheid en rust zijn bijkomende voordelen.	
Zeer tevreden	Veel groen | Anders namelijk...dorps, verenigingsleven, betrokkenheid	Anders namelijk...snellere besluitvorming, meer follow up aan interactie		Centrum	Levendigheid (gelijk aandachtspunt)	0	Vrouw 50/60
Zeer tevreden	Anders namelijk...veel betrokkenheid binnen de gemeente	Meer woningen, vooral 65+ heel weinig | Anders namelijk...jongeren trekken weg, ook jonge gezinnen, belangrijk voor de samenleving	Wonen, houd op met leuteren			Goede bus met Wassenaar afspreken voor scholieren, meer woningen starters ouderen, betaalbaarheid is nu heel slecht, doorstroming belangrijk kan nu niet weg want veel te duur, te lange procedures, meer inspraak inwoners, niet te veel luisteren naar groot kapitaal. VOV en VVE werkt goed samen. Gemeentelijke belastingen te	Vrouw 65

Locatie: Beethovenlaan 4 juni

Vraag 1.	Vraag 2.	Vraag 3.	Vraag 4.	Vraag 5.	Vraag 6.	Vraag 7.	Vraag 8.
Tevreden	Prettige woonomgeving	An ders namelijk...meer particulier initiatief bieden	Klimaat	Geen, ligt aan mijn bui	Nu meer wandelweer	Naar jongeren luisteren. Ik ben tevreden.	Man 80
Zeer tevreden	Prettige woonomgeving	Meer woningen		Centrum	Leuke horeca, winkeltjes, is echt een dorp, sociaal cultureel	Wil graag actief mee blijven doen op allerlei manieren	Vrouw 70
Tevreden	Prettige woonomgeving	Anders namelijk...niets		AdeGeest	Gezellig	Ik kijk niet zo naar de toekomst	Vrouw 67
Tevreden	Veel groen, snelle bereikbaarheid steden	Meer woningen	Wonen	Duivenvoorde	Ik hou van de natuur. Kom ik helemaal bij.	We maken ons zorgen over de toekomst. Wat houdt de omgevingswet in? Voedselbossen aanleggen, fruitbomen.	Vrouw 74
Tevreden	Veel groen, Prettige woonomgeving, goede voorzieningen, Anders namelijk..mentaliteit	Betere infrastructuur, Meer woningen, Anders namelijk...veiligheid oversteek	Wonen	Vlietlanden	De natuur, zuurstof	Meer inzetten op horeca diversiteit	Vrouw 50 Man 54
Zeer tevreden	Veel groen, Prettige woonomgeving, Anders namelijk...gemoedelijk.	Anders namelijk...niets		Vlietlanden	Naturistenstrandje, lekker eten	Lekker gezellig, ik voel me thuis. enige nadeel de bruggen. Blij met winkels Beethovenlaan.	Man 53

Locatie: station Voorschoten 6 juni 2024							
Vraag 1.	**Vraag 2.**	**Vraag 3.**	**Vraag 4.**	**Vraag 5.**	**Vraag 6.**	**Vraag 7.**	**Vraag 8.**
Tevreden	Prettige woonomgeving		Wonen	Thuis		Veiligheid	
Tevreden	Prettige woonomgeving	Meer woningen	Energie	Thuis	Fijn en prettig	Stationslaan niet bebouwen. Beter onderhoud groen	
Tevreden	Anders namelijk...gezellig		Klimaat	Thuis			
Tevreden	Anders namelijk...van der Valk		Wonen	Bibliotheek en het bos	Ik houd van het bos	Nee, heel tevreden	
Tevreden	Prettige woonomgeving, Goede voorzieningen	Meer woningen	Energie	Alles			
Tevreden	Anders namelijk...helemaal naar mijn zin, voel me veilig, netjes	Meer woningen	Wonen	De Vliet	Hele mooie plek, rust, mooi	Ik vind het een heel mooi dorp	Vrouw 52
Tevreden	Anders namelijk...mensen, netjes, goed verzorgd	Meer woningen	Anders namelijk...dat het groen blijft	Voorstraat	Mooie huizen, bomen	Cafeetjes cultuur, dat brengt mensen in het dorp samen	Vrouw 18
Tevreden	Anders namelijk..rustige buurt	Anders namelijk, te weinig hangplekken voor jongeren	Energie, Anders namelijk...vervuiling, milieu	Centrum	Sfeer, activiteiten, mensen	Vlietwijk, veiligheid is een issue, vuurwerk. Meer luisteren naar jongeren en laat ze met rust. Meer voetbalveldjes/spelen, kooitjes, samen komen.	Man 17
Zeer tevreden	Veel groen, Prettige woonomgeving	Anders namelijk...afval	Anders namelijk...speelruimtes	Rosenburgh		Meer bouwen	
Zeer tevreden	Snelle bereikbaarheid steden, Anders namelijk...rust	Anders namelijk...tevreden	Energie	Sportschool	Veel bekenden		Man 25
Zeer tevreden	Snelle bereikbaarheid steden, Prettige woonomgeving	Meer voorzieningen	Klimaat, Wonen	Centrum	Fijne plek		
Zeer tevreden	Anders namelijk, rustig, aardige mensen	Meer woningen	Anders namelijk...rustig blijven	Berkhoutpark			Man 65 Vrouw 64

Lievelingsplekken inwoners

Bijlage 2a Resultaten groepsgesprekken met basisschoolleerlingen

Gespreksverslag Nutsbasisschool

Minder auto's en langzamer rijden. Veiligere fietspaden. Auto fietspad vaak nu niet veilig. Meer groen. Op daken van scholen zonnepanelen. Meer laadpalen. Meer groene energie in huizen. Windenergie in de weilanden. Maken wel weer veel lawaai. Heel graag een shoppingmall in de winkelstraat met een Zara en Sephora. En een McDonalds met zonnepanelen op het dak. Meer speeltuinen en repareren van half kapotte speeltuinen. Museum en minigolf is leuk in Voorschoten. Jammer dat de Intratuin weg is.

Gespreksverslag Het Kompas

Meer fietsen en auto's meer elektrisch, moet dan wel groene stroom zijn en niet uit fossiele brandstoffen. Meer bomen en planten voor schonere lucht. Groene daken op flats, die ruimte is nu ongebruikt. Flats in Noord-Hofland zijn saai en grijs die zouden wel wat fleuriger mogen. Woningbouw niet ten koste van boerderijen, dan maar meer hoogbouw. Huizen maken in gebouwen die toch leeg staan. Als er te weinig ruimte voor is dan oorlog met Leiden en land inpikken. Weinig winkels en weinig voor kinderkleding. Er zijn veel kleine saaie speeltuinen, deze moeten leuker/ spannender. Voorschoten is een fijn dorp met zwembad theater winkels.

Gespreksverslag De Vink

Er wordt soms veel te hard gereden. Elektrische auto's stil en gevaarlijk. Meer snelle laadpalen. Anders half om half met auto/fiets. Klimaat is belangrijk voor de mens. Voorschoten is een prima plek om te wonen. Fijn dorp. Rustig, aardige mensen. Boven winkels huizen bouwen. Iets kleinere huizen, misschien hoger. Alleenstaande mensen in grote huizen kunnen ergens anders heen. Hier kan weer een gezin in wonen. Meer kledingwinkels. Soms vervelende jongeren bij de Jumbo. Wel graag leukere speeltuinen. Wat er gemist wordt: een moskee, creatieve cursussen, ziekenhuis, atletiekbaan, middelbare school, leuke activiteiten zoals bowlen, muurschilderingen, basketbalvereniging, speelplaatsen voor oudere kinderen (lees: groep 8), school voor vluchtelingenkinderen.

Gespreksverslag De Regenboog

Groep 7

Apart fietspad voor wielrenners. Gaan veel te hard. Snellere fietsen apart, is niet altijd ruimte voor. Minder auto's qua uitstoot. Meer fietsen en elektrische auto's. Meer laadpalen, parkeren onder de grond. Ruimte niet ten koste van bomen, natuur, zuurstof. Moet wel groene ruimte blijven. Niet alles volbouwen. Meisje wil in de buurt blijven wonen later als ze groot is. Gezellig. De Intertoys, Intersport, Jamin, Mediamarkt en Action worden nu gemist. Speeltuin bij nieuwe wijk. Er is genoeg plek om te sporten. Wel mogen er meer losse voetbalveldjes komen. Leuke plekken in Voorschoten: V'97, bibliotheek, Moments IJssalon. Stom: Aldi.

Groep 8

Meer ruimte voor de fiets, helpt om meer te fietsen. Auto's moeten zachter rijden. Meer laadpalen. Elektrische auto's maken geen geluid. Is gevaarlijk. Brommers op het fietspad zijn wel heel erg. Meer fietspaden. Park is belangrijk, ook voor andere kinderen. Meer elektrische auto's en meer op de fiets. Iedereen moet een elektrische auto kunnen kopen. Standaard bij alle nieuwe huizen dakpannen met zonnecellen. Kun je ook meteen je auto opladen. Meer regenwater opvangen zodat je geen water te kort komt in de zomer. Benzineauto's ombouwen naar elektrisch. Windmolens verstoren de vogels en maken herrie. Dus molens op zee of in weilanden. Huizen of groen. Als je alles volbouwt doe je het voor niks want dan wil niemand er wonen. Graag een Action en een Sephora. Er moet meer te doen zijn. Meer speeltuinen voor oudere kinderen (lees: groep 8). Leuke overdekte hangplekken, bijvoorbeeld een grote schommel. Nieuwere sportzaal, Vliethorst is oud. Lievelingsplek; Hoogvliet. Graag een Kindergemeenteraad.

Tijdens de gesprekken hebben we de kinderen gevraagd een tekening te maken hoe Voorschoten er in 2040 volgens hen uit moet zien. Wat is dan belangrijk als je denkt aan verkeer, duurzaamheid, wonen, winkels en spelen?

Bijlage 3a Resultaten groepsgesprek met jongeren

Gespreksverslag jongeren Omgevingsvisie Voorschoten 2040

Datum: 20 juni 2024

Aanwezig: [redacted] (Jongerenraad), [redacted] (lid GroenLinks Voorschoten), [redacted] (gemeente Voorschoten)

Centrale vraag voor de avond: “Wat voor Voorschoten willen we zijn in 2040 en welke ambities en opgaven hangen daarmee samen?”.

Voorschoten is ook voor jongeren een prettig dorp om in te wonen. Het is gezellig en iedereen kent elkaar.

Betaalbare (starters)woningen
De belangrijkste opgave voor jongeren in Voorschoten is het realiseren van betaalbare (starters)woningen. Op dit moment zijn er geen betaalbare appartementen waardoor jongeren vaak, gedwongen, thuis moeten blijven wonen. Of woonruimte buiten Voorschoten moeten vinden. In de Omgevingsvisie moet helderheid komen wanneer, op welke plekken en hoeveel betaalbare woningen gerealiseerd zouden kunnen worden. Omgekeerd gaat er dan minder ruimte zijn voor het realiseren van dure woningen.

Verbeteren sportfaciliteiten
Een andere belangrijke opgave is het verbeteren van de sportfaciliteiten. Veel voorzieningen zijn erg verouderd en voldoen niet meer aan de eisen. De sportvoorzieningen (en sportverenigingen) zouden veel meer kunnen worden gezien als een boegbeeld voor Voorschoten. Goede sportvoorzieningen kunnen voor een belangrijk deel bijdragen aan de aantrekkelijkheid van Voorschoten als dorp om te wonen en werken.

Voorzieningen
Nog een opgave is het bieden van voorzieningen: horeca (uitgaansgelegenheden en winkels). Op dit moment is er voor jongeren weinig te beleven. Als je wilt uitgaan ben je al gauw aangewezen op Leiden. Terwijl de behoefte er onder jongeren echt is om uit te kunnen in Voorschoten. Hier profiteert de horeca weer van. Jongeren geven veel geld uit tijdens het uitgaan. Laat daarbij ruimte voor jongeren om zich te ontplooien door zelf feesten of evenementen te organiseren. Het huidige cultureel centrum is erg gericht op ouderen. In het nieuwe centrum moet in de programmering meer aandacht zijn voor jongeren. Met af en toe een feest.

Overige aandachtspunten
Een thema dat vaak wordt genoemd is verduurzaming van bijvoorbeeld woningen en klimaatopgaven zoals het tegengaan van hittestress en/of wateroverlast. Hoewel belangrijke onderwerpen ligt dit meer op het terrein van andere overheden dan op het terrein van de gemeente.

Banen en werkgelegenheid houdt veel jongeren niet bezig. De meesten zitten nog op school of zijn aan het studeren. Hoogstens zijn jongeren op zoek naar bijbaantjes en daarin is voldoende aanbod.

Groen is er genoeg in Voorschoten. In het dorp zijn veel parkjes en speelveldjes. Vlietland en het groene gebied van Wassenaar zijn dichtbij.

De gemeente zou meer en gerichter met jongeren in contact moeten zijn. Sluit aan bij communicatiekanalen van jongeren. Een onderdeel van de gemeentewebsite met specifieke informatie voor jongeren. Vertel waar je mee bezig bent, betrek jongeren meer.

Bijlage 4a Resultaten online enquête op de gemeentelijke website voor inwoners

Wat is het belangrijkste waar in de toekomst aandacht aan besteed moet worden in Voorschoten?

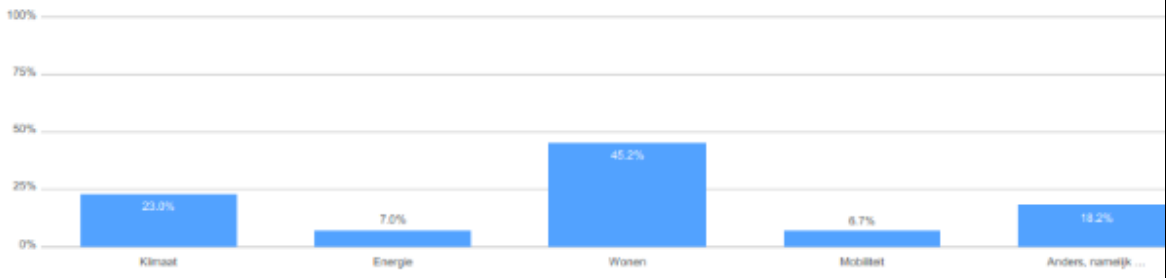

Observaties

Totaal

Bijlage 5a Resultaten bijeenkomsten met ondernemers en maatschappelijke organisaties

- → Participatiegroep Bouwen en Wonen;
- → DuurzaamheidstafelPlus
  (*Haagse Vogelbescherming, Zuid Hollands Landschap, Erfgoedvereniging Heemschut, Voorschoten duurzaam, Zon op Voorschoten, Fietsersbond Voorschoten, Coöperatie De Groene Klaver, Duurzaamheidstafel, Werkgroep Infrarood, Vrienden van Voorschoten, Bomenbond Rijnland, Krimwijkvereniging, EBS OV);*
- → Vrienden van Voorschoten;
- → Bomenbond Rijnland;
- → Ondernemers.

Op basis van 3 thema's is het gesprek gevoerd met bijbehorende uitdagingen, ambities en opgaven:

1. Een groen parkachtige gemeente met een rijke historie
2. Een gezond woondorp met een betrokken samenleving
3. Een welvarend dorp met grote steden dichtbij

EEN GROENE, PARKACHTIGE GEMEENTE MET EEN RIJKE HISTORIE

Brede Welvaart in Voorschoten is het behouden en versterken van een groene parkachtige omgeving. Waar nu en in de toekomst mensen, planten en dieren gedijen, de lucht schoon is, de temperatuur niet te hoog wordt, en er bij droogte voldoende water is, bij regen niet te veel en het water altijd schoon is. Het is een omgeving met een rijke identiteit door schoonheid uit het heden en verleden.

Gemeente Voorschoten

KUIPER COMPAGNONS

UITDAGINGEN

1. **Het bodem- en watersysteem staat onder druk** door klimaatverandering en menselijk handelen. We hebben te maken met bodemdaling, daling van grondwaterstanden en een steeds slechtere waterkwaliteit.
2. **Op sommige plekken is sprake van mindere luchtkwaliteit en geluidhinder.** Dat speelt met name langs de hoofdwegen.
3. **Een groot deel van ons huidige energiegebruik komt uit vervuilende bronnen**, zoals fossiele brandstoffen. We moeten een omslag maken naar duurzame energie.
4. **De druk op recreatie- en natuurgebieden neemt toe** door de bevolkingsgroei en verstedelijking. Het hoge aantal bezoekers heeft impact op de planten en dieren die in de gebieden leven.
5. **Door klimaatverandering hebben we vaker te maken met periodes van hitte, droogte of extreme neerslag.** Dit speelt met name in wijken met veel verharding en minder groen. Noord-Hofland, Krimwijk, Starrenburg en Vlietwijk hebben het meest te maken met deze extremen.
6. **Er is sprake van biodiversiteitsverlies** door klimaatverandering en verlies van leefgebieden van dieren en planten en vervuiling. Natuuren groengebieden zijn te veel van elkaar gescheiden waardoor het leefgebied van dieren beperkt wordt. Sommige planten die hier niet van nature voorkomen (exoten), vormen een bedreiging voor het ecosysteem doordat ze andere planten verdringen.
7. **Het erfgoed staat onder druk**. Ons erfgoed staat onder druk doordat vanuit verschillende opgaven ruimte nodig is, zoals ruimte voor energietransitie, wonen en mobiliteit. Het erfgoed van Voorschoten dienen we te beschermen en beleefbaar te maken, bijvoorbeeld door de cultuurhistorische waarden van het groen zichtbaar te maken en historische structuren zichtbaar te maken bij woningbouw.

AMBITIES

1. **AMBITIE: De logica van bodem- en watersysteem wordt leidend bij de inpassing van ontwikkelingen.**

   OPGAVEN: Bij ontwikkelingen zorgen we dat we voldoende rekening houden met de huidige en toekomstige vraagstukken rondom water en de draagkracht van de bodem. Dit betekent dat we niet bouwen op plaatsen die een belangrijke functie hebben in het watersysteem of waar de risico's op wateroverlast niet op een natuurlijke wijze zijn te beheersen.

2. **AMBITIE: Op klimaatverandering wordt geanticipeerd door de leefomgeving aan te passen om de overlast van droogte en hitte laag te houden en wateroverlast te voorkomen.**

   OPGAVEN: Dat doen we door meer ruimte te maken voor groen en water. Door minder verharding zorgen we dat water sneller opgenomen wordt door de bodem. Met meer groen dragen we bij aan meer schaduw, meer waterabsorptie, minder geluid, een gezondere lucht en een openbare ruimte die stimuleert tot beweging en ontmoeting.

3. **AMBITIE: In 2050 wordt ten minste 80% duurzame energie van de benodigde energie binnen de gemeentegrenzen opgewekt.**

   OPGAVEN: Dat doen we door te zoeken naar geschikte locaties voor zonnevelden. Ook koppelen we verschillende wijken van het aardgas af. Mogelijk sluiten we aan op een warmtenet. Verder verminderen we het energiegebruik van de gebouwde omgeving door ons eigen bezit uitstekend te isoleren en te stimuleren dat ander bezit ook zo energie-efficiënt als mogelijk wordt.

4. **AMBITIE: De leefomgeving is veilig en ondersteunt de gezondheid.**

   OPGAVEN: We bieden geen ruimte aan bedrijven om de leefomgeving aanvullend te belasten of de risicozetting te vergroten. Om luchtverontreiniging en geluidsoverlast te verminderen stimuleren we daarnaast de elektrificatie van het gemotoriseerd verkeer en actieve mobiliteit. De veiligheid van kwetsbare verkeersdeelnemers heeft voortdurend onze aandacht.

5. **AMBITIE: De natuur wordt versterkt om de biodiversiteit en recreatie te ondersteunen.**

6. **AMBITIE: Het erfgoed is beleefbaar en draagt de identiteit van Voorschoten.**

   OPGAVEN: We beschermen ons erfgoed door de openheid van het buitengebied te behouden

EEN GEZOND WOONDORP MET EEN BETROKKEN SAMENLEVING

Brede Welvaart in Voorschoten is een samenleving met diverse leeftijden, uiteenlopende sociaal-economische posities, talenten en mogelijkheden. Het heeft een woningmarkt waar voor iedereen een gezond en duurzaam thuis is: duur en betaalbaar, huur en koop, voor jong en voor oud. Er zijn voorzieningen waar inwoners samen kunnen zijn en zich kunnen ontplooien.

Gemeente Voorschoten

KUIPER COMPAGNONS

UITDAGINGEN

1. **Onze bevolkingsopbouw verandert door vergrijzing en meer eenpersoonshuishoudens.** Met name in Voorschoten neemt het aantal senioren meer toe dan in de rest van Nederland.
2. **Onze woningen sluiten onvoldoende aan bij de behoeften van onze inwoners,** zoals betaalbare woningen voor starters of levensloopbestendige zorgwoningen voor senioren.
3. **Een groot deel van de woningen is niet voldoende duurzaam.** Deze moeten verduurzaamd worden door de woningen te isoleren en aan te sluiten op duurzame energie.
4. **Welvaartsziekten zijn in toenemende mate een bedreiging voor de volksgezondheid.** Mensen hebben vaker overgewicht, hart- en vaatziekten, diabetes type 2 en bewegen te weinig.
5. **Steeds meer maatschappelijke voorzieningen staan onder druk,** zoals onderwijs, sport en cultuur. Dit komt door bezuinigingen en doordat steeds minder mensen zich inzetten als vrijwilliger.

AMBITIES

1. **AMBITIE: Er komen veel nieuwe woningen bij, waaronder een groot deel goedkoop, betaalbaar en sociaal.**

OPGAVEN: De woningbouwprogramma's voldoen aan de norm 30% sociale huur en 35% middensegement. We geven voorrang aan eigen jongeren, starters en senioren en hebben aandacht voor bijzondere doelgroepen.

2. **AMBITIE: De gezondheid van onze inwoners staat centraal.**

OPGAVEN: We zorgen voor een gezonde en groene leefomgeving die uitnodigt tot actieve mobiliteit en bewegen. We verbeteren de luchtkwaliteit en verminderen de overlast van geluid. Gezondheidsrisico's die ontstaan door hitte verminderen we door te zorgen voor voldoende schaduwplekken.

3. **AMBITIE: Verbinding, betrokken zijn en meedoen blijven de ingrediënten van de zorgzame en vitale gemeenschap.**

OPGAVEN: We zorgen dat inwoners zelfredzaam zijn en zo lang mogelijk de regie over hun eigen leven houden. Voorschoten is veilig en mensen voelen zich verbonden met elkaar. Inwoners die hulp nodig hebben krijgen de juiste ondersteuning op tijd en dichtbij huis. We stimuleren de bouw van zorgwoningen en zorgen voor toegankelijke en sociale voorzieningen.

4. **AMBITIE: Het verenigingsleven en georganiseerde sport blijven een krachtig bindmiddel in Voorschoten.**

5. **AMBITIE: Het dorpse karakter en open buitengebied blijven behouden.**

OPGAVEN: Nieuwe woningen bouwen we binnen de bestaande dorpskern, zodat we het buitengebied open kunnen houden. We kijken naar mogelijkheden om dichtbij knooppunten voor openbaar vervoer te bouwen en zijn goed verbonden met de grote steden in onze omgeving.

EEN WELVAREND DORP MET GROTE STEDEN NABIJ

Brede Welvaart in Voorschoten is een robuuste economie met een vitaal dorpshart en ruimte voor kleinschalige ondernemingen. Recreatieve kwaliteiten van landschap en historie worden benut. Het is een Voorschoten dat voorop loopt in de energie- en warmtetransitie en waar actieve mobiliteit een steeds prominentere rol inneemt.

Gemeente Voorschoten

KUIPER COMPAGNONS

UITDAGINGEN

1. **Onze voorzieningen en winkelgebieden staan onder druk.** Door de nabijheid van Leiden en Den Haag gaan veel inwoners daar naartoe voor winkels en horeca. De toename van online winkelen zorgt dat mensen minder snel naar een fysieke winkel gaan.

2. **Onze hoofdwegen zijn vaak erg druk met autoverkeer.** In Voorschoten hebben we vier hoofdwegen (Veurseweg, Wijngaardenlaan, Leidseweg en Voorschoterweg). Deze staan vaak vast, met name in de spits.

3. **De economie moet toekomstbestendig worden gemaakt.** Onze huidige economie moet duurzaam worden gemaakt en bijdragen aan de welvaart van onze inwoners.

4. **Het aantal arbeidsplaatsen is relatief laag**, maar de arbeidsparticipatie onder inwoners is nog hoog: inzetten op behouden van de economie.

AMBITIES

1. **AMBITIE: De kwaliteiten van het dorpscentrum en het station worden benut voor het binnenstedelijk inpassen van de woonopgave.**

OPGAVEN: We onderzoeken de mogelijkheid voor het verdichten rond onze twee treinstations. Hiermee sluiten we aan op de opgave om de verstedelijking langs de treinverbinding Dordrecht – Leiden ('de Oude Lijn') een impuls te geven. In het centrum van Voorschoten realiseren we extra woningen waar dat kan.

2. **AMBITIE: Het parkeervraagstuk is niet langer de showstopper voor ontwikkelingen.**

OPGAVEN: Samen met de markt en inwoners onderzoeken we hoe we kunnen zorgen dat er ruimte is om binnenstedelijk te bouwen met een maatwerk parkeeropgave die de levensvatbaarheid van ontwikkelingen niet om zeep helpt. Zonder dat dit leidt tot onacceptabele overlast of bereikbaarheidsproblemen.

3. **AMBITIE: Het aandeel van gezonde en duurzame mobiliteit neemt toe.**

OPGAVEN: We zetten duurzame mobiliteitsvormen, zoals lopen, fietsen en openbaar vervoer, op één. Dit draagt bij aan een leefbare gemeente. We houden aandacht voor een bereikbaar, veilig en betrouwbaar verkeersnetwerk dat toegankelijk is voor verschillende doelgroepen.

4. **AMBITIE: Het dorpscentrum en winkelgebied Hofland worden vitaler en aantrekkelijker.**

OPGAVEN: We zorgen dat onze winkelgebieden aantrekkelijker worden voor ondernemers en bezoekers zodat levendige centra ontstaan. We zorgen dat het fijne plekken worden om te verblijven en om elkaar te ontmoeten. De openbare ruimte richten we groen in en we bieden meer ruimte aan voetgangers.

5. **AMBITIE: We zorgen voor aantrekkelijke en toekomstbestendige bedrijventerreinen.**

OPGAVEN: We hebben er aandacht voor dat onze bedrijventerreinen voldoende ruimte bieden en betaalbaar zijn. We stimuleren het intensiveren

6. **AMBITIE: Voorschoten is aantrekkelijk voor recreanten en toeristen**

OPGAVEN: We vergroten de bekendheid en

Gespreksverslag Participatiegroep Bouwen en Wonen Omgevingsvisie Voorschoten 2040

Datum: 28 mei 2024
Aanwezig: deelnemers Participatiegroep Bouwen en Wonen

Opzet van het gesprek is het bespreken van de bedoeling en de aanpak van de Omgevingsvisie Voorschoten. Daaropvolgend een discussie over uitdagingen, ambities en opgaven voor Voorschoten in 2040.

Deel 1: Bedoeling en aanpak van de Omgevingsvisie Voorschoten 2040

Er is gesproken over de plek van de Omgevingsvisie binnen de Omgevingswet. De mogelijkheden die de visie biedt om vanuit een integrale aanpak regie te voeren op de ruimtelijke ontwikkeling van Voorschoten.

Onderwerpen die aan de orde kwamen:

- Belangrijk om helder te definiëren waar de Omgevingsvisie zich op richt. Welke elementen maken deel uit van 'de omgeving' en welke uitspraken kunnen daarover in de visie worden gedaan.
- Zorg voor een participatieproces waarin de verschillende groepen uit de maatschappij daadwerkelijk worden bereikt en de mogelijkheid hebben om hun inbreng te leveren. Juist ook groepen die minder geneigd zijn om informatieavonden te bezoeken, zouden actief moeten worden benaderd.
- Er is twijfel of de enquête die bij de start van het proces is uitgezet, veel bruikbare opbrengst zal leveren. De vragen lijken wat algemeen en toevallig. Daarbij is het ook de vraag in hoeverre deze een representatief beeld van de mening onder de bevolking oplevert.
- Om te zorgen dat de visie daadwerkelijk betekenis krijgt voor de gemeente, is het belangrijk dat de visie daadwerkelijk richting geeft en dat er duidelijke keuzes gemaakt worden. Niet alles zal overal tegelijk kunnen.

Deel 2: Discussie over uitdagingen, ambities en opgaven voor Voorschoten in 2040

Vanwege uitgebreide gesprekken over de *bedoeling en de aanpak van de Omgevingsvisie* bleef er te weinig tijd over voor discussie over de *uitdagingen, ambities en opgaven*. Per e-mail zijn de posters met de thema's gestuurd waar de deelnemers hun reactie op konden geven. Hieronder een overzicht van deze reacties.

Reactie deelnemer:

"*Ik vind de 3 posters al heel prima! De gemeente heeft breed gewinkeld in bestaand beleid voor klimaatadaptatie, de woonvisie, de ontwikkelingsvisie centrum, warmte/energie beleid, sociaal beleid, en dan mis ik vast nog een paar terreinen. Vanuit ons groepje W&B ben ik vooral bezig met (verrassend) woningen. Daar zie ik intensievere bebouwing en bewoning in het dorp: dus de grote parkeerterreinen (die gelukkig in handen van de gemeente zijn) gebruiken voor woningbouw en groen, met minder auto's, en die onder de grond. Dat geeft meer mensen in het centrum, meer dynamiek, meer draagvlak voor winkels, horeca, voorzieningen. Ik schat dat er een paar honderd woningen bij kunnen. En als ik rondkijk in nieuwbouw in Rijnsburg, in Leiden, dan zie ik voorbeelden: leuke nieuwe straatjes en wijkjes, mooi, met afwisseling, met mooie bakstenen. Dat mag ook in meer bouwlagen tot bijv de hoogte van het kerk dak, ik schat 5 lagen. In de Omgevingsvisie van Leiden wordt de nieuwe wijk Lammenschans genoemd met net zoveel woningen als in Stevenshof op een vijfde van de oppervlakte. Ik ben tegen hoge flats in het centrum van Voorschoten maar een hogere woningdichtheid dan in een buitenwijk is prima.*

Dat raakt ook aan energie en warmte (nieuwe woningen gelijk energieneutraal bouwen), aan klimaatadaptatie (veel blauw en groen verwerken in nieuwbouw), aan mobiliteit (parkeren). Nu Leiden betaald parkeren uitbreidt zullen meer automobilisten misschien gaan uitwijken naar

Voorschoten. Ik verdenk veel langparkeerders bij de twee NS-stations ervan dat ze gratis parkeren en verder met de trein naar Schiphol en steden als Leiden, A'dam en Den Haag gaan. Ik zou dus een voorstander zijn van betaald parkeren, zeker in de buurt van winkels en de stations. Zoiets werkt als een olievlek: de omliggende buurten krijgen dan meer auto's, dus ook daar wordt betalen nodig. In Leiden kost de eerste auto 61 euro pj, een tweede en derde snel meer. Prima. Of is dat te gedetailleerd voor de Omgevingsvisie?

Bij NS-station Voorschoten is hopelijk bijzondere bebouwing mogelijk. (Als ik er uit de trein stap ruik ik bij zuidwestenwind de stallen van boer Van Vliet. Dat is dorps thuiskomen midden in de Randstad, heerlijk). Het plan is om op het Stationslaantje een flat met drie lagen 117 sociale huurwoningen neer te zetten. Ik vrees een standaardflat, een doos met galerijen aan de spoorkant. Zou daar wat speelser en mooiers ook denkbaar zijn: een visitekaartje voor Voorschoten en een genoegen voor zowel bewoners als mensen die erlangs lopen en rijden, en ernaar kijken? Maar misschien is dit te gedetailleerd voor de Omgevingsvisie. In het algemeen zou die wel kunnen zeggen: nieuwbouw moet kwalitatief top zijn, qua ontwerp en aanblik, qua materialen (circulair), qua energie (nul).

Tot slot: Voorschoten kent weilanden en parken, beide groen maar zeer verschillend. Zouden die weilanden (helaas veelal leeg, zonder schapen of koeien) niet meer als een park eruit kunnen zien met wandelpaden, afwisselend groen, ook wat bomen, biodiversiteit, met water? Met zo nodig een vergoeding voor de eigenaar/ boer voor het onderhoud aan de natuur? Nu zijn de meeste weilanden alleen kijkgroen. Dat kan veel meer zijn."

Reactie deelnemer:

"Met alle nieuwe plannen en visies doet het College en ambtenaren voorkomen dat Voorschoten zwemt in het geld: dat is verre van. Zoals in de bespreking gezegd: ik mis een inventarisatie en discussie/inbreng van de onderwerpen die tot "de Omgevingsvisie" horen. Behoud van enig uniformiteit binnen mijn rijtjes huizen: Uniformiteit in vergunde dakkappellen binnen eenzelfde rijtje woningen. Zelfde kleur; zelfde kozijn indeling zodat omgevingsaanzien uniform en architectuur behoudend blijft. Leiden niet vergelijken met Voorschoten: Leiden is een stad. Ik mis in het geheel een beleid t.a.v. de ondernemers (anders dan de centrumondernemers).

Ik mis beleid tav toegangswegen/bereikbaarheid ondernemers/industrie gebieden. Nieuw aan te brengen parkeerplaatsen aanpassen op de huidige en toekomstige auto breedte. Ik mis een invalidenbeleid en participatie: aanpassingen op stoepen, straten, toegang winkels etc. Behoud van groene buitengebieden. De Veurse weg moesten de kassen weg onder het mom van "groene corridor". Kassen zijn vervangen door woning bouw. Wees transparant in de daadwerkelijke doelstelling en behoudt het karakter van dit dorp. Uniformiteit in uitvoering van wat Gemeente noemt nieuw "beleid". Waarom is net nieuw aangelegde oude Leidse weg geen verhoogd parkeren en delen in wijk Adegeest wel? Wat is het nut t.o.v. de kosten veel meer afwegen. Geen grillen van planologen/architecten maar kijk naar de praktische uitvoering in relatie tot het geld wat het kost. Investeren in nieuw groen aanleg is verloren geld als het onderhoud niveau op klasse C blijft waardoor de aanleg binnen de kortste tijd zijn tuin - architectuur heeft verloren. Je kan van alles verzinnen maar als er geen Handhavingscapaciteit is, is het zinloos. Nieuwbouw door architecten met flair en creativiteit laten ontwerpen (voorbeeld Allermansgeest). Betaald parkeren is alleen zinvol als je erop kan handhaven: dus geen betaald parkeren want het jaagt nog meer centrum bezoekers weg naar bv Wassenaar en the Mall waar je gratis parkeert.

Weilanden hebben een agrarische bestemming: met vee of gewassen. Dat bepaalt de eigenaar van de Weilanden. Veiligheid krijgt in dit document/visie te weinig aandacht. Terwijl Voorschoten door het niet hebben van een Politiekantoor en onzichtbare BOA's en Wijkagenten, een hoge graad van criminaliteit heeft. Huur niet overal dure externe bureaus voor in: gebruik burger participatie. Het opleidingsniveau van Voorschoten is hoog. Gebruik die kennis van burgers en brand ze niet af met "schijn burger participatie."

Reactie deelnemer:

“Zoals in een separate email die ik naar je stuurde, wilde ik je vragen jouw e-mails ook cc naar alle participatie groep leden (incl. de wethouder) te sturen. Zo wordt de hele groep geïnformeerd over wat eenieder schrijft/vindt waardoor er een open discussie binnen de groep is Zou je je originele email alsnog cc alle leden kunnen sturen.

Wat ik helaas in je email mis zijn al onze opmerkingen die wij afgelopen Woensdag als participatie groep al geuit hebben. Of waren onze opmerkingen niet van toegevoegde waarde? Dan mag je dat ook zeggen. In onze participatie groep is er altijd open communicatie. Wat ik in de gehele project aanpak ook mis, is de participatie van alle ondernemers van Voorschoten (niet alleen de centrumondernemers). Zij zullen hun eigen wensen/eisen hebben in wat voor hun “Omgeving” is.

Zoals ik afgelopen woensdag al opmerkte: er is nu al door jullie al een enquête onder de bewoners uitgebracht en blijkbaar zijn er in het centrum al bewoners benaderd. Is het dan niet “mosterd na de maaltijd” dat wij Participatie groep nu pas betrokken worden en onze mening gevraagd wordt over de opzet van het project. Dat is zonde van onze tijd. Ook merkte ik woensdag op dat ik in het project een project definitie van welke elementen “de Omgeving” bevat. Jij liet in je presentatie sheet een kolom zien met elementen die niet te lezen waren (nu als sheet toegevoegd in je email). In de opzet van het project; is het dan niet verstandig om eerst consensus (ook van onze participatiegroep) te hebben over welke aandachtsgebieden onder “Omgevingsvisie” wordt verstaan? En duidelijke project afgrenzing.

Deze fase met de daarbij behoren participatie van ons heb ik gemist en nu krijgen we al geheel uitgewerkte sheets. Ook in de inleiding van de enquête miste ik een inleiding met onder ad 4 benoemde “Omgevings” elementen. Er is al een enquête uitgegaan die geen informatieve inleiding had: een vraagstelling heeft lang die niet alle onderwerpen die onder “omgeving” worden verstaan, bevatte. Je vraagt met die enquête tijd en energie van de burger in een fase waar wij Participatie groep nog geen eens gekend waren. Ik denk niet dat dat de juiste invulling is van “Participatie”. Door de inhoud van de enquête is het afbreukrisico tav het enthousiasme van de burgers is daarmee groot. Wat je wilt bereiken met deze enquête begrijp ik (maar hoorde dat ook van andere burgers) (en las dat op sociale media, is voor mij niet te begrijpen.

Ik ga daarom nu nog niet op detail in op je sheets voordat hetgeen afgelopen Woensdag door ons is ingebracht ook verwerkt is. Ik beperk mij reactie tot het bovenstaande: eerst moet er een project definiëring en -plan zijn. Die heb ik gemist.”

Reactie deelnemer:

“De 3 posters zien er al heel goed uit. XXXX en XXXX hebben ook al een aantal aandachtspunten genoemd. Die aandachtspunten zijn daarmee al mooi in beeld gekomen.

Je kan er natuurlijk wel verschillend over denken, bijvoorbeeld over betaald parkeren bij het station ja of nee en wat te doen met weilanden. Topprioriteit blijft wat mij betreft de woningbouw en vooral starterswoningen en seniorenwoningen. Ik ondersteun het idee van Koen voor appartementengebouwen, niet al te hoog, met parkeren eronder in het centrum.

Behoud van het winkelgebied met ruimte voor activiteiten moet wel blijven. Er komt naar mijn idee vaak behoorlijk wat publiek naar de festiviteiten die in het centrum worden georganiseerd, vooral die met muziek (en een drankje...). Bij het station zal vast ook een appartementencomplex kunnen komen, ik hoop dat het gaat lukken. Parkeren is vanzelfsprekend een aandachtspunt. Aan bereikbaarheid kan misschien nog meer invulling worden gegeven in de woonvisie. Ik weet niet goed hoe, maar het is een feit dat er maar een paar mogelijkheden zijn om met een auto vanaf Leidschendam door Voorschoten naar Leiden te komen en dat het soms even kan duren.

(Bovendien blijft het altijd goed opletten bij de rotonde bij het gemeentehuis, met de auto's, fietsers en voetgangers daar). Als meer woningen bijkomen vraagt dat ook een daaraan aangepast verkeersplan voor Voorschoten. Verder kan er misschien nog wat meer genoemd worden over de mogelijkheden voor bijzondere doelgroepen zoals de mindervaliden. Ook zou het fijn zijn er als er ruime aandacht is voor de sportvoorzieningen. Voorbeeld: ik hoor sinds jaren geluiden over de wens voor een goede atletiekbaan, waarvoor de leden van die vereniging vele sponsoracties doen (zelf ben ik overigens geen lid).

Als er meer woningen komen, met voor een deel voorrang voor eigen inwoners die in Voorschoten kunnen blijven wonen, dan komen daar misschien ook meer mogelijkheden. Alles hangt samen. Daarom is een Omgevingsvisie ook belangrijk."

Reactie deelnemer:

"Ik meldde al op onze sessie dat die Omgevingsvisie naar mijn overtuiging een kort en bondig stuk moet worden. Het heeft geen zin de bestaande beleidsnota's (zoals daar zijn: structuurvisie, verkeersvisie, woonvisie, ontwikkelvisie centrum, klimaatadaptatiebeleid etc.) nog eens uitgebreid te herhalen. Daarom: pak daaruit de conclusies en (nog belangrijker) doe heldere uitspraken op het vlak van ruimtelijke ordening. Onderstaand enkele suggesties:

- *Infrastructuur: verbeter de Noord/Zuid verbinding (aanpak rotonde gemeentehuis, verwijder tussenstrook Veurseweg, een alternatieve route voor autoverkeer direct naast en langs het spoor tussen einde Bachlaan en rotonde einde Wijngaardenlaan, een naar de Leidseweg doorgetrokken Multatulilaan, een fietspad west van het spoor tussen Stevenshof/Leiden en Dobbewijk, openstelling Noord-Hoflandbrug, bredere fietspaden/smallere stoepen)*
- *Wonen: doe wat voor de broodnodige doorstroming (bouw exclusief voor 60+, vrijkomende huurwoningen met prioriteit naar 60+), bouw betaalbare en kleinere wooneenheden op centrumlocaties*
- *Besluiten m.b.t. locatie gemeentelijk uitvoerend bedrijf, parkeerlocatie bedrijfswagens, parkeervoorzieningen centrum, sanering bedrijventerrein Molenlaan, verdere invulling bedrijventerrein Dobbewijk*
- *Groenstructuur: koesteren en waar mogelijk een recreatieve functie*

Kortom: er moet REGIE worden gevoerd!"

Impressie Omgevingsvisie Voorschoten 2040 thema duurzaamheid

Datum: 24 juni 2024
Aanwezig: vertegenwoordigers diverse organisaties op het gebied van duurzaamheid, biodiversiteit en energietransitie

---

De bijeenkomst vond plaats in twee blokken. In het eerste blok is plenair gesproken over de het belang van de omgevingsvisie voor Voorschoten en de wijze waarop de Omgevingsvisie in Voorschoten wordt uitgewerkt. In het tweede blok is in deelgroepen gesproken over ambities, uitdagingen en opgaven voor Voorschoten 2040.

Blok 1: Omgevingsvisie Voorschoten 2040

Opmerkingen/discussiepunten:

- *"Belangrijk om in de visie echt keuzes te maken en ook vanuit die keuzes aan de slag te gaan. Dat vraagt om een goede uitvoeringsparagraaf en ook om doelstellingen die meetbaar zijn, waarop gestuurd kan worden."*
- *"Het visievormingstraject en de participatie daarbij, kan een belangrijk instrument zijn om bewustwording te creëren voor de opgaven waarvoor we staan en de impact die dat kan hebben op de ruimtelijke inrichting van Voorschoten."*
- *"De Centrumvisie die door de raad is vastgesteld is een visie die een op een zou kunnen worden opgenomen in de omgevingsvisie en qua inhoud en opzet ook inspiratie zou kunnen bieden voor andere deelgebieden binnen de gemeente."*
- *"Participatie is erg belangrijk voor de Omgevingsvisie en dat vergt tijd. Gelijkertijd is het de bedoeling om de visie in het najaar van 2025 vast te stellen. Dit betekent dat het proces creatief moet worden ingestoken."*
- *"Als het echt de bedoeling is om een integrale visie op te stellen, zal ook het participatieproces integraal moeten worden vormgegeven. Dus geen sectorale bijeenkomsten, maar bijeenkomsten waar uiteenlopende belangen worden uitgenodigd."*

Blok 2: Ambities, uitdagingen en opgaven voor Voorschoten 2040

Aan de hand van drie poster is het gesprek over de toekomst van Voorschoten gevoerd vanuit drie invalshoeken:

1. Groene parkachtige gemeente met een rijke historie
2. Een gezond woondorp met een betrokken samenleving
3. Een welvarend woondorp met grote steden nabij.

Voor elke invalshoek waren op basis van ambtelijke input en andere participatiebijeenkomsten kernkwaliteiten, uitdagingen en ambities geformuleerd. De deelnemers werd gevraagd met "geeltjes" reacties dan wel aanvullingen te geven.

	EEN GROENE, PARKACHTIGE GEMEENTE MET EEN RIJKE HISTORIE		
Algemeen			
Uitdagingen	1.	Bodem - en watersysteem staat onder druk	Het watersysteem is niet goed maar wordt langzaam beter.....
	2.	Mindere luchtkwaliteit en geluidhinder	Milieu stickers voor verkeer
	3.	Huidige energieverbruik uit vervuilende	Wie doet wat en wie betaalt?
	6.	Biodiversiteitsverli	Is het verlies aan biodiversiteit binnen Voorschorten bekend?
			Zoek naar de groene diamanten en zorg voor rustgebieden en
Ambities	1.	Bodem - en watersysteem wordt leidend	Vervuling van lucht en water ondermijnt onze welvaart
	2.	Leefomgeving aanpassen op klimaatveranderin	Zeer mee eens! Probeer duidelijk te maken dat dit een doorgaand proces is We bouwen voort op iets dat al in gang is gezet
	3.	2050 80% duurzame energie binnen	80% is onhaalbaar. Steun projecten elders. Geen zonnevelden maar op daken
			80% is niet realistisch. Neem hier de doelstellingen uit RES en WTW1.1 (bijv. x % van de woningen van het gas af.
	4.	Leefomgeving veilig en ondersteunt	Gaat ten koste van de economie
			Formuleer dat we duurzame bedrijven stimuleren en ondersteunen bij de transitite
	5	Biodiversiteit en recreatie versterken natuur	De groenverbindingen zijn grotendeels vernietigd (Duivenvoordecorridor, Rijnlandroute). Niet verder verstoren maar openhouden wat open is
			Prima! Natuur ondersteunt welvaart
			Ook klimaatprobleem ondersteunen
			Denk ook aan de gelegenheid voor natuurbeleving door
	Aanvulle nd		Biodiversiteitsbehoud is voorwaarde voor ontwikkeling. Zonder bijen geen voedsel en geen welvaart
			Onderzoek de mogelijkheden van Land v Rodenburg voor
			Dreigende druk van de enorme woningbouwopgave in ZH noopt tot denken in aanvaarbare veranderbaarheid van diverse
			Voorschoten is vol. Niet meer zoeken in kwantiteit maar in kwaliteit. Bijvoorbeeld andere woonvormen
			Meer open zwemwater
			Zorg voor een landbouwsector die een boterham kan verdienen en de omslag kan maken naar een duurzame, natuur inclusieve landbouw. Geen verrommeling
			Circulariteit
			Agrarisch gebied is belangrijk voor openheid en weidevogels

	EEN GEZOND WOONDORP MET EEN BETROKKEN SAMENLEVING		
Algemeen			Zorg voor een hierarchie in randvoorwaarden
Uitdagingen	2	Woningen sluiten onvoldoende aan bij behoeften	Kijk naar het verleden. Wat is er misgegaan
	3	Groot deel woningen is niet duurzaam	Hou rekening met de kosten.
			Stel kennis beschibaar
	4	Welvaartsziekten bedreiging volksgezondheid	Woonomgeving moet uitnodigen tot bewegen en "wild" spelen van kinderen.
			Maatregelen tegen hittestress
			Mensen die leven in het groen zijn gezonder, bewegen meer en voelen zich beter. Dus behoud het groen en versterk het waar mogelijk
	5	Maatschappelijke voorzieningen onder druk	Er is een conflict tussen bouwen en natuur
	Aanvullend		Een belangrijke uitdaging is het betrokken houden van inwoners bij plannen
			Er nieuwe gezonde basis nodig waarin wordt ingezet op biodiverstiteit en klimaatadaptatie. Anders wordt het
Ambities	1	Meer goedkope, sociale en betaalbare woningen	Meer woningen voor jonge gezinnen (midden segment) is zeker noodzakelijk
			Niet alleen bouwen voor "the upperclass"
	4	Verenigingsleven en sport blijven bindmiddel	Hoe houden we betrokken vrijwilligers om sportverenigingen, cultuur, duurzaamheidsactiviteiten etc. te behouden. De
	Aanvullend		Natuurinclusief bouwen
			Bouw vooral in het centrum. Dat draag ook bij aan doorstroming op woningmarkt, zorg voor draagvlak voor het voorzieningenniveau in het centrum en kan worden gecombineerd met gezondheidscentra
			Meer woningen zijn nodig, maar vooral goedkopere en kleindere woningen
			Het buitengebied mag niet verder worden aangetast
			De uitdaging zal vooral zijn hoe we de ambities en doelstellingen weten te realiseren
			Ook groen is nodig om mensen uit te nodigen te
			De verharding van het grondoppervlak is een groot probleem en heeft negatieve impact op de biodiversiteit
			Wat is er voor nodig als we zelfstandig willen blijven?
			Het woningtekort (zeker betaalbaar) is enorm. Dus er is grote druk om te bouwen! Bijvoorbeeld "straatje erbij".
			Voorschoten is geen dorp maar een woon-werkgebied voor 26.000 inwoners
			Foto van het dorpskarakter mist
			De karige openruimte bepalen ook de indentiteit van Voorschoten

	WELVAREND DORP MET GROTE STEDEN NABIJ		
Algemeen			
Uitdagingen	Aanvullend		Vergrijzing, te weinig mogelijkheden voor jonge
			Energietransitie heeft een grote impact op de fysieke leefomgeving. Hoe maken we
			Leiden en Den Haag zijn dochtbij. Wat is de regionale
Ambities	1	Kwaliteiten centrum en station benut voor woonopgave	Woonbeleid inzetten voor bruisend centrum = meer
			Zorg voor juiste woningaanbod, gezien
	2	Parkeren geen showstopper ontwikkelingen	Mee eens! Greenwheels
			Is maatwerk. Verlanging van
	3	Gezonde en duurzame mobiliteit neemt toe	Waar is Voorschoten van? Duurzame mobiliteit is een landelijk thema.
	5	Aantrekkelijke en toekomstbestendige bedrijventerreinen	Dobbewijk uitbreiden om elders te kunnen schuiven
			Ontwikkel dit samen met de betreffende wijk. Win-win
	6	Voorschoten is aantrekkelijk voor recreanten en toeristen	Toekomstigbestendige bedrijventerrein op bestaande terreinen en niet goedkoop in weilanden. Dichter en hoger bouwen. Eventueel wonen en bedrijven.
			Toeristen vinden ook Mall of
			Hoe verkopen we
	Aanvullend		Klimaatadaptatie en biodiversiteit hier ook bij
			Flexwerkers!
			Zuinig omgaan met ruimte. Parkeergarages onder winkel-
			Graag welvaart eerlijker

Afsluiting

In een beknopte plenaire afsluiting zijn de opmerkingen besproken. Aanwezigen is gevraagd aanvullende opmerkingen toe te sturen. De *Vrienden van Voorschoten*, de *Bomenbond Rijnland* en *Duurzaamheidstafel* hebben een aanvullende notitie gestuurd. Deze notities zijn hieronder toegevoegd. Afgesproken is om na de zomer, voor vaststelling van het Ambitiedocument, een vervolgbijeenkomst te organiseren met een breder gezelschap dan sec de Duurzaamheidstafel*plus.*

Het proces:

1. De omgevingswet verplicht iedere gemeente om een Omgevingsvisie op te stellen. In die Omgevingsvisie legt de gemeente haar ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vast. Wettelijk moet de Omgevingsvisie voor 1-1-2027 zijn vastgesteld. Voorschoten streeft ernaar om de Omgevingsvisie gereed te hebben in Q3 2025, op tijd om een rol te kunnen spelen in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2026. (zie startnotitie Omgevingsvisie Voorschoten 2040 (Z/24.083988/3859250) van 27-2-2024, behandeld in de raadsvergadering van 11-4-2024).
2. De Omgevingsvisie moet leiden tot een Omgevingsplan. Het omgevingsplan komt in de plaats van alle bestemmingsplannen. Kenmerkend is dat de huidige bestemmingsplannen, die overigens voorlopig geldend blijven, het karakter hebben ‘nee, tenzij’ (iets is níet toegestaan, tenzij…); de omgevingswet en dus ook het Omgevingsplan gaan uit van ‘ja, mits’ (alles is toegestaan, behalve…). Dat betekent dat een gemeente expliciet moet gaan aangeven wat niet is toegestaan. Wat niet benoemd is, is derhalve toegestaan. Overigens moet Rijks- en Provinciaal beleid dwingend worden opgenomen.
3. In 2014 heeft de gemeente ter voorbereiding van een structuurvisie een gesprek met de bevolking opgestart (actie Staatsen/de Beer) voor een toekomstvisie van Voorschoten 2025. OGLV heeft ter voorbereiding daarvan zelf een Toekomstvisie Voorschoten 2025 opgesteld voor die aspecten, waar OGLV zich sterk voor maakt(e): Oud, Groen en Leefbaar. De samenvatting van die Toekomstvisie Voorschoten is als bijlage 1 toegevoegd. Het overgrote deel van de punten is nog steeds relevant.
4. Dit stuk is tot stand gekomen op basis van intensief overleg binnen de Planologie Commissie van OGLV/VvV en na overleg met de Duurzaamheidstafel.

Voor de Toekomstvisie van Voorschoten willen we een aantal thema’s opvoeren, die we in de komende tijd (al of niet samen met de Duurzaamheidstafel) verder moeten uitwerken. Deze lijst kan langer/korter worden, maar we benoemen nu de punten, die ons belangrijk lijken.

1. Voorschoten zelfstandige gemeente?
   Dat is zeker niet vanzelfsprekend. De samenwerking in de Leidse regio zal voortschrijden en zeker voor Leiden zal de verder integratie óók bestuurlijk boven de horizon blijven. De komende jaren zijn voor de gemeenten cruciaal i.v.m. de voorziene lagere uitkeringen uit het gemeentefonds.
   Wil Voorschoten zelfstandig blijven dan moeten in ieder geval de gemeentefinanciën op orde blijven en moet Voorschoten laten zien dat het als zelfstandige gemeente kan blijven functioneren. Een inhoudelijk kwalitatief stevige omgevingsvisie -tot stand gekomen met voldoende burgerparticipatie- zal zeker als een testimonium daarvoor kunnen gelden.
   Samenwerking in regionale samenwerkingsvormen zoals Duin, Horst en Weide kan ook enig gewicht in de schaal leggen, evenals samenwerkingsvormen met andere gemeenten (ook op personeelsgebied om carrièrekansen voor ambtenaren mogelijk te maken).
   Kortom niet te voorspellen, maar alert blijven en eigen taken goed uitoefenen.
   Overigens is de bestuurlijke organisatie van ons land primair een bovengemeentelijke aangelegenheid (Rijk en Provincie). Het Hoofdlijnenakkoord zegt hier niets over.
2. Erfgoed
   OGLV/VvV is voornemens een Erfgoedcommissie op te richten, die zich richt op behoud en ontwikkeling van het erfgoed (materieel en immaterieel).
   Erfgoed is expliciet onderdeel van de belangen in de omgevingswet genoemd (ook i.v.m. verdrag van Faro); de cultuurhistorische kaart is een goede bouwsteen.
   Kernpunt zal zijn om het te behouden erfgoed te benoemen, te bewaren en ontwikkelingen toe te staan (ook in verband met duurzaamheid en klimaatadaptatie). Het Gemeentehuis moet zeker op de monumentenlijst komen. De kwaliteit van het erfgoed -zeker in het centrum- moet

hoog op de agenda staan en mogelijk bewaakt worden middels regelgeving. Handig gebruik maken van waterlopen kan de kwaliteit ook verhogen (zie ook 3).
Dit thema is ook van belang in relatie tot marketing, toerisme en welzijn.
OGLV/VvV zal dit zeker een van de speerpunten van de omgevingsvisie willen laten zijn omdat het erfgoed zozeer het karakter van ons dorp bepaalt, dat een stevige inhoud ten goede komt aan ons dorp op vele gebieden. Natuurlijk moet het erfgoed ook mee in de ontwikkeling op diverse andere thema's. De gemeente Voorschoten moet zich duidelijk uitspreken over overleg en samenwerking met de Erfgoedcommissie van OGLV/VvV.

3. Ontwikkeling van het Centrum
   De Centrumvisie is daar een uitstekende leidraad voor. Daarin komt alles aan de orde. De visie zal hopelijk grotendeels voor 2040 gerealiseerd zijn. Het is een compleet en helder stuk. Bij het bouwen van woningen op de noord- en zuidflank zal het accent gelegd moeten worden op kwalitatief goede, maar ook kleinere woningen voor ouderen en starters.
   Doordat het centrum meer bevolkt wordt, zal dat ook een opleving van het centrum tot gevolg hebben. (zie ook het thema 'woningbouw'). In het centrum moet het accent liggen op wonen, winkelen, uitgaan en cultuur.
4. Het Buitengebied
   Het buitengebied (buiten de bebouwde kom, dus de overkant van de spoorlijn, land van Rodenburg en de Duivenvoordecorridor) moeten van bebouwing gevrijwaard blijven. Het voormalige Voorschotense buitengebied is goeddeels opgeslokt door bebouwing, laatstelijk met Roosenhorst en nu weer met Noortveer in de Duivenvoordecorridor. Daar moet een streep getrokken worden, te beginnen met het land van Rodenburg en de Papenwegse polder.
   Wel landschappelijke ontwikkelingen stimuleren, die het gebied opwaarderen mede in het licht van duurzaamheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Duurzame energie (wind en zon) niet in het buitengebied; zie punt 7. De landbouw in het buitengebied zal meer circulair moeten worden en meer moeten bijdragen aan natuurwaarden en biodiversiteit. Ook voor de recreatie en ontspanning van de inwoners speelt het buitengebied een belangrijke rol. Omdat het buitengebied ook een belangrijke rol vervult voor natuurwaarden en biodiversiteit moet het buitengebied voldoende schalig blijven (niet verknippen). Met de grote grondeigenaren in dit gebied moet hier overleg over gevoerd worden.
5. Groen in de bebouwde kom
   Kwalitatieve opwaardering van het groen in de bebouwde kom mede ter bevordering van biodiversiteit. Het gaat meer om de kwaliteit dan om de kwantiteit. Er moet een stevig bomenbeleid komen, bijvoorbeeld: voor iedere gekapte boom komen er twee jonge bomen bij; aandacht voor inheemse loofbomen met 'grote kruinen' i.v.m. de verkoeling en vergroening. Groen in kwantiteit afstemmen met Woningbouw (kan dus minder, maar dan wel kwalitatief beter). Beter benutten van daken voor vergroening (sedum daken en groene gevels), waar zonne-energie niet mogelijk is.
6. Woningbouw
   Voorschoten moet rekening houden met een bevolkingsgroei, die mogelijk iets lager kan liggen dan het landelijk gemiddelde, maar toch altijd nog zo'n 5% zal bedragen. Het gaat dan om circa 1250 inwoners, die een beroep doen op ruim 750 woningen. Met de achterstand, die Voorschoten op dit moment in het betaalbare segment heeft, moet rekening gehouden worden met de bouw van 1500 tot 1750 woningen tussen nu en 2040. OGLV heeft al een uitgebreide beschouwing gegeven over de mogelijkheden van woningbouw in de komende jaren naar aanleiding van de ontwikkelingen rond het 'land van boer Rodenburg. De behoefte aan woningen (met name betaalbare) moet gerealiseerd worden binnen de bebouwde kom. OGLV heeft in 2023 aangegeven dat zeker 1400 huizen kunnen worden gebouwd. Dat is voldoende tot 2030/2035. Voor zover er meer woningen gebouwd moeten worden moeten we gaan denken over het 'vervangen van wijken' bij voorbeeld de Vlietwijk. De woningen daar zijn dan zo'n 75 jaar oud en toe aan vervanging/grootschalige renovatie. Bij nieuwbouw moet gedacht worden aan 6/7 bouwlagen en bij renovatie optoppen met minimaal twee bouwlagen, zodat daar enkele honderden woningen extra gerealiseerd kunnen worden.

Steviger regie nemen op het hele woningbouwproces ook voor duurzaamheid en klimaatbestendigheid. Bouwen voor jongeren, alleenstaanden en ouderen. Dat betekent kleinere wooneenheden met name in het sociale segment of de midden huur.
Ook zal eindelijk eens duidelijkheid moeten komen wat de mogelijkheden zijn op het terrein lang het Nicolaespad. De vervuiling op dat terrein is al jaren in onderzoek. Met beschermende maatregelen moet daar gebouwd kunnen worden (er stond al eerder een noodschool). Laat dit nu eens een terrein worden waar tiny houses (30 tot 50 m²) kunnen worden gebouwd.

7. Duurzaamheid
   Voorschoten zal zich minimaal moeten houden aan de landelijke doelstellingen op het gebied van het energiebeleid. Dat betekent dat we ons in 2040 minimaal halverwege de doelstellingen tussen 2030 en 2050 moeten bevinden Dat zijn abstracte getallen en dus werken we dat wat nader uit voor de situatie van Voorschoten. Maar Voorschoten kan en mag wel een stapje extra doen.
   Zonne-energie verplichten op daken van overheids- en bedrijfsgebouwen.
   Geen zonneweiden in het buitengebied; windenergie voor V. niet heel erg relevant.
   Stevig aandeel van de woningen aansluiten op het warmtenet (in 2040 40 à 50%).
   Voldoende ruimte laten voor individuele of collectieve verduurzaming van woningen.
   In bepaalde wijken waar geen warmteaansluiting zal komen (Allemansgeest, Voorsche Park, Fortuijn van V., Segaar/Arsenaal, Starrenburg II…) stimuleren van individuele/ collectieve oplossingen voor een CO2 neutrale warmtevraag. In 2040 moet dat gelden voor 10 à 20% van de woningen. Dan is in 2040 50 tot 70% van de woningen klimaatneutraal. De overige 30 tot 50% volgen in de tien jaar daarna. De huidige krapte en congestie op het landelijke stroomnet, die in de toekomst waarschijnlijk alleen maar zal toenemen, noopt tot lokale oplossingen op kleine schaal. De opslag van energie wordt steeds belangrijker nu we meer duurzame energie gebruiken. Door opgewekte elektriciteit niet in een keer naar het net te sturen, kunnen wij het elektriciteitsnet ontlasten. De thuis- en buurtbatterijen gaan een steeds grotere rol spelen in het energiesysteem en een snelle opkomst is voorzien. Netbeheerders houden er rekening mee dat op korte termijn (3-7 jaar) deze batterijen significant in aantal zullen toenemen. Nadruk moet ook worden gelegd op het draagvlak bij de bevolking; per wijk moeten bewoners meegenomen worden in de (on)mogelijkheden.
8. Klimaatadaptatie
   Zie inbreng duurzaamheidstafel en OGLV voor dit thema in 2023
   In de bebouwde kom meer aandacht voor bomen, wadi's voor verkoeling en waterberging.
   Meer groen in tuinen systematisch aanpakken, minder vrijblijvend(?). Nu komen er jaarlijks meer stenen bij dan eraf gaan. Aanpak o.a. via de in Voorschoten werkzame hoveniers, die klantgericht advies moeten geven. De gemeente zou een norm kunnen stellen in de Plaatselijke verordening, bijvoorbeeld maximaal 30% versteend oppervlak per perceel.
   Aandacht voor hittestress, waterberging.
9. Biodiversiteit
   Belangrijk thema in alle andere thema's: bijenlinten, vogelkasten, vleermuizen etc.
   Zeker ook in het buitengebied stappen zetten naar duurzame landbouw.
   Mag best naar voren getrokken worden, omdat het nodig is en er een groeiend draagvlak voor is onder de bevolking.
10. Bedrijvigheid
    Ook voor de ondernemende Voorschotenaar moet ruimte zijn om zich economisch te ontplooien. De gemeente doet een onderzoek naar de mogelijkheden van en op de bestaande bedrijfsterreinen, waarbij vergroening een rol speelt. Daarnaast kan gedacht worden aan ruimere mogelijkheden om aan huis een onderneming te starten (garage, uitbouw) en zou het in-/oprichten van een bedrijfsverzamelgebouw een goede stimulans kunnen zijn.
    Hierbij geldt naast de vorige punten ook de aandacht voor circulariteit.
11. Verkeer/verkeersveiligheid
    Geen grote nieuwe infrastructurele ingrepen; wel betere ontsluiting richting Leiden (Lammenschansplein is in aanbesteding). Richting Wassenaar en Leidschendam-Voorburg

geen maatregelen. In het dorp moet het verkeer zich aanpassen aan de bestaande infrastructuur; meer fietsen, deel-auto's, OV etc. Betere fietsvoorzieningen (bredere fietspaden). Verkeersveiligheid blijft onverminderd de aandacht vragen (ook in fysieke voorzieningen zoals oversteekplaatsen en maximale snelheid in de woonwijken). Voor veel inwoners scoort dit hoog en er is dus een breed draagvlak voor. Mobiliteitshubs, buurtbatterijen, nieuwe visie op parkeren.

12. Burgerparticipatie
    Dat is een horizontaal thema, dat overal speelt. Maak gebruik van de deskundigheid van burgers en zet burgerparticipatie in bij alle thema's. De aanloop naar deze omgevingsvisie is in ieder geval een goede start.
13. Voorzieningen, speelplaatsen, fietspaden, zwembad, sporthal
    Analyseer het hele gebied van de bebouwde kom op veilige verbindingen naar school en sport. Ruimte voor avontuurlijke speelplekken. Verbinden van waterlopen om kleine recreatie op het water mogelijk te maken.

Dit alles zal verder moeten worden uitgewerkt. OGLV/VvV wil in samenwerking met de Duurzaamheidstafel een ondersteunende en stimulerende rol richting de gemeente en de andere stakeholders spelen. Daar moet de gemeente wel tijd en ruimte voor laten in de tweede helft van 2024. Dat proces moet niet om procedurele redenen al te zeer ingekort worden, omdat dat aan het eind van de rit alleen maar meer vertraging zal opleveren. De inhoud van de omgevingsvisie is nu eenmaal de essentie. Het proces moet daaraan ondersteunend zijn.

Bijlage 1: Samenvatting van de 'Toekomstvisie Voorschoten in 2025' van OGLV (geschreven in 2014)

1. Thema Oud: ontwikkelingen in het centrum:
   - herontwikkeling MOC terrein als versterking historisch centrum
   - aandacht voor Oranjeplein als entree voor het centrum (was vroeger mooi plein met rozenperken)
   - aandacht voor historisch decor in het centrum, ook voor niet monumentale bebouwing
   - aandacht voor concurrerende ontwikkelingen die levensvatbaarheid centrum en winkelgebied bedreigen (vgl. Leidschenhage, Versmarkt vd Valk e.d.)
   - concentratie culturele voorzieningen indien verplaatsing aan de orde is
   - herbezinning op plaatsing kunstwerken zoals standbeeld paard, fonteinen etc.
2. Thema Groen: actieve recreatie en natuurbeleving:
   - aanhaken bij regionale ontwikkelingen (bijv. Duin, Horst en Weide)
   - met groen 'verzachten' van harde oevers Vliet en Korte Vliet
   - goede natuurverbindingen voor planten en dieren (denk ook aan oversteekplaatsen in de kanalen en ecoducten over wegen)
   - tijdelijk inrichting braakliggende terreinen t.b.v. natuur en/of recreatie
   - wilde speelplekken voor de jeugd en NME voorzieningen
   - aandacht voor mogelijkheden uitbreiding fietspaden en toegankelijker maken van groengebieden rond Voorschoten
   - meer bankjes/rustpunten op interessante plekken
   - watertoerisme bevorderen, langs de Vliet verbinding met centrum markeren
   - ruimte reserveren voor initiatieven als voedselbos (eigen verbouw groenten en fruit)
3. Thema Leefbaar: duurzaamheid:
   - benutting leegstaande (kantoor) panden om noodzaak nieuwbouw te verminderen
   - planologisch ruimte scheppen om aan huis kantoor of niet-hinderlijke werkplaats in te richten
   - hergebruik oude spullen stimuleren
   - brede toepassing van zonne-energie (denk ook aan gemeentelijke daken en daken van grote bedrijfsgebouwen)
   - mogelijkheden verbetering afvalverwerking en -scheiding nagaan (ook herintroductie chemo-kar voor klein elektrisch en chemisch afval)

- bevorderen fietsgebruik en uitbreiding elektrische oplaadpunten (ook voor auto's)
- stimuleren eigen verantwoordelijkheid inwoners voor schoon en aantrekkelijk houden van de omgeving
- ecologisch beheer van parken, bermen en oevers
- behoud groene ruimte voor opvang regenwater

Naast deze thema's werd in de Toekomstvisie aandacht gevraagd voor burgerparticipatie in een zo vroeg mogelijk stadium van ruimtelijke ontwikkelingen en voor de rol van de gemeente als facilitator voor initiatieven vanuit de bevolking.

Notitie Bomenbond Rijnland

Beste mensen,

De Bomenbond Rijnland is blij met de mogelijkheid inbreng te hebben op de Omgevingsvisie van Voorschoten. Wij maken hier dankbaar gebruik van.

Zoals wij al bij onze verschillende inbrengen in de gemeenteraad hebben aangegeven, bijvoorbeeld bij klimaatadaptatiebeleid en verschillende bouwplannen, zijn bomen een belangrijke waarde in onze omgeving. Zij zijn bron van leven, zeker als zij ouder zijn, bieden voedsel en verblijf aan dieren, bieden mensen schaduw en verkoeling op warme dagen. Bomen vangen CO2 af. Mensen zijn vaak gesteld op bomen. Dat zien we aan protesten tegen kap. Bomen vergoten het welzijn van mens en dier. Tenslotte zullen wij als gemeenschap immense opgaven in de toekomst het hoofd moeten bieden. Bomen vervullen hierin een cruciale rol.

Bomen en biodiversiteit vervullen dus een belangrijke rol. Ze zijn cruciaal voor onze toekomstige omgeving en verdienen een prominente plaats in de Omgevingsvisie van Voorschoten. Op deze basis bouwen we een gemeente waar het prettig wonen, werken, leren en ondernemen is. Het groene karakter van Voorschoten is onze kracht en pracht. Deze versterken is een goede keuze.

Concreet pleit de Bomenbond Rijnland voor:

1. Een gezonde bodem. Niet alleen bevinden zich in de bodem riool, elektriciteitskabels, waterleidingen, maar ook leven daar bodemdieren, die de basis van biodiversiteit zijn, en in de bodem zijn bomen en andere vegetatie geworteld. Dit vereist zorgvuldig omgaan met de verschillende opgaven, waarbij voldoende ruimte blijft voor leven. De toename van de verharding is een groot probleem, niet alleen in Voorschoten, maar in heel Europa. Ook het gebruik van chemische middelen tegen onkruid en ongewenste dieren moet sterk beperkt worden.
2. De ontharding van tuinen, speelplekken, moet gestimuleerd worden. Deelname aan het Nederlands kampioenschap tegels wippen speelt hierin een belangrijke rol. Dit voortzetten is belangrijk en verdient aandacht.
3. Bomen zorgen ook op hun beurt voor een gezonder bodemleven. Ook om die reden moeten bomen gekoesterd worden en kan het aantal het beste uitgebreid worden. De Lijst beschermwaardige bomen zou bij voorkeur fors uitgebreid moeten worden
4. ‘Kale’ grasveldjes, snippergroen kunnen het beste kwalitatief verbeterd worden. Dan zal ook op die plekken de biodiversiteit versterkt worden.

5. In het verlengde hiervan is meer doorgroeibare verharding gewenst boven de grond, als er al sprake is van verharding, en voldoende ruimte onder de grond voor water om in door te sijpelen.
6. Bomen hebben ruimte nodig. Voordat er plannen voor ontwikkeling van een gebied worden gemaakt, moet daarom voldoende ruimte voor bestaande bomen gereserveerd zijn. Dan hoeven al bestaande bomen niet gekapt te worden omdat ze te dicht op later gebouwde huizen staan.
7. Als bomen vervangen moeten worden, is het het beste als bomen van gelijke boomwaarde terugkomen. Jonge bomen functioneren nog niet optimaal. Dat doen zij pas na 35 à 40 jaar. Gezien de termijn waarop Voorschoten klimaatbestendig moet zijn, is het zaak niet al te jonge bomen te planten.
8. Diepere wortels zorgen voor meer waterberging, de structuur van de bodem verandert ook door bomen waar deze meer water op kunnen vangen. Met het oog op de toename van hevige regenval is het dus belangrijk te kiezen voor bomen met diepere wortels.
9. Neem de landelijke bomennorm van het Norminstituut bomen als uitgangspunt. Deze norm is gericht op het behoud en de toename van groenoppervlakken en boomkroonvolume (BKV). Bepaal dus hoeveel boomkroonvolume een boom kan ontwikkelen, wat er nodig is aan groeiplaats, en voor het verkoelen van een wijk. De omvang van het bladerdek zegt veel meer over de hoeveelheid functies die de boom kan leveren dan het aantal bomen dat aanwezig is. Vier jonge bomen kunnen niet op tegen een oudere boom met groter bladerdek.
10. Een bomenbalans laat zien hoeveel bomen er in een project staan, hoeveel erbij komen en verdwijnen en het effect daarvan op het boomkroonvolume. Daarom is het goed als er voor specifieke projecten een bomenbalans wordt opgemaakt.
11. Burgers zouden deze informatie over bomen gemakkelijk moeten kunnen vinden en kunnen participeren in het bomenbeleid. Zie hiervoor ook de afspraken in het verdrag van Aarhus. In dit verband is het ook belangrijk dat burgers in staat worden gesteld te reageren op bv kapaanvragen door ze hiervoor voldoende tijd te geven. Dus minimaal 6 weken.
12. Voor het welzijn van mensen is bewegen erg belangrijk. Een groene omgeving nodigt hen daartoe uit. Voorschoten is een groene gemeente. Het is belangrijk om groen op loopafstand voor iedereen te hebben.
13. Mensen vinden een prettige winkelomgeving erg belangrijk als zij kiezen waar zij gaan winkelen. Bomen en ander groen spelen hierin een belangrijk rol. Vergroen het centrum verder.

Notitie Duurzaamheidstafel

De Duurzaamheidstafel Voorschoten (D-tafel) hecht groot belang aan de op te stellen omgevingsvisie. De D-tafel heeft het veelvuldig over de energietransitie, klimaatadaptatie en het belang van een impuls voor de biodiversiteit en deze thema's zullen terugkomen in de omgevingsvisie. Het integrale karakter dwingt gemeenten om alle opgaven in samenhang te zien, waardoor het helder wordt dat er ook conflicterende ambities kunnen zijn. De omgevingsvisie vergroot daarmee ook de bewustwording van de burgers in het dorp.

De D-tafel geeft graag bij de start van het proces input op de uitdagingen en ambities én het proces van de omgevingsvisie in het algemeen. De gemeente kan dit meenemen in het ambitiedocument dat na de zomer verschijnt.

Allereerst spreekt de D-tafel haar waardering uit over de beoogde aanpak met het participatieproces. De D-tafel committeert zich aan dit proces en participeert graag in een open en constructieve samenwerking met andere stakeholders. De ambitie om ruim voor de volgende gemeenteraadsverkiezingen in 2026 de omgevingsvisie vastgesteld te hebben, valt te prijzen. De ambitieuze planning kan echter wel op gespannen voet staan met een zorgvuldig participatieproces.

De uitdagingen en ambities die de gemeente presenteerde op de bijeenkomst van 24 juni zijn een mooie eerste aanzet van de opgave die ons dorp wacht richting 2040. De D-tafel bepleit dat de uitdagingen specifiek gemaakt worden op de situatie in Voorschoten én dat de ambities zo concreet mogelijk worden. Kwantitatieve doelstellingen maken het mogelijk om de voortgang te monitoren, uitvoering te toetsen en eventueel bij te sturen.

Gelukkig kunnen we ons baseren op reeds afgesproken beleid, zoals voor klimaatadaptatie. Het gaat er nu om door te pakken en van Voorschoten een dorp te maken dat werkt aan de uitdagingen van deze eeuw. Deze omgevingsvisie geeft ons de kans om bestaand beleid te concretiseren zodat heldere planregels in het omgevingsplan kunnen landen. Een voorbeeld is natuur-inclusief bouwen: waar moet een nieuwe wijk exact aan voldoen om natuur-inclusief te zijn?

Niet alle ambities van verschillende thema's in het ambitie document zullen overal volledig te verenigen zijn. Het bouwen van meer woningen en behoud/uitbreiden van meer groen is daar een voorbeeld van. De D-tafel pleit derhalve voor heldere afwegingskaders in de omgevingsvisie (uitvoeringsparagraaf), zodat er na vaststelling helderheid is over de stappen erna. De gemeente heeft op drie posters de uitdagingen en ambities voor de relevante thema's opgenomen. Ter aanvulling ziet de D-tafel ook graag de thema's circulariteit, (omgaan met) drinkwater, landbouw en sociale innovaties op voedselvoorziening (Herenboeren, voedselbos etc).

Het proces om te komen tot een omgevingsvisie biedt de mogelijkheid om burgers te betrekken bij de energietransitie, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Deze opgaven vergen fysieke ingrepen, denk aan extra transformatorhuisjes, windmolens, warmteoverdracht stations (WOS), wadi's en gescheiden rioolstelsels. Veel burgers hebben hier nog geen idee van, terwijl ze wel mee moeten werken om de ambities te verwezenlijken en deze voorzieningen e een aanzienlijke impact op de fysieke leefomgeving hebben. De D-tafel vraagt hier aandacht voor. Het gaat dan niet alleen om de preventieve maatregelen die nodig zijn, maar ook om het verstrekken van informatie hoe te handelen in geval van calamiteiten en hiermee de weerbaarheid te vergroten.

Gedetailleerde input Duurzaamheidstafel Omgevingsvisie Voorschoten 2040

1. **Aanleiding om de omgevingsvisie op te stellen**

   Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is ook de gemeente Voorschoten verplicht een omgevingsvisie op te stellen. De gemeenteraad heeft de startnotitie hiervoor vastgesteld en de gemeente is gestart met fase 2: het aangeven van de ambities en opgaven. Op 24 juni presenteerde de gemeente de eerste ideeën over de uitdagingen en ambities aan verschillende stakeholders actief rond klimaat en biodiversiteit. De Duurzaamheidstafel Voorschoten (D-tafel) heeft de bijeenkomst als constructief ervaren en

waardeert de open houding van de gemeente voor suggesties vanuit het maatschappelijk speelveld.

2. D-tafel ziet grote meerwaarde van de omgevingsvisie

Het opstellen van een omgevingsvisie is een verplichting vanuit de Omgevingswet. De D-tafel ziet grote meerwaarde in zo'n visie, vooral als die:

a. De thema's duurzaamheid, energie, natuur en biodiversiteit volop aandacht geeft;
b. Concrete kaders biedt voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen en richting geeft aan ruimtelijke initiatieven en investeringen;
c. Duidelijk maakt waar kansen en opgaven liggen, inclusief kaders hoe in geval van conflicterende ambities afwegingen gemaakt worden;
d. Een concrete uitvoeringsparagraaf bevat als opzet voor omgevingsplan/ programma's;
e. Het resultaat is van een goed doorlopen participatie-traject: breed opgezet, continuïteit met de stakeholders en zowel formeel als informeel overleg.

Dit zijn onze vijf succesfactoren voor de Voorschotense omgevingsvisie.

Opbouw notitie

Met deze notitie maakt de D-tafel graag gebruik van de mogelijkheid om schriftelijk input te leveren. We gaan in op 1) het proces om te komen tot de omgevingsvisie, 2) de algemene ambities en uitdagingen, 3) de ambities voor klimaat en biodiversiteit en 4) enkele specifieke suggesties gebaseerd op de eerder gedeelde posters met ambities en uitdagingen. De succesfactoren hierboven worden op verschillende plekken toegelicht.

Visie Voorschoten 2040
Ter voorbereiding van de input voor de omgevingsvisie hebben enkele D-tafel leden persoonlijke beelden geschetst hoe Voorschoten er in 2040 uit kan zien. Ze zijn in kaders opgenomen.

3. Het komende proces naar de omgevingsvisie

De D-tafel onderschrijft het doel om de omgevingsvisie ruim voor de volgende gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 vast te stellen. Dit heeft echter wel tot gevolg dat de planning vrij krap en ambitieus is. De opbouw van ambitiedocument naar bouwstenennota naar (ontwerp) omgevingsvisie betekent dat er eind 2024 al sterk getrechterd wordt richting de inhoud van de omgevingsvisie. Dit staat op gespannen voet met het participatieproces. De uitdaging is om de betrokken stakeholders ook per fase aan boord te houden. Dit vraagt van beide kanten een constructieve houding én soms wat creativiteit om het participatieproces te laten slagen. Het feit dat de gemeente de mogelijkheid biedt om in augustus te bespreken de wijze waarop input wordt verwerkt in het (concept) ambitiedocument wordt door de D-tafel gewaardeerd. De D-tafel levert graag input en zet zich in om op korte termijn kennis en expertise, zowel binnen als buiten de tafel, te mobiliseren als dat nodig is.

In de bijeenkomst van 24 juni is ingegaan op de wijze waarop de participatie wordt georganiseerd. De D-tafel is zeer te spreken dat er in het verdere proces geen sectorale sessies meer georganiseerd worden, maar dat gesprekken integraal met meerdere stakeholders en belangengroeperingen gevoerd worden. Indien planning en agendering van de participatiemomenten op tijd bekend zijn kan in de voorbereiding sectorale afstemming plaatsvinden. Voor de D-tafel ligt samenwerking met Vrienden van Voorschoten, bomenbond en/of de energiecorporatie Voorschoten voor de hand.

[redacted] over Voorschoten in 2040: Overal in het dorp zie je gescheiden liggende fietspaden met veel groen. Bomen staan op plekken waar ze nooit meer weg hoeven omdat de ondergrondse

bekabeling en leidingwerken onder stoepen en fietspaden zijn gelegd. De straten zijn dan ook aangenaam koel in de zomer.
Op grote parkeerplaatsen heeft de verstening plaatsgemaakt voor halfdoorlatend materiaal, zodat regenbuien soepel kunnen afvloeien naar een van de vele wadi's. Op plaatsen met meer ruimte tussen de huizen, vormen kleine groepjes bomen, struiken en planten groene clusters. Daartussen staan speeltoestellen voor kinderen en ook openbare fitnessapparaten voor jongeren en volwassenen. Perkgroen heeft meerdere niveaus; bodem bedekkende planten in combinatie met heesters en een enkele boom. Langs slootoevers en bermen bloeien kruidenrijke grasmengsels, het wemelt er dan ook van de insecten. In het algemeen is er meer bodemleven want her en der liggen omgezaagde boomstammen tussen de perken. Historisch Voorschoten doet zijn naam eer aan. Dat is goed terug te zien in de prachtige gevels die zijn behouden. Lelijke panden hebben plaatsgemaakt voor mooiere en winkels hebben geen schreeuwerige brede puien maar bescheiden namen. Overal in het centrum siert verticaal groen de gevels. Voorschoten heeft een inhaalslag gemaakt door ruim boven de 30% norm sociale en betaalbare woningen te bouwen. Hierdoor is er ruimte in de oudere wijken gekomen voor kleinschalige appartementencomplexen met een prettige binnentuin. Op de bushokjes zie je sedumdaken en daken van appartementen, scholen, winkels en bedrijven zijn voorzien van zonnepanelen. Net buiten de gemeentegrens ligt de milieustraat waar je eerst langs de circulaire winkel gaat om je gebruikte meubels en losse bouwhout in te leveren. Hier werken mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt met veel plezier. Heel Voorschoten komt erlangs voor een paar plankjes of een tweedehands meubeltje.

4. Algemene opmerkingen over de ambities en uitdagingen

Analyse huidige situatie naar de toekomst.

Voor het verzamelen van input voor het ambitiedocument heeft de gemeente drie posters ontwikkeld die ingaan op:

1. De kernkwaliteiten van Voorschoten (zeer summier); 2. Uitdagingen waar Voorschoten voor gesteld staat; 3. Ambities voor de omgevingsvisie.

De D-tafel heeft er begrip voor dat, omwille van de voortgang, niet eerst uitvoerig is stil gestaan bij beschrijving van de huidige situatie en analyse van de kernwaarden van het dorp. Aan de hand van ambtelijke sessies is al een goede eerste slag geslagen. De D-tafel ziet echter het risico dat als het fundament niet robuust genoeg is het proces naar een omgevingsvisie verderop vertraging oploopt. Geadviseerd wordt om bestaande stukken zoals Dorpsprofiel Voorschoten te actualiseren (ook al dateert deze analyse uit 2017). Daarnaast kunnen de generieke uitdagingen met betrekking tot klimaat, biodiversiteit en energie specifiek gemaakt worden voor de gemeente Voorschoten. Hierdoor wordt nog beter inzichtelijk gemaakt wat de uitdagingen voor Voorschoten zijn, van groot belang op het moment dat afwegingen tussen ambities gemaakt worden.

Bestaand beleid

Bij het opstellen van de omgevingsvisie wordt gelukkig voortgewerkt op bestaand beleid. Voor

Voorschoten zijn Europees, nationaal, provinciaal en het eigen gemeentelijk beleid van belang. De Nationale Klimaatadaptatie Strategie en het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie stellen de kaders voor de klimaatadaptatie onderdelen van de omgevingsvisie. Advies: check de ambities vanuit landelijk beleid én maak deze voor Voorschoten concreet.

Voor de transparantie in het proces is het wenselijk om een helder overzicht te maken van de herkomst van de ambities in het ambitiedocument. Welke ambities zijn al landelijk, provinciaal en/of gemeentelijk vastgesteld beleid? En op welke vlakken zijn de ambities aangescherpt, gewijzigd en/of toegevoegd? Een voorbeeld betreft de ambitie uit het Klimaatadaptatiebeleid Voorschoten dat natuur inclusief bouwen het uitgangspunt is bij nieuwbouw. In het ambitiedocument zou dat aangescherpt moeten worden tot bouwen voor biodiversiteit (vogels, vleermuizen en insecten) én klimaat (groene daken, groene tuinen, semi-verharde oprit). Een

ander voorbeeld zijn de ambities voor de energietransitie in 2040. De doelen voor 2030 en 2050 zijn al bekend. Hier ligt een kans om de ambitie voor 2040 te definiëren. Natuurlijk met onzekerheden, maar dat geeft richting ook voor de inwoners. Zij moeten immers de grootste stappen (met steun/aanmoediging van de gemeente) zetten.

Figuur 1 Voorbeeld van natuur inclusief bouwen vanuit Milieu Centraal

Meer dan alleen ruimtelijk beleid

In de omgevingsvisie gaat het om integrale visie op de thema's die relevant zijn voor het fysieke domein. Het klimaat adaptief maken van het dorp is een belangrijke opgave. De gemeente heeft hierbij een voorbeeldfunctie, maar kan dat niet zonder burgers en bedrijven. Eigenaarschap van bewoners is een belangrijke succesfactor. Het is de vraag of extreme overlast door veranderend klimaat altijd voorkomen kan worden. De D-tafel vraagt om in de omgevingsvisie aandacht te geven aan het informeren, betrekken en enthousiasmeren van de bevolking van Voorschoten én voorlichting te geven hoe te handelen in geval van extreme situaties (de weerbaarheid vergroten).

Wet- en regelgeving is een thema dat niet meteen ruimtelijke consequenties heeft, maar essentieel is voor integrale oplossingen. Bijvoorbeeld: het beschermen van cultuurhistorische waarden is soms tegenstrijdig met klimaatambities. Het plaatsen van kunststof kozijnen met HR+++ is vanuit duurzaamheids- en leefbaarheidsperspectief wenselijk maar kan bij monumentale gebouwen op bezwaar stuiten.

Figuur 2 Ambities vanuit Deltaplan Ruimtelijke adaptatie die geen directe ruimtelijke component hebben maar wel relevant zijn voor de omgevingsvisie

Naast uitdagingen ook kansen

Definieer naast de uitdagingen ook de kansen die er liggen op de verschillende thema's. Eén van de zeven ambities voor een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting van Nederland is het benutten van meekoppelkansen: reeds voorziene acties óók benutten voor wat nodig is voor klimaatadaptatie, zoals bij de vernieuwing van riolering en de weginrichting. Goed om voor de verschillende beleidsthema's hier invulling aan te geven.

Ambities kunnen conflicteren

Niet alle ambities zullen naar verwachting overal ruimtelijk ingepast kunnen worden. Binnen klimaat, energie en biodiversiteit zien we veel ambities die elkaar versterken (natuur voor biodiversiteit en vasthouden water), maar ook conflicten in de schaarse ruimte. Een klimaatrobuuste inrichting én energieneutraal dorp vraagt nogal wat fysieke ingrepen, zowel bovengronds als ondergronds. Het gaat daarbij om transformatorhuisjes (hogere electriciteitsvraag), warmtepompen, buurt- of wijkbatterijen, windmolens, warmteoverdracht stations (WOS), buizen voor warm water, koude-warmte opslag, wadi's en greppels, gescheiden rioolstelsel, ondergrondse wateropslag, etc. De D-tafel vindt dat de omgevingsvisie hiervoor de nodige ruimte moet bieden. Twee ambities die niet overal te verenigen zijn, betreft bouwen van woningen en behoud en uitbreiden van bestaand groen. De D-tafel ziet graag een duidelijk afwegingskader.

[redacted] over Voorschoten in 2040: Voorschoten is een prachtig groen dorp met veel eigen voorzieningen en evenementen. De dorpskern bruist dankzij het ruime aanbod aan winkels, horeca en flexibele werkplek omgevingen en is daarmee de ontmoetingsplaats voor jong en oud. Voorschotenaren zijn nauw betrokken bij het dorp en hebben oog voor elkaar. De basis hiervoor is het drukke verenigingsleven en evenementen zoals de paardenmarkt. Binnen het dorp is er de laatste jaren veel bijgebouwd, zodat voor alle soorten huishoudens mogelijk wordt een eigen plekje te kunnen bemachtigen. Dankzij de natuur inclusieve inpassing zijn de effecten op de natuur hierbij tot een minimum beperkt. De nadruk lag hierbij op het bouwen van seniorenwoningen, waardoor er veel ouderen hebben kunnen doorstromen en grote gezinswoningen beschikbaar komen. Bij de planning van bouwlocaties is al goed rekening gehouden met het principe van "water-bodem-sturend". De publieke ruimte is verder klimaat robuust ingericht: de gevolgen van extreme wateroverlast worden beperkt dankzij greppels, wadi's en multifunctionele voorzieningen (speelpleintjes etc.). Ook de groenblauwe verbindingszones die zijn aangelegd voor verdere verbetering van de biodiversiteit dragen hieraan bij. Door gescheiden stelsels voor riool en regenwater én het lokaal bergen van water (afkoppelen van wijken) blijft de mate van wateroverlast te overzien. De tuinen en opritten van de huizen zijn ontdaan van te veel steen, waardoor het water de kans krijgt om te infiltreren. De chemische en ecologische waterkwaliteit van de watergangen in Voorschoten heeft hierdoor een flinke impuls gekregen. Mocht er desondanks toch sprake zijn van overlast, dan zijn de Voorschotenaren dankzij een uitgebreid participatie traject goed voorbereid hoe hier mee om te gaan. In de zomers houden Voorschotenaren het hoofd koel door de extra geplante

inheemse bomen, waardoor het bestaande groene karakter verder is versterkt. Na het uitbreiden van de plezierhaven is tevens een zwemstrand gecreëerd, zodat Voorschotenaren ook dichter bij een frisse duik kunnen nemen. De gemeente Voorschoten is erin geslaagd om handen en voeten te geven aan de energietransitie. Samen met de bewoners is het gelukt om te komen tot een afgewogen oplossing van regionale initiatieven zoals warmtelink en meer lokale oplossingen om te komen tot een klimaatneutraal dorp in 2050. De ruimtelijke inpassing die hiervoor nodig is, bood meteen kansen voor het klimaat adaptief inrichten van het dorp. Op die plekken waar dat lastig was, is gewerkt naar de meest optimale inrichting. Voorschoten is een aansprekend voorbeeld hoe je als kleine gemeente een antwoord kunt geven op de uitdagingen van de 21 eeuw. Doen wat je zelf kan én gebruik maken van samenwerking met de omringende steden en gemeenten.

5. Concreet maken van ambities

De D-tafel daagt alle betrokkenen in Voorschoten uit om de ambities concreet én realistisch te maken. Sluit aan op nationale en regionale ambities voor bijvoorbeeld energie en klimaatadaptatie en vertaal deze naar tussendoelen in 2040. Het doel is een klimaatneutraal Voorschoten in 2050.

Energie:

1. 30 % energiebesparing ten opzichte van het referentiejaar 2014 (de regionale energiestrategie (RES) zegt 30 % in 2050 en 15 % in 2030). Voorschoten is nu al goed onderweg. Deze ambitie sluit goed aan bij de isolatie opgave en betrekt de inwoners direct bij deze ambitie.
2. In 2040 is de gebouwde omgeving van Voorschoten voor een groot deel aardgasvrij. 70 % van de woningen is van het gas af. Een flinke ambitie die nodig is om in Voorschoten te beoordelen of we goed op koers liggen.
3. Duurzame elektriciteit wordt binnen het dorp vooral opgewekt met zonnepanelen; in 2040 wordt 60 % van de geschikte daken benut (de lokale energiestrategie (LES) spreekt over 80 % in 2050).
4. In 2040 is flinke progressie geboekt met het opslaan van energie in batterijen (thuis/buurt/wijk), warmte-koude opslag of andere technologieën (waterstof). Essentieel om de opgewekte elektriciteit economisch/efficiënt te benutten en netcongestie te beperken.
5. In 2040 is een aantal smartgrids op buurtniveau operationeel in Voorschoten. Belangrijk om ook hier ambitie te hebben en in te zetten op innovatieve technologie om vraag en aanbod van elektriciteit efficiënt op elkaar af te stemmen.
6. In 2040 is het aantal energieprojecten onder lokaal beheer flink gegroeid. In Voorschoten is een flinke versnelling nodig en er is flink wat potentieel (bijvoorbeeld aquathermie) dat ontwikkeld en gebruikt kan worden. Energieopwekking in eigen beheer vergroot verder het draagvlak. De ambitie in de RES is dat 50 % van de energieprojecten in lokaal beheer is.

[redacted] over Voorschoten in 2040: Een groen, levendig en zelfstandig dorp in een gezonde en veilige omgeving. Goede voorzieningen voor een diverse gemeenschap om te wonen, ontspannen en ruimte voor duurzaam lokaal ondernemerschap. Een dorp waar duurzaamheid hoog in het vaandel staat en dat goed op weg is om in 2050 volledig klimaat neutraal te zijn en voorbereid op de uitdagingen van klimaatverandering. Een bruisend verenigingsleven met goede sport, culturele en buurtvoorzieningen. Een gemeenschap met een sterke sociale cultuur en onderlinge solidariteit, gedreven van onderaf, vanuit buurt en wijk netwerken en activiteiten en met een grote burger participatie en eigenaarschap. Een actieve en constructieve samenwerking in de Leidse regio om de complexe vraagstukken

aan te pakken en stabiliteit en continuïteit in bestuurlijk en ambtelijk beleid en uitvoeringsapparaat.

Klimaatadaptatie en biodiversiteit:

1. Meer groen en blauw in de versteende delen van Voorschoten. Meer schaduwplekken (minimaal 40% voor plekken voor verblijf en langzaam verkeer), bijvoorbeeld door meer bomen. Nu zijn er net zoveel bomen als woningen: 11.500. De Bomenbond en de gemeente zullen meer inzicht hebben in welk tempo welke bomen waarbij geplant kunnen worden. De D-tafel onderstreept het belang hiervan. Ook groene tuinen zijn van belang. Ze bieden plek voor dieren en insecten en laten regenwater de grond inzakken. De omgevingsvisie zou het belang van groen krachtig moeten onderstrepen en vertalen in concrete doelen.
2. Veel regenwater verdwijnt nu in het riool en dat leidt bij buien tot overloop van verdund rioolwater in het oppervlaktewater. Regenwater is schoon en kan beter direct de bodem indalen en naar sloten worden afgevoerd. Nu voert naar schatting zo'n 20% van de woningen regenwater af naar de bodem en de sloot; in 2040 zou dat 60% moeten zijn en in 2050 100%.
3. In 2040 heeft Voorschoten meer groen en water en is dit beter bruikbaar en beleefbaar, met een grotere biodiversiteit en betere groene verbindingen voor dieren, insecten, en voor fietsers en voetgangers: groene linten van weilanden, parken, singels en buitenplaatsen.
4. Voor, tijdens en na het bouwproces wordt zo duurzaam mogelijk gewerkt zonder uitstoot van broeikasgassen en stikstof. Er worden steeds meer circulaire materialen gebruikt die weinig CO2 uitstoten: geen glaswol maar houtvezel of vlas, geen beton maar hout. Voorschoten neemt dit in 2030 op in de eisen voor bouwplannen.
5. De bedrijven in Voorschoten, ook de agrarische, werken aan circulariteit van gebruikte materialen en minder uitstoot van CO2 en stikstof.
6. Bij de inrichting van wegen meer prioriteit voor fietsers en voetgangers en minder voor auto's.

Algemeen: in de omgevingsplannen (die de bestemmingsplannen gaan opvolgen) meer ruimte laten voor multifunctioneel gebruik van de ruimte. Nu staat er in veel bestemmingsplannen voor woonwijken (zoals Starrenburg 3) dat de grond alleen voor wonen gebruikt mag worden, naast wegen, groen en dergelijke. De D-tafel bepleit dat in de nieuwe omgevingsplannen meer menging mogelijk wordt van functies zoals wonen, werken, winkels, sport, gezondheid en horeca. Dat geeft levendigheid en afwisseling en kan vervoersbewegingen beperken.

[redacted] over Voorschoten in 2040: de inwoners zijn trots op het dorp en zijn bereid bij te dragen aan de kwaliteit van het dorp. Kijk naar het drukbezochte weekend van Voorschoten en het floreren van sport- en cultuurverenigingen, wat vooral zo kan zijn door de bijdragen van vrijwilligers. Vrijwilligers die op vele plaatsen actief zijn, ook bij sociale organisaties als Cirkelbus en Voorschoten voor Elkaar. Op dit moment is een mindere kwaliteit van Voorschoten de bijdrage aan de woningmarkt. Er wordt te weinig gebouwd en als er wat gebouwd wordt zijn het te vaak grotere huizen. Op dit moment zijn er te weinig mogelijkheden voor ouderen en alleenstaande jongeren om kleiner te wonen. Dit bepaalt mijn duurzame toekomstbeeld: in én rond het centrum zijn veel kleinere appartementen gebouwd. De voordelen zijn: het centrum wordt levendiger, het centrum is voor velen beter bereikbaar doordat ze dichterbij wonen, de lege ruimtes als Churchillplein, moc-terrein en fixetparkeerplaats zijn gebruikt om te bouwen. Onze bijdrage aan woningbouw is toegenomen, de zorg kan efficiënter werken, de kleinere appartementen zijn energiezuinig, vrijkomende huizen zijn energiezuinig aangepast en worden efficiënter bewoond. Hiermee voorkomen we dat enkele van de mooiste groene plekken bebouwd worden.

6. Aanvullende suggesties voor de posters

De deelnemers van de D-tafel hebben op 24 juni input kunnen geven op de posters met uitdagingen en ambities voor de omgevingsvisie. De D-tafel heeft verder nog de volgende suggesties:

1. Een eerdere versie van de posters bestond uit de invalshoeken People, Profit en Planet. Spreek in ieder geval niet over profit, winst maar van prosperity, welvaart.
2. Tussen de posters bestaat vaak overlap, biodiversiteit komt zowel bij wonen als bij natuur langs. Wellicht een idee om bij de poster over Planet de relevante thema's vanuit natuurinclusiviteit te benaderen? Dus op de "groene" poster spreken over natuur-inclusief bouwen/ tiny-houses die volledig energie neutraal en groen zijn? Hier ingaan op natuur-inclusieve landbouw, agrarisch natuur beheer?
3. Circulariteit is een belangrijke opgave met nationale doelstellingen. De ambitie van de overheid is om het eigen gebruik van niet-hernieuwbare grondstoffen in 2030 te halveren. Alle gemeenten moeten hieraan bijdragen.
4. Het thema landbouw ontbreekt op de posters. Natuur-inclusieve landbouw en/of agrarisch natuurbeheer is van groot belang voor weidevogels.
5. Sommige delen van het buitengebied waar we niet willen bouwen zijn geen eigendom van de gemeente; bv het weiland van Rodenburg. De omgevingsvisie biedt de mogelijkheid om te zorgen dat hier een structurele bestemming komt die aansluit bij de ambities van Voorschoten. In het geval van land van Rodenburg die past bij vergroening, biodiversiteit en verbinding met andere groene gebieden zoals het Berkhoutpark en de weilanden aan de westkant van de spoorlijn.
6. Voldoende drinkwater van goede kwaliteit wordt een issue richting 2040. Vanuit waterkwaliteit en het gebruik door bewoners is dit een zeer relevant thema. Het gaat daarbij om voldoende drinkwaterpunten in het dorp (hittestress), maar ook om gebruik te minimaliseren voor badjes, auto wassen etc. Ook de gemeente zelf kan hier het goede voorbeeld geven.
7. In de posters zin terecht ambities opgenomen voor het opwekken van duurzame energie. Of 80% lokaal moet worden opgewekt is voor de D-tafel twijfelachtig. Voorschoten kan bijvoorbeeld ook veel elektriciteit van windmolens op zee gebruiken. Daar passen doelstellingen bij voor de reductie van energiegebruik, bijvoorbeeld bij openbare verlichting zonder lichtvervuiling 's avonds.
8. Momenteel is sprake van een voedseltransitie. Veel initiatieven zijn de afgelopen jaren ontwikkeld (Herenboeren/ voedselbossen, etc.), waarbij vooral vanuit de steden vraag is naar lokaal geproduceerd duurzaam en/of biologisch voedsel. Gezien de ligging van Voorschoten kan de gemeente bijdragen aan deze ontwikkeling.
9. Zorg dat bij het uitbreiden van waterlopen in de gemeente ook aandacht is voor zwemvijvers, plekken waar inwoners snel verkoeling kunnen krijgen. Momenteel wordt veel gezwommen in de Vliet (gevaarlijk met scheepvaart).
10. Creëer rond de woonwijken natuurspeeltuinen inclusief waterspeelplaatsen, zodat de jeugd ook onder zomerse omstandigheden kan buiten spelen.
11. Zorg voor representatieve foto's van Voorschoten (en dus niet van Leiden). Bijvoorbeeld een foto van Voorschoten als dorp, in groene omgeving. Zie laatste seniorenblad of foto vanaf land van Rodenburg met een schitterend doorkijkje naar het dorp en een open boerenlandschap binnen de gemeentegrenzen.

[redacted] over Voorschoten in 2040: Een centrum met meer woningen, max 5 lagen hoog, en dus meer mensen, meer leven op straat, meer klanten voor winkels en horeca.

Woningen die er van buiten en binnen leuk uitzien, energieneutraal, met volop groen erop en eraan en eromheen. Vooral voor 1-2 p huishoudens, in alle prijsklassen maar minimaal 66% 'betaalbaar' zoals nu in de woonvisie 2024-2027. Wonen, werken, winkelen en relaxen steeds meer door elkaar. Denk aan digi werkplekken in cafés en in de nieuwe bieb, een bakkerij met koffietafels, een sportschool met terras. Grotere huishoudens (dus veelal met kinderen) wonen vooral in de wijken eromheen (huis met tuin). Ook daar is er ook plek voor werken en relaxen. Parken, buitenplaatsen en waterlopen die met elkaar verbonden zijn in groenblauwe singels (goed voor dieren en voor voetgangers en fietsers) en die reiken naar Leiden, naar Leidschendam, naar Wassenaar. Beter verbonden met de Vlietlanden (extra brug). Een fietswandelpad langs de hele Vliet van Ter Wadding in het noorden tot de Knip in het zuiden.

Bijlage 2: Resultaten participatie fase 3 – Bouwstenen

Waarover in gesprek

In een oproep in de Voorschotense krant van 26 oktober jl. hebben inwoners de mogelijkheid gehad mee te denken. Aan inwoners hebben we de volgende vragen gesteld:

- Welke mogelijkheden ziet u om de ambities met de uitdagingen waar we voor staan te realiseren in Voorschoten?

Met ondernemers, jongeren en maatschappelijke organisaties is in gesprek gegaan over de vragen:

→ Hoe kunnen de ruimtelijke ontwikkelingen samenhangen met de uitdagingen en ambities?
→ Zijn dit de belangrijkste bouwstenen? Missen we bouwstenen?
→ Zijn ze voldoende goed verwoord of moeten ze aangescherpt worden?
→ Wilt u nog iets aanvullen bij de omschrijving van een bouwsteen?

Hoe in gesprek en met wie

Er is gekozen voor verschillende gespreksvormen:

→ Inloopavond voor inwoners
→ Oproep in de Voorschotense krant voor inwoners
→ Bijeenkomst met ondernemers, jongeren en maatschappelijke organisaties
→ Werksessies met beleidsmedewerkers, projectteam en college
→ Raadpleeggesprek Commissie Wonen, Ruimte en Groen en gemeenteraad
→ Gesprekken met ketenpartners

De uitnodiging om mee te praten, mee te denken is zo ruim mogelijk verspreid via:

→ Artikel in de Voorschotense krant
→ Posters in de Voorschotense krant
→ Nieuwsbericht op de gemeentelijke website www.voorschoten.nl
→ Pagina op de gemeentelijke website www.voorschoten.nl/omgevingsvisie-2040
→ Sociale media (gericht op de bewoners van Voorschoten)
→ E-mail (gericht op ondernemers en maatschappelijke organisaties in Voorschoten)

Inloopavond voor inwoners

Op 3 oktober jl. is inwoners de mogelijkheid geboden via een inloopbijeenkomst om bijgepraat te worden over de laatste ontwikkelingen van de omgevingsvisie. Tijdens deze avond zijn de mogelijkheden om de ambities te realiseren besproken aan de hand van drie thema's: 1. Groene oase waarin het heden met het verleden is verbonden, 2. Hechte gemeenschap met ruimte voor diversiteit, 3. Zelfstandig, robuust en krachtig verbonden.

Oproep in de Voorschotense krant voor inwoners

In de Voorschotense krant van 26 oktober jl. heeft een oproep gestaan aan inwoners om mee te denken aan de hand van drie thema's: 1. Groene oase waarin het heden met het verleden is verbonden, 2. Hechte gemeenschap met ruimte voor diversiteit, 3. Zelfstandig, robuust en krachtig verbonden. Via het e-mailadres toekomst@voorschoten.nl konden mensen hun input geven.

Bijeenkomst met ondernemers, jongeren en maatschappelijke organisaties

Op 4 november is gesproken met ondernemers en maatschappelijke organisaties van Voorschoten. Op basis van drie thema's is het gesprek gevoerd met ondernemers, jongeren en maatschappelijke organisaties: 1. Groene oase waarin het heden met het verleden is verbonden, 2. Hechte gemeenschap met ruimte voor diversiteit, 3. Zelfstandig, robuust en krachtig verbonden. Met deelnemers is gesproken over de mogelijke bouwstenen om de ambities van Voorschoten te

realiseren op het gebied van water en bodem, klimaat, natuur en groen, energie, erfgoed, wonen, gezondheid en welzijn, maatschappelijke voorzieningen, mobiliteit, economie, buitengebied, bedrijventerrein, centrum en woonwijken. De resultaten van de gesprekken zijn per e-mail gedeeld en de reacties daar waar mogelijk verwerkt.

Werksessies met beleidsmedewerkers, projectteam en college

Op frequente basis wordt gesproken met collega's die zitting hebben in het kernteam dat beslist en meedenkt over de grote lijnen, met collega's in het projectteam, met beleidsmedewerkers en de leden van het college. We nemen ze mee door middel van gesprekken, presentaties en werksessies.

(Raadpleeg)gesprek met commissie WRG en gemeenteraad

Op 10 oktober jl. is de commissie Wonen, Ruimte en Groen (WRG) bijgepraat in een raadpleeggesprek. Hier hebben de leden vragen kunnen stellen, om verduidelijking kunnen vragen en voorstellen gedaan ter verbetering.

Op 11 december a.s. wordt de gemeenteraad tijdens een werksessie meegenomen in de bouwstenen en welke dilemma's we zien. Tijdens deze raadsbijeenkomst worden de bouwstenen besproken aan de hand van drie thema's: 1. Groene oase waarin het heden met het verleden is verbonden, 2. Hechte gemeenschap met ruimte voor diversiteit, 3. Zelfstandig, robuust en krachtig verbonden

Gesprekken met ketenpartners

Op 18 november jl. is gesproken met Hoogheemraadschap Rijnland. Met het waterschap is het gesprek gevoerd over wat hun bouwstenen zijn voor de toekomst. Hoe willen zij hun ambities realiseren en wat is daarvoor nodig. Hier kan rekening mee gehouden worden in vormgeven van de omgevingsvisie Voorschoten 2040.

(samenvatting) Resultaten gesprekken

Met zowel de input van inwoners, gesprekken met ondernemers, jongeren en maatschappelijke en ketenpartners zijn we in staat geweest relevante informatie op te halen voor deze fase van de Omgevingsvisie Voorschoten 2040, de bouwstenen. Ook geven de resultaten handvatten voor toekomstige communicatie- en participatieactiviteiten met de Voorschotense samenleving.

Gesprekken inloopavond voor inwoners

Het was geen drukbezochte maar wel een avond waarin goede gesprekken werden gevoerd. Er waren 6 bezoekers. Het werd daardoor meer een presentatie/groepsgesprek. Belangrijkste gesprekspunt: spanning tussen behoud van dorpse karakter van Voorschoten versus de behoefte aan ruimtelijke ontwikkeling (bijv. voor woningen). Waarom zouden we die ontwikkeling faciliteren als we toch tevreden zijn met hoe Voorschoten nu is?

Input oproep Voorschotense krant inwoners

Op de oproep heeft 1 inwoner gereageerd. Deze inwoner wilde meer weten over '*Gezorgd wordt voor veilige wandel- en fietspaden die voldoende breed en vrij liggend zijn.'*

Samenvatting resultaten bijeenkomst met ondernemers, jongeren en maatschappelijke organisaties

Er is behoefte aan uitspraken over potentiële ontwikkellocaties, zonnevelden en (vooral) welke niet. Ruimte voor lokale energiecoöperaties voor warmte en elektra. De woningbouwambitie van 1000 woningen erbij in 2030 is geen vergezicht naar 2040. Dit zou zeker 2.000 in 2040 moeten zijn. De behoeften van de jeugd is een belangrijk onderdeel in de toekomst van Voorschoten. Moeten duidelijk terugkomen in voorzieningen als woningen. De buurthuizen spelen een belangrijke rol in de Voorschotense gemeenschap. Bouwen rondom het station lijkt volgens de deelnemers de beste toekomstbestendige locatie om relatief eenvoudig veel woningen te bouwen. Woningbouw voor alle leeftijden wordt als zeer belangrijk ervaren: dus ook voor studenten, starters, senioren en eenpersoonshuishoudens. Sportlocaties zijn zeer belangrijk voor de fysieke en sociale gezondheid.

Mixed use (wonen-werken) wordt gezien als een kans, vooral voor mensen die thuis werken, ZZP’ers, kleinschalige ambachtelijke maakindustrie en lichte dienstverlening. Dit zou aan huis moeten kunnen, maar deels ook in/nabij het centrum (co-working). Clusteren van accommodaties wordt als een kans en waardevol gezien. Niet eens met geen uitbreidingsruimte voor bedrijfsterreinen, want er is te weinig en er is meer ruimte nodig voor circulair. Er waren in totaal 31 mensen namens 12 organisaties, werkgroepen en kernteams. Zie bijlage 1 voor het verslag. Zie bijlage 2 voor de deelnemerslijst.

Resultaat raadpleeggesprek commissie Wonen, Ruimte, Groen (WRG).

De commissie is overwegend positief over het ambitiedocument, dat door veel fracties als 'hoog over' wordt getypeerd en in een volgende fase verder geconcretiseerd moet worden. Toch zijn er ook fracties die zaken missen in het document of zelfs kleine foutjes constateren. De commissie adviseert de raad om dit voorstel als bespreekstuk te agenderen in de raadsvergadering.

Resultaat gesprek ketenpartner

In het rapport “De Blauwe Lens, Transitieopgaven verbonden door water, januari 2021 https://wbp6rijnland.nl/visie zijn de lange termijn opgaven verkend. Er zijn op de middellange termijn (5 jaar) geen grote onderhoudsopgaven aan dijken e.d. gepland. Thema Water en bodem sturend staat goed in de bouwstenen. Natuurvriendelijke oevers zou bij de bouwsteen Natuur en groen eerste punt toegevoegd mogen worden. Waterkwaliteit, hittestress, droogtestress, piekbuien zitten voldoende in de bouwstenen.

Bijlage 1a Verslag bijeenkomst ondernemers, jongeren en maatschappelijke organisaties.

Omgevingsvisie Voorschoten 2040 – Werkatelier Stakeholders
Bespreken en toevoegen concept Bouwstenen notitie

Datum: 4 november 2024

1. Opening, terugkijken en vooruitkijken

Eenieder wordt van harte welkom geheten. [redacted] laat zich ver excuseren vanwege een vakantie van 2 maanden. Hij wordt tijdelijk vervangen door [redacted], stedenbouwkundige van de gemeente.

Tijdens de laatste bijeenkomst op 17 september jl. is gesproken over de mogelijke ruimtelijke ontwikkelingen die zouden kunnen samenhangen met de uitdagingen en ambities zoals deze staan in het ambitiedocument.

Deze avond gaat het gesprek over de bouwstenen van de omgevingsvisie Voorschoten 2040. Deze bouwstenen zijn voortgekomen uit het ambitiedocument, gesprekken met beleidsadviseurs van de gemeente en de bijeenkomst met u op 17 september jl. Deze bouwstenen worden gebruikt bij de ontwerp-omgevingsvisie (fase 4).

2. Presentatie concept bouwstenen en toelichting

Er wordt een toelichting gegeven op de concept bouwstenen notitie. De bouwstenen laten zien hoe de ambities gerealiseerd kunnen worden en wat voor aanpak hiervoor nodig is. Het zijn de ideeën om de ambities te realiseren.

In de volgende fase wordt onderzocht hoe de bouwstenen kunnen worden ingepast en welke keuzes gemaakt moeten worden. Niet alles kan overal(keuzes). En niet tegelijk (prioritering). Daarom is het van belang slim gebruik te maken van de ruimte om Voorschoten klaar te maken voor de toekomst.

3. Concretiseren van de ruimtelijke impact van de ambities

Na het plenaire gedeelte gaan de aanwezigen uiteen om met elkaar te spreken over de concept bouwstenen. Daarbij staat een drie vragen centraal:

1. Zijn dit de belangrijkste bouwstenen? Missen we bouwstenen?
2. Zijn ze voldoende goed verwoord of moeten ze aangescherpt worden?
3. Wilt u nog iets aanvullen bij de omschrijving van een bouwsteen?

3.1 Tafel 1

Bouwstenen ambitie: Groene oase waarin het heden met het verleden is verbonden

- → Het lijkt vanuit de gemeente geschreven. Is “we” de gemeente of ‘gemeente, bewoners, ondernemers’?
- → Doe uitspraken over potentiële ontwikkellocaties, zonnevelden en (vooral) welke niet.
- → Volkstuindersvereniging Voorschoten draagt als echte tuindersvereniging bij aan groen, natuur en sociaal. Dus ook op de kaart.
- → Van het Van Berkhoutpark een arboretum maken. Nu is er al een bomenroute.
- → Rivierkreeft is een probleem.
- → Van afval naar grondstof (VANG).
- → Geef ruimte aan lokale energiecoöperaties voor warmte en elektra.

3.2 Tafel 2

Bouwstenen ambitie: Hechte gemeenschap met ruimte voor diversiteit

- → De woningbouwambitie van 1000 woningen erbij in 2030 is geen vergezicht naar 2040. Dit zou zeker 2.000 in 2040 moeten zijn.
- → De jeugd lijkt te worden vergeten, zowel in voorzieningen als woningen.
- → De buurthuizen spelen een belangrijke rol in de Voorschotense gemeenschap. Dit is een gemis in de bouwstenen.
- → Bouwen rondom het station lijkt volgens de deelnemers de beste toekomstbestendige locatie om relatief eenvoudig veel woningen te bouwen.
- → Woningbouw voor alle leeftijden wordt als zeer belangrijk ervaren: dus ook voor studenten, starters, senioren en eenpersoonshuishoudens.
- → Sportlocaties zijn zeer belangrijk voor de fysieke en sociale gezondheid.
- → Enkel bouwen binnen de bestaande bebouwde contouren. Kijk naar de plekken die nu niet optimaal benut worden in de wijken, zoals plekken waar garageboxen staan en niet levendig zijn.
- → Mixed use (wonen-werken) wordt gezien als een kans, vooral voor mensen die thuis werken, ZZP'ers, kleinschalige ambachtelijke maakindustrie en lichte dienstverlening. Dit zou aan huis moeten kunnen, maar deels ook in/nabij het centrum (co-working).
- → Maak de problemen en kansen concreet op een kaart. Laat zien waar mogelijkheden liggen voor woningbouw, en laat zien waar daarbij de knelpunten zitten. Zo kan de discussie scherper gevoerd worden.
- → Clusteren van accommodaties wordt als een kans en waardevol gezien.
- → De IJsbaan wordt als waardevol gezien, maar vooral om het feit dat hier geschaatst kan worden. Het is eigenlijk ook jammer dat dit maar een paar dagen per jaar kan en deze locatie verder geen andere functie heeft.
- → Op de plek waar de ecologische verbinding is ingetekend zijn nu veel sportvelden. Dat zijn grasvelden of is kunstgras. Dit strookt niet helemaal met de ambitie om hier een ecologische verbinding van te maken. Welke keuze wordt hierin gemaakt?

3.3 Tafel 3

Bouwstenen ambitie: Zelfstandig, robuust en krachtig verbonden

- → Niet eens met geen uitbreidingsruimte voor bedrijfsterreinen, want er is te weinig en er is meer ruimte nodig voor circulair
- → Voorschoten bedrijfsterreinen voor arbeidsintensieve ondernemingen. Kleine ondernemers in woonwijken, maar enkel geschikt niet zzp'ers met opslag en bus.
- → Probleem met Dobbewijk is oneigenlijk particulier gebruik daardoor ook geen ruimte. Gemeente handhaaft niet dat er ook werkelijk kleine ondernemingen zitten.
- → Rioolvervanging op Boschgeest staat niet op de kaart. Is wel aangekondigd d.m.v. enquête 2021/2022, nooit meer wat van gehoord daarna.
- → Bouwstenen voor fietsers erg goed, maar mist wel aantal punten: overdekte stallingen voor fietsers; langer groen licht voor fietsers; meer wegen auto te gast; betere verlichting
- → Hou wel rekening met busvervoer.
- → Is er ruimte voor huisarts op Starrenburg?
- → Werf in het centrum is apart. Moet ergens anders.
- → Alle economische ambities, 7 stuks, uit coalitieakkoord, worden niet behaald
- → Meer woonwerk units
- → De Leidseweg snelheid terug naar 30 km per uur
- → De rest van de gemeente ook terug naar 30 km per uur
- → Moet makkelijker worden om schuren aan te passen voor werken aan huis.
- → Moet wel degelijk uitbreiding bedrijfsterreinen, nodig voor lokale economie want gemeente heeft precario en onroerend goed belasting
- → Uitbreiding industrieterrein is nodig voor 'balans'
- → In centrum een overdekt zwembad want is nu heel ver vanaf Starrenburg

4. Plenaire terugkoppeling, vervolgstappen en afsluiting

In een beknopte plenaire terugkoppeling wordt op hoofdlijnen gedeeld wat er bij de tafels is besproken. Daarna wordt toegelicht wat de vervolgstappen zijn van de Bouwstenennotitie.

- → Uw toevoegingen op de bouwstenen notitie gebruiken we bij de verdere uitwerking en concretisering van de bouwstenen.
- → Op 26 november bespreekt het college de concept bouwstenen notitie.
- → Op 11 december is een raadsatelier met de raadsleden over de concept bouwstenen notitie.
- → Hierna sturen we aan u de laatste conceptversie van de bouwstenennotitie toe.
- → De definitieve bouwstenennotitie wordt met een raadsinformatiebrief aangeboden aan het college en doorgestuurd naar de gemeenteraad.

Bouwstenen omgevingsvisie
Groene oase waarin het heden met het verleden is verbonden

Gemeente Voorschoten

Thematische bouwstenen

Water en bodem

1. Ons watersysteem beschermen we. We dragen samen met het waterschap zorg voor schoon en veilig water. Dat doen we onder andere door waar we het riool vervangen een gescheiden rioolstelsel aan te leggen.
2. We werken bodemgericht. Dat betekent dat we bij ontwikkelingen rekening houden met de capaciteit van het bodemsysteem om verzakking en wateroverlast te voorkomen.

Klimaat

1. In de openbare ruimte werken we aan een klimaatadaptieve inrichting met ruimte voor wateropvang. Dat doen we in het groen, in combinatie met parkeerplaatsen (grastegels) en onder verharding.
2. We planten meer bomen om hitte-overlast te voorkomen. Boomkroonbedekkening- en volume zijn daarin bepalend, want één grote boom doet meer tegen hitte-overlast dan drie kleine bomen. In Krimwijk zijn we al bezig met het verbeteren van het bestaande groen.
3. Op plekken waar het riool wordt vervangen en de straat open gaat kijken we naar kansen om de openbare ruimte klimaatadaptief in te richten.

Natuur en groen

1. We pakken kansen aan om te vergroenen, bijvoorbeeld bij herinrichting openbare ruimte, met tegelwippen, het vergroenen van middenbermen en meer (grote) bomen planten.
2. We verbeteren de kwaliteit van ons groen. Eentonige bomenlanen beplanten we met verschillende type bomen om de biodiversiteit te verbeteren.
3. We werken icoonsoorten voor Voorschoten uit. Hiervoor maken we gebruik van de 40 icoonsoorten zoals geselecteerd door de provincie Zuid-Holland. We bepalen per gebied hoe we het leefgebied van deze soorten kunnen verbeteren.

Energie

1. We blijven inzetten op zonnepanelen op daken, met name van grote bedrijfslocaties. We onderzoeken mogelijkheden voor zonnevelden.
2. De capaciteit van ons stroomnet moet uitgebreid worden om te kunnen voldoen aan de toenemende energievraag, die de komende jaren door elektrificatie verder zal toenemen. Er komt een nieuw onderstation van Liander in onze gemeente. We onderzoeken waar deze ingepast kan worden.
3. Het stroomnet moet uitgebreid worden om iedereen van stroom te kunnen voorzien. In de hele gemeente worden daarom nieuwe elektriciteitshuisjes (transformatorhuisjes) geplaats. We onderzoeken hoe deze zorgvuldig ingepast kunnen worden.
4. We onderzoeken de mogelijkheid om aan te sluiten op Warmteling. Onderzocht wordt waar het hiervoor benodigde warmteoverdrachtstation een plek kan krijgen.
5. We onderzoeken de mogelijkheden voor geothermie als warmtebron. We kijken of dit mogelijk ingepast kan worden in de Dobbewijk.

Erfgoed

1. We beschermen ons erfgoed door het te behouden en beleefbaar te maken. Dat geldt zowel voor het materiële als immateriële erfgoed. Met verhalen houden we ons (immateriële) erfgoed levendig.
2. Cultuurhistorische structuren, architectonische ensembles en samenhangende beeldkwaliteiten vormen de basis voor ruimtelijke ontwikkelingen.

Gebiedsgerichte bouwstenen

Buitengebied

1. Wij zijn trots op onze buitengebieden. De Horsten, kasteel Duivenvoorde, de Vliet en vele weilanden worden door Rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid beschermd. De cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden koesteren we.
2. De agrarische landerijen zijn van oudsher onderdeel van de landgoederen in ons buitengebied. We stimuleren een duurzame vorm van landbouw en/of veeteelt, waarbij het historische karkater van het buitengebied uitgedragen kan worden en de ecologische waarden kan worden vergroot.
3. Langs De Vliet versterken we de groene, ecologische en recreatieve routes.
4. Ook de ecologische buffer-/verbindingszone tussen de Papenwegse- en Oostvlietpolder met sportpark Adegeest en Buitenplaats Berbice versterken we.
5. Het Landje van Rodenburg is een van de groene vingers van Voorschoten. Het groene karakter van deze plek beschermen we.
6. Waterkwaliteit in het buitengebied is een aandachtspunt. Dat komt door het overstorten op meerdere sloten in plaats van één punt. We onderzoeken met het waterschap de mogelijkheden voor het aanhaken op één punt.

Centrum

1. Het centrum is het kloppend hart van de het dorp. We zetten hier in op vitale voorzieningen die voor het hele dorp van belang zijn. Zo versterken we de positie van Voorschoten als zelfstandig dorp. Niet alleen omdat een groot deel van de voorzieningen hier zitten, maar ook omdat dit een plek is waar inwoners elkaar ontmoeten en dit het dorpse gevoel versterkt.
2. In het centrum maken we ruimte voor verschillende diensten, zoals een plek voor ZZP'ers, mensen die thuiswerken en lichte dienstverlening, zoals een kantoor.
3. Het centrum wordt compact gehouden door in de aanloopstraten winkels en horeca te transformeren naar wonen. Zo zorgen we voor een aantrekkelijk centrum.
4. Rondom het centrum versterken we de groene ring door de openbare ruimte te vergroenen.
5. We versterken het centrum met nieuwe functies, zoals de verbouwing van het gemeentehuis met de bibliotheek. Deze krijgt een brede functie als huiskamer van Voorschoten. In de Kruispuntkerk wordt ons cultureel centrum gerealiseerd.

Thematische bouwstenen

Wonen

1. We bouwen de komende jaren conform onze planvoorraad van circa 1.000 woningen tot 2030. Voor een groot deel van deze woningen zijn er al concrete plannen.
2. Onze focus ligt op binnendorps bouwen. Zo behouden we ons mooie buitengebied en versterken we ons compacte dorp.
3. Als we binnendorps bouwen doen we dat op locaties die nu al versteend zijn. We bouwen niet op groene plekken.
4. We bouwen volgens de volgende ladder:
    1. Eerst in het centrum;
    2. Dan middels optoppen in het dorp;
    3. Dan via inbreiding in het dorp;
    4. Dan rondom het station;
    5. Dan via transformatie van verouderde bedrijven naar wonen;
    6. Tot slot aan de randen van het dorp, al dan niet in de omgeving van Duivenvoorde. Het spoor en De Vliet zijn harde lijnen waar we niet overeen gaan.
5. We bouwen voor een evenwichtige bevolkingsopbouw. Het is belangrijk dat alle leeftijden vertegenwoordigd zijn voor het behoud van een fijn woondorp met goede (maatschappelijke) voorzieningen.
6. We houden rekening met onze vergrijzende bevolking door ruimte te bieden aan mantelzorgwoningen en in te zetten op levensloopbestendige woningen, die ook geschikt zijn voor de groeiende groep eenpersoonshuishoudens.

Gezondheid en welzijn

1. Buitenplaatsen vormen groene parels binnen ons dorp. We stellen deze waar mogelijk open en verbinden deze met hun omgeving. buitenplaatsen.
2. Onze sportlocaties zijn belangrijk voor onze fysieke en sociale gezondheid. Ze hebben niet alleen een functie voor sport, maar ook een steeds belangrijkere sociale functie voor de inwoners van Voorschoten. We zorgen voor goede fiets- en wandelroutes en parkeermogelijkheden naar en bij de locaties. Daarnaast kijken we samen met sportclubs of we hun sociale functie kunnen versterken, bijvoorbeeld door velden te gebruiken voor verschillende sociale activiteiten.
3. Wonen en zorg stemmen we op elkaar af in een woonzorgvisie. Daarnaast houden we in onze openbare ruimte rekening met de zorgbehoefte van onze inwoners, zoals met een dementievriendelijke inrichting.

Maatschappelijke voorzieningen

1. De bibliotheek krijgt een brede functie. Het wordt een plek voor ontmoeting, leren en spelen voor alle inwoners van Voorschoten. Dat doen we met een brede programmering. De bibliotheek wordt verbonden aan het gemeentehuis. Zo ontstaat een huiskamer voor heel Voorschoten waar mensen zich welkom voelen en zichzelf kunnen ontplooien.
2. Onze huidige accommodaties clusteren we zoveel mogelijk. Zo kunnen ze samen gebruik maken van elkaars kracht. Bijvoorbeeld door een buurtaccommodaties te combineren met sport en onderwijs. Hiervan maken we brede ontmoetingsplekken. Het stimuleren van deze sociale cohesie is belangrijk voor het dorpse gevoel.

Gebiedsgerichte bouwstenen

Woonwijken

1. In de wijken starten we met het aanleggen van warmtenetten. De volgorde van de wijkaanpak is bekend. Bijdorp, Vlietwijk en Krimwijk zijn wijken waar mogelijk voor 2030 gestart kan worden.
2. In Adegeest en Noord-Hofland wordt het riool vervangen. We maken gebruik van meekoppelkansen, zoals het verbeteren van de openbare ruimte door een klimaatadaptieve inrichting.
3. De ijsbaan is een andere groene vinger in het dorp. Dit heeft tevens een historische karakter als onderdeel van een voormalige buitenplaats. Het groene, open karakter van deze plek beschermen we.
4. Vlietwijk, Noord-Hofland, Starrenburg en Krimwijk hebben onze prioriteit als het gaat om klimaatadaptief maken.
5. Het winkelcentrum Hofland wordt behouden. Hier verbeteren we de verblijfskwaliteit, zodat dit een centrale plek in de buurt blijft.

Centrum

1. Het centrum is het kloppend hart van de het dorp. We zetten hier in op vitale voorzieningen die voor het hele dorp van belang zijn. Zo versterken we de positie van Voorschoten als zelfstandig dorp. Niet alleen omdat een groot deel van de voorzieningen hier zitten, maar ook omdat dit een plek is waar inwoners elkaar ontmoeten en dit het dorpse gevoel versterkt.
2. In het centrum maken we ruimte voor verschillende diensten, zoals een plek voor ZZP'ers, mensen die thuiswerken en lichte dienstverlening, zoals een kantoor.
3. Het centrum wordt compact gehouden door in de aanloopstraten winkels en horeca te transformeren naar wonen. Zo zorgen we voor een aantrekkelijk centrum.
4. Rondom het centrum versterken we de groene ring door de openbare ruimte te vergroenen.
5. We versterken het centrum met nieuwe functies, zoals de verbouwing van het gemeentehuis met de bibliotheek. Deze krijgt een brede functie als huiskamer van Voorschoten. In de Kruispuntkerk wordt ons cultureel centrum gerealiseerd.

Bouwstenen omgevingsvisie
Zelfstandig, robuust en krachtig verbonden

Gemeente Voorschoten

Thematische bouwstenen

Mobiliteit

1. Langs het spoor loopt de doortrapfietsroute die Voorschoten met Leiden, Leidschendam, Voorburg en Den Haag verbindt. We verbeteren deze fietsroute door het fietscomfort te verbeteren.
2. De fietspaden in de gemeente worden verbeterd door ze te asfalteren. Dat geldt met name voor de hoofdfietsroutes.
3. Bij een aantal wegen brengen we de maximum snelheid terug naar 30 km/uur, zoals de Piet Heynlaan en de Zwaluwweg. Dit verbetert de luchtkwaliteit en verkeersveiligheid.
4. In het centrum is parkeren een balansvraagstuk. We bereiden ons voor op het uitbreiden van het gereguleerd parkeren in dit deel van Voorschoten. Parkeren mag dan bijvoorbeeld maar voor een aantal uur.
5. Met regio Holland Rijnland werken we samen aan mobiliteitshub's met deelauto's, laadmogelijkheden en taxiplaatsen. Deze brengen we beter onder de aandacht zodat meer mensen hiervan gebruik maken.
6. Rondom de stationsomgevingen breiden we de fietsenstallingen uit. Zo stimuleren we mensen om met de fiets naar het station te gaan.

Economie

1. We zetten in op de juiste functie op de juiste plek. Detailhandel e.d. in winkelgebieden, Bedrijven op bedrijventerreinen.
2. Behoud en intensivering van grote bedrijventerreinen.
3. Kleine verouderde bedrijventerreinen kunnen transformeren. Compensatie van het areaal is nodig.
4. We zetten in op meer toerisme door een breder en diverser aanbod aan overnachtingsmogelijkheden.

Gebiedsgerichte bouwstenen

Bedrijventerreinen

1. We concentreren onze zwaardere bedrijvigheid op de bedrijventerreinen Rouwkooplaan en Dobbewijk. Deze locaties gaan we niet uitbreiden.
2. We zorgen met slimmer ruimtegebruik dat het juiste bedrijf op de juiste plaats komt. Dat betekent dat lichtere bedrijven die nu niet thuishoren op de bedrijventerreinen in de toekomst verplaatsen. Zwaardere bedrijven die wel thuishoren op de bedrijventerreinen, maar daar nu niet zitten, worden op termijn verplaatst naar de Rouwkooplaan en Dobbewijk. De ruimte die hiermee vrij komt kan worden ingevuld met lichtere bedrijvigheid of wonen.
3. Verouderde en naast woningen gelegen bedrijventerreinen, zoals Molenlaan en Hofweg (tussen Leidseweg en Voorschoterweg) kunnen transformeren naar andere wonen en lichte bedrijvigheid. De huidige bedrijven verplaatsen naar een passende bedrijfslocatie.

Centrum

1. Het centrum is het kloppend hart van de het dorp. We zetten hier in op vitale voorzieningen die voor het hele dorp van belang zijn. Zo versterken we de positie van Voorschoten als zelfstandig dorp. Niet alleen omdat een groot deel van de voorzieningen hier zitten, maar ook omdat dit een plek is waar inwoners elkaar ontmoeten en dit het dorpse gevoel versterkt.
2. In het centrum maken we ruimte voor verschillende diensten, zoals een plek voor ZZP'ers, mensen die thuiswerken en lichte dienstverlening, zoals een kantoor.
3. Het centrum wordt compact gehouden door in de aanloopstraten winkels en horeca te transformeren naar wonen. Zo zorgen we voor een aantrekkelijk centrum.
4. Rondom het centrum versterken we de groene ring door de openbare ruimte te vergroenen.
5. We versterken het centrum met nieuwe functies, zoals de verbouwing van het gemeentehuis met de bibliotheek. Deze krijgt een brede functie als huiskamer van Voorschoten. In de Kruispuntkerk wordt ons cultureel centrum gerealiseerd.

Bijlage 3: Resultaten participatie fase 4 – Keuzes in samenhang

Waarover in gesprek

Aan inwoners, ondernemers, jongeren en maatschappelijk organisaties en ketenpartners is gevraagd mee te denken over de samenhangende keuzes die gemaakt gaan worden in de Ontwerp – omgevingsvisie. Over de effecten van deze samenhangende opgaven en de oplossingsrichtingen.

- Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen?
- Waar zouden deze ontwikkelingen het best passen in Voorschoten?
- Welke keuzes kunnen nu al gemaakt worden en welke ontwikkelingen vragen nog nader onderzoek?

Hoe in gesprek en met wie

De uitnodiging om mee te praten, mee te denken is zo ruim mogelijk verspreid via:

→ Artikel in de Voorschotense krant
→ Posters in de bibliotheek en het cultureel centrum
→ Oproep in de Voorschotense krant voor inwoners
→ Nieuwsbericht op de gemeentelijke website www.voorschoten.nl
→ Pagina op de gemeentelijke website www.voorschoten.nl/omgevingsvisie-2040
→ Sociale media (gericht op inwoners van Voorschoten)
→ E-mail (verstuurd aan ondernemers, jongeren, maatschappelijke organisaties en ketenpartners)

Er is gekozen voor verschillende gespreksvormen:

→ Individuele gesprekken met maatschappelijke organisaties (werkgroep Bouwen en Wonen, Vrienden van Voorschoten, Duurzaamheidstafel)
→ Bijeenkomst voor ondernemers, jongeren en maatschappelijke organisaties
→ Inloopavond voor inwoners
→ Gesprek met ketenpartners
→ Werksessies met beleidsmedewerkers, projectteam en college
→ Raadsatelier raads – en commissieleden

Individuele gesprekken met maatschappelijke organisaties

Op woensdag 12 maart jl. is gesproken met de leden van de werkgroep Bouwen en Wonen en met de leden van de Vrienden van Voorschoten. Op vrijdag 14 maart jl. is gesproken met de leden van de Duurzaamheidstafel. Tijdens deze gesprekken zijn de samenhangende keuzes en mogelijke oplossingsrichtingen besproken.

Bijeenkomst ondernemers, jongeren en maatschappelijke organisaties

Op donderdag 20 maart jl. is ondernemers, jongeren en maatschappelijke organisaties de mogelijkheid geboden om een bijeenkomst bij te wonen over de laatste ontwikkelingen van de omgevingsvisie. Tijdens deze avond zijn de samenhangende keuzes en mogelijke oplossingsrichtingen besproken. In de vorm van gespreksrondes is die avond verder ingegaan op de vragen.

Inloopavond voor inwoners

Op maandag 24 maart jl. is inwoners de mogelijkheid geboden via een inloopavond om bijgepraat te worden over de laatste ontwikkelingen van de omgevingsvisie. Tijdens de inloopavond konden geïnteresseerden via informatiepanelen kennisnemen van de plannen. Aandachtspunten of suggesties konden in gesprekken en via reactiekaartjes kenbaar worden gemaakt.

Gesprek met ketenpartners

Op donderdag 27 maart jl. is met de Provincie Zuid-Holland, gemeente Leiden, GGD, gemeente Leidschendam-Voorburg, Holland Rijnland en Hoogheemraadschap Rijnland gesproken.

Werksessies met beleidsmedewerkers, projectteam en college

Op frequente basis wordt gesproken met collega's die zitting hebben in het kernteam dat beslist en meedenkt over de grote lijnen, met collega's in het projectteam, met beleidsmedewerkers en de leden van het college. Door middel van gesprekken, presentaties en werksessies worden beleidsmedewerkers, leden van het projectteam en de collegeleden meegenomen.

Raadsatelier met raads – en commissieleden

Op 16 april jl. konden gemeenteraadsleden een bijeenkomst bijwonen om geïnformeerd te worden en vragen te stellen over de laatste ontwikkelingen in de ontwerp omgevingsvisie. Tijdens dit raadsatelier zijn de mogelijke keuzes met de raads- en commissieleden bediscussieerd. Raads – en commissieleden is de mogelijkheid geboden aan te geven hoe er over de keuzes wordt gedacht en welke andere ideeën zij hebben.

Resultaten gesprekken (samenvatting)

Met zowel de input van inwoners, gesprekken met ondernemers, jongeren, maatschappelijke organisaties en ketenpartners zijn we in staat geweest relevante informatie op te halen voor deze fase van de Omgevingsvisie Voorschoten 2040, de ontwerp-omgevingsvisie. Ook geven de resultaten handvatten voor toekomstige communicatie- en participatieactiviteiten met de Voorschotense samenleving.

Individuele gesprekken met maatschappelijke organisaties

Gedeelde onderwerpen met de organisaties is het binnendorps bouwen. Met welke dichtheid, hoeveel laags en welke locaties lenen zich hier het best voor. Neem ook groen en blauw nadrukkelijk mee in je plannen. Op slimme manieren verdichten. Hoe om te gaan met parkeren. Bouwen met natuurlijke materialen.

Bijeenkomst voor ondernemers, jongeren en maatschappelijke organisaties

Bij het thema wonen leeft vooral hoeveel laags de woningbouw moet worden in Voorschoten. Moet op alle locaties de hoogte in worden gebouwd of kan dat variëren? Moet overal nieuwbouw komen of is optoppen of splitsen ook een mogelijkheid. Hoe gaan we om met parkeren. Ook de typebouw komt uitgebreid aan de orde. Groen en water worden belangrijke onderdelen gevonden bij wonen.

Bij het thema bedrijventerreinen wordt duurzaamheid onderkend. De wil is er zeker maar hoe kun je dit integraal aanpakken. Schuiven van bedrijven versus de wens om meer ruimte. Kansen worden zeker gezien.

Bij het thema groenblauwe structuur komen verschillende – natuur – locaties aan de orde. Op het gebied van visie, kwaliteitsslag, behouden en versterken. De kracht van Voorschoten moeten we blijven benutten. Behoud van natuur en dorpse karakter.

Bij het thema duurzaamheid en klimaat worden de mogelijkheden besproken die samen opgepakt kunnen worden. Inwoners en gemeente. Waar bespaar je, wat is realistisch. Grote wens voor verbeteren biodiversiteit. Combinaties van laadplekken, energieopslag en energie opwek.

Inloopavond voor inwoners

Wonen, type woningen, hoeveel laags en doelgroepen is een veelbesproken onderwerp. Ook welk effect welk type woningbouw heeft om de sociale cohesie. Wandel – en fietsroutes. Mogelijkheden tot verder verduurzamen. Water kansen en water overlast.

Gesprek met ketenpartners

Vanuit de ketenpartners is interesse voor het gebied rondom het station. Fijnmazigheid rondom het station. Natuur, waar wel of niet gebouwd wordt. Hitte rondom bouwen. Banen ten opzichte van de hoeveelheid woningen en aantrekken nieuwe bedrijven. Recreatieve versterking rondom het blauw en groen. Waterkwaliteit.

Bijlage 1a Gespreksnotities individuele gesprekken maatschappelijke organisaties

Gespreksnotitie participatiegroep Wonen en Bouwen

1. **Opening, agenda en doel**
   Toelichting door de heer Langerak. Al eerder is er een bijeenkomst geweest met deze participatiegroep. Inmiddels zit de omgevingsvisie in de volgende fase.

2. **Planning en proces**
   De heer Langerak licht de planning en het proces toe. Het ambitiedocument is door de raad vastgesteld en de bouwstenen notitie door het college. De raad kent deze ook.

3. **Ambities en bouwstenen**
   Op de vraag waarom in de bouwstenen notitie “slechts” 1.000 woningen zijn voorzien geeft de heer Langerak aan dat dit te maken heeft met het feit dat het college niet een hoger aantal kan kiezen omdat zij gebonden zijn aan wat eerder door de raad is vastgesteld. De raad heeft zich niet eerder uitgesproken over de periode na 2030.

4. **Discussie**
   Inmiddels wordt ook de bouwopgave voor extra woningen in de periode van 2030 tot 2040 ingevuld. Een aantal van 1.000 woningen tussen 2030 en 2040 lijkt een reëel aantal. Dit aantal is een extrapolatie van de regionale opgave tot 2030 en 2040. De vraag is waar deze woningen eventueel kunnen komen. De locaties voor de 1.000 woningen tot 2030 zijn immers vrijwel bekend. Waar moeten deze woningen komen? Binnendorps bouwen, bouwen aan de randen? En in welke dichtheden? Tot 4 lagen, 6/8 lagen, tot 10 lagen hoog? Rond de stations?

   Er ontstaat een levendige en prettige discussie. De leden van de participatiegroep kennen Voorschoten heel goed en beschikken individueel over extra expertise. De volgende suggesties en tips worden meegegeven:

- Ga het gesprek aan met ontwikkelaars en corporaties om te verkennen hoe je meters kan maken door integrale gebiedsontwikkeling.
- Hanteer de ruimtelijke structuren van Voorschoten als basis. Zowel wegen als groen en blauw.
- Er zijn zeker plaatsen in Voorschoten waar hoger bouwen mogelijk moet zijn. Dat ligt aan de locatie zoals bij het station, maar ook aan het type. In Allemansgeest staat een goed voorbeeld en de Vermeerflat is dat duidelijk niet.
- Verdicht op slimme manieren:
    - Combineer wonen met werken en voorzieningen. Bijvoorbeeld in de plint (begane grond) van bouwblokken). Bij nieuwbouw van een sporthal, zwembad, gemeentehuis, scholen kan je slim combineren door bijv. ook woningen toe te voegen.
    - Kan je mogelijk ook op particuliere kavels verdichten? Bijv. bij villa’s een tweede woning. Twee-onder-een kappers een (tiny) huisje in de tuin. Idem garageboxen vervangen door woningen.
    - Misschien toch ook nog tijdelijke (flex)woningen.
    - De capaciteit van bestaande parkeerplaatsen kan je wellicht eenvoudig vergroten door er een stalen dek bovenop te bouwen.
    - Natuurinclusief bouwen is goed. Ook bouwen met natuurlijke materialen (biobased) en circulair bouwen “het nieuwe normaal” geleidelijk maar tijdig invoeren zijn belangrijk.

Notitie participatiegroep Vrienden van Voorschoten

Gespreksnotitie voor het overleg met Lennert Langerak op 12 maart 2025

Al eerder heeft VvV zijn opvattingen bekend gemaakt t.b.v. een omgevingsvisie voor Voorschoten. Nu willen wij n.a.v. de Bouwstenennotitie nog wat toegespitster de hoofdpunten van onze opvatting uitspreken
We doen dat in een drietal hoofdpunten

1. Het buitengebied
2. Woningbouw
3. Meervoudig grondgebruik

Ad 1. Het buitengebied is voor ons 'heilig' d.w.z. wij willen dat het buitengebied helemaal niet aangetast wordt door niet bij een buitengebied behorende activiteiten, zoals woningbouw, bedrijfsterreinen, zonneweides, windenergie etc. Voorschoten heeft in de loop van de laatste decennia al zoveel buitengebied verloren dat we nu een streep moeten durven trekken.
Voor woningbouw is het ook niet nodig omdat we al eerder hebben aangegeven dat we binnen de bebouwde kom de woningbehoefte van Voorschoten kunnen dekken. Onder 2 wordt dat nog wat verder uitgewerkt.
Bedrijfsactiviteiten moet zich concentreren op de bestaande bedrijventerreinen, waar geen kantoorfuncties en andere dienstverlening hoeven plaats te vinden; die kunnen ook in de wijken een plek vinden. Zonneweides zijn niet nodig als de daken van openbare gebouwen en bedrijfspanden worden belegd met zonnepanelen, naast wat er op de woningen al plaats vindt en nog te gebeuren staat. Zonnecellen worden in de toekomst steeds meer geïntegreerd in andere bouwmaterialen (dakpannen, wegdek etc.)
Wat moet er in het buitengebied wel gebeuren?
Kwaliteitsverbetering met oog op biodiversiteit en een meer duurzame landbouw.
Daarvoor moet de gemeente een (permanent) overleg optuigen met de grote groene gebiedseigenaren (Duivenvoorde, De Horsten en Twickel) en de agrarische bedrijven (dat zijn er nog een handjevol) om hier zichtbare stappen in te zetten.
Uitdrukkelijk willen we benadrukken dat het land van boer Rodenburg buitengebied is en moet blijven. Nu vinden daar geen echte agrarische activiteiten plaats, maar voor een optie als 'Herenboeren' zou het een ideale locatie zijn

Ad 2. Wij hebben in eerdere discussies over het land van Rodenburg laten zien dat er binnen de bebouwde kom van Voorschoten nog zeker ruimte is voor het bouwen van 1200 tot 1500 woningen. Toen richten we ons op de korte en middellange periode. Wij vinden dat in de omgevingsvisie gekeken moet worden naar de periode tot 2040 en niet zoals in de bouwstenennotitie naar 2030; dat is ten enenmale niet in overeenstemming met de opzet van de omgevingsvisie 2040.
Als we dat laatste in aanmerking nemen durven wij de stelling aan dat er tot 2040 zeker 2000 woningen gebouwd kunnen worden binnen de bebouwde kom. De gemeente moet dan wel meer regie nemen over de woningbouw en zich niet volledig afhankelijk maken van

derden. We geven daarvoor een paar adstructies. Naast de al eerder genoemde 1200 tot 1500 woningen uit onze eerdere notitie:

- de locatie van het Stationslaantje was door ons niet meegenomen
- de locatie van het terrein aan het Nicolaespad moet op deze termijn aan bod komen
- in de wijken uit de vijftiger en zestiger jaren van de vorige eeuw moet òf optopping mogelijk gemaakt worden of moet afbraak plaats vinden met een meer verdieping tellende vervanging. Dan heb je het al gauw over enkel honderden woningen.
- Ook moet meer ruimte komen voor een ander type woning: tiny houses voor starters en jongeren, seniorenwoningen bijv. een 'Knarrenhof', meergezinswoningen etc.
- Tweelaags parkeerplaatsen(via een simpele stalen constructie) met woningbouw op de vrijkomende locaties bij de stationsgebieden, het zwembad en in het centrum.

Ad 3 Meervoudig ruimtegebruik
Het gaat hier om koppelkansen zoals:

- het aanleggen van een warmtenet en een gemengd rioolstelsel tegelijkertijd
- het (her)gebruik van (regen)water en wateropslag als buffer
- het bergen van water op daken en in tonnen
- het bevorderen van sedumdaken op gebouwen en waterberging
- het overdekken van parkeerterreinen en zonne-energie
- het aanbrengen van waterdoorlatende tegels en parkeren
- het tegelwippen om meer groen te creëren
- het saneren van milieuvervuiling en woningbouw (het Nicolaespad)
- het stimuleren van groene daken, regentonnen en wateropslag
- het bestaande groen meer bio divers maken (bijenlinten etc.)
- het bevorderen van geothermie en afstandsverwarming
- het opslaan van energie in van buurtbatterijen en congestie op het stroomnet
- het verbeteren van fietspaden en verkeersveiligheid
- hergebruik van bouwmaterialen en andere grondstoffen

Zo zijn er tal van creatieve combinaties mogelijk, die meerder doelen dienen en voor meerdere problemen een oplossing zijn. Je zou als uitgangspunt kunnen nemen: iedere aanpak moet meerdere doelen nastreven.

[redacted]

11-3-2025

Voorstellen Vrienden van Voorschoten (Planologie Commissie) voor aanvulling Bouwstenennotitie

Thematische bouwstenen
1. Water en bodem. Toevoegen:
- verontreinigde bodem saneren waar nodig en mogelijk.
2. Klimaat. Toevoegen:
- subsidies en bewustwordingsacties gericht op particuliere tuinbezitters voor regentonnen, groene daken en andere vormen van wateropvang (bijv. wadi's).
- bekijken van mogelijkheden voor een verhardingsnorm in de APV, bijv. maximaal 30% versteend oppervlak van een perceel.
3. Natuur en groen. Toevoegen:
- streven naar een vast percentage openbaar groen, bijv. 15% van gemeente oppervlak.
- projectontwikkelaars verplichten tot behoud en aanbrengen van nieuw groen; kunnen ze dat niet dan verplichten tot bijdrage in een groenfonds.
- toepassen van de 3-30-300 regel: iedere bewoner moet vanuit zijn woning tenminste 3 bomen kunnen zien, 30% van de woonwijk moet voorzien zijn van een bladerdak en iedereen moet binnen 300 mtr van zijn woning een park of groene ruimte kunnen bereiken van minimaal 1 ha.
- beter benutten van daken voor vergroening (sedum daken en groene gevels) waar zonne-energie niet mogelijk is.
- gazons worden waar mogelijk voorzien van zgn. bijenlinten en waar mogelijk bermen inzaaien met insecten aantrekkende bloemen en kruiden.
4. Energie. Toevoegen:
- inzetten, o.a. door subsidies en bewustwordingscampagnes op maximale energiebesparing en woningisolatie.
- stimuleren en faciliteren van energiecoöperaties en warmtenetten op wijkniveau.
5. Erfgoed. Toevoegen:
- stimuleren van de vorming van een onafhankelijke commissie van deskundigen die gevraagd en ongevraagd de gemeente adviseert over behoud en ontwikkeling van cultureekl erfgoed (materieel en immaterieel).
6. Wonen. Toevoegen:
- stevige regie op gehele woningbouwproces, ook duurzaamheid en klimaatbestendigheid. Bindende afspraken met projectontwikkelaars en woningcorporaties over bouwen voor jongeren, alleenstaanden en ouderen, met name in het sociale en midden inkomen segment.
7. Gezondheid en welzijn. Toevoegen:
- zorgen voor veilige (fiets)verbindingen naar school en sport binnen de bebouwde kom.
- onderzoek naar mogelijke verbinding van waterlopen om kleine recreatie op het water (kanoën e.d.) mogelijk te maken.

[redacted] 12-3-2025

Onderwerp: Re: gespreks notitie
Van: [redacted]
Datum: 12-3-2025 12:18
Aan: [redacted]
CC: [redacted]

PS: ik heb onder Energie nog toegevoegd: het stimuleren en faciliteren van energiecooperaties en warmtenetten op wijkniveau. Dit n.a.v. soortgelijke veelbelovende ontwikkelingen in Amsterdam.

Groet, [redacted]

Op 12-3-2025 om 12:06 schreef [redacted]:

> Ha[redacted],
>
> Akkoord met deze notitie. Ik neem onze eerdere voorstellen voor aanvulling van de bouwstenen voor de zekerheid nog mee. Tot straks!
>
> Groet,
>
> [redacted]
>
> Op 11-3-2025 om 22:36 schreef [redacted]:
>
> > Beste [redacted],
> >
> > Ik heb nog wat op papier gezet n.a.v. ons overleg van 10 maart.
> > Kijk er naar; ik sta open voor tekstsuggesties en inhoudelijke aanvullingen.
> > Maar houdt het kort en concreet en het moet op tijd klaar zijn. Tja het is niet anders.
> >
> > met vriendelijke groet, [redacted]

Notitie participatiegroep Duurzaamheidstafel

Suggesties vanuit de Duurzaamheidstafel voor de bouwstenen omgevingsvisie Voorschoten

De gemeente heeft een notitie opgesteld over bouwstenen voor de omgevingsvisie. Dat wordt de toekomstvisie voor onze gemeente in 2040. De gemeente nodigt uit tot reacties. De Duurzaamheidstafel biedt graag de onderstaande suggesties aan.

Algemeen

• Noem in de bouwstenen de belangrijkste beleidsnotities en studies die recent gedaan zijn en waaruit veel bouwstenen kunnen worden afgeleid. We beginnen immers niet in een vacuüm.

• Het is essentieel om de bouwstenen te verbinden met het eerdere ambitie document. Nu is het niet inzichtelijk of de ambities door de bouwstenen worden afgedekt. In ieder geval ontbreken er nog bouwstenen zoals energiebesparing.

• Alles moet veel meer concreet, zowel de ambities als de bouwstenen. Alleen voor bouwen (en de 40 icoonsoorten voor bomen) is er een kwantitatieve doelstelling en deze gaat maar tot 2030. De visie gaat over 2040. Zonder smart doelen wordt alles vrijblijvend. Tevens kan dan ook niet gemonitoord en evt bijgestuurd worden. Voor een aantal thema's zijn duidelijk kwantitatieve bouwstenen beschikbaar, bv uit de Transitievisie Warmte en de Lokale energiestrategie. Zie ook eerder commentaar van de Duurzaamheidstafel.

• De omgevingsvisie gaat over ruimtegebruik. Maak dus een kaart van Voorschoten met alle plannen. Markeer alle groen gebieden waar niet gebouwd mag worden en evt groene gebieden waar de afweging nog plaats moet vinden. De kaart die gebruikt is op een inspraakavond op 4 november helpt om ruimtelijke samenhang te zien (zij het dat deweilanden en volkstuintjes langs het spoor bij Adegeest niet bleekrood maar groen zijn en blijven).

• Inwoners hebben ook een belangrijke taak om bij te dragen. Benoem dit, bijvoorbeeld rond de inrichting van tuinen, het afkoppelen van regenpijpen, zonnepanelen etc.

• Met deze bouwstenen blijft het nogal vrijblijvend en niet concreet (we onderzoeken / we trachten), waardoor ambities niet gaan schuren en dus ook geen heldere keuzes gemaakt worden. Het is nodig een toekomstscenario uit te werken op basis van de plattegrond van Voorschoten, waarbij we (een deel van) de openbare ruimte zo inrichten dat:

• De energietransitie mogelijk wordt (warmtenet, trafohuisjes etc.);

• De wijken en verdere openbare ruimte klimaatrobuust worden ingericht;

• De woningopgave ingevuld wordt inclusief de benodigde infrastructuur;

• Extra groen komt voor biodiversiteit en boom-icoonsoorten in het bijzonder;

• We de ruimte geven aan fietsers en wandelaars.

De mate van ambitie (hoe snel van gas af, hoeveel bomen, hoeveel woningen) kan altijd nog later worden vastgesteld, maar hiermee wordt het concreet en gaan we de juiste gesprekken voeren.

• De ambitie Balans tussen beleven, benutten en beschermen komt niet of nauwelijks terug als bouwsteen.

• Wat zijn de bouwstenen om "de positie in de regio" te verbeteren? Of wat dragen we bij aan omringende gemeenten, zodat wij ook gebruik maken van voorzieningen in buurtgemeenten?

Water en bodem

• Riool: het hemelwater moet niet meer via het riool worden afgevoerd. Het ‘overstorten’ van riool-regenwater in de sloot is dan niet meer nodig. Dat betekent dat de regenpijpen van woningen moeten uitkomen op de grond of in de sloot: ‘afkoppelen’ van het riool. Hoeveel woningen willen we wanneer afkoppelen, welke wijken? Dat hangt samen met rioolvernieuwing. Nu zijn naar schatting 3.000 van de 11.500 woningen afgekoppeld. De Duurzaamheidstafel zou in 2050 alle woningen afgekoppeld willen hebben, hoe eerder hoe beter.

• Hoeveel extra bomen? Nu staan er 11.655. Wat is de ambitie: 5 % extra in 2040? Meer? De gemeente kan zeggen: we willen 100 extra bomen per jaar planten, alle burgers mogen geschikte plekken aangeven (met een foto of geodata).

Klimaat

• Goede voornemens die nog concreet moeten worden: waar wateropvang, waar extra bomen, waar gaat de straat toch al open?

Natuur en groen

• In ambitiedocument staat heel mooi: “we versterken het groenblauwe netwerk, zowel binnen als buiten de bebouwde omgeving” en daaronder het groen-blauwe netwerk. Mag wel als een grotere bouwsteen benoemd worden.

• Waar zijn de ‘eentonige bomenlanen’ die diverser moeten worden?

Energie

• Woningen isoleren wordt nergens als bouwsteen benoemd. Ook niet in relatie tot erfgoed. Wel in het ambitiedocument.

• Bouwsteen zou moeten zijn maximaal zonnepanelen op daken, ook bij bedrijfsgebouwen en scholen en misschien overdekte parkeerplaatsen, mogelijk in combinatie met sedumdaken voor de verkoeling. 80 % wordt genoemd in de LES voor 2050.

• Zonnepanelen moeten in combinatie met (buurt)batterijen. Ook daarvoor moet ruimte gemaakt worden.

• Waar komt “Onderzoeken zonnevelden” vandaan? Zonnevelden hoeven we niet te onderzoeken, dat is niks voor Vs.

• Noem rol van de energiecoöperatie als bouwsteen om energie lokaal op te wekken. Duidelijke ambitie vanuit de lokale en regionale energiestrategie.

• Voor 2030 starten mogelijk de eerste warmtenetten. Het warmteoverdrachtstation, als het doorgaat, komt achter Moerkerk. Momenteel lopen studies en voorbereidingen van een regionaal warmtebedrijf. We weten nog niet de uitkomst. De omgevingsvisie zal rekening moeten houden met het ruimtebeslag van zowel warmtenet als extra elektrificatie.

• Welke straten worden met een warmtenet bediend? Kunnen we medio 2025 toch wel aangeven? Op laatste pagina staan Bijdorp, Vlietwijk en Krimwijk om warmtenetten te beginnen voor 2030. Echter, volgens de Transitievisie Warmte moet de volgorde zijn: Noord- Hofland (wegens meekoppelkansen voor rioolvervanging, veel hoog en gestapelde bouw en synergie met Leidse plannen), gevolgd door Adegeest, Nassauwijk en Boschgeest.

• Maak duidelijk dat voor geothermie de inpassing in de Dobbewijk de boorlocatie en evt WOS betreft. De warmte komt dan ook beschikbaar voor andere wijken.

• Als er geen warmtenet komt zal de elektriciteitbehoefte extra stijgen. Is dit voorzien in de plannen en hoeveel extra transformatie huisjes betekent dit? Mogelijk van nu 100 naar straks 200, is daar ruimte voor ?

3

• Liander 50 kVolt onderstation: medio 2025 moeten we toch wel kunnen aangeven waar dat komt?

Erfgoed

Geen opmerkingen.

Wonen

• Wonen: leuke ladder, maar dat hoeft niet na elkaar. Optoppen lastig: de flats in de Vlietwijk zijn te slecht. Hoe past Starrenburg 3 in de ladder?

• We moeten in de visie precieser aangeven waar woningen gebouwd mogen worden. De Duurzaamheidstafel bepleit eerst bouwen op de al voorziene plekken binnendorps en op Starrenburg 3 (1000 tot 1500 woningen). Dat zal tot 2040 alle aandacht vragen. Wanneer dat geslaagd is komt de afweging of er ook in groene buitengebieden gebouwd wordt. Daarvoor zou dan wel een sterke noodzaak moeten bestaan. Voor deze omgevingsvisie is dat nog niet aan de orde.

• Dementie vriendelijke omgeving: hoe zou die eruit zien?

• Wonen: waarom wordt rond het station niet parallel geïnvesteerd met woningen? Nu staat station laag in de volgorde?

• Natuur-inclusief en circulair bouwen wordt nergens genoemd. Hiervoor is er Het Nieuwe Normaal, dat ziet op bouwmaterialen, het bouwproces, toekomstig onderhoud en einde levensloop gebouw.

Gezondheid en welzijn

Geen opmerkingen.

Maatschappelijke voorzieningen

• Buurthuizen en vergelijkbare sociale ontmoetingsplaatsen vervullen een cruciale functie in ons dorp voor velen. De twee buurthuizen en de VOV hebben samen 2500 leden. Het behouden en evt uitbreiden wordt steeds belangrijker in onze sterk geïndividualiseerde en vergrijzende samenleving.

• Reserveer ruimte voor de jeugd. Zeker in de leeftijd van 12-20 jaar zijn er naast sport vrijwel geen voorzieningen/ontmoetingsplaatsen.

• Clusteren accomodaties: klinkt goed, maar waar kan dat concreet?

Mobiliteit

• Ambitiedocument: “We zetten zoveel mogelijk in op actieve modaliteiten (lopen en fietsen) en elektrisch vervoer om de luchtkwaliteit te verbeteren en geluidsoverlast te verminderen”, is in de bouwstenen niet terug te vinden.

• Fietsenstallingen bij stations: is een zaak van Prorail (grond is ook van hen).

Economie

• Meer overnachtingen: wat betekent dat ruimtelijk? Kan de gemeente iets doen aan Vd Valk, Airbnb enzo?

4

Buitengebied

71

• Noem naast land van Rodenburg ook het volkstuinen complex waar niet gebouwd gaat worden. Dit complex is onder de radar in het openbare debat en indien niet beschermd ook kwetsbaar in de toekomst. Naast ontspanning voor velen is dit gebied ook een belangrijke ontmoetingsplaats (soort buurthuis in de openlucht). Ook goed voor biodiversiteit.

• “Versterken van de bufferzone tussen Papenwegse en Oostvlietpolder”, wat houdt dat concreet in? In ambitiedocument wordt deze corridor niet genoemd, maar wel de Duivenvoordecorridor. Wat gaan we daar doen?

• Wat zijn “groene ecologische en recreatieve routes” langs de Vliet?

• We missen bouwstenen voor landbouw, voedseltransitie (voedselbos/herenboerconstructies etc) en circulariteit.

Bedrijventerreinen

Geen opmerkingen.

Centrum

• Gaan we hier extra zaken doen, of alleen wat al in de (goede) centrumvisie staat?

Woonwijken

• Wat doen we met het veldje langs het Sint Nicolaespad? De bodem is verontreinigd en zou vervangen of ‘in situ’ (ter plekke) schoongemaakt moeten worden.

• De IJsbaan is geen onderdeel van een voormalige buitenplaats. Onderzoeken of daar meerdere functies samen kunnen: kwalitatief groen, sport (skeeler/ijsbaan), wonen.

• Vlietwijk, Noord-Hofland, Starrenburg en Krimwijk gaan voorop met klimaatadaptatie. En wat gebeurt er in de andere wijken zoals Adegeest, waar de openbare ruimte opnieuw wordt ingericht?

De Duurzaamheidstafel Voorschoten, 8 november 2024

Bijlage 2a Verslag bijeenkomst ondernemers, jongeren en maatschappelijke organisaties

20 maart 2025
24 deelnemers

Programma voor de werksessie

1. Waar staan we nu: terugblik en vooruitblik

Korte toelichting op het proces dat is doorlopen en de stappen die we nog zetten tot de besluitvorming in oktober.

Bij de start van de bijeenkomst geven een paar deelnemers aan dat ze zich onvoldoende gehoord voelen in de inbreng die wordt geleverd. Hoe ze hun ideeën en voorstellen terug zien in het uiteindelijke plan. De projectleider geeft aan dat in de inbreng een variatie zit van abstract en op hoofdlijnen tot aan concrete en praktische voorstellen. De omgevingsvisie legt de lange-termijnambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving vast, opgesteld door overheden zoals het ministerie van Binnenlandse Zaken en gemeenten. Het omgevingsplan werkt de strategische keuzes uit de omgevingsvisie verder uit in gedetailleerde maatregelen en regels. Veel ideeën gaan een plek vinden en soms zijn het goede opmerkingen maar dragen ze niet bij aan het vormgeven van de omgevingsvisie.

2. Ambities en bouwstenen Voorschoten 2040

Beknopte toelichting op de ambities en bouwstenen. Wat daarmee is vastgelegd en wat dit betekent voor de te maken keuzes in de omgevingsvisie.

3. Deelsessies met deelnemers waar thema's besproken worden waar belangrijke keuzes in gemaakt moeten worden gemaakt voor de omgevingsvisie.

Thema Wonen
Ook in de toekomst willen we voldoende woonruimte realiseren voor de inwoners van Voorschoten. Met een focus op woonruimte voor starters, jonge gezinnen en senioren en nadruk op het sociale en middensegment. Ruimte voor woningen wordt bij voorkeur gezocht in binnen de bebouwde kom. Tegelijkertijd is het belangrijk om het dorpse karakter van Voorschoten te behouden: niet te hoog, niet te dicht en met voldoende leefruimte. In de discussie bespreken we welke referenties we hebben voor woningbouw in Voorschoten, welke locaties we in ogenschouw zouden willen nemen en wat voor invulling voor deze locaties passend is.
Inbreng deelnemers
Huidige bouw is eigenlijk geen hoogbouw. Onontkoombaar om in Vlietwijk sloop/nieuwbouw op de lange termijn te doen. Forescate: Beetslaan. 30x40m + garageboxen met 1 eigenaar? Wat ga je daar mee doen? Nicolaespark onderdeel van de groene structuur, groene hart naar duinen? Hoflandshuis? Verderop bij de Vink. Voor jongeren parkeren niet nodig. Vooral langs stations realistisch, maar wat te doen met de P&R parkeren. Ondergronds = huren duurder, maar moeten die plekken daar blijven? *Bij de Aldi juist tot 5-6L, maar die andere zuidflank locaties niet hoger dan 3L? Juist bij de stations en de vlietwijk dat je daar de hoogte in gaat. Architectuur leidend of dat passend is in de omgeving. Vermeerflat is 10L maar is een flinke schijf. Op gemeentegrond vast aan sociaal. Meerenhof naast de MOC, 3-4 L wordt benadrukt. Seniorenwoningen bij die zuidflank van het centrum. Want voorzieningen. Zicht op de kerk behouden bij de zuidflank. Ronde toren bij de Vliet is ook hoog, dat kunnen wij ook. Groot gebouw, hoogte in rond het station. Discussie over auto of stomp, auto voor de deur? Liever niet wellicht? Maar wel een forensendorp. Zicht hebben voor optoppen en woningsplitsen, maar wat is de consequentie op de openbare ruimte en kan je openbare ruimte opofferen voor het halen voor parkeernormen? Zeker in wijken waar mindere kwaliteit openbare ruimte is (alleen gemaaid gras), kan dat ingezet worden? Iedereen is het over eens dat volbouwen van Rodenburg geen goed idee is, en Rosenburgh is buiten beeld. Compact en de hoogte in, niet straatje erbij. Werken met andere parkeernormen? Discussie met de ondernemers. Effect van*

deelmobiliteit op de parkeernorm en mogelijkheid van woningen bouwen? Wat is de balans tussen wonen, dichtheid, kwaliteit van de omgeving. Waar is welke dichtheid gepast, en voor welke vorm van wonen?
Woonwagenbeleid? Verdelingen zoals de woonvisie. Gastransportleiding en warmteoverdrachtstation nabij de grens met Leiden bij die garageboxen, wat is de consequentie? Richard Wagnerlaan, bij de flatgebouwen: Een L overheen zetten? Aanbouw-> Optoppen. Voor deze groep is hoog 15L? Naast de brug bedr noord-west kan wel tot de 6L. Oudestraat? Achter de keukenwinkel, Kruispuntkerk, achter stukjes die verrommeld zijn. Kalkoenstraat, panden van Hamers, garages niet, uitgekocht en naar de Dobbewijk, maar is gestrand. Garageboxen van verschillende eigenaren, uitkopen lastig, Oude Stationslaantje juist kantoren want geluid. Grote cluster in het buitengebied juist niet voor villa's maar voor lammenschans-achtige bouw? Langs de vliet zijn al een paar grote gebouwen, die juist goed staan en niet verstoren, en wordt voor de 2e keer genoemd. Flat aan het eind van de Vlietweg is 10L, aan het eind van de Adegeest is 8L maar andere lager? In de hoogte langs het spoor bij de Engelse school niet in beeld? Groen – 0, Midden – 5, hoog – 3-4 terughoudender, maar op sommige plekken zeker. Groen wat er is is helemaal niet toegankelijk, dus waar kun je "groene ruimte". Gunnen goedkopere huizen ook voor jongeren, bijv rond station of centrum. Niet zorgen voor tweedeling tussen rijk en arm in de wijken met de woningbouw. Zorgen dat het niet een gebied als Lammenschans wordt, geen voorzieningen, stenen woestijn. Groen en wonen samen, niet beginnen met niet in mijn achtertuin. Zoeken waar het wel goed kan. Sanering aan de overkant van het spoor – wat dan? Rijksbeschermd landgoederenzone? Land van ons in Wassenaar, moderne manier het buiten gebied te beheren, maar niet per se bebouwen. Ruimte voor groen en water. Optoppen van de senioren centra?

Thema Bedrijventerreinen

Het is de ambitie om de lokale en economische structuur en werkgelegenheid op peil te houden en waar mogelijk te versterken. Daarom is het belangrijk om het economische potentieel van bedrijventerreinen optimaal te benutten en in te spelen op de behoeften in de samenleving. Hoe doen we dit en houden we rekening met opgaven die volgen uit bijvoorbeeld de energietransitie, circulariteit en de schaarse ruimte? Welke profielen zien we voor verschillende bedrijventerreinen in Voorschoten en welke ontwikkelingsrichtingen passen daarbij?

Inbreng deelnemers

Detailhandel moet naar het centrum, horen niet in het bestemmingsplan. Parkeren vrachtwagens probleem. Dit heeft een reden. Pak het ontstaansprobleem aan. Dan moet de gemeente handhaven. Verlenen vergunningen komt voor handhaven. Alleen maar 'snipper ruimte' voorhanden. Kan er geschoven worden met bedrijven? Er is geen schuifruimte. Bedrijven zitten er al 10-20 jaar. Er moet juist meer ruimte bij i.p.v. schuiven. Veel natuurlijk verloop. Passend maken bij vergunningverleners. Combineren van woningen en bedrijven. Aldi bv. De ruimte zit 'm ook in de hoogte. Bouw en zware industrie bij elkaar. Wat is zware industrie? Zware industrie in de plint, lichte industrie op de 1e verdieping? Kan niet. Ligt al vast voor bewoners. We kijken naar 2040: we kunnen bestemmingen wel laten wijzigen maar dan is hier een visie voor nodig. Integraler kijken doe je vanuit een visie. Het begint met een visie. Daarvoor liggen nu de bouwstenen. Over 15 jaar erfgenamen. Gaan ondernemers met pensioen. Daar liggen kansen. De wereld verandert snel. Welke dynamiek zitten we in? Te veel waan van de dag. Er moet een tijdspad komen. Nu zonnepanelen optoppen. Moet toch andersom? Hier zit 'm het integrale verhaal. Duurzaamheid kost ruimte. Duurzaamheid spreekt heel erg aan. Om het te laten slagen moeten we samenwerken. Er liggen echt kansen.

Thema Groenblauwe structuur

Het 'groen' is een belangrijke kwaliteit van Voorschoten. In de toekomst zal het belang van een groene leefomgeving verder toenemen. De kwaliteit van het groen en water kan verder worden versterkt door kansen voor "vergroening" te benutten en het groen (parken,

plantsoenen, landgoederen) onderling te verbinden. Maar ook door groen binnen de bebouwde kom en buiten de bebouwde kom te verbinden. Zo ontstaat een robuuste groenblauwe structuur die mogelijkheden biedt om verschillende opgaven (biodiversiteit, gezondheid, klimaatadaptatie, duurzame mobiliteit) te realiseren. Wat zijn cruciale plekken voor het realiseren van deze groenblauwe structuur? Op welke wijze kunnen we ook sociale functies verbinden?

Inbreng deelnemers

Het is belangrijke dat er een duidelijke visie komt op het Landje van Rodenburg, lange termijn. Het is tijd voor een kwaliteitsslag buitengebied, bijv ander soort veeteelt, mestgebruik, plannen voor maisverbouw. Dus verduurzaam de landbouw in het buitengebied daar is ook subsidie voor vanuit de provincie. Natuurvriendelijke landbouw. Het gaat vooral om de kwaliteit van het groen ten westen van het dorp (richting Leidschendam), hier gebeurd heel veel, stiekem ook veel bouw. Probeer Duivenvoorde corridor te behouden. Probeer bij nieuwbouwplannen het groenbeheer binnen de gemeente te houden om het te kunnen behouden en versterken bijv groene binnen bermen. Maken goeie afspraken over groen. Voor hittestress heb je groene plekken nodig door het hele dorp verspreid. Waar maak je koele stukken in alle wijken? Stimuleer het maken van kleinere groene plekken, voor grote heb je geen ruimte. Varieer meer in groen, denk niet alleen in bomen, maar ook in struiken en bosschages. Deze zijn weggesaneerd voor veiligheid en tegen verrommeling. Optimaliseer de beleving van de vliet vanaf de Voorschotense kant. Maak een pad langs water bij Starrenburg. Maak aantrekkelijke wandelroutes bijv met bankjes. Denk aan succes singelparkroute. Kijk hoe je het huidige groen benut in combinatie met bestaande voorzieningen er omheen, maak mooie combinaties, bijvoorbeeld met buurtcentra. Denk creatiever. Landje van Rodenburg belangrijk voor het weidse dorpse gevoel van ruimte en groen. Kracht van Voorschoten zit in de verschillende groene pareltjes door het dorp heen, wees daar trots en zuinig op. Meer aandacht voor blauw, betere waterkwaliteit en diervriendelijke oevers. Onderschat de beleving van langs water lopen niet. Meeste zorgen over behoud van natuur en dorpse karakter bij alle woningbouwopgaven. Alles wat je nu opoffert ben je voor altijd kwijt terwijl bevolkingsdruk over 30 jaar misschien weer minder is. Nu tijdelijke inschikken/ indikken, bijvoorbeeld woningdelen etc. Zorg voor doorstroomwoningen voor ouderen. Is er gedetailleerde studie van hoe je groene kwaliteit kunt behouden en toch bouwen. Wat kan er wel en wat niet wat is haalbaar, meer op detailniveau dan de info die we nu hebben over hoeveel verdiepingen etc. maar goed doorrekenen en gebruiken om keuzes te maken. Ga bij de stations de lucht in (bouw Leiden vol en hou voorschoten groen) Behoudt het bodemleven, minder verharding.

Thema Duurzaamheid en klimaat

De ruimtelijke opgaven die samenhangen met duurzaamheid (energietransitie, circulariteit) en klimaatadaptatie zijn aanzienlijk. Soms zijn de opgaven via zogenaamd meervoudig ruimtegebruik te combineren (zoals zonnepanelen op daken, waterbuffering in een groenstructuur), maar dit lukt niet altijd. Dit betekent dat we in de toekomst rekening moeten houden met de ruimtebehoefte voor duurzaamheid en klimaat. Welke ambities hebben we afgesproken en welke ruimtelijke keuzes zijn hierbij aan de orde?

Inbreng deelnemers

Belangenvereniging niet meegenomen bij het opstellen van actieplan Krimwijk. 2.5 jaar geleden enquête – snel vervangen riool. Boschgeest staat niet meer op de planning voor klimaatadaptatie. Leidseweg onderdeel van Noord-Hofland? Wateroverlast op de Leidseweg. Inwoners stimuleren afkoppelen hemelwater. Scheiding rioolwater en hemelwaterafvoer. Arsenaal: alle bomen gekapt. Vragen/opleggen bomencompensatie aan projectontwikkelaar. Norm voor boomkroonvolume (wat verwachten we van de projectontwikkelaar). Idee: bij ontwikkelen mensen uitleggen wat zij in hun tuin mogen doen (regels in koopcontract). Bewoners zelf die actief oplossingen kunnen en mogen aandragen. Mobiel vervoer: plan voor laadpalen. Laadpalen komen op plekken waar mensen last van hebben. Besparing van 30% is mager. Als je meer kunt doen stel dan hogere ambities. Alle huizen isoleren + alle huizen een warmtepomp. Last van houtstook. Warmtenetten niet doen. Geen restwarmte beschikbaar vanuit de Botlek. Geen deelscooters. Niet in beleid parkeren van fiets binnen bij voorzieningen. Fietsen voor alle

winkels is niet prettig. Leiden is een goed voorbeeld. Heel veel discussie over warmtenet. Ownership over modellen voor voorkeur technieken warmtenet. Voorstel fietsersbond terug in beleid: 30 kilometer per uur mits. Bevorderen van fietsersgebruik. Veilig bewegen voor kinderen is belangrijk. Essentieel voor de jeugd (fietsen + buitenspelen). In eigen wijk plekken waar je koelte kunt opzoeken in een kaart opnemen. Doelstelling voor Krimwijk niet haalbaar door latere vervanging rioolstelsel. Bij nieuwbouw wordt klimaatadaptatie meegenomen. Kans voor linken met biodiversiteit. Groen/blauw dak. Heel weinig water in Voorschoten (ondiep). Meer water creëren. Voor hittestress en CO2 opvang van bomen moeten ouder worden dan 30 jaar. Regentonnen klein. Ook aandacht voor energieopslag (op huis en op buurtniveau). Veel verder gaan dan zonnepanelen. Dakpannen + ruiten die energie opwekken. Niet beginnen aan zonnepanelen op land. Buurtaccu's in Dobbewijk in uitwisselen van stroom tussen bedrijven en woningen. Schaal van warmtenetten (wijkniveau). Impact op ruimtegebruik ondergrond onderzoeken. Minder ruimte voor de auto gaat niet werken voor een groot deel van de bevolking van Voorschoten. Combineren van laadplekken, energieopslag en energie-opwek.

Bijlage 3a Reacties inloopavond inwoners

Reacties inloopavond

- → Minder dure woningen neergezet door een bepaalde aannemer
- → Meer woningen, betaalbaar, kleiner, voor alleenstaanden, gebouwd door meerdere partijen
- → Plek voor een Knarrenhof:
    - Met goedkope woningen
    - Ook sociale huur
    - Ook jongeren
    - Sociale samenhang
      Levert:
      meer betrokkenheid
      minder zorg
      meer efficiëntie (thuiszorg op 1 adres)
      materialen delen
      duurzaam gebouw
      deelauto's (en dus minder parkeeroverlast)
      veel contact met de buurt
- → Laten we een echte keuze maken in de bescherming van het groen tussen Voorschoten en Leidschendam. Zonder die keuze suddert het langzaam vol. Brede strook tussen plassen en de Horsten beschermen!
- → Een transparante gemeente in besluitvorming en toewijzing van gebieden/kavels voor woningbouw.
- → Meer overleg voor inzet/gebruik/toewijzing van kavels voor (nieuw)bouw met bewoners.
- → Voorkomen dat alleen dure projecten gerealiseerd worden met 1 aannemer.
- → Hoge dichtheden (8 woonlagen) passen niet in Voorschoten, met uitzondering rond de stations.
    - Zet in op binnendorpse inbreiding
- → IJsbaan zou een goede locatie voor woningbouw kunnen zijn (tot 4 woonlagen).
- → Wil de gemeente zich uitspreken voor (sociale) woningbouw op beleidsniveau en in uitvoering voor leeftijdsgemengde huisvesting a la Knarrenhof.
- → Nieuwe wandel- en fietsroute tussen Duivenvoorde en Vogelplas.
- → Tegelwippen is een goede aanpak om inwoners te stimuleren tot klimaatadaptatie. Kan gemeente helpen bij afvoer van tegels?
- → Breng het water in het dorp (stof het "oude plan" van een haventje in Voorschoten weer af). Dat levert draagvlak voor het centrum vanwege toeristen.
- → Stimuleer fietsen, onder meer door betere fietsenstalling.
- → Minder ruimte voor parkeren, meer voor ruimte voor groen.
- → In Starrenburg is er sprake van wateroverlast (nabij het bruggetje bij de Middengeestlaan) bij stevige regenbuien.
- → Het groenstrookje langs aan de Hofvliet (tussen de "zilveren huizen") wordt gebruikt als hondenuitlaat. Kan de gemeente daar wat aan doen?
- → Zorg voor een verbinding met de nieuwe vakantiehuizen die rond Vlietland worden. gebouwd. Deze komen er toch wel en zo kan Voorschoten via toeristische bestedingen profiteren.
- → Bouw vooral voor starters en jonge gezinnen.
- → Betaalbaarheid is belangrijk. Als je kleiner bouwt, is er ook minder ruimtebeslag.
- → Er moet weer een afvalstation komen in Voorschoten, bijvoorbeeld in de Dobbewijk.
- → De ontwikkeling van Noord-Hofland is te massaal in het groen. Er wordt te weinig geluisterd naar omwonenden. Waarom moet het gezondheidscentrum zo groot?
- → Wellicht kunnen er woningen worden gebouwd langs de Admiraal Ruitersingel.
- → Let op: het land van Rodenburg wordt beschermd. Daar hoort ook de strook tussen Gershwinpad bij, helemaal vanaf de volkstuinen tot Forescate. Dit is zeer waardevol weidevogelgebied.
- → De Knarrenhof is opgenomen in de woonvisie maar er gebeurt niks mee. We zoeken een locatie nabij OV en het centrum van minimaal 24 woningen. Zou bijvoorbeeld kunnen worden meegenomen met de ontwikkeling van Churchillplein.

- → Waarom is de afvalscheiding binnen Voorschoten opgehouden? Afval scheiden is goed voor het milieu. Wellicht meer doen aan communicatie om mensen te leren hoe het werkt.
- → Ik wil heel graag een Knarrenhof in Voorschoten. Dat is m.i. precies wat een de gemeente op alle “posters in het geel” wil.
- → Maak van de bibliotheek een Knarrenhof
- → Silvergebouw (Wijngaardelaan/Schoolstraat): nieuwbouw (4-5 verdiepingen), kantoren in de plint. Goed voor ouderen die dan een eengezinswoning achterlaten.
- → Hoek Leidseweg/Bachlaan herontwikkelen. Wonen met bedrijven in de plint.
- → BplusC herontwikkelen.
- → Volkstuinen verplaatsen naar Landje v Rodenburg en dan op de plek van de volkstuinen woningen bouwen.
- → Maak binnen de keuzes over de energietransitie gebruik van lokale kennis. Gesprekken tussen de gemeente en inwoners over dit onderwerp zijn vaak eenrichtingverkeer.
- → Er is geen afvalbrengstation in Voorschoten. Men moet nu naar Avalex in Wassenaar om grofvuil weg te brengen.

Bijlage 4a Verslag gesprek ketenpartners

27 maart
Aanwezige ketenpartners: GGD, gemeente Leiden, Omgevingsdienst, gemeente Leidschendam-Voorburg, Holland Rijnland, Hoogheemraadschap Rijnland

---

Gestelde vragen/ opmerkingen

Algemeen

- Hoogheemraadschap Rijnland: wat is robuust natuurlijk systeem?
- Holland Rijnland: energievoorzieningen, hoe houden we hier rekening mee?
- Holland Rijnland: specifiëren gebiedsgerichte bouwstenen?
- Hoogheemraadschap Rijnland: wat zijn de dorpse kwaliteiten?
- GGD: de mens wordt gemist. Meer naar de voorgrond. Veel fysiek. Dat bewoners meer over het dorpse lezen.
- Holland Rijnland: hoe zitten de pijlers in verhouding met de regio?
- Holland Rijnland: veel ontwikkelingen rondom stationsgebied?

Wonen

- Gemeente Leiden: best een uitdaging voor 2030.
- Hoogheemraadschap Rijnland: speelt natuur nog een rol voor keuzen waar wel of niet gebouwd wordt? Groen/blauw.
- Holland Rijnland: hoe ziet het met bereikbaarheid, parkeren, deelmobiliteit?
- Gemeente Leidschendam – Voorburg: herkenbaar dilemma bouwhoogte en dorp behoud met groen en blauw. Scholen, huisartsen, parkeren. Hoe sociaal maatschappelijk bekeken?
- GGD: hoe wordt er met hitte omgegaan? Hoe hoger de bouw hoe meer hitte.
- Holland Rijnland: project Hubs. Twee stations. Hoe ziet fietsstimulering eruit?
- Gemeente Leidschendam – Voorburg: actief betrekken bij de oude (?) lijn. Fijnmazigheid is belangrijk vanaf de stations.

Bedrijventerreinen

- Gemeente Leiden: ziet er uitbreiding in qua banen? Als je woningen toevoegt, voeg je dan ook banen toe? Wel huizen en voorzieningen, geen banen? Mobiliteit vergroten dwing je mensen te forensen.
- Gemeente Leidschendam – Voorburg: betekent aantrekken nieuwe bedrijven ook nieuwe banen?

Groen blauwe structuur

- Hoogheemraadschap Rijnland: polders, keringen, een goed waterstructuur tekening helpt. Groen blauw structuur.
- GGD: zit er een recreatieve versterking?
- Holland Rijnland: groen blauw raamwerk maar ook benutten versterken landschappelijke kwaliteit deelname?
- Hoogheemraadschap Rijnland: klimaatstress test?

Energie

- GGD: vanuit provincie? Zitten jullie in het zoekgebied? Niet te dicht bij woningen.

Afsluitend

- Gemeente Leiden: mis het regionale component in bouwstenen. Blauwe boekje regionale economie; bedrijven met producten weren die slecht voor de gezondheid zijn. Dan leg je het probleem neer bij de ander.
- Hoogheemraadschap Rijnland: drinkwater winnen uit regionale oppervlakten. Waterkwaliteit.
- Omgevingsdienst: MER is uitgesteld. Wat is de situatie en wat zijn de gevolgen? Kunnen we een bijdrage aan leveren.

Bijlage 4 Overzicht gesprekspartners

Organisatie
Moments Ijssalon
Ondernemers/OVV
Ondernemers/centrummanager
Info D54 Angency
Ondernemers/COV
Ondernemers/Dobbewijk
Compleet IT
Autoschilthuizen
Dikke Fiets
Dierenspeciaalzaak Wc Noord-Hofland
Jumbo
Mantelzorg Makelaar
Pretec Precisietechniek
Paulides en Partners
Ondernemers/eigenaar slijterij, contact namens winkeliers Beethovenlaan voor de gemeente
Heijmans Ijzerwaren
Regiomanager Norlandia kinderopvang B.V.
DD&A
Autoschadebedrijf Hamers
GP Prein Advies
Parkmanager Dobbewijk
Dierenspeciaalzaak Verhoog
Directeur Sportjeal B.V.
Ondernemers/franchisenemer Jumbo Hofland, vz georganiseerde winkelstrip
Krimwijkvereniging
Van Rooyen en De Goede vof
Bewonersvereniging Boschgeest
Kerngroep Vitaal Voorschoten/Kinderopvang BSO / Volleybal
Kinderergotherapeut en SI therapeut
Bregt ProReha Fysiotherapie
Kerngroep Vitaal Voorschoten/Huisarts
Kerngroep Vitaal Voorschoten/Voorzorg

Verloskundige Liva (Voorschoten)
Kerngroep Vitaal Voorschoten/Tennisvereniging Forescate
Kerngroep Vitaal Voorschoten/Oud fysio
Kerngroep Vitaal Voorschoten/Cultuurfabriek
Kerngroep Vitaal Voorschoten/Hockeyclub Forescate
Kerngroep Vitaal Voorschoten/Voorschoten '97
Kerngroep Vitaal Voorschoten/Sportfondsen
RenateCare
Kerngroep Vitaal Voorschoten/Ijsbaan
Hart-Long-Vaat- fysiotherapeut
Samengezondvoorschoten
Voorschoten Voor Elkaar Directeur Bestuurder
Vereniging Buurthuis Bloemenwijk Boschbloem
Vereniging noord-hofland (buurthuis Alettahof)
Buurthuizen Voorschoten voor Elkaar
Cultuurfabriek Voorschoten
Cultuurfabriek Voorschoten coördinator culturele sector
Werkgroep Belangenbehartiging Cultuurfabriek
Bibliotheek
Coöperatie De Groene Klaver / ANV Santvoorde
Haagse Vogels
Voorschoten Infrarood
Duurzaamheidstafel Plus Heemschut
Haagse Vogelbescherming
Wg Bouwen en Wonen
Vrienden van Voorschoten commissie Planologie
Bomenbond Rijnland Vrienden van Voorschoten groencommissie
Vrienden van Voorschoten groencommissie
Voorschoten Duurzaam
Zon op Voorschoten
Zuid Hollands Landschap
Nationaal Park Hollandse Duinen
Landgoed & kasteel Duivenvoorde

Algemene Vereniging voor Natuurbescherming voor Den Haag e.o
Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland
LTO Noord, regio West
Duurzaamheidstafel / IVN / Bijenambassadeur
Fietsersbond Voorschoten
EBS OV
EBS OV
Mobiliteit
QBUZZ
Jongerenraad
GroenLinks
Werkgroep Bouwen en Wonen
Provincie Zuid-Holland
Wassenaar
Leiden
GGD
Zoeterwoude
Leidschendam-Voorburg
Holland Rijnland
Hoogheemraadschap Rijnland
Omgevingsdienst